

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.06.079

Inventaris van de archieven van crisisinstellingen in verband met de eerste wereldoorlog, 1914-1926

Versie: 06-07-2021

M.W.M.M. Gruythuysen, H.A.J. van Schie, A.M. Tempelaars

Nationaal Archief, Den Haag 1993

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	11
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	14
Openbaarheidsbeperkingen.....	14
Beperkingen aan het gebruik.....	14
Materiële beperkingen.....	14
Aanvraaginstructie.....	14
Citeerinstructie.....	14
Archiefvorming.....	15
Geschiedenis van de archiefvormer.....	15
Voorwoord: van crisisbeheersing naar verzorgingsstaat.....	15
HOOFDSTUK 1: WET- EN REGELGEVING IN CRISISAANGELEGENHEDEN.....	15
1.1 Wet- en regelgeving in verband met de oorlog 1914-1918.....	15
1.2 Overzicht van de belangrijkste wetten op het gebied van de distributie en andere crisiszaken.....	16
Lijst van wetten en algemene maatregelen van bestuur op het terrein van de bestrijding van de economische crisis, (mede)uitgevoerd door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.....	19
Uit- en vervoerwet 1914.....	19
Levensmiddelenwet 1914.....	19
Wet vervoersverbod met vissersvaartuigen 1915.....	19
Vervoer- en nederlagewet 1915.....	19
Consentenwet 1916.....	20
Schepenuitvoerwet 1916.....	20
Oorlogsmolestverzekeringwet 1916.....	20
Distributiewet 1916.....	20
Schepenvorderingswet 1917.....	21
Noodboswet 1917.....	21
Wet goederenverkeer buitenland 1917.....	21
Slachtwet 1918.....	21
Wet bruinkoolwinning 1918.....	22
Wet distributierechtspraak 1918.....	22
Scheurwet 1918.....	22
Crisisenquêtewet 1918.....	22
Binnenscheepvaartwet 1918.....	23
Wet turf- en bruinkolenvoorziening 1919.....	23
Wet intrekking crisiswetten 1926.....	23
HOOFDSTUK 2: ORGANISATIE VAN DE CRISISINSTELLINGEN.....	23
2.1 De crisisinstellingen in de periode augustus 1914 - mei 1918.....	23
2.2 Reorganisatie van het crisisapparaat vanaf mei 1918.....	25
2.3 Opheffing van het crisisapparaat vanaf 1919.....	25
2.4 Organisatie van de crisisafdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.....	25
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	27
De verwerving van het archief.....	29
Inhoud en structuur van het archief.....	30
Selectie en vernietiging.....	30
Verantwoording van de bewerking.....	32
Ordering van het archief.....	34
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	34
Verwant materiaal.....	36
Beschikbaarheid van kopieën.....	36
Publicaties.....	36

Literatuuropgave.....	36
-----------------------	----

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....39

A. AFDELINGEN VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL.....	39
1. RIJKSBUREAU VOOR DE DISTRIBUTIE VAN GRAAN EN MEEL, 1914-1921.....	39
1.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	39
1.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	39
1.21 Organisatie.....	39
1.22 Taakuitoefening.....	40
1.221 In-, aan- en uitvoer.....	40
1.222 Aankoop en inbezitneming.....	41
1.223 Verkoop en distributie.....	42
2. UITVOER CERTIFICATEN BUREAU, 1915-1920.....	43
2.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	43
2.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	44
2.21 Organisatie.....	44
2.22 Taakuitoefening.....	44
3. RIJKSBUREAU VOOR HET UITVAREN VAN SCHEPEN, 1916-1923.....	45
3.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	46
3.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	46
3.21 Aanstelling en ontslag personeel.....	46
3.22 Taakuitoefening.....	46
3.221 Scheepvaart in het algemeen.....	46
3.222 Schepenuitvoerwet 1916.....	47
3.223 Schepenvorderingswet 1917.....	47
3.224 Overeenkomsten met het buitenland.....	48
4. CENTRALE ACCOUNTANTSDIENST, 1917-1924.....	48
4.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	49
4.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	49
4.21 Organisatie.....	49
4.22 Taakuitoefening.....	49
4.221 Controle van de crisisinstellingen.....	49
4.222 Afwikkeling van crisiszaken.....	50
4.223 Overige taken.....	51
5. BUREAU VOOR MEDEDELINGEN INZAKE DE VOEDSELVOORZIENING, 1917-1919.....	51
6. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU ALGEMENE ZAKEN, 1917-1919.....	51
6.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	52
6.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	52
6.21 Crisiswet- en regelgeving.....	52
6.22 Administratief beroep / crisisrechtspraak.....	53
6.23 Uitvoering van crisismaatregelen.....	53
7. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU LANDBOUW, 1917-1918.....	54
7.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	54
7.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	55
7.20 Algemeen.....	55
7.201 Distributie.....	55
7.202 Uitvoer.....	56
7.203 Volksvoeding.....	56
7.21 Aardappelen.....	57
7.22 Cichorei- en peekoffie.....	58
7.23 Granen.....	58
7.24 Groenten en fruit.....	59
7.25 Handelsgewassen.....	60
7.251 Bloembollen.....	60
7.252 Vlas en hennep.....	60
7.253 Zaden.....	61
7.26 Hooi, stro en riet.....	62
7.27 Peulvruchten.....	62
7.28 Scheuren van grasland.....	63

7.29 Vee en vlees.....	65
7.210 Veevoeder.....	66
8. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU NIJVERHEID, 1917-1923.....	67
8.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	68
8.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	68
8.21 Organisatie.....	68
8.211 Organisatie en taakverdeling.....	68
8.212 Huisvesting, personele en administratieve aangelegenheden.....	68
8.22 Taakuitoefening.....	69
8.221 Bemoeienis met economische crisisaangelegenheden.....	69
8.2211 Algemeen.....	69
8.2212 In- en uitvoer.....	69
8.2213 Voorraad- en prijsbepaling.....	70
8.2214 Distributie.....	71
8.2215 Crisisinstellingen.....	71
8.222 Samenstellen van eindverslagen van de crisisinstellingen.....	72
8.2221 Onderzoek en informatieverwerking.....	72
8.2222 Eindrapportage.....	73
*. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU SCHEEPVAART, 1917-1918.....	73
9. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VERVOER, 1917-1919.....	73
10. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VOLKSVOEDING, 1917-1921.....	74
10.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	74
10.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	75
10.21 Uitvoering van crisismaatregelen.....	75
10.211 Algemeen.....	75
10.212 Aardappelen, groenten en fruit.....	75
10.213 Vlees.....	76
10.214 Melk- en melkprodukten.....	76
10.215 Overige produkten.....	77
11. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VORDERING EN INBEZITNEMING, 1917-1919.....	78
12. AFDELING INSPECTIE CRISISPERSONEEL, 1918-1919 / AFDELING INSPECTIE CRISISZAKEN, 1919-1921.....	78
13. AFDELING CRISISZAKEN - TEXTIELINDUSTRIE, 1918-1921.....	79
14. AFDELING BEROEP IN CRISISZAKEN, 1919-1922.....	79
14.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	79
14.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	80
14.21 Organisatie.....	80
14.22 Taakuitoefening.....	80
14.221 Beroepszaken.....	80
14.222 Advisering inzake rechtmatigheid van wetten en maatregelen.....	81
15. AFDELING CRISISARCHIEVEN, 1919-1926.....	82
15.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	82
15.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	83
15.21 Organisatie.....	83
15.22 Taakuitoefening.....	83
15.221 Beheer van archieven van de opgeheven crisisinstellingen.....	83
15.222 Samenstelling van eindverslagen van de crisisinstellingen.....	83
15.2221 Onderzoek en informatieverwerking.....	83
15.2222 Verslaglegging.....	84
15.3 Documentatie.....	85
B. ADVIESORGANEN.....	86
16. KONINKLIJK NATIONAAL STEUNCOMITÉ, 1914-1926.....	86
16.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	86
16.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	87
16.21 Organisatie.....	87
16.22 Taakuitoefening.....	87
16.3 Gedeponeed archief: N.V. Onderlinge Kolenreserve Maatschappij.....	88
17. COMMISSIE VOOR DE VOEDING VAN MENS EN DIER, 1915-1917.....	88
17.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	90

17.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	92
17.21 Organisatie.....	92
17.22 Taakuitvoering.....	93
17.221 Toezicht op de in- en uitvoer van produkten.....	93
17.222 Toezicht op de beschikbaarstelling van levensmiddelen en veevoeder.....	94
18. NIJVERHEIDSCOMMISSIE, 1915-1917.....	95
19. SCHEPENUITVOERCOMMISSIE, 1916-1923.....	96
19.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	97
19.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	97
20. COMMISSIE VAN ADVIES VOOR CRISISAANGELEGENHEDEN, 1917-1930.....	97
21. COMMISSIE VAN BIJSTAND INZAKE DE UITVOERING VAN DE DISTRIBUTIEWET 1916, 1916-1918.....	99
21.1 Organisatie.....	99
21.2 Taakuitoefening.....	100
22. COMMISSIE VAN ADVIES INZAKE DE UITVOERING VAN DE OORLOGSMOLESTVERZEKERINGSWET 1915, 1916-1919.....	102
23. COMMISSIES VOOR DE VASTSTELLING VAN PRIJZEN VAN LANDBOUWPRODUKTEN, 1916-1919.....	102
24. COMMISSIE VAN ADVIES INZAKE DE SCHEPENVORDERINGSWET 1917, 1917-1921.....	103
24.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	103
24.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	104
24.21 Organisatie.....	104
24.22 Taakuitoefening.....	104
24.221 Regelgeving.....	104
24.222 Uitvoering van wet- en regelgeving.....	104
25. CRISIS ENQUÊTE COMMISSIE, 1918-1922.....	105
26. COMMISSIE VAN ADVIES VOOR ZUIVELAANGELEGENHEDEN, 1919-1922.....	106
27. COMMISSIE INZAKE DE DUURTE, 1919-1921.....	107
27.1 Archivalia.....	107
27.2 Documentatie.....	108
28. COMMISSIE VOOR DE MELKVOORZIENING, 1921.....	110
C. DISTRIBUTIEORGANEN.....	111
29. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VERENIGING VAN AARDAPPELMEELFABRIKANTEN, 1915-1918.....	111
30. RIJKSKANTOOR VOOR AARDAPPELEN EN AARDAPPELVERWERKING, 1918-1920.....	111
31. RIJKSKANTOOR VOOR AFVALSTOFFEN VAN DE LANDBOUW, 1918-1921.....	112
31.1 Commissie van Toezicht.....	113
31.2 Proefinstallatie.....	113
31.3 Rijkskantoor voor Afvalstoffen van de Landbouw.....	113
32. COMMISSIE VAN BEROEP VOOR DE RIJKSBOTERINZAMELINGSKANTOREN, 1918-1919.....	113
33. CENTRAAL BROODKANTOOR, 1916-1918.....	115
34. REGERINGSCOMMISSARISSSEN VOOR DE RIJKSGRAANINZAMELING IN DE PROVINCIES GELDERLAND EN ZEELAND, 1916-1920.....	115
35. RIJKSKANTOOR VOOR GROENTEN EN FRUIT, 1918-1920.....	116
36. CENTRAAL HOOIBUREAU, 1918-1919.....	117
36.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	117
36.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	117
37. RIJKSKANTOOR VOOR HUIDEN EN LEDER, 1917-1919.....	118
38. RIJKSKOLENDISTRIBUTIE, 1916-1921.....	118
38.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	119
38.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	119
38.21 In- en uitvoer.....	119
38.22 Distributie, voorraad en prijzen.....	120
39. RIJKSKANTOOR VOOR KUNSTMESTSTOFFEN, 1918-1920.....	121
39.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	121
39.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	122
39.21 Organisatie.....	122
39.22 Taakuitoefening.....	122
40. RIJKS CENTRAAL ADMINISTRATIEKANTOOR VOOR DE DISTRIBUTIE VAN LEVENSMIDDELEN, 1916-1922.....	123
40.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	123

40.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	124
40.21 Organisatie.....	124
40.22 Taakuitoefening.....	124
40.23 Statistieken.....	125
41. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP HET RIJKS CENTRAAL ADMINISTRATIEKANTOOR VOOR DE DISTRIBUTIE VAN LEVENSMIDDELEN, 1915-1916.....	125
42. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VERENIGING VAN FABRIEKEN VAN MELKPRODUKTEN, 1915-1918.....	126
43. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE LIQUIDATIE DER VERENIGINGEN, 1919-1923.....	126
44. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE PEULVRUCHTENVERENIGING, 1915-1918.....	127
45. RIJKSKANTOOR VOOR STEEN, 1920.....	127
46. RIJKSKANTOOR VOOR SUIKER, 1918-1920.....	128
46.1 Rijkskantoor voor Suiker.....	128
46.2 Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging.....	129
46.3 Commissie van Advies voor het Rijkskantoor voor Suiker.....	129
47. RIJKSBUREAU VOOR TABAK, 1918-1919.....	129
48. RIJKSKANTOOR VOOR THEE EN KOFFIE, 1918-1920.....	130
49. RIJKSKANTOOR VOOR VERLICHTINGS- EN AANVERWANTE PRODUCTEN, 1918-1919.....	131
49.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	132
49.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	132
49.21 Organisatie.....	132
49.22 Taakuitoefening.....	132
49.221 Benzine.....	132
49.222 Calcium-carbid.....	132
49.223 Gasolie.....	133
49.224 Petroleum.....	133
50. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VLEESVERENIGING, 1915-1918.....	133
50.1 Rijks Centraal Bureau tot regeling van de afzet van Varkens en Varkensvlees.....	133
50.2 Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging.....	134
50.3 Vleesvereniging.....	134
51. WOLCOMMISSIE, 1915-1918.....	134
52. RIJKSCOMMISSIE VOOR DE DISTRIBUTIE VAN IJZER EN STAAL, 1916-1919.....	135
52.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	135
52.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	135
52.21 Organisatie.....	135
52.22 Taakuitoefening.....	136
52.221 Algemeen.....	136
52.222 In-, uit- en doorvoer.....	136
52.223 Distributie.....	137
53. RIJKSKANTOOR VOOR ZEEP, 1917-1919.....	137
54. RIJKSKANTOOR VOOR ZINK, LOOD EN TIN, 1915-1920.....	137
55. ZUIVELKANTOOR, 1919-1921.....	138
D. IMPORT- EN EXPORTORGANEN.....	140
56. COMMISSIE VOOR DE NEDERLANDSE HANDEL, 1914-1919.....	140
56.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	140
56.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	140
57. NEDERLANDSE OVERZEE TRUSTMAATSCHAPPIJ, 1914-1926.....	141
57.1 Raad van Bestuur en Uitvoerende Commissie.....	143
57.11 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	143
57.111 Notulen.....	143
57.112 Briefwisselingen.....	145
57.1121 Algemene briefwisseling.....	145
57.1122 Briefwisseling met buitenlandse overheidsinstellingen en hun vertegenwoordigers in Nederland.....	151
57.1123 Briefwisseling van de secretarissen.....	153
57.12 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	154
57.121 Oprichting.....	154
57.122 Interne organisatie.....	154
57.123 Financieel beheer.....	155

57.124	Bemiddeling bij in- en uitvoer.....	156
57.1241	Algemeen.....	156
57.1242	Internationaal overleg.....	156
57.1243	Overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.....	156
57.1244	Overeenkomsten.....	156
57.1245	Aangehouden ladingen.....	158
57.1246	Controle van het goederenverkeer.....	160
57.2	Sub-commissies van de Uitvoerende Commissie.....	161
57.21	Sub-commissie A: Commissie voor Nederlandse Overzeese Belangen.....	161
57.22	Sub-commissie B: Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland.....	161
57.23	Sub-commissie C: Commissie voor de Zwarte Lijsten.....	162
57.3	Afdelingen.....	163
57.31	Afdeling Algemene Zaken.....	163
57.32	Juridisch Bureau.....	164
57.33	Financiële Afdeling.....	164
57.34	Afdeling Persdienst.....	164
57.35	Afdeling Contracten.....	166
57.36	Afdeling Garanties.....	166
57.37	Afdeling Goederen met beperkte Aanvoer.....	166
57.38	Bureau voor Huiden, Leder en Looistoffen.....	166
57.39	Afdeling Oliën en Vetten.....	167
57.4	Commissies.....	167
57.41	Commissie voor de Scheepvaart, 1917.....	167
57.42	Commissie voor de Ladingen van gerequireerde Schepen, 1918-1921.....	168
57.43	Controle-commissies voor cultuurprodukten, 1915-1918.....	169
57.44	Commissies op het gebied van tabakdistributie, 1916-1919.....	169
57.441	Tabak-commissie, 1916-1917.....	169
57.442	Sub-commissie voor de Distributie van Tabak, 1916-1917.....	170
57.443	Commissie van Advies voor de invoer van Tabak, 1916-1919.....	171
57.444	Commissie inzake opheffing van het Tabaks-uitvoerverbod, 1917.....	171
57.5	Documentatie.....	171
57.6	Stichting "Archieven van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij", 1919-1937.....	172
57.61	Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	172
57.62	Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	172
58.	VERENIGING LANDBOUW EXPORT BUREAU, 1916-1918.....	174
58.1	Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	175
58.2	Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	176
58.21	Organisatie.....	176
58.211	Instelling en opheffing.....	176
58.212	Financiën.....	177
58.22	Taakuitoefening.....	178
58.221	Algemeen.....	178
58.222	Onderhandelingen met binnenlandse instanties.....	178
58.223	Onderhandelingen met buitenlandse instanties.....	180
58.2231	Duitsland en Engeland.....	180
58.2232	Duitsland.....	180
58.2233	Engeland.....	181
58.2234	Zweden.....	183
58.2235	Zwitserland.....	183
58.3	Documentatie.....	183
59.	N.V. NEDERLANDSE UITVOER MAATSCHAPPIJ (EXPORTCENTRALE), 1917-1927.....	183
59.1	Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	184
59.2	Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	185
59.21	Organisatie.....	185
59.211	Instelling en opheffing.....	185
59.212	Organisatie der werkzaamheden.....	185
59.213	Huisvesting en personele aangelegenheden.....	185
59.214	Financiële aangelegenheden.....	186
59.22	Taakuitoefening.....	186

59.221 Verslaglegging.....	186
59.222 Vergunningverlening.....	186
59.223 Heffing van consentgelden.....	187
59.224 Kredietverlening.....	187
59.225 Handelsovereenkomsten.....	188
59.3 Documentatie.....	188
60. REGERINGSCOMMISSARISSEN BIJ DE NEDERLANDSE UITVOER MAATSCHAPPIJ NAMENS HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL, 1917-1927.....	188
60.1 Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	188
60.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	189
60.21 Organisatie.....	189
60.22 Taakuitoefening.....	189
60.221 Bemoeyenis met de organisatie van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.....	189
60.222 Toezicht op handels- en kredietovereenkomsten.....	189
60.223 Toezicht op de regelingen inzake vergunningen.....	190
60.224 Toezicht op de vergunningverlening.....	190
Supplement 1993.....	192
Toewijzingscommissie voor veevoeder te 's-Gravenhage.....	192
Rijksdistributiekantoor.....	192
Rijkscommissie voor bouwmaterialen en Rijkskantoor voor bouwmaterialen.....	192
Rijkskantoor voor chemicaliën.....	192
Cichorei-commissie.....	192
Rijksdistributiekantoor voor geneesmiddelen, verbandmiddelen en voorwerpen voor geneeskundig verbruik.....	192
Rijkskantoor voor huiden en leder.....	192
Commissie van toewijzing inzake de Maisdistributie.....	193
Rijkskantoor voor Turfstrooisel.....	193
Centraal bureau voor de afzet van visserijproducten.....	193

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Crisisinstellingen

Archiefbloknummer:

E20496

Omvang:

2054 inventarisnummer(s)84,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Algemeen Centraal Administratiekantoor voor Levensmiddelenvoorziening

Centraal Broodkantoor

Centraal Bureau voor de Afzet van Visserijproducten

Centraal Hooibureau

Cichorei-commissie

Commissie inzake Voeding van Mens en Dier

Commissie van Advies inzake de Crisisbedrijven

Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet, 1917

Commissie van Advies inzake uitvoering der Oorlogsmolestverzekeringwet

Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkszeepbureau, later aan het Rijkskantoor voor Zeep

Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden

Commissie van Advies voor de Rijkskolendistributie

Commissie van Advies voor het Rijkskantoor voor Suiker

Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden

Commissie van Beroep voor de Rijksboterinzamelings kantoren

Commissie van Bijstand inzake de Uitvoering van de Distributiewet, 1916

Commissie van Toewijzing inzake de Maisdistributie

Commissie van Toezicht op de Bereiding van Veevoeder uit Afvalproducten

Commissie voor de Melkvoorziening

Commissie voor de Nederlandse Handel

Commissie voor de Vaststelling van Prijzen van Landbouwproducten

Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland

Crisis Enquête Commissie

Directie van de Landbouw, 6e Afdeling B Inlichtingendienst

Koninklijk Nationaal Steuncomité

Kunstmestcommissie

Ministerie van Financiën, Afdeling Crisisarchieven

Ministerie van Financiën, Afdeling Crisis-Nijverheid

Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Beroep in Crisiszaken

Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisisarchieven
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisis-Nijverheid
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bur. Vordering en Inbezitneming
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Vervoer
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Volksvoeding
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken-Textielindustrie (CZT)
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Inspectie Crisispersoneel
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Inspectie Crisiszaken
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Melk- en Melkproductenvoorziening
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Vervoer
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Vleesvoorziening
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Volksvoeding
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Bureau voor Mededelingen inzake de Voedselvoorziening
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Centrale Accountantsdienst
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijksbureau voor de Scheepvaart
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen
Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Uitvoer Certificaten-Bureau
Nederlandse Overzee Trustmaatschappij
Nederlandse Uitvoer Maatschappij (Exportcentrale)
Nijverheidscommissie
Onderlinge Kolenreserve Maatschappij
Proefinstallatie van het Departement van Landbouw ter Bereiding van Veevoeder uit Afvalstoffen
Raad van Bijstand voor het Rijksbureau voor de Scheepvaart
Regeringscommissaris bij de Nederlandse Uitvoer Maatschappij
Regeringscommissarissen voor de Rijksgraaninzameling in de Provincies
Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen
Rijks Centraal Bureau tot Regeling van de Afzet van Varkens en Varkensvlees
Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink
Rijksbureau voor Chemicaliën
Rijksbureau voor Tabak
Rijkscommissie van Toezicht op de Liquidatie der Verenigingen
Rijkscommissie van Toezicht op de Peulvruchten vereniging
Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging
Rijkscommissie van Toezicht op de (Varkens) Vlees vereniging
Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten
Rijkscommissie van Toezicht op het Algemeen Centraal Administratiekantoor voor Levensmiddelenvoorziening
Rijkscommissie voor Bouwmaterialen
Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal
Rijksdistributiekantoor voor Geneesmiddelen, Verbandmiddelen en Voorwerpen voor Geneeskundig Verbruik
Rijksdistributiekantoor voor Huiden en Leder
Rijksdistributiekantoor voor Thee en Koffie
Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking
Rijkskantoor voor Afvalstoffen van de Landbouw
Rijkskantoor voor Bouwmaterialen
Rijkskantoor voor Chemicaliën

Rijkskantoor voor Groenten en Fruit
Rijkskantoor voor Huiden en Leder
Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen
Rijkskantoor voor Steen
Rijkskantoor voor Suiker
Rijkskantoor voor Thee en Koffie
Rijkskantoor voor Turfstrooisel
Rijkskantoor voor Verlichting en Aanverwante Producten
Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin
Rijkskolendistributie
Schepenuitvoercommissie
Staatscommissie inzake de Duurte
Stichting Archieven der Nederlandse Overzee Trustmaatschappij
Suikerdistributiekantoor
Toewijzingscommissie voor Benzine
Toewijzingscommissie voor Gasolie
Toewijzingscommissie voor Petroleum
Toewijzingscommissie voor Veevoeder
Vereniging Landbouw Export Bureau
Wolcommissie
Zinkdistributievereniging
Zuivelkantoor

Samenvatting van de inhoud van het archief:

De Eerste Wereldoorlog werd zowel met militaire als met economische middelen gevoerd. Ook Nederland raakte in een crisis. De regering trachtte de economie gaande te houden door het nemen van bijzondere maatregelen. Uitgevaardigde wetten en regels werden vooral door de gemeentelijke overheid uitgevoerd. Daarnaast werkte de Rijksoverheid nauw samen met particuliere organisaties, zoals het Koninklijk Nationaal Steuncomité en de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij (NOT). Ook werden verenigingen van belanghebbenden uit het bedrijfsleven, bijvoorbeeld de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten, ingeschakeld voor de uitvoering van taken op het gebied van beschikbaarstelling en distributie van voorraden en goederen. Dit alles vereiste een omvangrijk stelsel van crisisinstellingen en toezichthoudende diensten onder leiding van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

In dit archief bevinden zich de archieven van zo'n zestig crisisinstellingen. Zij omvatten de periode 1914-1926 met een enkele uitloop tot 1946. Veel stukken betreffen verordeningen en beschikkingen, circulaires, correspondentie, notulen, verslagen en rapporten. De archiefvormende instellingen zijn als volgt geordend: Afdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, adviesorganen, distributieorganen en import- en exportorganen.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Crisisinstellingen, nummer toegang 2.06.079, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Crisisinstellingen, 2.06.079, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

VOORWOORD: VAN CRISISBEHEERSING NAAR VERZORGINGSSTAAT

De totstandkoming van de publikatie van deze inventaris van archieven van Crisisinstellingen in verband met de Wereldoorlog over de jaren 1914-1926, behoeft enige toelichting. Op 11 november 1993 is het 75 jaar geleden, dat in Frankrijk de wapenstilstand werd getekend tussen het Duitse keizerrijk en de geallieerden. Deze dag, Jour de l'Armistice, die in Nederland niet wordt herdacht, is aanleiding geweest om een verzamelbundel van archieven van crisisinstellingen samen te stellen. De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog in Nederland, dat tijdens deze oorlog neutraal was en de verschrikkingen van de gewapende strijd niet kende, hebben diepe sporen nagelaten. De economische crisis als gevolg van deze oorlog noopte de Nederlandse overheid tot ingrijpen in het sociaal-economisch leven. Dat deed ze niet van harte. Handel, nijverheid en landbouw werden traditioneel tot het domein van het particulier initiatief gerekend. Toch dwong economische schaarste tot regulerende maatregelen op het terrein van de distributie, prijsvorming, in- en uitvoer en voedselvoorziening, zij het dat een groot deel van de maatregelen werden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van privaatrechtelijke crisisverenigingen en -instellingen. De omzetting van deze halfslachtige autoriteiten¹ in overheidsorganen kreeg pas in de loop van 1918 gestalte. Met de instelling van de rijkskantoren in mei van dat jaar was de crisisbeheersing nagenoeg een volledige rijksaangelegenheid geworden. Eind 1918 bestonden er ruim 197 crisisinstellingen onder uiteenlopende benamingen zoals: rijksbureaus, rijkskantoren, distributiebureaus en rijkscommissies. Terugblikkend is de stelling verdedigbaar dat het ontstaan van de verzorgingsstaat en de daarmee samenhangende groei van het overheidsapparaat een - onbedoeld - gevolg is geweest van de economische crisis tijdens de Eerste Wereldoorlog. Deze archiefinventaris is een onmisbaar hulpmiddel voor onderzoek naar de sociaal-economische geschiedenis van Nederland en naar die van de rol van de centrale overheid in dat proces. De eindredacteuren

HOOFDSTUK 1: WET- EN REGELGEVING IN CRISISAANGELEGENHEDEN

1.1 WET- EN REGELGEVING IN VERBAND MET DE OORLOG 1914-1918

Na het uitbreken van de oorlog in 1914 raakte Nederland in een economische crisis.² De oorlog werd zowel met militaire, als met economische middelen gevoerd. Door de ligging en de economische betekenis van het land als doorvoerhaven ontkwam Nederland niet aan de gevolgen van deze economische oorlogvoering. Het vervoer van goederen werd door de oorlogvoerende partijen sterk beperkt, teneinde de vijand in zijn economische mogelijkheden te treffen.³ Ook de oorlog op zee met mijnen en duikboten bemoeilijkte de aanvoer van goederen. Het uitbreken van de oorlog in augustus 1914 bracht bij het publiek een paniecreactie teweeg. Deze uitte zich onder andere in het hamsteren van levensmiddelen en brandstoffen en in het opvragen van spaartegoeden bij de banken. Na deze paniecreactie, waarbij het economisch leven grotendeels stil kwam te liggen, herstelde de economie zich eind 1914 van de ergste gevolgen van deze periode. De Nederlandse regering was in staat de economie gaande te houden door middel van bijzondere maatregelen.⁴ Het ingrijpen van de overheid richtte zich tot ongeveer 1916 op het tegengaan van

1 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving in Nederland*, (Groningen 1945).

2 Algemene informatie over Nederland in sociaal en economisch opzicht tijdens de oorlog is te vinden in: *Economic and social history of the World War: Dutch series*, Carnegie Endowment for International Peace. Division of Economics and History. New Haven: Yale University, 1923-1928.

3 Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel (jrg. 1921, deel 4), p. VIII.

4 Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel, deel 4, p. XVIII.

excessieve prijsstijgingen en het handhaven van voldoende voorraden voor binnenlands verbruik.⁵ Als gevolg van de maatregelen van de oorlogvoerende partijen op het gebied van de economie in het algemeen en de zeescheepvaart in het bijzonder, ontstonden er in 1916 tekorten aan grond- en hulpstoffen, levensmiddelen en brandstoffen. Vanaf 1916 tot het hoogtepunt van de schaarste in 1917-1918 richtte de overheid haar maatregelen op het stimuleren van productie en de teelt van gewassen, nodig voor binnenlandse consumptie, op de distributie en de rantsoenering.

De wet- en regelgeving in de eerste helft van de wereldoorlog was er vooral op gericht om prijsopdrijving en het vasthouden van voorraden te voorkomen en om te verhinderen dat voor binnenlands gebruik benodigde grondstoffen en producten (vooral landbouwproducten) zouden worden geëxporteerd. Voor zover er distributie van levensmiddelen onder de bevolking plaatsvond, werd die vooral uitgevoerd door de gemeentelijke overheid. De rijksoverheid werkte nauw samen met het particulier initiatief, zoals het Koninklijk Nationaal Steuncomité en de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij (NOT). Het Steuncomité, opgericht in augustus 1914, richtte zich vooral op steunverlening aan burgers en het bedrijfsleven. De NOT was actief ten behoeve van de invoer. Volgens afspraken met de belligerenten werd invoer van goederen geadresseerd aan de NOT niet beschouwd als contrabande en werd vrije invoer van die goederen gegarandeerd: (..) "Ter zee dekte dus de bekende zwart-witte NOT-kegel de neutrale lading aan boord van het neutrale schip". Een uitzondering op de samenwerking met het particulier initiatief werd gevormd door de import van graan en meel, waarin de rijksoverheid zich kort na het uitbreken van de oorlog een monopoliepositie verwierf en waarbij de normale handel werd uitgesloten. Eind 1915, begin 1916 werd ook de binnenlandse graanhandel door de rijksoverheid uitgeschakeld.⁶ Daarnaast werden verenigingen van belanghebbenden uit het bedrijfsleven belast met overheidsbevoegdheden, zoals b.v. de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten of de Peulvruchtenvereniging.

1.2 OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE WETTEN OP HET GEBIED VAN DE DISTRIBUTIE EN ANDERE CRISISZAKEN

De belangrijkste wetten uit de crisisperiode waren:

- de Uit- en vervoerwet (Wet van 3 augustus 1914, Stb. 344, houdende verbod tot uit- en vervoer van sommige artikelen)
- de Levensmiddelenwet (Wet van 3 augustus 1914, Stb. 351, tot aanvulling van de Onteigeningswet ter voorkoming van vasthouding en prijsopdrijving van waren)
- de Distributiewet 1916 (Wet van 19 augustus 1916, Stb. 416, tot vaststelling van bepalingen in het belang van de volksvoeding en van een doelmatige distributie van goederen)
- de Wet bijzondere maatregelen goederenverkeer buitenland (Wet van 1 september 1917, Stb. 576, houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland)
- de Scheurwet 1918 (Wet van 27 juli 1918, Stb. 503, houdende regeling inzake de omzetting in bouwland en de bebouwing van graslanden, klavers of kunstweiden)

Deze wetten regelden het algemene kader van het overheidsingrijpen in de economie van Nederland.

De regering had in de eerste helft van de oorlog, voor wat de levensmiddelen- en goederenvoorziening in het land betreft, de beschikking over bevoegdheden op basis van de Wet van 3 augustus 1914 (Stb. 351) tot wijziging van de Onteigeningswet, bekend onder de naam Levensmiddelenwet. Deze wet was bedoeld om het vasthouden van voorraden en prijsopdrijving tegen te gaan. De wet gaf de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel de bevoegdheid om:

- maximumprijzen vast te stellen

⁵ D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving in Nederland (Groningen 1945)*, p. 27

⁶ *Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel*, deel 4, p. X.

- machtiging te verlenen tot inbezitneming van levensmiddelen, grondstoffen, huishoudelijke artikelen en brandstoffen.

De wet werd ook gebruikt om de beschikbaarstelling van levensmiddelen ten behoeve van de bevolking af te dwingen.⁷ Ze was niet bedoeld als distributieregeling, maar was een instrument voor het op peil houden van voorraden en deze voorraden tegen redelijke prijzen ter beschikking te stellen aan de bevolking.⁸

Een ander instrument daartoe werd gevormd door de Uit- en vervoerwet van 3 augustus 1914 (Stb. 344). Deze wet gaf de minister van Oorlog de bevoegdheid de uitvoer en het vervoer van goederen geheel of gedeeltelijk te verbieden. Tevens had de minister van Oorlog de bevoegdheid ontheffing van het verbod te verlenen. Met name door de laatste bevoegdheid was de regering in staat de uitvoer van goederen uit Nederland te reguleren. Met betrekking tot het verlenen van de ontheffing werden voorwaarden gesteld aan de exporteurs. Zij mochten alleen exporteren, wanneer zij eenzelfde hoeveelheid ter beschikking van de binnenlandse markt hielden.⁹ Bij Koninklijk besluit van 4 mei 1917 (Stb. 179) werd de bevoegdheid overgedragen aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Hiermee werd de gegroeide praktijk, waarbij de laatste de uitvoering van de wet praktisch in handen had, geformaliseerd. De overige wetten op het gebied van het goederenvervoer waren:

- Wet van 11 maart 1916 (Stb. 127), de zogenaamde Consentenwet. In deze wet werd het opleggen van heffingen op te verstrekken uitvoervergunningen geregeld. De heffingen werden aan een maximum gebonden en bij een teveel aan ontvangen heffingen zou de overheid deze weer aan de betalers, in casu de exporteurs, restitueren.¹⁰
- Wet van 1 september 1917 (Stb. 576), houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. Deze wet vormde de basis voor de oprichting van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij, welke daadwerkelijk werd opgericht bij Koninklijk besluit van 22 december 1917 (Stb. 726).¹¹
- Wet van 1 september 1917 (Stb. 578), wijziging van de Uit- en Vervoerwet, waarbij de bevoegdheid om uitvoer al dan niet voorwaardelijk te verbieden werd vastgelegd in aansluiting op de al bestaande praktijk. Het verbod op vervoer kon worden gebruikt om een gewenste verdeling van voorraden over het land af te dwingen.¹²

De N.V. Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) nam de consentverlening voor de uitvoer over van de crisisverenigingen. Deze maatschappij had voorts tot taak te onderhandelen met het buitenlandse autoriteiten, teneinde een gunstiger handelspositie te verkrijgen.¹³

De Schepenuitvoerwet van 18 maart 1916 (Stb. 139) regelde de uitvoer van schepen. De wet gaf de overheid een extra middel naast de Uit- en vervoerwet, om de beschikking te houden over voldoende scheepsruimte voor het vervoer van goederen ten behoeve van de binnenlandse levensmiddelenvoorziening. Deze wet was in eerste instantie bedoeld om de graanvoorziening veilig te stellen.¹⁴ De toepassing van de Schepenuitvoerwet 1916 bleek niet voldoende om de regering te verzekeren van voldoende scheepsruimte. De reders waren in staat om hun schepen te onttrekken aan de werking van de Schepenuitvoerwet. De Schepenvorderingswet van 10 februari 1917 (Stb. 211) diende in deze lacune te voorzien. Deze wet gaf de minister de bevoegdheid scheepsruimte te vorderen voor goederen die de regering wenste aan te voeren.¹⁵ Als gevolg van de toenemende schaarste in 1915/16 werd het noodzakelijk over te gaan tot distributie en rantsoenering van levensmiddelen en grondstoffen en het stimuleren van de produktie van

7 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 21 e.v.

8 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 29.

9 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 20 e.v.

10 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 32.

11 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 37.

12 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 36 e.v.

13 Koninklijk besluit van 22 december 1917 (Stb. 726); Eindverslag van de Crisis Enquête Commissie, p. 44.

14 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 41.

15 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 43.

diverse levensmiddelen. Afgezien van de economische omstandigheden dwong een toenemende kritiek op het stelsel van crisisinstellingen, wetten en besluiten de regering tot een herziening van haar beleid. Een en ander leidde tot de Distributiewet 1916. De Distributiewet 1916 (Stb. 416) legde de taakverdeling tussen rijks- en gemeentelijke overheid vast en gaf de minister de bevoegdheid om:

- distributieregelingen vast te stellen
- maximumprijzen vast te stellen
- de verwerking en bereiding van grondstoffen aan beperkende regels te onderwerpen
- productie van gewassen te verbieden.

Voorts regelde de Distributiewet 1916 de financiële tegemoetkoming aan de gemeenten en voorzag in een uitbreiding van de mogelijkheid tot inbezitneming.¹⁶ De Distributiewet 1916 voorzag de regering van effectiever middelen om op te treden tegen prijsstijgingen, ongewenste uitvoer en vasthouding van voorraden. Deze middelen werden voornamelijk geformuleerd in verbodsbepalingen, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot de productie van gewassen. In het algemeen bleef de in de praktijk gegroeide taakverdeling tussen gemeentelijke en rijksoverheid bestaan, zij het meer gereguleerd dan voorheen, onder andere door de oprichting van het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen.¹⁷ De rijksoverheid was verantwoordelijk voor de beschikbaarstelling van voldoende voorraden ten behoeve van de gemeentebesturen, die deze dan weer ter beschikking van de bevolking stelden. De rijksoverheid oefende toezicht uit op de uitvoering van de distributie door gemeentelijke overheden.

De werking van de Distributiewet 1916 alleen bleek niet voldoende om de schaarste tegen te gaan. In 1917 en 1918 kwam aanvullende wetgeving tot stand op het gebied van de scheepvaart, de teelt van gewassen en de brandstoffenvoorziening, omdat de verbodsbepalingen van de algemene wetten niet voldoende waren. De drie onderstaande wetten vullen in die zin de Distributiewet 1916 aan: zij geven de minister bevoegdheden om in een aantal specifieke gevallen maatregelen te nemen ten behoeve van de brandstoffen- en levensmiddelenvoorziening van de bevolking. Wegens een tekort in de brandstoffenvoorziening werd de Wet van 30 augustus 1917 (Stb. 575), Noodboswet uitgevaardigd. Deze wet gaf de overheid middelen in handen om het ongecontroleerd kappen van bossen en andere houtopstanden tegen te gaan. Met behulp van de Slachtwet van 23 februari 1918 (Stb. 133) trachtte de minister ten behoeve van een gelijkwaardige distributie van vlees over de gehele bevolking, het slachten van dieren thuis te verbieden. Om de productie van de landbouw te bevorderen kreeg de minister bij de Scheurwet van 27 juli 1918 (Stb. 503) de bevoegdheid de omzetting van weiland in bouwland voor te schrijven ten behoeve van de graanproductie. Er werden gemeentelijke Landbouwcommissies ingesteld, die tot taak kregen de inventarisatie en vaststelling van de te scheuren oppervlakte grasland en het ontwerpen van lijsten van scheurplichtige gronden. De directeuren van de Provinciale Productiekantoren kregen de regeling en het toezicht op de werkzaamheden van de gemeentelijke Landbouwcommissies opgedragen. Belanghebbenden konden tegen beslissingen in het kader van de Scheurwet 1918 in beroep gaan bij Commissies van Beroep, die provinciegewijs waren georganiseerd en zetelden in het kantoor van de Provinciale Productiekantoren. Een en ander was geregeld in het Koninklijk besluit van 13 november 1918 tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de Scheurwet 1918 (Stb. 588).

Ondanks de kritiek op het feit dat een groot deel van de maatregelen in verband met de economische crisis werden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van privaatrechtelijke crisisverenigingen, halfslachtige autoriteiten¹⁸, waardoor de burgers onvoldoende rechtsbescherming hadden tegen maatregelen die in hun belangen ingrepen, bleef de omzetting van deze instellingen in overheidsorganen nog geruime tijd uit. Pas in de loop van 1918 werden de overheidsbevoegdheden op het terrein van de distributie aan de verenigingen van

16 D.H. Peereboom Voller, Distributiewetgeving, p. 33 e.v. en Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 38 e.v.

17 D.H. Peereboom Voller, Distributiewetgeving, p. 28 e.v.

18 D.H. Peereboom Voller, Distributiewetgeving, p. 28.

belanghebbenden ontnomen en opgedragen aan rijksdistributiekantoren. Het geheel aan wet- en regelgeving en het stelsel van crisis-verenigingen, lokte veel kritiek uit, met name op het punt van de rechtsbescherming van de burger ten opzichte van de overheid. In 1918 kwam de Wet van 26 juli 1918 (Stb. 494), houdende instelling van een bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken tot stand waarmee het beroepsrecht werd geregeld. Bij Koninklijk besluit van 21 oktober 1918 (Stb. 572) werd het Reglement voor Distributie- en andere Crisiszaken vastgesteld. Wet en reglement traden in werking op 16 december 1918, ingevolge het Koninklijk besluit van 12 december 1918 (Stb. 799). Met het beëindigen van de oorlog in 1918 brak een periode van economisch herstel aan. In 1926 werden de meeste crisiswetten ingetrokken.¹⁹

LIJST VAN WETTEN EN ALGEMENE MAATREGELEN VAN BESTUUR OP HET TERREIN VAN DE BESTRIJDING VAN DE ECONOMISCHE CRISIS, (MEDE)UITGEVOERD DOOR DE MINISTER VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL

UIT- EN VERVOERWET 1914

Wet van 3 augustus 1914 (Staatsblad nr 344), houdende verbod tot de uit- en vervoer van sommige artikelen.

- Wet van 31 december 1915 (Staatsblad nr 532), houdende aanvulling van de wet van 3 augustus 1914 (Staatsblad nr 344), houdende verbod tot de uit- en vervoer van sommige artikelen.
- Wet van 1 september 1917 (Staatsblad nr 578), tot wijziging van de wet van de 3de augustus 1914 (Staatsblad nr 344), houdende verbod tot de uit- en vervoer van sommige artikelen.
- Wet van 3 juni 1918 (Staatsblad nr 326), tot wijziging van de wet van 3 augustus 1914 (Staatsblad nr 344), houdende verbod tot de uit- en vervoer van sommige artikelen.

Bij de Uitvoerverbodenwet 1935 (Staatsblad nr 599) is de Uit- en vervoerwet gewijzigd.

LEVENS MIDDELENWET 1914

Wet van 3 augustus 1914 (Staatsblad nr 351), tot aanvulling der Onteigeningswet ter voorkoming van vasthouding en prijsopdrijving van waren.

WET VERVOERSVERBOD MET VISSERSVAARTUIGEN 1915

Wet van 9 juli 1915 (Staatsblad nr 316), houdende verbod om sommige artikelen te laden in of te vervoeren met vissersvaartuigen.

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

VERVOER- EN NEDERLAGEWET 1915

Wet van 31 december 1915 (Staatsblad nr 533), houdende tijdelijke bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen.

- Wet van 27 juni 1919 (Staatsblad nr 420), tot wijziging en aanvulling van de wet 31 december 1915 (Staatsblad nr 533), houdende tijdelijke bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen.
- Besluit van 15 juli 1919 (Staatsblad nr 494), tot vaststelling van de van de dag waarop de wet van 27 juni 1919 (Staatsblad nr 420) in werking treed.
- Besluit van 15 juli 1919 (Staatsblad nr 495), houdende bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen.

19 Wet van 30 juli 1926 (Stb. 248).

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

CONSENTENWET 1916

Wet van 11 Maart 1916 (Staatsblad nr 127), tot heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer.

- Besluit van 10 juni 1916 (Staatsblad nr 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer.
- Besluit van 17 maart 1917 (Staatsblad nr 237), tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 10 juni 1916 (Staatsblad nr 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer.
- Besluit van 19 juli 1917 (Staatsblad nr 492), tot wijziging van het Koninklijk besluit van 10 juni 1916 (Staatsblad nr 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer, gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 17 maart 1917 (Staatsblad nr 237).

SCHEPENUITVOERWET 1916

Wet van 18 maart 1916 (Staatsblad nr 139), houdende maatregelen die waarborgen dat Nederland in voldoende mate de beschikking blijft behouden over schepen.

- Wet van 18 juni 1918 (Staatsblad nr 427), tot aanvulling en wijziging der Schepenuitvoerwet.
- Besluit van 6 april 1916 (Staatsblad nr 158), tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet.
- Besluit van 19 juni 1916 (Staatsblad nr 282), tot wijziging van het besluit van 6 april 1916 (Staatsblad nr 158), houdende vaststelling van een algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet.
- Besluit van 4 oktober 1919 (Staatsblad nr 594), houdende wijziging van de algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet.
- Wet van 17 maart 1923 (Staatsblad nr 86), tot intrekking van de Schepenuitvoerwet.

OORLOGSMOLESTVERZEKERINGSWET 1916

Wet van 27 mei 1916 (Staatsblad nr 210), houdende machtiging tot het aangaan van verzekeringsovereenkomsten tegen het gevaar van molest in verband met de tegenwoordige oorlogstoestand.

- Besluit van 8 februari 1917 (Staatsblad nr 209), houdende bepaling van de datum, waarop de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915 in werking zal treden.
- Wet van 1 december 1917 (Staatsblad nr 684), tot wijziging der "Oorlogsmolestverzekeringswet 1915".
- Wet van 4 november 1919 (Staatsblad nr 642), tot intrekking der "Oorlogsmolestverzekeringswet" (Staatsblad nr 210 van 1916).
- Besluit van 8 december 1919 (Staatsblad nr 804), houdende bepaling van de dag, waarop de wet van 4 november 1919 (Staatsblad nr 642) tot intrekking der "Oorlogsmolestverzekeringswet" (Staatsblad nr 210 van 1916).

DISTRIBUTIEWET 1916

Wet van 19 augustus 1916 (Staatsblad nr 416), tot vaststelling van bepalingen in het belang van de volksvoeding en van een doelmatige distributie van goederen.

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

SCHEPENVORDERINGSWET 1917

Wet van 10 februari 1917 (Staatsblad nr 211), tot vordering van schepen (Schepenvorderingswet).

- Wet van 23 mei 1917 (Staatsblad nr 430), tot wijziging der "Schepenvorderingswet 1917".
- Wet van 1 juni 1918 (Staatsblad nr 308), houdende aanvulling der Schepenvorderingswet 1917. (Staatsblad nr 211).

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

NOODBOSWET 1917

Wet van 30 augustus 1917 (Staatsblad nr 575), houdende bepalingen betreffende het behoud en de onteigening van bossen en andere houtopstanden.

- Wet van 19 mei 1922 (Staatsblad nr 349), houdende bepalingen betreffende de bosbouw.

WET GOEDERENVERKEER BUITENLAND 1917

Wet van 1 september 1917 (Staatsblad nr 576), houdende bijzondere maatregelen te aanzien van het goederenverkeer met het buitenland.

- Besluit van 22 december 1917 (Staatsblad nr 726), houdende bepalingen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland.
- Wet van 15 maart 1919 (Staatsblad nr 122), tot nadere voorziening ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland.
- Besluit van 15 mei 1920 (Staatsblad nr 243), tot wijziging van de algemene maatregel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk besluit 22 december 1917 (Staatsblad nr 726).
- Besluit van 16 juni 1920 (Staatsblad nr 297), tot verlening van machtiging aan de Nederlandse Uitvoer Maatschappij om voorwaarden op te leggen.
- Besluit van 25 juni 1920 (Staatsblad nr 317), tot het verlenen van machtiging aan de Nederlandse Uitvoer Maatschappij om aan de overdrachten tot uitvoer van enige zuivelartikelen voorwaarden te verbinden.
- Besluit van 27 augustus 1920 (Staatsblad nr 730), houdende nadere vaststelling van de heffingsbedragen, genoemd in het Koninklijk besluit van 25 juni 1920 (Staatsblad nr 317).
- Besluit van 9 augustus 1920 (Staatsblad nr 689), tot het verlenen van machtiging aan de Nederlandse Uitvoer Maatschappij om aan de overdrachten van vergunningen tot uitvoer van dakpannen voorwaarden te verbinden.
- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

SLACHTWET 1918

Wet van 23 februari 1918 (Staatsblad nr 133), houdende bepalingen betreffende het slachten van paarden, runderen, schapen en varkens.

- Wet van 18 juni 1918 (Staatsblad nr 425), tot wijziging van de wet van 23 februari 1818 (Staatsblad nr 133), houdende bepalingen betreffende het slachten van paarden, runderen, schapen en varkens.
- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

WET BRUINKOOLWINNING 1918

Wet van 23 maart 1918 (Staatsblad nr 168), tot tijdelijke ontginning van bruinkolen zonder concessie.

- Wet van 24 november 1922 (Staatsblad nr 625), tot intrekking van de wet van 23 maart 1918 (Staatsblad nr 168), tot tijdelijke ontginning van bruinkolen zonder concessie.

WET DISTRIBUTIERECHTSPRAAK 1918

Wet van 26 juli 1918 (Staatsblad nr 494), tot instelling van een bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken.

- Besluit van 21 oktober 1918 (Staatsblad nr 572), tot vaststelling van een Reglement voor Distributie- en andere Crisiszaken.
- Besluit van 12 december 1918 (Staatsblad nr 799), tot vaststelling van het tijdstip van in werking treding van: a. de wet van 26 juli 1918 (Staatsblad nr 494), tot instelling ener bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken, en b. van het Reglement voor distributie- en andere crisiszaken.
- Besluit van 5 februari 1919 (Staatsblad nr 34), houdende wijzigingen van het Koninklijk besluit van 21 oktober 1918 (Staatsblad nr 572), tot vaststelling van een Reglement voor Distributie- en andere Crisiszaken.

SCHEURWET 1918

Wet van 27 juli 1918 (Staatsblad nr 503), houdende regeling inzake de omzetting in bouwland en de bebouwing van graslanden, klavers of kunstweiden.

- Besluit van 13 november 1918 (Staatsblad nr 588), tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de Scheurwet 1918 (Staatsblad nr 503).
- Besluit van 28 juni 1919 (Staatsblad nr 455), tot aanvulling van het Koninklijk besluit van 13 november 1918 (Staatsblad nr 588), tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de Scheurwet 1918 (Staatsblad nr 503).
- Besluit van 12 april 1920 (Staatsblad nr 176), tot aanvulling van het Koninklijk besluit van 13 november 1918 (Staatsblad nr 588) tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de Scheurwet 1918 (Staatsblad nr 503), zoals dat is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 28 juni 1919 (Staatsblad nr 455).

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

CRISISENQUÊTEWET 1918

Wet van 11 oktober 1918 (Staatsblad nr 559), betreffende een onderzoek door een Staatscommissie naar hetgeen tijdens de toestand van oorlogsgevaar heeft plaats gevonden ter zake van de voorziening van het land met levensbehoeften en ter ondersteuning van landbouw, nijverheid en handel.

- Wet van 25 januari 1921 (Staatsblad nr 41), tot wijziging van art. 17 der Crisis-enquêtewet 1918.
- Ingetrokken bij de Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

BINNENSCHIEPVAARTWET 1918

Wet van 7 december 1918 (Staatsblad nr 774), houdende bepalingen met betrekking tot de binnenscheepvaart.

- Besluit van 1 februari 1919 (Staatsblad nr 33), houdende vaststelling van heffingen in de binnenscheepvaart.
- Besluit van 19 juni 1919 (Staatsblad nr 387), tot wijziging van het Koninklijk besluit van 1 februari 1919 (Staatsblad nr 33), houdende vaststelling van heffingen in de binnenscheepvaart.
- Besluit van 3 december 1919 (Staatsblad nr 799), tot wijziging van heffingen in de binnenscheepvaart.
- Besluit van 7 april 1922 (Staatsblad nr 182), houdende intrekking van het Koninklijk besluit van 1 februari 1919 (Staatsblad nr 33), regelende de heffingen ter bestrijding van de kosten, verbonden aan de uitvoering der Binnenscheepvaartwet 1918.

Bij de Invoeringswet Strafvordering 1925 (Staatsblad nr 308) is deze wet gewijzigd.

WET TURF- EN BRUINKOLENVOORZIENING 1919

Wet van 11 januari 1919 (Staatsblad nr 9), houdende bepalingen in het belang der turf- en bruinkolenvoorziening.

WET INTREKKING CRISISWETTEN 1926

Wet van 30 juli 1926 (Staatsblad nr 248), tot intrekking van verschillende crisiswetten.

HOOFDSTUK 2: ORGANISATIE VAN DE CRISISINSTELLINGEN**2.1 DE CRISISINSTELLINGEN IN DE PERIODE AUGUSTUS 1914 - MEI 1918**

Ter regeling van produktie, voorraadbepaling, beschikbaarstelling en in- en uitvoer van grondstoffen, levensmiddelen en nijverheidsprodukten werd een uitgebreid netwerk van crisisinstellingen opgezet. De voorbereiding en de uitvoering van de maatregelen betreffende de crisisaangelegenheden geschiedde rechtstreeks of onder toezicht van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. De eerste crisisinstelling werd al op 26 augustus 1914, kort na het uitbreken van de oorlog ingesteld: het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel.²⁰ Het Rijksbureau, een afdeling van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, was verantwoordelijk voor een geregelde en voldoende aanvoer van graan en meel.²¹ Daarnaast was op particulier initiatief in augustus 1914 het Koninklijk Nationaal Steuncomité opgericht. Dit comité had tot taak financiële steun te verlenen aan diegenen die ten gevolge van de oorlogsomstandigheden in financiële moeilijkheden waren geraakt en verleende de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hulp bij de voorbereiding of uitvoering van maatregelen in verband met de economische crisis. In 1915 werden door het bestuur van het Koninklijk Nationaal Steuncomité sub-commissies ingesteld voor diverse categorieën artikelen zoals brandstoffen, wol, nijverheidsprodukten en diverse levensmiddelen. Voor de regeling van de invoer van produkten werd 24 november 1914 de N.V. Nederlandse Overzee Trustmaatschappij opgericht. Deze particuliere organisaties waren nauw verbonden met de overheid.²² Ook op gemeentelijk niveau zijn initiatieven tot beschikbaarstelling van artikelen genomen. Deze initiatieven vallen echter buiten het terrein van dit overzicht en daarom zal er niet verder op worden ingegaan.

20 Bij beschikking van minister de Landbouw, Nijverheid en Handel van 26 augustus 1914, Afdeling Handel, nr. 11076.

21 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 62.

22 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 62-63.

Onder de nieuwe minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, F.E. Posthuma, werden de crisismaatregelen van regeringswege verder uitgebreid. Ter beperking van de uitvoer en voor het beschikbaar stellen van levensmiddelen werden vanaf maart 1915 Rijks Centrale Bureaus opgericht. Deze bureaus, die onder het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel ressorteerden, legden aan exporteurs de verplichting op te zorgen voor voldoende binnenlandse voorraad tegen redelijke prijzen, in ruil voor het verlenen van uitvoervergunningen.²³ Omdat de werkzaamheden van de bureaus geleidelijk toenamen en het praktisch onmogelijk bleek de gehele Nederlandse export te controleren, besloot de minister in september 1915 de Rijks Centrale Bureaus te vervangen door verenigingen van belanghebbenden bij de levensmiddelenvoorziening. Deze wijziging was de eerste ingrijpende reorganisatie van het distributieapparaat. Zo werden onder meer de Suikervereniging en de Peulvruchtenvereniging opgericht. Deze particuliere verenigingen waren samengesteld uit belanghebbende exporteurs en handelaren en stonden onder controle van de door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ingestelde rijkscommissies van toezicht op de crisisverenigingen. Deze rijkscommissies waren samengesteld uit een lid van de Eerste Kamer, twee leden van de Tweede Kamer en een deskundige op het vakgebied van de vereniging.²⁴ De regeling met behulp van de crisisverenigingen had als voordeel dat ten gevolge van de grotere decentralisatie de bemoeienis van de regering zich relatief snel tot een groot aantal artikelen kon uitstrekken, zonder dat de overheidsorganen werden overladen met crisiszaken. Daar stond tegenover het nadeel dat van uniformiteit in de organisatie en administratie van de verschillende verenigingen nauwelijks sprake was. Bovendien hadden de rijkscommissies van toezicht een uiteenlopende opvatting van hun taak.²⁵ Door middel van de instelling van het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen in januari 1916 poogde de minister een nauwer verband te leggen tussen de verschillende crisisverenigingen en het ministerie.²⁶ Het Rijks Centraal Administratiekantoor werd als centraal bureau voor de levensmiddelen distributie gesteld boven alle distributie-instanties. Ook de gemeentelijke instanties stonden onder controle van het Administratiekantoor. Voor de goederen waarvoor geen crisisvereniging bestond werd de uitgifte van uitvoervergunningen en de beschikbaarstelling geregeld door de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland, een subcommissie van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.²⁷

Bij het in werking treden van de Distributiewet 1916 werd de Commissie van Bijstand inzake de Distributiewet 1916 ingesteld. Deze commissie heeft een belangrijk aandeel gehad in de voorbereiding en de uitvoering van crisismaatregelen. Zij was een adviesorgaan voor de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel inzake crisisaangelegenheden en had bovendien de leiding over de Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. De organisatie van de Afdeling Crisiszaken wordt onder paragraaf 2.4 nog nader uiteengezet. Een ander adviesorgaan voor de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel was de Rijkscommissie van Advies inzake de Crisisbedrijven, vanaf december 1918 de Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden. Deze commissie gaf advies bij beroepszaken en problemen met de uitvoering van crisismaatregelen in het algemeen. Voorts werd de minister geadviseerd door een aantal andere commissies, al dan niet ingesteld bij of krachtens de wet, zoals de Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet, de Schepenuitvoercommissie, de Commissies voor de vaststelling van prijzen van landbouwprodukten, de Commissie van advies voor Zuivelaangelegenheden en de Commissie van Advies inzake de Uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915.

23 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 66.

24 D.H. Peereboom Voller, Distributiewetgeving, p. 27.

25 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 67-68.

26 Ingesteld bij Koninklijk besluit van 17 januari 1916 (Stb. 16).

27 D.H. Peereboom Voller, Distributiewetgeving, p. 28.

2.2 REORGANISATIE VAN HET CRISISAPPARAAT VANAF MEI 1918

In mei 1918 onderging de organisatiestructuur van het crisis-stelsel opnieuw een ingrijpende wijziging: de crisisverenigingen werden vervangen door rijks(distributie)kantoren, die werden bijgestaan door commissies van advies. Deze rijkskantoren en commissies van advies ressorteerden rechtstreeks onder het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Drie ontwikkelingen hadden tot deze organisatiewijziging geleid. Op de eerste plaats was, naarmate de economische schaarste toenam, de behoefte aan een geregelde distributie en onderlinge samenwerking van distribuerende instellingen gegroeid. Op de tweede plaats was een ernstig bezwaar tegen de crisisverenigingen dat belanghebbenden oordeelden over de daden van hun branche-genoten.²⁸ En op de derde plaats hadden de crisisverenigingen met de oprichting van de N.V. Nederlandse Uitvoer Maatschappij niet langer de behandeling van aanvragen voor uitvoer in hun takenpakket. De Nederlandse Uitvoer Maatschappij immers had een drieledige taak:

- het verlenen van uitvoerconsenten.
- het toezicht houden op de naleving van de met het buitenland gesloten contracten betreffende de uitvoer.
- het verlenen of financieren van kredieten aan het buitenland.²⁹

2.3 OPHEFFING VAN HET CRISISAPPARAAT VANAF 1919

Op 4 maart 1919 werd de Rijkscommissie van Toezicht op de Liquidatie der Verenigingen opgericht die tot taak had de maatregelen met betrekking tot de uitvoer en de distributie van bepaalde goederen af te wikkelen. In de praktijk waren de meeste crisisverenigingen reeds geruime tijd opgeheven. In 1919 waren ook de meeste rijkskantoren in liquidatie getreden. Met de liquidatie werd in de regel de directeur of voorzitter van het rijkskantoor belast. Het proces van opheffing van de distributie-instanties voltrok zich niet over de gehele linie, zoals blijkt uit de oprichting van verschillende nieuwe rijkskantoren in 1919 en 1920. Op distributie-organisatorisch terrein werd echter niet veel meer ondernomen: het was voornamelijk een strijd tegen prijsopdrijving. In dit verband werd bij Koninklijk besluit van 23 augustus 1919 nr. 58 de Staatscommissie inzake de Duurte ingesteld, welke tot taak had een onderzoek in te stellen naar de prijsstijging van levensmiddelen en in hoeverre deze door overheidsmaatregelen kon worden tegengegaan. Deze staatscommissie bracht op 21 oktober 1920 haar eindrapport uit.³⁰

Op het functioneren van het crisisapparaat en het beleid van de ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel ten aanzien van de levensmiddelenvoorziening en van de in- en uitvoer was gedurende de crisisperiode en de eerste jaren daarna veel kritiek. Het werd wenselijk geacht een diepgaand officieel onderzoek in te stellen naar de klachten over willekeur en onrecht bij de toepassing van de bepalingen in verband met de crisis. Ingevolge de bepalingen van de Crisis-Enquêtewet van 1918 (Stb. 559) werd bij Koninklijk besluit van 8 januari 1919 nr. 48 een "Staatscommissie, belast met het instellen van een onderzoek naar hetgeen tijdens de toestand van oorlogsgevaar heeft plaatsgevonden ter zake van de voorziening van het land met levensbehoefte" ingesteld. De staatscommissie werd na uitbrengen van haar eindverslag opgeheven op 31 mei 1922.³¹

2.4 ORGANISATIE VAN DE CRISISAFDELINGEN VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL

De behandeling van crisisaangelegenheden door het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel geschiedde tot september 1917 hoofdzakelijk door verschillende, reeds bestaande afdelingen. Slechts het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel en het Uitvoer

28 D.H. Peereboom Voller, *Distributiewetgeving*, p. 28.

29 *Eindverslag Crisis Enquête Commissie*, p. 123-124.

30 *Eindrapport van de Staatscommissie inzake de Duurte*, p. 1-9.

31 *Eindverslag Crisis Enquête Commissie*, p. 1-3.

Certificaten Bureau waren al sinds augustus 1914 resp. begin 1915 belast met taken op het terrein van de distributie en van de uitvoer. In verband met het steeds verder ingrijpen van de regering in het economisch leven in 1917 werden de werkzaamheden naar de mening van de minister te verspreid uitgevoerd. Enkele afdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel waren zozeer belast met de behandeling van crisiszaken, dat dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid in gevaar bracht. Het werd wenselijk geacht de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, het Uitvoer Certificaten Bureau en van de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden, vanaf medio september 1917 te integreren in één afdeling van het ministerie: de Afdeling Crisiszaken.³² De Afdeling Crisiszaken stond tot 1 april 1918 onder leiding van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916. Daarna kreeg de Afdeling Crisiszaken een eenhoofdige leiding in de persoon van de directeur-generaal M.M. Schim van der Loeff.

De Afdeling Crisiszaken bestond uit zeven bureaus:

- Bureau Algemene Zaken
- Bureau Landbouw
- Bureau Nijverheid
- Bureau Scheepvaart
- Bureau Vervoer
- Bureau Volksvoeding
- Bureau Vordering en Inbezitneming

In 1918 en 1919 kwamen er naast deze zeven bureaus nog vijf tijdelijke afdelingen bij:

- Afdeling Crisiszaken- Textielindustrie
- Afdeling Inspectie-Crisispersoneel
- Afdeling Vleesvoorziening
- Afdeling Melk- en Melkproductenvoorziening
- Afdeling Crisisarchieven

Voor de volledigheid zij vermeld dat het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, het Uitvoer Certificaten Bureau en de Centrale Accountantsdienst afdelingen waren van het ministerie op hetzelfde niveau als de Afdeling Crisiszaken.

In verband met een licht economisch herstel eind 1918, begin 1919 was het niet langer noodzakelijk voor de overgebleven bemoeienissen inzake crisisaangelegenheden een afzonderlijke, centrale afdeling van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel in stand te houden. Bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 nr. 697, Afd. A.S.³³ werd dan ook bepaald dat met ingang van 15 april 1919 de Afdeling Crisiszaken met de daaronder ressorterende bureaus zou worden opgeheven. Voor zaken waarvan de behandeling in het kader van de economische crisis nog niet kon worden gestaakt werden ingesteld:

- Afdeling Crisisnijverheid
- Afdeling Volksvoeding
- Afdeling Vervoer
- Afdeling Beroep in Crisiszaken
- Afdeling Inspectie Crisiszaken

Administratief beroep en bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken werden formeel voor het eerst vastgelegd in de Wet van 26 juli 1918 (Stb. 494). In deze wet werd bepaald dat distributiegerechten zouden oordelen over de rechtmatigheid van crisismaatregelen. In januari 1919 werd in dit kader bij de Afdeling Crisiszaken het Bureau Beroep in Crisiszaken ingesteld, ter

32 Oppericht bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 nr. 1414, Afd. Algemene Secretarie; zie: P.G. van IJsselmuiden, Binnenlandse Zaken, p. 183-184.

33 ARA-II, Archief van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Algemene Secretarie, inv.nr. 46.

behandeling van zaken van administratief beroep en crisisrechtspraak. Reeds in de periode vóór de regeling van deze beroepsmogelijkheid fungeerde het Bureau Algemene Zaken van de Afdeling Crisiszaken als beroepsorgaan voor crisisaangelegenheden. Na opheffing van de Afdeling Beroep in Crisiszaken in 1922 gingen met ingang van 1 augustus 1922 de taken over naar de Afdeling Crisisnijverheid. Omdat het distributiestelsel met alle crisisinstellingen vanaf 1919 langzamerhand werd opgeheven, werd bij het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel in april 1919 een tijdelijke Afdeling Crisisarchieven ingesteld. Deze afdeling had tot taak het beheren van de archieven van de opgeheven of in liquidatie zijnde crisisinstellingen en het uitbrengen van verslagen van de werkzaamheden van de diverse crisisinstellingen.

Het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd bij Koninklijk besluit van 24 november 1922 (Stb. 606), met ingang van 1 januari 1923 opgeheven. De zorg voor zaken in verband met de economische crisis werd als volgt verdeeld:

1. aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken de aangelegenheden betreffende de landbouw: het ministerie zou in het vervolg het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Landbouw worden genoemd;
2. aan het Ministerie van Arbeid de vordering en uitvoer van schepen en maatregelen in verband met de handel met het buitenland: het ministerie zou in het vervolg Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid worden genoemd;
3. aan het Ministerie van Financiën de overige zaken welke een uitvloeisel waren van de buitengewone omstandigheden ten gevolge van de oorlog.

Het Rijksbureau voor de Scheepvaart kwam te ressorteren onder het Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid. De afdelingen Crisisarchieven, Crisisnijverheid, het Rijkskantoor voor Steen, de Commissie van Advies inzake Crisisaangelegenheden, de Centrale Accountantsdienst, het Rijksgraanbureau (in liquidatie) en het Rijkskantoor voor Vee en Paarden alsmede de Rijkscommissie van toezicht op de liquidatie van verenigingen, liquidateurs voor de Rijkskantoren voor de Kledingvoorziening, voor Aardappelen en Aardappelverwerking en voor Suiker gingen met de opheffing van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel over naar het Ministerie van Financiën. Deze instellingen werden in de periode 1923-1926 opgeheven.³⁴

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De archieven van de crisisinstellingen in verband met de wereldoorlog 1914-1918 omvatten de periode 1914-1926, met een enkele uitloper tot 1946.³⁵ De crisisinstellingen hebben na opheffing veel archivalia nagelaten, in de meeste gevallen ongeschoond en ongeordend. De archieven - behoudens de hierna genoemde - kwamen na opheffing van de instellingen onder het beheer van de Afdeling Crisisarchieven van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Deze Afdeling kwam na opheffing van dit ministerie per 1 januari 1923 onder het Ministerie van Financiën, Afdeling Generale Thesaurie. Onder dit beheer zijn de archivalia beschreven in vijf omvangrijke plaatsingslijsten.³⁶ De archivalia stonden tot 1925 verspreid over het gebouw van de Hoge Raad en panden op Bezuidenhout 30 en Alexanderplein 10 te Den Haag. In 1925 werden de archivalia op het laatste adres samengebracht.³⁷ In 1938 werden de archieven overgeplaatst naar het gebouw van de Fysische Natuurkunde, Julianalaan 134 te Delft, een pand in gebruik bij de Centrale Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek.³⁸ De archieven kwamen in december 1946 onder het beheer van het Ministerie van Landbouw, Voedselvoorziening en Visserij. Het Ministerie van Economische Zaken heeft vervolgens in mei 1947 een gedeelte van deze archieven, waaronder die van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij overgenomen. Het overgrote

34 ARA-II, Archief van het Ministerie van Financiën, Dossierarchief, 1918-1940, inv.nr. 504.

35 Archieven van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (tot 1927), van de Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden (tot 1930) en Stichting Archieven der N.O.T. (met stukken tot en met 1946).

36 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nrs. 580-584.

37 ARA-II, Archief van het Ministerie van Financiën, Dossierarchief, 1918-1940, inv.nr. 504.

38 ARA-II, Archief van het Ministerie van Financiën, Dossierarchief 1918-1940, inv.nr. 801, brief van 10 december 1938.

deel evenwel werd in 1947 - met instemming van de algemene rijksarchivaris - ter vernietiging afgevoerd. In de periode 1946-1947 heeft de rijksarchivaris van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief de mogelijkheid onderzocht van het inrichten van een speciale afdeling voor de archieven van opgeheven rijksdiensten en bureaus uit het jongste verleden. Tot deze oprichting is het evenwel nooit gekomen. Ook de overdracht van een kleine selectie uit deze crisisarchieven zelf ging niet door, omdat het Algemeen Rijksarchief deze archiefbescheiden slechts als één geheel wilde overnemen, terwijl alleen het ministerie van Landbouw de archieven ter overname aanbood.³⁹ Pas in juli 1951 droeg het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening ca. 60-70 m1 crisisarchieven over aan het Algemeen Rijksarchief.⁴⁰ Het ging hier om die gedeelten, welke in 1947 door het ministerie van Landbouw van het Ministerie van Financiën waren overgenomen. De archieven werden geplaatst in gebouw Kortenbosch 109, waar ook de archieven van het Ministerie van Economische Zaken werden bewaard. In 1951 deed de archivaris van Economische Zaken eveneens een verzoek aan de Algemene Rijksarchivaris tot overbrenging van 582 pakken met stukken van de eerste wereldoorlog, met betrekking tot de molestverzekering, distributie, in- en uitvoer etc. Dit verzoek werd niet onmiddellijk ingewilligd.⁴¹ In juni 1953 is ca. 65 m1 archief, waaronder een archiefblok "crisisarchieven 1914-1926" door het Ministerie van Economische Zaken overgebracht naar het hulpdepot van de Rijksarchiefdienst te Schaarsbergen.⁴² Op 9 juni 1969 is nogmaals een archiefblok van ca. 15 m1 door Economische Zaken naar Schaarsbergen overgebracht.⁴³

Het eerste crisisarchief dat het Algemeen Rijksarchief in beheer ontving, was het archief van het Koninklijk Nationaal Steuncomité. In 1939 schonk een voormalig hoofdambtenaar van de Centrale Dienst der Arbeidsinspectie het grootste deel van het in deze inventaris beschreven archief. De schenker was destijds adjunct-secretaris van het Steuncomité geweest. Het archief is overigens later aangevuld met stukken, aangetroffen in het in 1982 overgebrachte archief van de Centrale Dienst van de Arbeidsinspectie. Bij notariële akte van 23 april 1937 werden de archieven van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij en van de Stichting "Archieven der Nederlandse Overzee Trustmaatschappij" aan de Staat der Nederlanden geschonken. Per 30 april 1937 ging het beheer formeel over op de algemene rijksarchivaris. De archieven bleven berusten in het pand Nassaulaan 18 te Den Haag, waar ze na de opheffing van de NOT door de stichting zijn beheerd. Door ruimtegebrek in het Algemeen Rijksarchief en wegens oorlogsomstandigheden bleven de archieven van het NOT daar berusten. In 1945 werden de archieven overgebracht naar het hulpdepot van het Algemeen Rijksarchief aan het Bleijenburg 38. Toen ook dat gebouw ten behoeve van het Ministerie van Oorlog moest worden ontruimd, zijn de archieven van de NOT in 1952 overgebracht naar het hulpdepot te Schaarsbergen. Het pand Nassaulaan 18 was in 1937 eveneens aan de Staat der Nederlanden geschonken, onder voorwaarde dat de opbrengsten van dat pand ten goede moesten komen aan het Algemeen Rijksarchief.⁴⁴ Deze schenking is de basis van het vermogen van het in archiefkringen bekende NOT-Fonds, waaruit thans het drukken van wetenschappelijke publikaties worden bekostigd, voorzover deze met behulp van archieven, berustend in de rijksarchieven zijn tot stand gekomen. In september 1963 heeft de Stichting Fonds Landbouw Export Bureau 1916/1918 na bemiddeling van de Rijksarchivaris in Gelderland het archief van de Vereniging Landbouw Export Bureau overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief en geplaatst in het hulpdepot te Schaarsbergen.⁴⁵ Met de verhuizing van het Algemeen Rijksarchief naar de Prins Willem Alexanderhof 20 zijn al deze archieven tenslotte in Den Haag geplaatst.

Het archiefblok bevat archiefstukken onder verschillende rechtstitels verworven.

39 ARA-II, Archief van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, correspondentie 1946: D 155 en D 162, 1947: D 2 en D 34.

40 ARA-II, Archief van het Algemeen Rijksarchief, B-archief, correspondentie 1951: B 251.

41 ARA-II, Archief van het Algemeen Rijksarchief, B-archief, correspondentie 1951: B 296.

42 ARA-II, Archief van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, correspondentie 1953: B 263.

43 ARA-II, Archief van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, correspondentie 1969: D 9.20.

44 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr. 1754.

45 ARA-II, Archief van het Algemeen Rijksarchief, B-archief, correspondentie 1963: B 196.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archiefblok bevat archiefstukken onder verschillende rechtstitels verworven.

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN Vernietiging

Vóór de verhuizing van de archieven naar Delft in 1938 bedroegen de archieven van de crisisinstellingen volgens een rapport 131 stellingen met ca. 25.000 pakken, die een planklengte van ca. 3500 m¹ in beslag namen. Reeds in een eerdere nota van de thesaurier-generaal aan de minister van Financiën uit 1930 betreffende een eventuele verhuizing van de crisisarchieven wordt gesproken over ca. 23.000 geëtiketteerde pakken met archiefstukken,..., sommige zoo zwaar, dat één man ze niet tillen kan...., een transport van ca. 110.000 kg papier.⁴⁶ Vergelijken we deze aantekeningen over ca. 25.000 pakken met de in 1982 aanwezige hoeveelheid van ca. 120 m¹, dan blijkt dat er in het verleden zeer veel archief moet zijn vernietigd.⁴⁷ Als eerste heeft de Afdeling Crisisarchieven op grote schaal uit de archieven vernietigd. De vernietiging door de Afdeling Crisisarchieven in 1924-1925 heeft plaatsgevonden met toestemming van de Algemene Rijksarchivaris. In het archief van de Afdeling Crisisarchieven zijn stukkenlijsten van de vernietigde archiefbescheiden uit 1924-1925 opgenomen.⁴⁸ Deze lijsten zijn vrij uitvoerig van opzet, maar tevens erg vaag. De genoemde categorieën sluiten elkaar niet uit, met name de categorie "onbelangrijke correspondentie met..." roept vragen op. De grote opruiming heeft echter in 1947 plaats gevonden. Volgens de toenmalige rijksarchivaris van de Tweede Afdeling kon zeker 95% van deze archieven vernietigd worden. Sterker nog, hij was van mening dat hetgeen van blijvend belang is te achten in overwegende mate in gedrukte bescheiden, verslagen, enz. is vastgelegd en dat het niet verantwoord is te achten deze enorme papiermassa's, waarvoor ook van deskundige zijde nooit enige belangstelling is betoond, verder te bewaren.⁴⁹ Op basis van dit advies is met instemming van de Algemene Rijksarchivaris en van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen 95% van het archiefbestand afgevoerd en vernietigd. Ook later is er nog uit de crisisarchieven vernietigd. In het archief van het Algemeen Rijksarchief wordt tussen 1950 en 1960 regelmatig correspondentie aangetroffen met de archivaris van het Ministerie van Economische Zaken over vernietiging, echter eveneens zó vaag geformuleerd dat het niet mogelijk is een helder beeld te krijgen van de vernietigde categorieën archiefbescheiden. Ook uit de archieven van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij is op zeer grote schaal vernietigd, zij het dat deze vernietiging veel zorgvuldiger is voorbereid en uitgevoerd. Onder verantwoordelijkheid der Stichting "Archieven der N.O.T." zijn in de jaren 1920 - 1937 ruim 58.000 kg archiefbescheiden afgevoerd.⁵⁰ In 1947 bedroeg de omvang van het N.O.T.-archief nog 646 m¹.⁵¹ De "definitieve" vernietiging in 1952 deed de omvang van de archieven van N.O.T. reduceren tot 86 m¹.⁵² Sinds de overbrenging van de archieven naar het Algemeen Rijksarchief, c.q. het hulpdepot te Schaarsbergen tot aan de bewerking in de jaren 1986-1993 heeft geen vernietiging meer plaats gevonden. Door de grootschalige vernietiging is het geheel van crisisarchieven dat bewaard is gebleven, fragmentarisch van structuur.

Van de archieven van de meeste crisisinstellingen waren in het algemeen slechts fragmenten of was zelfs in het geheel niets overgebleven. Niettemin is tijdens de inventarisatie nogmaals tot selectie ter vernietiging overgegaan. Bij deze selectie is afgeweken van enkele gebruiken. Omdat de meeste archieven van de crisisorganen uit de periode 1914-1926 vrijwel geheel vernietigd zijn,

46 ARA-II, Archief van het Ministerie van Financiën, Dossierarchief, 1918-1940, inv.nr. 801.

47 De archieven in het Algemeen Rijksarchief, Alphen aan den Rijn, 1982: § D Archieven van crisisinstellingen in verband met de Wereldoorlog 1914-1918, p. 147-149.

48 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr. 579.

49 ARA-II, Archief van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, correspondentie 1946: 192D.

50 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr. 1755: Memorandum inhoudende verschillende gegevens omtrent de Stichting "Archieven der Nederlandse Overzee Trustmaatschappij".

51 ARA-II, Archief van het Algemeen Rijksarchief, A-archief, correspondentie 1947: A 91.

52 Inleiding op de plaatsingslijst van het Archief van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij 1914 - 1919, door J.W. Moerman.

zijn de stukken welke gewoonlijk om redenen van afstemming vernietigd kunnen worden in dit geval bewaard gebleven. Het gaat hier dan vooral om bescheiden betreffende organen, waarvan de archieven zijn verloren gegaan en waarvan documenten in andere archieven zijn aangetroffen:

- stukken betreffende instelling, samenstelling, mutaties en ontbinding van crisiscommissies, crisisverenigingen en rijksdistributiediensten;
- notulen en verdere vergaderstukken van deze organen, ook die welke voor kennisgeving zijn aangenomen;
- periodieke verslagen van deze organen;
- ingekomen voorschriften, verordeningen, circulaires van de crisiscommissies, crisisverenigingen en rijksdistributiediensten;

Ook verzamelstaten zijn bewaard gebleven, mits niet al te fragmentarisch, alsmede vrij volledige, niet of gedeeltelijk verwerkte opgaven t.b.v. enquêtes als de Veetelling 1918. Klachten en geschillen zijn doorgaans zeer illustratief voor het functioneren van een instelling. Gelet op de bijzondere omstandigheden zijn stukken betreffende een meer uitvoerige behandeling van klachten bewaard gebleven.

Als bijlage is een lijst van vernietigde archiefbescheiden opgenomen, voorzover deze vallen onder de categorieën archiefbescheiden gespecificeerd in de Lijst van voor vernietiging in aanmerking komende archiefbescheiden betreffende de hoofdstukken algemeen, personeel, financiën en huishoudelijke zaken behorend tot het archief van het Ministerie van Economische Zaken, gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant van 26 februari 1979, nr 40, p. 6. De vernietiging van deze categorieën archiefbescheiden heeft na de inventarisatie plaatsgevonden krachtens artikel 4 van het Archiefbesluit, met machtiging van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 24 mei 1984, kenmerk MMA/Ar-13237. Afgezien van de archieven van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw en van de Nederlandse Overzee Trust Maatschappij, is op grond van deze machtiging uit de crisisarchieven na de bewerking in de jaren 1988, 1991 en 1992 resp. 11, 12 en 13,9 strekkende meters archiefbescheiden daadwerkelijk vernietigd. Bij beschikking van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 1 mei 1991 no. CD/RAI/1991/77/EM is de toestemming verkregen voor een nadere incidentele vernietiging, en wel uit het archiefblok van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw. Vóór de bewerking was de omvang van dit archiefbestand 43,5 strekkende meter, daarna nog 3,4 m¹. Tenslotte is in 1993 de omvang van het archief van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij teruggebracht van 86 m¹ tot 24 m¹.

Lijst van vernietigde stukken

- Algemeen:
 - dubbelen en afschriften, als originelen aanwezig zijn
 - losse kranteknipsels
 - gedrukte stukken van de Staten-Generaal
 - presentielijsten, convocaties, berichten van verhindering en kladnotulen van vergaderingen
 - beschikkingen, welke niet aan belanghebbenden zijn verzonden
 - blanco formulieren
 - financiële en boekhoudkundige bescheiden
 - op individuele personeelsleden betrekking hebbende bescheiden
- Registratiehulpmiddelen:
 - agenda's van in- en uitgaande brieven
 - onvolledige indices op namen, verwijzend naar de nummers van de dossiers of naar agendanummers
 - dossier-uitleenkaarten
 - inhoudsopgaven van de aan de Afdeling Crisisarchieven gezonden archieven
- Fragmenten van lijsten, staten en statistieken betreffende:
 - binnenlandse aanvoer, voorraden en distributie
 - in- en uitvoer van grondstoffen, produkten, scheepsruimte en schepen '

- prijzen, tarieven, vergoedingen, kosten en verzekeringspremies
- Op individuele gevallen betrekking hebbende:
 - stukken betreffende aanvragen voor vergunningen en ontheffingen
 - verklaringen van geen bezwaar betreffende het verlenen van vergunningen en ontheffingen
 - certificaten, consenten, vergunningen en ontheffingen
 - verzoekschriften van producenten en handelaren om bemiddeling
 - ingevulde formulieren benodigd bij procedures ter uitvoering van de wet- en regelgeving
 - registers van aangevraagde en verleende in- en uitvoervergunningen, "consentenregisters"
 - contracten betreffende laden en vervoeren van kolen ingevolge de daartoe afgesloten overeenkomsten tussen de Nederlandse en Engelse regering
 - stukken betreffende registratie van bedrijven
 - stukken betreffende afgifte van vrijgeleiden
 - stukken betreffende vaststelling van tijdelijke toeslagen
- Overige bescheiden:
 - ingekomen verordeningen van gemeentelijke overheden ter goedkeuring voorgelegd welke zonder wijziging zijn afgedaan
 - 'zaakdossiers' van de Crisis Enquête Commissie van behandelde mededelingen en klachten door de commissie samengevat in openbare verslagen zoals bedoeld bij artikel 15 van de Crisis-Enquêtewet 1918.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

De archieven van de crisisinstellingen in verband met de wereldoorlog 1914-1918 waren verdeeld over een aantal archiefblokken: een archiefblok 'Crisisarchieven 1914-1926'⁵³, ca. 15 m1 waarin zich archiefbescheiden van een groot aantal archiefvormers bevonden en verder een aantal archiefblokken met één of enkele archiefvormers per blok.⁵⁴ In de jaren 1986/1987 zijn de archieven van de Commissie voor de Voeding van Mens en Dier en van de Vereniging Landbouw Export Bureau door de Centrale Archief Selectiedienst geïnventariseerd. In de jaren daaropvolgend zijn de meeste archieven in het kader van de opleiding tot middelbaar archiefambtenaar aan de Rijks Archiefschool door stagiaires bewerkt. In 1993 tenslotte werd de bewerking afgesloten door de selectie en inventarisatie van het grootste archief, dat van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.

In het inmiddels opgeheven archiefblok 'Crisisarchieven 1914-1926' waren de archiefstukken van verschillende archiefvormers vermengd geraakt. Van deze vermenging was in de plaatsingslijst nauwelijks aantekening gehouden. Tijdens de bewerking bleek het niet in alle gevallen mogelijk te bepalen door welke archiefvormer de betreffende bescheiden waren gevormd. Zo zijn bijvoorbeeld gedrukte rapporten van commissies aangetroffen die waren gericht aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel of die voor een breder publiek bestemd waren. Deze rapporten zijn zoveel mogelijk geplaatst in de archieven van de commissies die ze hebben opgesteld. Met de circulaires is overeenkomstig gehandeld. Verspreid over de verschillende archiefblokken zijn gestencilde en gedrukte circulaires aangetroffen, die - na verwijdering der dubbelen - zijn geplaatst in het archief van de instelling die ze heeft opgesteld en verzonden. Evenmin was het mogelijk om in alle gevallen de opgetreden archiefvermenging ongedaan te maken zonder de onderlinge samenhang van de stukken in een dossier ernstig te verbreken. In deze gevallen zijn de bescheiden geplaatst in het archief van de instelling, die als laatste het dossier behandeld heeft.

53 Niet te verwarren met het archief van de Afdeling Crisisarchieven 1919-1926.

54 De archieven in het Algemeen Rijksarchief, Alphen aan den Rijn, 1982: § D Archieven van crisisinstellingen in verband met de Wereldoorlog 1914-1918, p. 147-149.

In andere archieven die bij het Algemeen Rijksarchief berusten, bevonden zich archiefbescheiden die, om verschillende redenen, beter op hun plaats zijn in de archieven van de crisisinstellingen. In de archieven van de Landsadvocaat 1917-1936, van de Directie van de Landbouw 1898-1957, van de Rijkszuivelinspectie 1901-1944, van de Directie van Handel en Nijverheid en voorgangers 1906-1945 en van de Centrale Dienst der Arbeidsinspectie bevonden zich bescheiden, die tot de archieven van de crisisinstellingen behoren. Deze bescheiden zijn uit die archieven verwijderd en bij dat archief gevoegd, waartoe zij krachtens het bestemmingsbeginsel behoren. Anderzijds bevonden zich in het archiefblok 'Crisisarchieven 1914-1926' bescheiden die juist niet afkomstig waren van de instellingen, waarvan de archiefbescheiden in deze inventaris zijn beschreven. Zo is b.v. een serie dagboeken en besluiten van de Commissie van Bijstand voor de uitvoering van de Beurswet 1914 overgebracht naar het archief van deze commissie, dat als een apart archiefblok berust in het Algemeen Rijksarchief.

De inventaris is naar archiefvormers in hiërarchische volgorde ingedeeld.

1. De tijdelijke crisisafdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel (en opvolgers), chronologisch gerangschikt naar hun datum van oprichting;
2. De adviesorganen, commissie die voornamelijk de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel adviseerden op het gebied van de distributie, de in- en uitvoer en de prijsvorming van produkten, chronologisch gerangschikt naar hun datum van oprichting;
3. De distributieorganen, geen afdelingen van, maar wel ressorterend onder het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, en hoofdzakelijk belast met de distributie van levensmiddelen en andere goederen. Alfabetisch gerangschikt naar produkt, met de bijbehorende commissies van toezicht en commissies van advies;
4. De import- en exportorganen, instellingen die in hoofdzaak belast waren met de veiligstelling van de Nederlandse in- en uitvoer tijdens en kort na de Eerste Wereldoorlog.

De onderverdeling van de inventaris in rubrieken is per archiefvormer zoveel mogelijk gelijkvormig. Deze is globaal als volgt:

- 1. Niet naar onderwerp ingedeelde stukken
- 2. Naar onderwerp ingedeelde stukken
 - 2.1 organisatie
 - 2.2 taakuitoefening

Al naar gelang de aard der stukken en de omvang van het archief kunnen de rubrieken 2.1 en 2.2 nader onderverdeeld zijn. Slechts als de oorspronkelijke structuur daartoe aanleiding gaf, is hiervan afgeweken. Bij de samenstelling van deze verzamelinventaris is besloten ook de inventarissen op te nemen van enkele archieven, die reeds eerder gepubliceerd waren. Het betreft de archieven van de van de Staatscommissie inzake de Duurte en van de Vereniging Landbouw Export Bureau. Bij de uitgave van deze verzamelinventaris hebben die inventarissen als instrument voor het opvragen van stukken hun waarde verloren.

Niet alle bij de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief berustende archiefblokken die betrekking hebben op de economische crisis ten gevolge van de wereldoorlog 1914-1918 zijn in deze inventaris beschreven. De in deze inventaris beschreven archieven zijn afkomstig van tijdelijke crisisinstellingen, die werkzaam waren binnen het beleidsterrein van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Niet opgenomen is dus het archiefblok 'crisiszaken 1914-1917' van de Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Dit archiefbestand is in 1988 door de Centrale Archief Selectiedienst geïntegreerd in het hoofdarchief van de Directie van Handel en Nijverheid en voorgangers. Evenmin is de beschrijving van het archief van de Centrale Dienst van de Arbeidsinspectie in deze inventaris opgenomen. Beide instellingen zijn geen tijdelijke, maar permanente organen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Deze instellingen hebben overigens wel een intensieve bemoeienis met de economische crisis uit de perioden 1914-1919 gehad.

Een groot deel van de archieven is bewerkt in de periode 1989-1991 als onderdeel van een meerjarenproject ten behoeve van de praktijkopleiding van aspirant-archivarissen. In 1993 werd tenslotte de bewerking van het grootste en meest volledige crisis-archief, de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij, afgerond.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

AANWIJZINGEN VOOR DE GEBRUIKER

In deze inventaris zijn de beschrijvingen opgenomen van de archiefbestanddelen van crisisinstellingen in verband met de wereldoorlog 1914-1918. Een handig instrument bij beginnend onderzoek in deze archieven zijn de verslagen van de werkzaamheden van diverse crisisinstellingen, die onder andere zijn opgesteld door de Afdeling Crisisarchieven en de Afdeling Crisisnijverheid. Algemene informatie over het crisisbeleid is te vinden in de archieven van adviesorganen voor de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, zoals de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916, de archieven van de Afdeling Crisiszaken en het archief van de Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. De Crisis Enquête Commissie heeft het optreden van de rijksoverheid en de andere crisisinstellingen ten aanzien van de goederenvoorziening onderzocht en hierover uitgebreid gerapporteerd in de verslagen I-X en het Eindverslag van de commissie.⁵⁵ Informatie over distributiemaatregelen betreffende specifieke artikelen is terug te vinden in de archieven van de naar produkt of tak van bedrijvigheid onderscheiden crisisinstellingen. In de archieven van de Afdeling Crisisnijverheid, de Vereniging Landbouw Export Bureau, de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij en de Nederlandse Uitvoer Maatschappij bevinden zich omvangrijke series knipsels uit dag- en weekbladen betreffende de voorbereiding en de uitvoering van crisiswetten en -maatregelen en betreffende de in- en uitvoer. Deze knipsels die zowel chronologisch als naar onderwerp zijn gerangschikt, geven een redelijk volledig beeld van de uitvoering van wetten en maatregelen in verband met de economische crisis. Een andere vorm van overzicht van de toepassing van crisiswetten en -maatregelen op lokaal en regionaal niveau wordt geboden in de Documenten voor de economische crisis, uitgegeven door de Koninklijke Bibliotheek, Afdeling Documentatie. In deze bundels zijn veel circulaires van crisisinstellingen opgenomen. Tevens bevinden zich in de verschillende archieven van de crisisinstellingen al of niet complete circulaire-reeksen waaruit de uitvoering van het crisisbeleid is te reconstrueren. Schematische weergaven van de organisatiestructuur en onderlinge relaties van de crisisinstellingen zijn opgenomen in het archief van de Afdeling Crisisarchieven. Gegevens betreffende instelling, opheffing, taak, personele samenstelling, voorgangers en opvolgers van de diverse crisisinstellingen worden summier behandeld in de inleidingen per archiefvormer. Het archief van de Afdeling Beroep in Crisiszaken is waardevol voor het onderzoek naar de geschiedenis van de administratieve rechtspraak in Nederland. Dit archief geeft een tamelijk volledig overzicht van één van de eerste wettelijk geregelde procedures inzake administratief beroep. De gedrukte Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, jaargang 1921, deel 4: Gegevens betreffende handel, nijverheid en scheepvaart tijdens de oorlog 1914-1918 bevatten informatie over de economische toestand per produkt of tak van bedrijvigheid, met cijfermatig materiaal. In de Nederlandse Staatscourant zijn alle verordeningen in verband met de economische crisis ten gevolge van de wereldoorlog 1914-1918 opgenomen. In het register op de Staatscourant raadplege men de rubriek Maatregelen in verband met den oorlog. Het regeringsbeleid ten aanzien van de economische crisis is meermalen uitvoerig in de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal ter sprake gekomen. Voor onderzoek naar dit beleid kan men de serie gedrukte Handelingen raadplegen. Voor verder onderzoek naar de economische crisis ten gevolge van de wereldoorlog 1914-1918 kunnen onder meer de volgende archieven worden geraadpleegd:

- Archief van de Directie van Handel en Nijverheid en voorgangers 1906-1945, waaronder de

55 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nrs. 902-904.

Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, 1906-1922, nummer toegang 2.06.001

- Archieven van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, A-dossiers: A 250 Europeesche Oorlog, nummer toegang 2.05.23
- Archief van het Ministerie van Financiën, Dossierarchief, 1918-1940, nummer toegang 2.08.27
- Archief van de Koninklijke Bibliotheek - Afdeling Documentatie, nummer toegang 2.04.53.14
- Archief van de Centrale Dienst der Arbeidsinspectie (Directeur-Generaal van de Arbeid), 1908-1950, nummer toegang 2.15.05
- Archief van de Landsadvocaat mr J.H. Telders, 1917-1936, nummer toegang 2.08.32

Deze archieven berusten bij de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

PUBLICATIES

LITERATUUROPGAVE

- Blaupot ten Cate, H., Oppenheimer, M. en Suyling, J. Ph., *Rechtspraak in Crisiszaken*. Commentaar op de wet tot instelling eener bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken, met de daarbij behoorenden algemeenen maatregel van bestuur en de jurisprudentie (Alphen aan de Rijn 1919).
- Bosmans, J., *Romme Biografie 1896-1946* (Utrecht 1991).
- Brugmans, I.J., *Paardekracht en mensenmacht*. Sociaal-economische geschiedenis van Nederland 1795-1940 (Den Haag 1961).
- *Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar*, eerste tot en met vierde serie (Den Haag, Koninklijke Bibliotheek, Afdeling Documentatie, 1914-1917).
- *Eindverslag als bedoeld bij art. 15 der Crisis-Enquêtewet 1918* van de Staatscommissie tot het instellen van een onderzoek naar hetgeen tijdens den toestand van oorlogsgevaar heeft plaats gevonden ter zake van de voorziening van het land met levensbehoeften enz. (Den Haag 1922).
- Hoek, D., *De Distributiewet 1916*, voorafgegaan van de aanvulling der Onteigeningswet, met begeleidend commentaar (Alphen aan de Rijn 1917).
- Huijsinga, K., *De Nederlandsche Uitvoer Maatschappij*, in: *Economisch-Statistische Berichten*, X (1925).
- Kamp, R. van, *De kolenvoorziening van Nederland gedurende de eerste wereldoorlog* (Amsterdam 1968).
- Keesing, F.A.G., *De conjuncturele ontwikkeling van Nederland en de evolutie van de economische overheidspolitiek 1918-1939* (Nijmegen 1978).
- Keiler, G., *De crisiscommissies voor handel en nijverheid* (Amsterdam 1918).
- Keiler, G., N.O.T.: *De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij, haar oorsprong en werkwijze* (Den Haag 1915).
- *Lijst van verenigingen inzake beschikbaarstelling voor binnenlands verbruik en uitvoer van levensmiddelen*, van de Rijkscommissiën van toezicht op die verenigingen en van commissiën ingesteld in verband met de Distributiewet 1916 (Den Haag 1917).
- Manen, Ch. A. van, *De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij: middelpunt van het verkeer van onzijdig Nederland met het buitenland tijdens den wereldoorlog*, delen I-VIII in 6 banden (Den Haag 1935).
- Mandere, H.Ch.G.J. van der. *De export-centrale Nederlandsche Uitvoer Maatschappij* (Amsterdam z.j.).
- Peereboom Voller, D.H.. *Distributiebeleid* (Hilversum 1942).
- Peereboom Voller, D.H., *Distributiewetgeving in Nederland* (Groningen 1945).
- Pekelharing, G.G., 'De gemeente en de distributie in de jaren 1914-1920', *Nederlandsen Economisch-Historisch Jaarboek*. Bijdragen tot de economische geschiedenis van Nederland (Den Haag 6 (1920)).
- Smit, C., *Nederland in de Eerste Wereldoorlog (1899-1919) II: 1914-1917*, 3 delen (Groningen 1971).
- Treub, M.W.F., *Oorlogstijd, herinneringen en indrukken* (Haarlem 1916).
- Verberne, L.G.J., *Geschiedenis der Nederlanden deel 9: Nieuwste Geschiedenis*. 9 delen (Amsterdam 1935-1938).
- *Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel*, jrg. 1921, nrs. 1-7 (Den Haag 1921).

-
- *Verslagen en Mededeelingen van de Directie van de Landbouw, Verslag over den Landbouw in Nederland over 1918 jrg. 1919, nr. 3 (Den Haag 1919).*
 - *Usselmuiden, P.G. van. Binnenlandse Zaken en het ontstaan van de moderne bureaucratie in Nederland 1813-1940 (Kampen 1988)*

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. AFDELINGEN VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL

1. RIJKSBUREAU VOOR DE DISTRIBUTIE VAN GRAAN EN MEEL, 1914-1921

Het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel werd opgericht bij ministeriële beschikking van 26 augustus 1914 nr 11076, Afd. Handel. Kort na het uitbreken van de oorlog trok de regering de import van granen aan zich. Het rijksbureau had tot taak zorg te dragen voor een goed verloop van de invoer van graan en meel en van veevoeders. Tevens kreeg het rijksbureau tot taak de uitvoering van art. 76a - 76j van de gewijzigde Onteigeningswet van 3 augustus 1914 Stb. 351. Deze wet bepaalde de inbezittingen en ter beschikking stelling van levensmiddelen, huishoudelijke artikelen en brandstoffen als middel tegen prijsopdrijving en vasthouden van voorraden. Met de uitbreiding van de overheidsbemoedienissen werden taken inzake de distributie en ter beschikking stelling van levensmiddelen voor mens en dier, brandstoffen en andere levensbehoeften overgenomen door de diverse crisisinstellingen, met uitzondering van graan en meel. In 1916 kreeg het rijksbureau de administratieve uitvoering van de Schepenuitvoerwet toegewezen. Het rijksbureau voerde toen tevens de titel Bureau Uitvaren van Schepen. Met ingang van 1 juli 1918 werd het Bureau Uitvaren van Schepen ondergebracht bij het Bureau Scheepvaart van de Afdeling Crisiszaken.⁵⁶ Het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel stond onder leiding van G.J. van Stipriaan Luiscius en was gevestigd in Den Haag. Het rijksbureau werd bij ministeriële beschikking van 29 april 1921 (Stcrt. 85) met ingang van 1 juni 1921 opgeheven.

1.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1	Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, aan producenten, afnemers en commissies. Gestencild, gedrukt.
1914-1918	1 omslag
2	Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, aan de gemeentebesturen. Gedrukt.
1914-1921	1 pak
3	Publikaties van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel in de Nederlandse Staatscourant. Afschriften.
1916-1918	1 omslag
4	Bekendmakingen van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel.
1917-1919	1 omslag
5-6	Nota's betreffende de werkzaamheden van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel. Gedrukt.
1919-1920	2 delen
5	Verslag tot juli 1918	
6	Verslag tot juli 1919	

1.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1.21 ORGANISATIE

7	Verslag van de Commissie van Onderzoek naar de Gestie van het Rijksgraanbedrijf,

- rapport betreffende de bedrijfsvoering van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel. Gedrukt.
1917 1 deel
- 8** Publikatie betreffende de werkzaamheden van de Regeringscommissarissen voor de Rijksgraaninzameling. Gedrukt.
1917 1 katern
- 9** Balansen en winst -en verliesrekeningen van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel per ultimo november, december 1916, januari, mei, juli 1917 en juni 1919.
1917-1920 1 omslag
- 10-17** Circulaires van de Regeringscommissarissen belast met de Rijksgraaninzameling.
1917-1920 8 omslagen
- 10** Groningen en Drenthe, 1917-1920
- 11** Friesland, 1917-1919
- 12** Overijssel, 1919
- 13** Gelderland, 1917-1918
- 14** Noord-Holland, 1917-1919
- 15** Zuid-Holland, 1917-1920
- 16** Noord-Brabant, 1918-1919
- 17** Limburg, 1918-1919
- 18** Notulen van de vergaderingen van de Regeringscommissarissen belast met de Rijksgraaninzameling.
1918-1919 1 omslag
- 19** Stukken betreffende de bezoldiging van de secretarissen der landbouwcommissies.
1918-1919 1 omslag
- 20** Stukken betreffende de inschakeling van vertegenwoordigers van vak- en belangenorganisaties in plaatselijke Landbouwcommissies.
1918-1919 1 omslag
- 21** Processen-verbaal van de overdracht aan het Rijksbureau van de inboedel, kas-saldi en boeken door de regeringscommissarissen voor de Rijksgraaninzameling in Gelderland en Noord-Holland.
1921 1 omslag
- 1.22 TAAKUITOEFENING**
- 1.221 In-, aan- en uitvoer**
- 22** Stukken betreffende de uitvoer van landbouwprodukten afkomstig van grensboerderijen.
1918-1919 1 pak
- 23** Stukken betreffende het vervoer van, het merken van en andere aangelegenheden inzake meelzakken.
1918-1919 1 omslag
- 24** Stukken betreffende de invoer van een partij roodklaverzaad uit Luxemburg door J. B. Hermans te Maasbracht.

	1919	1 omslag
25	Stukken betreffende de hoogte van vrachttoeslag aan een aantal rederijen in verband met de molestpremie. 1919	1 omslag
26	Contracten betreffende levering van partijen graan, aardappelen, aardappelprodukten en kokoskoeken aan Duitsland, Oostenrijk en Tsjechoslowakije. 1919-1920	1 omslag
27	Stukken betreffende de betaling van overliggelden inzake s.s. Jobshaven. 1920	1 omslag
28	Stukken betreffende het geschil tussen de Staat der Nederlanden en de heer Valter inzake de verkoop van graan en meel aan Tsjechoslowakije. 1920-1922	1 omslag
1.222 Aankoop en inbezitneming		
29	Stukken betreffende de vergoeding van het waardeverschil ontstaan als gevolg van onteigening door de Nederlandse staat van twee partijen tarwe, aangevoerd met s.s. Kurdistan en s.s. Hilhouse te Rotterdam. 1915	1 omslag
30	Stukken betreffende een rechtszaak tegen de Staat der Nederlanden voor de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam inzake de inbezitneming van een partij graan. 1915	1 omslag
31	Stukken betreffende de inbezitneming van een partij haver als gevolg van het overtreden van bepalingen van de Distributiewet 1916. 1916	1 omslag
32	Stukken betreffende de gerechtelijke procedure inzake een door de staat in bezit genomen lading lijnkoeken. 1916	1 omslag
33	Verslag van de Commissie van toewijzing inzake de Maïsdistributie betreffende haar werkzaamheden inzake de levering van maïs in de maand maart. Afschrift. [1916]	1 stuk
34	Stukken betreffende de inbeslagneming van een partij voermeel van R. van Ommeren te Amerongen. 1917-1918	1 omslag
35	Stukken betreffende de inbezitneming van geel mosterdzaad door de overheid. 1918	1 omslag
36	Stukken betreffende het geschil inzake de eindafrekening met de firma Bosman en Van Goozen te Middelburg. 1919-1920	1 omslag
37	Stukken betreffende een geschil inzake overheidsbeschikkingen betreffende de	

inbezitting van de lupineoogst 1918
1919-1921 1 omslag

38 Stukken betreffende de vordering van J. van den Berg, tuinder te Bergschenhoek, op de Regeringscommissaris voor de Rijksgraaninzameling in Zuid-Holland wegens levering van bruine bonen aan de regering.
1921 1 omslag

39 Ingekomen brief van de Regeringscommissaris belast met de Rijksgraaninzameling in Limburg betreffende een geschil inzake de aankoop van een partij zakken in 1919; met bijlagen. Afschrift.
z.d. 1 omslag

1.223 Verkoop en distributie

40 Ingekomen brief van het Roggekantoor voor de provincie Groningen betreffende de organisatie van de distributie van graan, met bijlagen. Afschrift.
1914 1 stuk

41 Aantekeningen van een vergadering van de minister met de voorzitters van de Roggecommissies, gehouden op 9 april 1915, betreffende de vermenging van rogge met tarwe; met presentielijst.
1915 3 stukken

42 Brief aan het Roggekantoor voor de provincie Groningen betreffende het gebruik van rogge voor het bakken van brood. Afschrift.
1915 1 stuk

43 Stukken betreffende de voorwaarden voor levering van tarwe door de regering.
Gedrukt.
1915-1917 1 omslag

44 Briefwisseling met het Ministerie van Oorlog betreffende de levering van haver aan het leger.
1917-1918 1 omslag

45 Stukken betreffende de distributie van zaaizaden.
1917-1918 1 omslag

46-47 Notulen van vergaderingen.
1917-1918 1 omslag en 1 stuk

46 Vergaderingen van de secretarissen van de landbouworganisaties belast met de distributie van zaaizaden, 1917-1918

47 Vergadering betreffende de distributie van kunstmest en maïs, gehouden op 21 december 1918, 1 stuk

48 Correspondentie betreffende de distributie van vlas.
1918 1 omslag

49 Stukken betreffende contracten tussen de staat en een mosterdfabriek inzake de levering en verwerking van grondstoffen.
1918-1920 1 omslag

2. UITVOER CERTIFICATEN BUREAU, 1915-1920

De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel wees op 20 oktober 1915 mr H.C. Obreen, secretaris van de Commissie voor de Handelspolitiek, aan als ambtenaar die namens hem de uitvoercertificaten en -consenten zou tekenen. De bewindsman had op dezelfde datum bij ministeriële beschikking bepaald meer uniformiteit te brengen in de administratie van exportvergunningen.⁵⁷ De regeling voor de export van levensmiddelen en nijverheidsprodukten was grosso modo als volgt. De levensmiddelenverenigingen en de rijkscommissies van toezicht op deze verenigingen werden ingeschakeld bij de afgifte van exportvergunningen. Exporteurs dienden zich in te schrijven bij een levensmiddelenvereniging.⁵⁸ Bij dezelfde vereniging vroeg hij dan ook een certificaat aan voor de uitvoer van een bepaalde hoeveelheid van een produkt. De vereniging zond de aanvraag door naar de rijkscommissie van toezicht, die op haar beurt de aanvraag vervolgens doorstuurde naar de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om goedkeuring. De rijkscommissie was gemachtigd consenten af te geven voor exportpartijen, zolang deze binnen het kwantum van het certificaat vielen. Zij stuurde het ministerie afschriften van de verleende consenten of wekelijkse opgaven daarvan. Voor de consentafgifte aan de Nijverheidscommissie en de Commissie voor Voeding van Mens en Dier van het Koninklijk Nationaal Steuncomité golden enkele andere bepalingen.

Uit de activiteiten van Obreen groeide het Uitvoer Certificaten Bureau (UCB). In december 1915 verhuisde het bureau, onder meer in verband met de sterk toenemende activiteiten. Het bijhouden van de administratie van de uitvoervergunningen, de boekhouding van de aan de exportadministratie verbonden financiële regelingen, zoals de heffing van vergoeding van kosten voor de afgifte van consenten, de controle op de exportadministratie en het tekenen van de certificaten namens de minister, behoorden tot de taken van het bureau.⁵⁹ De oprichting van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) in 1917 betekende een ingrijpende wijziging voor de werkwijze en administratie van het UCB. De exporteurs dienden bij de NUM een aanvraag voor uitvoer in. De NUM zond het certificaat of consent ter aftekening naar het UCB. Deze stuurde vervolgens de getekende stukken aan de NUM retour. Om de procedure te vereenvoudigen werd in november 1919 aan het UCB toegestaan certificaten in de vorm van hoofdconsenten aan de NUM te verstrekken. De NUM mocht een verstrekt hoofdconsent splitsen in kleinere consenten, zonder tussenkomst van het UCB.⁶⁰ Om de procedure te bespoedigen besloot men in november 1919 een ambtenaar van de UCB te detacheren bij de NUM, die het recht kreeg de consenten te tekenen. In maart 1920 constateerde H.Tj. Mees, directeur van het UCB, dat het aantal afgegeven uitvoerconsenten sterk was verminderd door havenstakingen en het grote aantal exportdispensaties verleend door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Mees adviseerde de minister het personeelsbestand af te slanken, het overblijvende personeel van het UCB in het gebouw van de NUM onder te brengen en voor beide instanties te laten werken.⁶¹ Het overblijvende personeel zou volgens dit voorstel in dienst komen van de NUM. De minister ging accoord, maar wenste het UCB als zelfstandig bureau met eigen personeel te behouden. Het UCB werd bij ministeriële beschikking van 21 december 1920 nr 1435a, Afd. Inspectie Crisiszaken, opgeheven, nadat Mees hiertoe op 27 november 1920 had geadviseerd. F.K.J. Heringa, regeringscommissaris bij de NUM, verklaarde zich bereid de weinige consenten die nog werden afgegeven namens de minister te tekenen. Hij werd belast met de afwikkeling van de lopende zaken, daarbij geholpen door een enkel personeelslid van het voormalig UCB.

2.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 50** Verslag van de vergadering van vertegenwoordigers van het Uitvoer Certificaten Bureau (UCB), de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) en hoofden van afdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel op 29 november 1919. 1 omslag
- 51** Correspondentie. 1915-1920 1 pak

57 Beschikking van 20 oktober 1915, Afd. Algemene Secretarie, nr 1242.

58 Het betrof de Boter-, Kaas-, Aardappel-, Peulvruchten-, Eieren-, Zeevis- en de Varkensvleesvereniging, de Groente Centrale, de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten en de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten.

59 Inv.nr 52, KB van 10 juni 1916 Stb. 274.

60 Inv.nr 50.

61 Inv.nr 52.

2.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

2.21 ORGANISATIE

- 52** Stukken betreffende de organisatie, de huisvesting en inrichting van het kantoor, het archief- en personeelsbeleid.
1915, 1919-1922 1 omslag
- 53** Rapport van de directeur van het UCB aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel over de werkzaamheden van de Afdeling Boekhouding en Controle van het UCB.
1916 1 omslag
- 54** Stamlijsten met personeelsgegevens.
1915-1921 1 omslag
- 55** Foto's, vermoedelijk van personeelsleden van het UCB.
ca 1919 3 stukken

2.22 TAAKUITOEFENING

- 56** Overzichtslijst van uitvoerverboden over de jaren 1914-1919.
[1914-1919] 1 omslag
- 57** Ministeriële beschikkingen betreffende de uitvoer van landbouwprodukten (aardappelen, boter, eieren, fruit, groenten, kaas, margarine, peulvruchten, pluimvee, vlees, zaad) en de beschikbaarstelling van deze produkten voor de binnenlandse consumptie. Afschriften.
1915-1917 1 pak
- 58** Overzichtslijst van uitvoerregelingen van landbouwprodukten.
[1915-1918] 1 omslag
- 59** Blanco-formulieren en circulaires van de Rijkscommissies van Toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten, de Paardenvereniging, de Botervereniging, de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten en de Aardappelvereniging ter verkrijging van certificaten van uitvoer.
[1915-1919] 1 omslag
- 60** Stukken betreffende de uitsluiting van bedrijven en handelaren, die voorkomen op de zwarte lijst voor het verkrijgen van exportvergunningen.
[1916] 1 omslag
- 61** Overzichtsstaten van de door de Nijverheidscommissie afgegeven uitvoervergunningen over het eerste halfjaar van 1915, aan het UCB toegezonden door de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland.
1916 1 omslag
- 62-64** Overzichtslijsten van artikelen, waarvoor uitvoervergunningen door het UCB werden verstrekt.
1916-1919 2 pakken en 1 omslag
- 62** Aan de Nijverheidscommissie, 1916-1917
- 63** Aan de Commissie voor de Voeding van Mens en Dier, 1916-1917, 1

	omslag		
64	Aan de NUM, 1918-1919		
65	Overzichtsstaten van consenten voor de export van suiker, al of niet verwerkt in andere produkten. 1918-1920		1 omslag
66	Registers met overzichten van uitgevoerde bloembollen. 1917-1919		1 omslag
67-68	Overzichtsstaten van door het UCB aan de NUM afgegeven uitvoercertificaten en hoofdconsenten. 1918-1921		2 omslagen
67	Uitvoercertificaten		
68	Hoofdconsenten		
69-74	Statistiekkaarten van door het UCB aan de NUM verstrekte uitvoerconsenten voor diverse produkten en diensten. 1918-1920		6 dozen
69	A - J		
70	K - P		
71	R - Z		
72	Veredelingsverkeer, reparatie, ruilhandel, doorvoer en tijdelijke uitvoer		
73	Postpakketten		
74	Retourzendingen		
75-76	Registers met overzichten van door het UCB aan de NUM verstrekte consenten. 1918-1920		2 pakken
75	Fruit-, akkerbouw- en veeteeltprodukten		
76	Zuivelprodukten en eieren Kaart van het door de oorlogvoerende partijen onveilig verklaard zeegebied, uitgegeven door het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen, 1917 Bron: ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 81		

3. RIJKSBUROU VOOR HET UITVAREN VAN SCHEPEN, 1916-1923

Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen, 1916-1918

Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart, 1917-1918

Rijksbureau voor de Scheepvaart, 1918-1923

Het Rijksbureau voor de Scheepvaart was de taakopvolger van de Nijverheidscommissie van het Koninklijk Nationaal Steuncomité (1915-1917), het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen (1916-1918) en de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart (1917-1918).

De Nijverheidscommissie hield zich speciaal bezig met de instandhouding van handel en nijverheid, waaronder de aanvragen voor scheepsruimte ten behoeve van import en export. Op grond van de ministeriele beschikking van 19 november 1917 (Stcrt. 271) nam de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart, ingaande 1 december 1917 deze taak van de Nijverheidscommissie over.

*De uitvoering van de Schepenuitvoerwet van 18 maart 1916 (Stb. 139) werd in handen gegeven van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, omdat deze wet van speciale betekenis was voor de aanvoer van graan. De wet regelde de uitvoer van schepen opdat de overheid de beschikking kon houden over voldoende scheepsruimte ten behoeve van de eigen import en export. Het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel gaf, krachtens ministeriële beschikking van 23 maart 1916 (Stcrt. 71), aan deze taak uitvoering onder de naam Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen. Met de Schepenvorderingswet kreeg het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen ook de uitvoering van deze wet tot taak. Per 1 juli 1918 werd het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen ondergebracht bij de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart.⁶² Het Bureau Scheepvaart had tot taak:

*de uitvoering van de Schepenuitvoerwet 1916

*de uitvoering van de Schepenvorderingswet 1917

*de verdeling van scheepsruimte ten behoeve van de aanvoer van de benodigde grondstoffen, goederen en levensmiddelen.⁶³

Chef van het Bureau Scheepvaart was H.A. Crommelin. Op 1 december 1918 werd het Bureau Scheepvaart van de Afdeling Crisiszaken opgeheven. Per dezelfde datum werd het Rijksbureau voor de Scheepvaart ingesteld.⁶⁴ Het Rijksbureau voor de Scheepvaart had dezelfde taken als het Bureau Scheepvaart, Afdeling Crisiszaken. Directeuren van het rijksbureau waren achtereenvolgens: J.B. van der Houven van Oordt (1918-1920), mr A. van de Sande Bakhuyzen (1920) en P.S. van 't Haaff (vanaf eind 1920). Het Rijksbureau en zijn voorgangers waren gevestigd in Den Haag. Bij ministeriële beschikking van 6 april 1923 (Stcrt. 68) werd het Rijksbureau voor de Scheepvaart ingaande 18 april 1923 opgeheven.

De Raad van Bijstand voor het Rijksbureau voor de Scheepvaart werd opgericht op 9 december 1918, tegelijk met het Rijksbureau voor de Scheepvaart. De raad bepaalde het beleid van het rijksbureau. Als leden van de raad werden vertegenwoordigers van het bedrijfsleven benoemd. De directeur van het Rijksbureau voor de Scheepvaart was tevens voorzitter van de Raad van Bijstand, als secretaris trad mr Rink op. De Raad van Bijstand werd op 1 december 1920 bij ministeriële beschikking (Stcrt. 235) opgeheven.

3.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 77** Ingekomen brieven en minuten van uitgaande brieven, alfabetisch geordend op naam van afzender of geadresseerde.
1917-1919 1 omslag
- 78** Memoranda aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel; met inhoudsopgave. Afschriften.
1918-1920 1 omslag
- 79** Notulen en concept-notulen van de vergaderingen van de Raad van Bijstand, met enige bijlagen en met klapper op onderwerpen.
1919-1920 1 pak

3.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

3.21 AANSTELLING EN ONTSLAG PERSONEEL

- 80** Stukken betreffende benoeming en ontslag van leden van de Raad van Bijstand en medewerkers van het Rijksbureau voor de Scheepvaart.
1918-1920 1 omslag

3.22 TAAKUITOEFENING

3.221 Scheepvaart in het algemeen

- 81** Schepen-nota's, verslagen betreffende de zeescheepvaart gericht aan de minister.
1917-1918 1 omslag
- 82** Nota betreffende de werkzaamheden en procedures in verband met de vordering van scheepsruimte en met de uitvoering van de Schepenuitvoerwet 1916 en de Schepenvorderingswet 1917; met bijlagen.
[1918] 1 omslag

⁶³ ARA-II, Crisisinstellingen 1918-1926, inv.nr 82.

⁶⁴ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 167.

3.222 Schepenuitvoerwet 1916

- 83** Stukken betreffende de export van schepen, welke in Nederland op stapel staan.
1916 1 omslag
- 84** Stukken betreffende de overeenkomsten en vergunningen inzake het uitvaren van
vissersschepen op de Noordzee.
1916-1923 1 pak
- 85** Correspondentie met de Schepenuitvoercommissie te Amsterdam.
1917-1923 1 omslag
- 86** Stukken betreffende het verlenen van een vergunning tot uitvaren van s.s.
Alblasserdam.
1918-1920 1 omslag
- 87** Stukken betreffende verklaringen, benodigd voor het aanvragen van een
vergunning tot uitvaren voor de vaart op Scandinavië.
[1918] 1 omslag

3.223 Schepenvorderingswet 1917

- 88** Stukken betreffende de totstandkoming van de Schepenvorderingswet 1917 en de
wijziging van de Schepenvorderingswet. Afschriften en gedrukte stukken.
1916-1917 1 omslag
- 89** Stukken betreffende het inrichten van schepen voor het gebruik van stookolie op
de vaart naar Nederlands-Indië.
1917 1 omslag
- 90** Correspondentie met de Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet
1917.
1917-1919 1 omslag
- 91** Stukken betreffende de vordering van s.s. Kennemerland van de rederij de
Koninklijke Hollandse Lloyd ten behoeve van het vervoer van goederen.
1917-1920 1 pak
- 92** Stukken betreffende overeenkomsten met rederijen inzake de vordering van
schepen ten behoeve van een reis naar Nederlands-Indië in konvooi onder militaire
begeleiding.
1918 1 omslag
- 93** Stukken betreffende de regeling van vrachtvergoeding en -voorwaarden, door de
regering met de reders overeen te komen.
1918-1919 1 pak
- 94** Lijsten van schepen vallende onder de Schepenvorderingswet, met vermelding van
de tonnage.
1919 1 omslag
- 95** Stukken betreffende de arbitrage tussen regering en reders inzake de uitvoering van
art. 2 van de Schepenvorderingswet 1917.

1919-1925 1 pak
 Stukken van 1924-1925 zijn afkomstig van het Ministerie van Financiën.

- 96** Stukken betreffende voorstellen voor de verdeling van scheepsruimte van Nederlandse schepen voor het vervoer van goederen overzee ten behoeve van de Geallieerden en Nederland.
 z.d. 1 omslag

3.224 Overeenkomsten met het buitenland

- 97** Stukken betreffende de teruggave van door Groot-Brittannië en de Verenigde Staten in beslag genomen schepen.
 1917-1920 1 omslag
- 98** Staten betreffende de uitvoer van voedsel en andere handelsprodukten; met geleidebrief.
 1918 1 omslag
- 99** Stukken betreffende overeenkomsten met de Geallieerden over de scheepvaart en de in- en uitvoer van goederen.
 1918 1 omslag
- 100** Nota's van de Commissie van Advies inzake economische regelingen met het Buitenland betreffende de invoer en de financiering van kredieten ten behoeve van invoer uit Duitsland. Afschriften; met geleidebrief en bijlagen.
 1918 1 omslag
- 101** Stukken betreffende de uitvoer van levensmiddelen en de leveringsverplichtingen aan de oorlogvoerende partijen.
 1918 1 omslag
- 102** Concept-overeenkomst tussen de Nederlandse regering en de Geallieerden betreffende de in- en uitvoer en scheepvaart; met bijlagen.
 1918 1 omslag
- 103** Overeenkomst tussen de Holland Amerika Lijn en de Britse regering betreffende de schadevergoeding aan de HAL voor het verlies van s.s. Justitia, ex Statendam.
 Afschrift. In het Engels.
 [1918] 1 stuk
- 104** Overeenkomst tussen Nederland en Duitsland betreffende de Nederlandse scheepvaart. Afschrift.
 [1918] 1 stuk
- 105** Stukken betreffende een overeenkomst inzake de toegestane hoeveelheid in te voeren goederen in Nederland tussen Nederland en de Geallieerden, alsmede de beschikbaarheid van scheepsruimte.
 z.d. 1 omslag

4. CENTRALE ACCOUNTANTSDIENST, 1917-1924

Gegevens over de oprichting en de opheffing van de Centrale Accountantsdienst zijn niet bekend. Beschikkingen, zo ze er al zijn geweest, zijn niet bewaard gebleven. Blijkens de archiefbescheiden heeft de dienst tenminste gefunctioneerd tussen 8 januari 1917 en 24 augustus 1924.⁶⁵

De Centrale Accountantsdienst had als taak de financiële administratie van de crisisinstellingen te controleren en daarover aan de minister te rapporteren. Eveneens verrichtte de dienst werkzaamheden voor de Rijkscommissie van Toezicht op de Liquidatie der Verenigingen. Bovendien werd de leider van de Centrale Accountantsdienst, J.W. Lucas, ook wel aangesteld als liquidateur van een crisisinstelling. Incidenteel werden onderzoeken verricht voor het ministerie in zaken die weinig of niets met de crisismomstandigheden te maken hadden. De onderzoeken werden veelal door particuliere accountants verricht, die hun rapporten richtten aan de Centrale Accountantsdienst. Deze dienst legde deze rapporten voor aan de directeur-generaal en/of aan de minister, al dan niet voorzien van commentaar. De dienst is bescheiden van omvang geweest. Naar schatting hebben er niet meer dan tien personen, waarvan de meesten accountant waren, gewerkt.⁶⁶ In verband met de opheffing van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel kwam de Centrale Accountantsdienst met ingang van 1 januari 1923 te ressorteren onder de Generale Thesaurie van het Ministerie van Financiën.⁶⁷ Vermoedelijk is de Centrale Accountantsdienst met het ontslag van J.W. Lucas in het derde kwartaal 1924 opgeheven.

4.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 106** Agenda's van ingekomen en uitgaande brieven, ingedeeld naar afzender/geadresseerde, met inhoudsopgave.
1917 jan - okt 1922 2 delen

4.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

4.21 ORGANISATIE

- 107** Dossier inzake de opdracht tot accountantscontrole over de rijkskantoren.
1918 1 omslag

4.22 TAAKUITOEFENING

4.221 Controle van de crisisinstellingen

- 108** Algemeen rapport inzake de centrale controle der distribuerende verenigingen en lichamen, tweede deel.
1917 1 omslag
Het eerste deel ontbreekt, het derde en vierde deel zijn de maandelijkse accountantsrapporten per ultimo juli en augustus 1917.
- 109** Maandelijkse accountantsrapporten inzake de controle der distribuerende verenigingen en lichamen per december 1916 t/m augustus 1918.
1917-1919 1 pak
- 110** Werkrapport inzake de liquidatie van het Centraal Bureau voor de afzet van Vis en de Rijkscommissie van Toezicht.
1918 1 stuk
- 111** Accountantsrapporten inzake de begrotingen voor 1918 van de distribuerende verenigingen.
1918 1 omslag
- 112** Dossier inzake de controle van de liquidatie van de Rijkscommissie van Toezicht op de bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten.
1918 1 omslag

⁶⁶ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1927, inv.nr 516.

⁶⁷ KB van 24 november 1922 Stb. 606.

- 113** Werkrapport inzake de stand der werkzaamheden bij het Rijkskantoor voor Tabak per ultimo augustus 1918.
1918 2 stukken
- 114** Stukken betreffende de controle van de financiële administratie van het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen over 1917 - 1923 november.
1918-1924 1 pak
- 115** Dossier inzake het verstrekken van een opgave aan de Rijkscommissie van Toezicht op de Liquidatie der Verenigen van saldi van de in liquidatie getreden distribuerende verenigen.
1919 1 omslag
- 116** Stukken betreffende de controle der fabricage van margarine door margarinefabrikanten met behulp van grondstoffen van regeringswege verstrekt.
1919-1921 1 pak
- 117** Driemaandelijke rapporten betreffende de balansen en winst- en verliesrekeningen van de rijkskantoren per ultimo december 1918 - ultimo maart 1920 en 31 december 1920, alsmede totaal-overzichten, opgemaakt in mei 1921 en januari 1922 voor de Tweede Kamer en voor de Crisis Enquête Commissie.
1919-1922 1 pak
- 118** Stukken betreffende de controle van de liquidatie van de distribuerende verenigen en de Rijkscommissies van toezicht, met accountantsrapporten.
1919-1926 1 pak
De stukken uit 1926 zijn ingekomen bij het Ministerie van Financien.
- 119** Voorlopig rapport inzake de administratie van de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten in Veendam.
1920 1 katern
- 120** Rapport inzake het verslag van de Crisis Enquête Commissie betreffende het Rijkskantoor voor Vee en Paarden, met liquidatiebalans en verlies- en winstrekening per 31 maart 1921.
1921 2 stukken

4.222 Afwikkeling van crisiszaken

- 121** Stukken betreffende de inning van een geldsom ter schadeloosstelling van gestolen rijst, welke rijkseigendom was.
1919-1922 1 omslag
- 122** Stukken betreffende de intrekking van beschikkingen van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, houdende verboden tot vervoer en aflevering van inlands geel mosterdzaad en van meelzakken en bloembollen.
1922 4 stukken
- 123** Dossier inzake de verstrekking van inlichtingen aan de minister van Binnenlandse Zaken ten behoeve van de afrekening met de Italiaanse regering van de voeding van Italiaanse krijgsgevangenen.
1922 5 stukken

- 124** Dossier inzake een adviesaanvraag aan de Landsadvocaat inzake de uitbetaling van extra salaris na ontslag.
1922 4 stukken
- 125** Stukken betreffende de inning van een vordering van de Staat op een graanhandelaar wegens aan deze geleverde voedergerst.
1923-1924 1 omslag

4.223 Overige taken

- 126** Rapport inzake een onderzoek naar de financiële toestand van enkele stoombootrederijen ter beoordeling van de door deze binnenlandse scheepvaart-ondernemingen ingediende subsidieaanvragen.
1921 1 omslag
- 127** Rapport inzake de controle van de administratie van de Vereniging Het Kaasmerk over het jaar 1921.
1922 1 stuk

5. BUREAU VOOR MEDEDELINGEN INZAKE DE VOEDSELVOORZIENING, 1917-1919

Het Bureau voor Mededelingen inzake de Voedselvoorziening werd ingesteld bij KB van 24 augustus 1917 nr 34 (Stcrt. 203), met ingang van 1 augustus 1917. Het bureau had tot taak pers en publiek te informeren over de maatregelen die door de overheid werden getroffen om de voedselvoorziening op peil te houden. Ook had het bureau een taak in de voorlichting over het overheidsbeleid terzake van de distributie. Het bureau stelde mededelingen en bekendmakingen vast en gaf deze uit ter publikatie in persorganen en door lagere overheden. Het bureau was bij de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 in Den Haag gehuisvest. Bij KB van 10 maart 1919 nr 61 werd het bureau met ingang van 1 april 1919 opgeheven.⁶⁸

- 128** Ingekomen en concepten van uitgaande brieven betreffende de installatie, procedures en taakuitoefening van het Bureau voor Mededelingen inzake de Voedselvoorziening.
1917 1 omslag
- 129** Mededeelingen omtrent voedselvoorziening, bekendmakingen betreffende de aanvoer en distributie van levensmiddelen en brandstoffen.
1917 1 omslag
- 130** Bekendmakingen betreffende de aanvoer en distributie van consumptiegoederen, levensmiddelen, brandstoffen en veevoer; genummerd 1-513. Afschriften.
1917-1919 1 pak
- 131** Bekendmakingen betreffende de distributie van levensmiddelen, geordend op produktnaam en met alfabetische lijst.
z.d. 1 pak

6. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU ALGEMENE ZAKEN, 1917-1919

De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken was onderverdeeld in zeven bureaus. Voor de behandeling van zaken van administratief beroep, crisisrechtspraak en de distributie van o.a. thee en koffie werd het Bureau Algemene Zaken ingericht. Waarschijnlijk is de werkring van Algemene Zaken in de praktijk

wel uitgebreider geweest: uit de archivalia blijkt dat het Bureau Algemene Zaken ook een inspectie-taak had. De chef van het bureau was F.R.J. Dubois. Het Bureau Algemene Zaken werd tegelijk met de Afdeling Crisiszaken bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 15 april 1919 opgeheven. De taken van Algemene Zaken gingen over naar de Afdeling Crisisnijverheid, de Afdeling Beroep in Crisiszaken en de Afdeling Inspectie-Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

6.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 132** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken (zonder nadere bureau-aanduiding). Gedrukt.
1917-1918 1 omslag
- 133** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken. Gedrukt.
1917-1919 1 omslag

6.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

6.21 CRISISWET- EN REGELGEVING

- 134** Instructie voor het bestellen, ontvangen en betalen van artikelen, aangewezen volgens art. 1 van de Distributiewet 1916 ten behoeve van de gemeentebesturen. Gedrukt.
1917 okt 1 deel
Zie ook inv.nr 1080.
- 135-136** Stukken betreffende de voorbereiding van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel op de Kamerdebatten inzake de crisispolitiek en de levensmiddelenvoorziening in 1918, met inhoudsopgave van discussie-onderwerpen.
1917-1918 2 pakken
Hierin tevens archivalia van de Commissie van Bijstand inzake de Uitvoering van de Distributiewet 1916, Bureau Landbouw, Bureau Algemene Zaken en Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel.
- 135** 1917-1918
- 136** 1917-1918
- 137** Stukken betreffende de wijziging van de wet van 3 augustus 1914 Stb. 344 houdende het verbod tot uit- en vervoer van bepaalde artikelen.
1917-1918 1 omslag
- 138** Brief van de chef van de Afdeling Crisiszaken aan de secretaris-generaal van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel houdende een opgave van wetten, algemene maatregelen van bestuur en besluiten aangaande crisisaangelegenheden. Minuut, met bijlage.
1918 2 stukken
- 139** Stukken betreffende de wijziging van de Slachtwet.
1918 3 stukken
- 140** Stukken betreffende het instellen van slachtverboden.
1918 1 omslag
- 141** Stukken betreffende de aanvulling van de concept-regeling voor de inbezitneming van goederen die in Nederland voor Duitse rekening liggen.

1918 1 omslag

142 Uittreksels uit de Distributiewet 1916. Concepten.
[1918] 2 stukken

6.22 ADMINISTRATIEF BEROEP / CRISISRECHTSPRAAK

143 Stukken betreffende een onderzoek naar de mogelijkheid tot het instellen van
administratieve rechtspraak voor crisisaangelegenheden, alsmede het wetsontwerp
betreffende distributierechtpraak.

1918 1 omslag

Bekendmaking van de gemeente Amsterdam inzake de distributie van gas en electriciteit, 1917
Bron: ARA-II, archief Koninklijke Bibliotheek, Afdeling Documentatie, 1914-1920

144 Stukken betreffende gerechtelijke uitspraken inzake overtredingen van de
Distributiewet 1916.

1918 1 omslag

Hierin tevens archivalia van het Bureau Volksvoeding.

145 Stukken betreffende het wetsontwerp houdende de instelling van bijzondere
rechtspraak in distributie- en aanverwante zaken.

1918-1919 1 omslag

6.23 UITVOERING VAN CRISISMAATREGELEN

146 Accountantsrapport inzake de bijdragen van de overheid in de kosten van de
melkvoorziening per 31 maart 1917.

1917 1 omslag

147 Stukken betreffende het terugtrekken van het voorstel van de minister van
Landbouw, Nijverheid en Handel tot verlaging van de brandstofprijzen en de reactie
van de gemeente Amsterdam op dit voorstel.

1917-1918 1 omslag

148 Stukken betreffende de distributie van huiden, leder en looistoffen.

1917-1919 1 omslag

149-154 Overdrukken van de in de Staatscourant opgenomen Bekendmakingen, circulaires
en beschikkingen betreffende de Distributiewet 1916, alsmede daarmee verband
houdende maatregelen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel,
met inhoudsopgaven en alfabetische indices.

1917-1919 1 pak en 5 banden

149 1917, afleveringen 2-3, 5-8, 10-19, 21-28, 31, 33, 46, 47; met
alfabetische index en inhoudsopgave., 1 pak

150 1918, blz 1 - 538; met alfabetische index over het 1e kwartaal.

151 1918, blz 539 - 1030; met bijlagen en alfabetische index over het 1e
halfjaar.

152 1918, blz 1031 - 1836; met bijlage en alfabetische index over het 1e-3e
kwartaal.

153 Alfabetische index over geheel 1918.

154 1919; met alfabetische index en bijlagen.

155 Stukken betreffende de reorganisatie van de distributie van rijwielbanden.
1918 1 omslag

- 156** Stukken betreffende de distributie van zoolleder ten behoeve van het Nederlandse leger.
1918 3 stukken
- 157** Stukken betreffende opgaven van Nederlandse gemeenten van hoeveelheden gebruikte consumptiemelk en regeringsmelk in maart 1918.
1918 1 omslag
- 158** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven inzake wijzigingen in het instellingsbesluit van de Rijkskolendistributie.
1918 1 omslag
- 159** Brief van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken betreffende een verzoek tot het opstellen van verslagen van werkzaamheden van de diverse crisisinstellingen; met bijlage. Minuut.
1918 1 omslag
- 160** Lijst van geheven melktoeslagen in Nederland over november 1918 - mei 1919.
1919 1 katern

7. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU LANDBOUW, 1917-1918

Directie van de Landbouw Afdeling VI-B, 1914-1917

Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw, 1917-1918

Directie van de Landbouw Afdeling VI-B, 1918-1922

De behandeling van crisisaangelegenheden door het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel geschiedde tot september 1917 door de verschillende, reeds bestaande afdelingen. De werkzaamheden van de afdelingen overlaptten elkaar echter ook. Zo hielden op het terrein van de landbouw en veeteelt de volgende afdelingen van de Directie van de Landbouw zich bezig met: Afdeling II: distributie en in- en uitvoer van veevoeders, vee, bijen, handelsgewassen (bloembollen, zaden en vlas), hooi, stro en riet; incidenteel bemiddeling bij het verkrijgen van brandstoffen voor landbouwbedrijven; incidenteel prijsvorming van peulvruchten en distributie van pootaardappelen Afdeling III: distributie en in- en uitvoer van vlees, bemoeienissen met slachten van vee Afdeling VI-B: distributie en in- en uitvoer van aardappelen, granen, peulvruchten, groenten en fruit De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken was onderverdeeld in zeven bureaus.

Voor de behandeling van zaken met betrekking tot de landbouw en veeteelt werd de Afdeling VI-B van de Directie van de Landbouw omgezet in het Bureau Landbouw van de Afdeling Crisiszaken. Dit Bureau Landbouw nam ook de distributietaken over van de Afdelingen II en III van de Directie van de Landbouw.

Het Bureau Landbouw werd bij ministeriële beschikking van 30 oktober 1918 vervangen door de Afdeling VI-B van de Directie van de Landbouw van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. De taken van het Bureau Landbouw gingen ook over naar de Afdeling VI-B van de Directie van de Landbouw (granen, peulvruchten, handelsgewassen, hooi en stro, vee en veevoeders), met uitzondering van die, die betrekking hadden op de levensmiddelen (aardappelen, groenten, fruit en vlees) die naar het Bureau Volksvoeding overgingen. Th.J. Mansholt was hoofd van de Afdeling VI-B en van het Bureau Landbouw.

7.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 161** Beschikkingen van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, voorbereid door de Directie van de Landbouw, 6e Afdeling B en door de Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw. Gestencild.
1914-1920 1 pak
- 162** Stukken betreffende de beantwoording van vragen van Tweede Kamerleden.

1914-1920 1 pak

- 163** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Directie van de Landbouw, 6e Afdeling B en van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw. Gedrukt.
1915-1919 1 pak

7.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

7.20 ALGEMEEN

7.201 Distributie

- 164** Stukken betreffende een ontwerp-instructie voor de in te stellen Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916.
1916 1 omslag
- 165** Stukken betreffende de totstandkoming van koninklijke besluiten tot aanwijzing van de gewassen waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan, krachtens art. 7 van de Distributiewet 1916.
1916-1918 1 omslag
- 166** Stukken betreffende de instelling en opheffing van de commissies belast met het doen van voorstellen inzake het vaststellen van prijzen van landbouwprodukten.
1916-1919 1 omslag
- 167** Stukken betreffende de instelling en opheffing van de Commissie van Advies inzake de uitvoering van art. 7 van de Distributiewet 1916, met notulen en vergaderstukken.
1916, 1918-1919 1 omslag
- 168** Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de teelt en van de maximumprijzen van diverse landbouwprodukten.
1916-1919 1 pak
- 169-180** Stukken betreffende de provinciale Cultuurcommissies belast met het toezicht en de controle op de ingevolge art. 7 van de Distributiewet 1916 getroffen maatregelen tot beperking van de verbouw van gewassen.
1917-1918 12 omslagen
- 169** Instelling en samenstelling
- 170** Notulen van vergaderingen
- 171** Groningen, maandverslagen
- 172** Friesland, jaarverslag
- 173** Drenthe, maandverslagen
- 174** Overijssel, maandverslagen
- 175** Gelderland, maandverslagen
- 176** Utrecht, maandverslag
- 177** Noord-Holland, maandverslagen
- 178** Zuid-Holland, maandverslagen
- 179** Noord-Brabant, maandverslagen en kwartaalverslag
- 180** Limburg, maandverslagen

- 181-189** Circulaires van provinciale Cultuurcommissies.
1917-1918 7 omslagen en 2 stukken

	181	Groningen, 1918	
	182	Friesland, 1918	
	183	Drenthe, 1918	
	184	Overijssel, 1918	
	185	Utrecht, 1917-1918	
	186	Noord-Holland, 1918, 1 stuk	
	187	Zuid-Holland, 1917-1918	
	188	Zeeland, 1918, 1 stuk	
	189	Limburg, 1918	
190-192		Formulieren van provinciale Cultuurcommissies. 1918	3 omslagen
	190	Groningen	
	191	Friesland	
	192	Gelderland	
193		Stukken betreffende de controle- en strafmaatregelen tegen overtreders van de teeltregeling en van art. 7 der Distributiewet 1916. 1918	1 omslag
194		Stukken betreffende de voorbereiding van de teeltregeling 1919. 1918	1 omslag
195		Stukken betreffende de wijzigingen in de verlening van teeltvergunningen in Grootebroek en van de teeltregeling overstroomd gebied in Anna Paulowna. 1918	1 omslag
		7.202 Uitvoer	
196		Stukken betreffende de beperking van verhandeling van uitvoervergunningen. 1916	1 omslag
197-199		Overzichten van het handelsverkeer. 1916-1917	3 omslagen
	197	Invoer van levensmiddelen in Groot-Brittannië	
	198	Handelsverkeer tussen Nederland en Denemarken	
	199	Uitvoer van onvrije goederen naar Engeland en Duitsland	
200		Stukken betreffende de totstandkoming van het KB van 9 april 1919 (Stb. 150) inzake de intrekking van het uitvoerverbod van heide. 1919	1 omslag
		7.203 Volksvoeding	
201		Stukken betreffende een uiteenzetting van dr D.J. Hulshoff Pol inzake de voorkoming van volksziekten in tijden van ondoelmatige voeding en ondervoeding. 1917	1 omslag
202		Stukken betreffende de bevordering van maatregelen voor de verbouw van voedingsgewassen door de bevolking op eigen bodem en op bouwland. 1917-1918	1 omslag
203		Stukken betreffende de voedselvoorziening van het Nederlandse volk. 1917-1918	1 omslag

- 204** Stukken betreffende de behandeling van diverse klachten over de voedselvoorziening en voedselproductie.
1918 1 omslag
- 7.21 AARDAPPELEN**
- 205** Stukken betreffende de vaststelling van voorschriften voor het vervoeren, afleveren, verwerken en van de maximumprijzen van aardappelen.
1914-1919 1 pak
- 206** Overzichten van aardappelzendingen naar België, Noord-Frankrijk en Duitsland.
1915-1916 1 omslag
- 207-208** Ingekomen circulaires.
1915-1917 2 omslagen
- 207** Commissie van Advies voor het verlenen van consenten tot uitvoer van Aardappelmeel en aanverwante Fabrikaten
- 208** Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten
- 209-210** Stukken betreffende de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten.
1915-1919 2 omslagen
- 209** Notulen van vergaderingen
- 210** Circulaires
- 211** Stukken betreffende de besprekingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten met de Rijkscommissie van Toezicht op de Aardappelvereniging en vertegenwoordigers van die verenigingen over de aardappelverwerking en -voorziening.
1916 1 omslag
- 212-214** Stukken betreffende de Aardappelvereniging.
1916-1917 3 omslagen
- 212** Notulen van vergaderingen
- 213** Verslag van een onderzoek naar de administratie
- 214** Verslag van een onderzoek naar ingebrachte beschuldigingen
- 215** Stukken betreffende een proefneming met het systeem Sjollema-Meyer om uit het afvalwater van de aardappelmeelindustrie veevoeder te vervaardigen.
1916-1918 1 omslag
- 216** Stukken betreffende de behandeling van klachten over maximumprijzen van duinaardappelen en misbruiken bij verscheping van aardappelen vanaf de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden.
1917 1 omslag
- 217** Advies van de Commissie van Advies inzake Aardappelaangelegenheden aan de minister betreffende de aardappelvoorziening.
1918 1 stuk
- 218** Stukken betreffende de bepalingen die opgenomen moeten worden in de af te sluiten contracten met organisaties die belast zullen worden met de expeditie van regeringsaardappelen.

	1918		1 omslag
219	Verslag van een vergadering van de minister en de Chef van de Afdeling Landbouw met de Commissie van Toezicht op de Aardappelvereniging betreffende het drogen van aardappelen.		
	1918		1 stuk
220	Stukken betreffende een voorstel van de Vereniging van Nederlandse Akkerbouwers inzake de wijziging van de aardappel-distributieregeling.		
	1918-1919		1 omslag
221-223	Aardappeloverzichten.		
	1919		3 omslagen
	221	Inventarisatie aardappelvoorraden in de provincies	
	222	Ter overname aan de regering aangeboden aardappelen	
	223	Winteropslag	
224	Brochure uitgegeven door het Comité van Actie der Veenkoloniale Boeren uit Noord-Overijssel en Zuid-Drenthe betreffende de briefwisseling van het Comité met het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking.		
	1919		1 stuk
225-227	Notulen van vergaderingen.		
	1919		3 omslagen
	225	Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking met Regeringscommissarissen belast met de Rijksgraaninzameling	
	226	Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking	
	227	Regeringsadviseur inzake Aardappelaangelegenheden en het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking met de Regeringscommissarissen belast met de Rijksgraaninzameling	
228	Verslag van de werkzaamheden van de Vertrouwenscommissie betreffende de levering van aardappelen aan fabrieken en drogerijen gedurende de campagne 1918-1919.		
	1919		1 stuk
7.22 CICHOREI- EN PEEKOFFIE			
229	Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de verwerking en uitvoer en van de maximumprijzen van cichoreiwortelen en peekoffie.		
	1916-1919		1 omslag
7.23 GRANEN			
230	Circulaire van het Nederlands Landbouwcomité betreffende het voorkomen van de inbeslagneming van rogge.		
	1915		1 stuk
231	Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de teelt en van de maximumprijzen van granen.		
	1915-1918		1 omslag

7.24 GROENTEN EN FRUIT

- 232-239** Ingekomen circulaires.
1914-1919 1 pak, 2 stukken en 6 omslagen
- 232** Centraal Bureau van de Veilingen in Nederland, 1917
- 233** Comité van Actie inzake Vlug Vervoer, 1916, 1 stuk
- 234** Commissie van Tuinders, 1917, 1 stuk
- 235** Gezondheidscommissie te Oisterwijk, 1914-1915
- 236** Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Fruit-Centrale en op de Vereniging Groenten-Centrale, 1916-1918, 1 pak
- 237** Rijkskantoor voor Groenten en Fruit, 1918-1919
- 238** Vereniging Fruit-Centrale, 1916-1917
- 239** Vereniging Groenten-Centrale, 1916-1918
- 240-242** Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de uitvoer, verwerking, distributie en van de maximumprijzen van groenten en fruit.
1915-1919 3 pakken
- 240** 1915-1916
- 241** 1917
- 242** 1918-1919
- 243-244** Stukken betreffende de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Groenten-Centrale.
1916-1917 2 omslagen
- 243** Nota distributie van groenten.
- 244** Regeling uitvoer en beschikbaarstelling van snij- en sperziebonen.
- 245-247** Verzamelstaten en opgaven van fruit en groenten.
1916-1918 1 pak en 2 omslagen
- 245** Uitvoer van fruit
- 246** Uitvoer van groenten, 1 pak
- 247** Voorraden vat- en stapelgroenten
- 248** Jaarverslag van de Nederlandse Bond van Fabrikanten van Vruchten- en Groentenprodukten.
1917 1 stuk
- 249** Stukken betreffende een exportregeling voor koolrapen.
1917 1 omslag
- 250** Stukken betreffende klachten inzake de groentenvoorziening.
1917-1918 1 omslag
- 251** Stukken betreffende de samenwerking tussen de Vereniging Groenten-Centrale en de Cultuurcommissie voor Noord-Holland inzake overtredingen van de teeltregeling.
1918 1 omslag
- 252** Stukken betreffende een afwijking van de teeltregeling 1919 inzake de verbouw van groenten in proeftuinen.
1918 1 omslag
- 253** Stukken betreffende het ontslag van een lid van de Commissie van Advies van het

Rijkskantoor voor Groenten en Fruit wegens het uitstel van het vervoerverbod van rode bessen.

1918 1 omslag

254 Stukken betreffende de besprekingen over de regelingen voor uitvoer van fruit en de fruithandel.

1919 1 omslag

255 Stukken betreffende de dispensatie van uitvoerverboden van verse groenten.

1919 1 omslag

7.25 HANDELSGEWASSEN

7.251 Bloembollen

256 Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de teelt en uitvoer van bloembollen en planten.

1916-1919 1 omslag

257 Verslag van een vergadering over de uitvinding om bloembollenzetmeel voor de broodbereiding aan te wenden.

1918 1 stuk

258 Stukken betreffende de teeltregeling voor de bloembollenstreek.

1919 1 omslag

7.252 Vlas en hennep

259 Stukken betreffende de dekking van de kosten van een distributieregeling van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vlasvereniging.

1917 1 omslag

260 Maandverslagen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vlasvereniging.

1917-1918 1 omslag

261-264 Stukken betreffende de Vlasvereniging.

1917-1918 4 stukken

261 Circulaire betreffende de opgave van de aanwezige voorraden vlas en vlasstro

262 Jaarverslag 1917

263 Notulen van vergaderingen

264 Staat van de beschikbare voorraden bewerkt en onbewerkt vlas, oogst 1916

265 Circulaire van het Rijkskantoor voor Vlas, afdeling hennep, betreffende de verkoop en bewerking van hennep.

1918 1 stuk

266 Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de teelt, het vervoer en van de maximumprijzen van vlas en hennep.

1918 1 omslag

267 Stukken betreffende de samenstelling van de Commissie van Advies van het Rijkskantoor voor Vlas.

	1918		1 stuk
268	Stukken betreffende de eventuele inbezitneming van de vlasstro-oogst 1917-1918		1 omslag
269	Stukken betreffende de vordering van vlasstro. 1918		1 omslag
270	Stukken betreffende een opmerking van de minister gericht aan de Directeur van het Rijkskantoor voor Vlas dat voor mededelingen omtrent regeringsmaatregelen de Nederlandse Staatscourant daarvoor de aangewezen plaats is. 1918		1 omslag
7.253 Zaden			
271	Stukken betreffende een klacht dat door de uitvoerverboden grote schade berokkend wordt aan de exporthandel in groenten- en bloemzaden. 1915		1 omslag
272	Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de teelt, de uitvoer, het vervoer en de maximumprijzen van zaden. 1915-1919		1 pak
273	Stukken betreffende de oprichting en benoemingen van de Vereniging Zaad-Centrale. 1916		1 omslag
274	Stukken betreffende het advies van de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland over de uitvoer van zaden van handelsgewassen. 1916		1 omslag
275	Stukken betreffende het niet verlenen van consenten tot uitvoer van gras- en klaverzaad aan exporteurs die deze zaden invoeren onder Trustcondities, met overzichten van de invoercijfers van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij. 1916		1 omslag
276	Stukken betreffende het opnieuw in werking stellen van het uitvoerverbod op peenzaad. 1916		1 omslag
277	Circulaires en verslagen van de Vereniging Zaad-Centrale en van het Rijkskantoor voor Zaden. 1916-1919		1 omslag
278-279	Notulen van vergaderingen. 1918-1919		2 omslagen
278	Commissie van Advies van het Rijkskantoor voor Zaden, 1918		
279	Directeuren van de Zaaizaadbureaus, 1918-1919		
280-281	Overzichten van het Koolzaadkantoor. 1918-1920		2 omslagen
280	Aantal hectaren gecontracteerde koolzaad		
281	Mislukte koolzaadpercelen		

7.26 HOOI, STRO EN RIET

- 282-283** Stukken betreffende de Commissie tot voorziening van stro aan Strokartonfabrieken.
1915 2 omslagen
- 282** Besprekingen
- 283** Ontslag van de secretaris
- 284** Communiqué voor de dagbladen betreffende de uitvoer van ribbehooi.
1917 1 stuk
- 285** Stukken betreffende moeilijkheden rondom de hooivordering door het leger vanwege de slechte oogst.
1917 1 omslag
- 286** Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor het vervoer, de verwerking en distributie en de maximumprijzen van hooi, stro en riet.
1917-1919 1 pak
- 287** Stukken betreffende de strodistributie in de provincie Groningen.
1918 1 omslag
- 288** Stukken betreffende de voorstellen voor een distributieregeling voor hooi.
1918 1 omslag
- 289** Stukken betreffende de werkzaamheid van de Bonden van losse landerijen om opdrijving van pachtprizen tegen te gaan bij taxatie van hooilanden.
1918 1 omslag
- 290** Verdeelstaten van het door elke provincie te leveren hooi voor het leger en de distributie ervan.
1918 1 omslag
- 291** Werkplannen van het Centraal Hooibureau, de Provinciale Hooibureaus en de plaatselijke commissies.
1918 1 omslag
- 292** Stukken betreffende de benoeming en het ontslag van leden van de Provinciale Hooibureau's.
1918-1919 1 omslag

7.27 PEULVRUCHTEN

- 293** Verslag van de vergadering van belanghebbenden bij de uitvoer van zaden en peulvruchten.
1915 1 stuk
- 294** Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor de uitvoer en de distributie van peulvruchten.
1915-1919 1 pak
- 295** Stukken betreffende de benoeming van leden van de technische commissie van de Peulvruchtenverenigingen en van hun gedelegeerden.

	1917		1 omslag
296	Stukken betreffende een ontwerp-regeling voor de distributie van peulvruchten.
1917		1 omslag
297	Circulaires gericht aan de burgemeesters betreffende de vordering en distributie van peulvruchten. Minuten.
1917-1918		1 omslag
7.28 SCHEUREN VAN GRASLAND			
298	Stukken betreffende de gevolgen van het verplicht scheuren van grasland voor de voedselvoorziening.
1917-1918		1 omslag
299-310	Overzichten en verzamelstaten van gescheurd grasland en de teelt van premiegewassen op gescheurd grasland.
1917-1919		5 pakken en 7 omslagen
299	Algemeen, 1 pak		
300	Groningen, 1 pak		
301	Friesland, 1 pak		
302	Drenthe, 1 pak		
303	Overijssel		
304	Gelderland		
305	Utrecht, 1 pak		
306	Noord-Holland		
307	Zuid-Holland		
308	Zeeland		
309	Noord-Brabant		
310	Limburg		
	Brochures inzake het scheuren van grasland, 1917. Wegens gebrek aan veevoer werden veeboeren aangespoord hun grasland om te ploegen en hun bedrijf deels om te zetten in een akkerbouwbedrijf. Daarmee hoopte men enerzijds te bereiken dat faillissementen van boerenbedrijven voorkomen konden worden en anderzijds dat de voedselproductie niet zou verminderen
Bron: ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 148		
311	Stukken betreffende vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de Scheurwet
1918.
1917-1920		1 pak
312	Diverse publikaties inzake het scheuren van grasland.
1918		1 omslag
313	Stukken betreffende de behandeling van klachten over het scheuren van grasland.
1918		1 omslag
314	Instructies voor de controleurs van de provinciale Cultuurcommissies in Gelderland en de plaatselijke commissies belast met het classificeren van grasland in Gelderland.
1918		2 stukken
315	Stukken betreffende het aanwijzen van grasland waar krachtens de Scheurwet moet worden gescheurd.
1918-1919		1 omslag

316-318	Stukken betreffende de Scheurwet 1918 (Stb. 503). 1918-1920	3 omslagen
	316 Kamerstukken, wet en uitvoeringsvoorschriften	
	317 Totstandkoming van het KB van 13 november 1918 (Stb. 588) tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de Scheurwet 1918 en van de aanvullingen van dat besluit, 1918-1920	
	318 Ontwerp van de wet tot intrekking van de Scheurwet	
319-321	Stukken betreffende de Commissies van Beroep. 1918-1920	3 omslagen
	319 Benoeming, ontslag en opheffing	
	320 Notulen van vergaderingen	
	321 Werkwijze en taak	
322-325	Stukken betreffende de Provinciale Produktiekantoren. 1918-1921	5 omslagen
	322 Benoeming, ontslag en opheffing	
	323 Notulen van vergaderingen	
	324 Mededelingen inzake de uitvoering van de Scheurwet	
	325 Rapporten inzake proefschattingen van gescheurde graslanden	
326-334	Circulaires van Provinciale Produktiekantoren. 1918-1919	9 omslagen
	326 Groningen	
	327 Friesland	
	328 Drenthe	
	329 Gelderland	
	330 Utrecht	
	331 Noord-Holland	
	332 Zuid-Holland	
	333 Zeeland	
	334 Limburg	
335-341	Formulieren van Provinciale Produktiekantoren. 1918-1919	7 omslagen
	335 Groningen	
	336 Friesland	
	337 Drenthe	
	338 Gelderland	
	339 Utrecht	
	340 Zeeland	
	341 Limburg	
342	Affiches van het Provinciale Produktiekantoor voor Limburg. [1919]	3 stukken
343-346	Stukken betreffende de plaatselijke Landbouw-Commissies. 1919	3 stukken en 1 omslag
	343 Notulen van de vergaderingen van de Regeringscommissarissen belast met de Rijksgraaninzameling met de Directeuren van de Provinciale Produktiekantoren betreffende de samenstelling van de gemeentelijke Landbouwcommissies	
	344 Instructie voor het classificeren van grasland	

- 345** Samenstelling en opheffing van Landbouw-Commissies in Zuid-Holland, 1 omslag
- 346** Salarisregeling van de secretarissen van de Landbouw-Commissies in Gelderland
- 347** Stukken betreffende de totstandkoming van de leidraad inzake het schatten van de schadeloosstelling voor gescheurd grasland.
1919 1 omslag
- 348** Stukken betreffende de premies en schadeloosstelling inzake de uitvoering van de Scheurwet.
1920 1 omslag
- 7.29 VEE EN VLEES**
- 349** Opgaven van het aantal stuks geslacht vee.
1917 1 omslag
- 350-351** Stukken betreffende de Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging.
1917-1918 1 omslag en 1 stuk
- 350** Benoeming lid, 1 stuk
- 351** Maandverslagen
- 352** Stukken betreffende de maatregelen inzake de distributie, rantsoenering en maximumprijzen van vee en vlees.
1917-1918 1 omslag
- 353** Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor het vervoer, de verwerking, de uitvoer en de maximumprijzen van vee en vlees.
1917-1920 1 pak
- 354** Circulaires gericht aan de burgemeesters inzake de vordering en een slachtverbod van vee. Minuten.
1918 1 omslag
- 355-365** Opgaven van het aanwezige vee ten behoeve van de veetelling 1918.
1918 4 pakken en 7 omslagen
- 355** Groningen
- 356** Friesland
- 357** Drenthe
- 358** Overijssel
- 359** Gelderland, 1 pak
- 360** Utrecht
- 361** Noord-Holland, 1 pak
- 362** Zuid-Holland, 1 pak
- 363** Zeeland
- 364** Noord-Brabant, 1 pak
- 365** Limburg
- 366** Stukken betreffende de levering van runderen aan gemeenten.
1918 1 omslag
- 367** Stukken betreffende een conferentie tussen afgevaardigden van Nederland en België over de uitvoer van vee naar België.

	1919		1 omslag
368	Verslag van een vergadering van belanghebbenden betreffende de varkensfokkerij.
1920		1 stuk
369	Notulen van de vergaderingen van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij met de
Commissie van Advies inzake de uitvoer van varkens, met uitvoercijfers.
1920-1921		1 omslag
7.210 Veevoeder			
370	Stukken betreffende vaststelling van voorschriften voor het vervoer, de verwerking,
de distributie, de uitvoer en de maximumprijzen van veevoeder.
1916-1920		1 pak
371	Verdeelstaten van veevoeder.
1916-1919		1 pak
372	Stukken betreffende de vaststelling van prijzen van veevoedergewassen.
1917-1918		1 omslag
373-375	Stukken betreffende de Toewijzingscommissie voor Veevoeder.
1917-1918		2 omslagen en 1 stuk
373	Circulaires voor de veevoederbureaus		
374	Circulaires voor de suikerfabrikanten		
375	Verslag van de werkzaamheden, stuk		
376-377	Circulaires van het Veevoederbureau voor Noord-Holland, later geheten Provinciaal
Kantoor voor Veevoeder voor Noord-Holland.
1917-1919		2 omslagen
376	Veevoederbureau voor Noord-Holland, 1917-juni 1918		
377	Provinciaal Kantoor voor Veevoeder voor Noord-Holland, juli 1918-
1919		
378	Formulieren van Provinciale Kantoren voor Veevoeder.
1918-1919		1 omslag
379	Formulieren van het Provinciale Kantoor voor Veevoeder voor Groningen en
Drenthe.
1918-1919		1 omslag
380	Lijst van de leden van de Commissie van Advies toegevoegd aan de Directeuren van
de Provinciale Kantoren voor Veevoeder.
1918		1 stuk
381	Stukken betreffende de goedkeuring van controlemaatregelen bij het in- en
uitladen van negotiepulp van suikerfabrieken.
1918		1 omslag
382	Stukken betreffende de goedkeuring van een concept-regeling voor de
Bietencontingentering voor de campagne 1918-1919.
1918		1 omslag
383	Stukken betreffende de organisatie van de veevoederdistributie.		

	1918		1 omslag
384	Stukken betreffende de toewijzing van bietenpulp aan veehouders. 1918		1 omslag
385	Stukken betreffende een klacht tegen de N.V. Bieta inzake het tekort aan gewicht van een partij koolrapen. 1918		1 omslag
386-388	Stukken betreffende het Rijkskantoor voor Veevoeder. 1918-1919		2 omslagen en 1 stuk
	386	Circulaires voor de Provinciale Kantoren voor Veevoeder	
	387	Circulaires voor de suikerfabrikanten	
	388	Verslag inzake de melassevoederfabricage, 1 stuk	
389	Stukken betreffende de goedkeuring van een regeling voor de beloning van pulpagenten, met verdeelstaten van de beloning. 1918-1919		1 omslag
390	Stukken betreffende de opheffing, de liquidatie en het ontslag van personeel van Provinciale Kantoren voor Veevoeder. 1919		1 omslag
391	Verslag van de werkzaamheden van de Toewijzingscommissie voor Veevoeder en van het Rijkskantoor voor Veevoeder inzake de pulpdistributie-campagne 1918-1919. 1919		1 stuk

8. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU NIJVERHEID, 1917-1923

Afdeling Crisiszaken - Bureau Nijverheid, 1917-1919

Afdeling Crisisnijverheid, 1919-1923

In verband met het steeds verder ingrijpen van de regering in het economisch leven werden de werkzaamheden naar de mening van de regering te verspreid uitgeoefend en waren enkele afdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel te zeer beladen met de behandeling van crisiszaken: het werd wenselijk geacht de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel en de departementsafdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden, te integreren in één afdeling van het ministerie. Bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214) werd de Afdeling Crisiszaken opgericht, onderverdeeld in zeven bureaus.⁶⁹ Voor nijverheidszaken werd het Bureau Nijverheid ingesteld onder leiding van P. Doyer, tot dan secretaris van de Nijverheidscommissie.⁷⁰

In verband met de verbetering van de economische toestand in 1919 was het niet langer noodzakelijk voor de overgebleven regeringsbemoeningen inzake crisisaangelegenheden een afzonderlijke afdeling van het ministerie in stand te houden. Bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80) werd dan ook bepaald dat de Afdeling Crisiszaken met de daaronder ressorterende zeven bureaus met ingang van 15 april 1919 zou worden opgeheven. De taken van het Bureau Nijverheid gingen over naar de Afdeling Crisisnijverheid, met L. Knappert als hoofd van de afdeling. Na de beëindiging van de liquidatie van diverse opgeheven crisis-instanties werd bepaald dat de Afdeling Crisisnijverheid de briefwisseling omtrent die aangelegenheden waarvoor geen aparte crisisinstellingen meer bestonden, zou overnemen. Daarnaast had de Afdeling Crisisnijverheid tot taak eindverslagen op te stellen van de werkzaamheden van diverse crisisinstellingen op het gebied van de nijverheid.

Met de opheffing van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel bij KB van 24 november 1922 Stb. 606 gingen de wettelijke taken en het verder beheer welke een uitvloeisel waren van de eerste wereldoorlog over naar het Ministerie van Financiën. Als gevolg hiervan ging de Afdeling

⁶⁹ Zie Inleiding, Hoofdstuk II.4: Organisatie van de crisisinstellingen.

⁷⁰ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 459.

Crisisnijverheid per 1 januari 1923 over naar het Ministerie van Financiën, Afdeling Generale Thesaurie. Bij beschikking van de minister van Financiën van 26 mei 1923 nr 52, Afdeling Generale Thesaurie, werd de Afdeling Crisisnijverheid met ingang van 1 juli 1923 opgeheven.

8.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 392** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid, later Afdeling Crisisnijverheid. Gedrukt.
1917-1920 1 pak
- 393** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van de chef van de Afdeling Crisisnijverheid.
1919-1922 1 omslag

8.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

8.21 ORGANISATIE

8.211 Organisatie en taakverdeling

- 394** Lijst van taken van de verschillende afdelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
[1918] 1 stuk
- 395** Notitie betreffende de administratieve gevolgen van de opheffing van de Afdeling Crisiszaken en de instelling van de Afdeling Crisisnijverheid, Afdeling Volksvoeding, Afdeling Vervoer, Afdeling Beroep in Crisiszaken en Afdeling Inspectie-Crisiszaken.
1919 1 stuk

8.212 Huisvesting, personele en administratieve aangelegenheden

- 396** Ingekomen circulaire van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken, betreffende een verzoek tot geheimhouding met betrekking tot crisiszaken.
1918 1 stuk
- 397** Brief van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid aan de directeur Gemeentebedrijven van Den Haag inzake verhuizing van het Bureau Nijverheid; niet verzonden.
1918 1 stuk
- 398** Werkplannen voor de huishoudelijke dienst, de administratie en boekhouding van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid.
1918 1 omslag
- 399** Stukken betreffende de deelname van ambtenaren van het ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel als lid van de Vereniging Haagse Burgerwacht.
1919 1 omslag
- 400** Plan voor de verhuizing van de Afdeling Crisisnijverheid.
[1919] 1 stuk
- 401** Stukken betreffende het treffen van maatregelen tot bezuiniging op het papierverbruik bij het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
1921 1 omslag

8.22 TAAKUITOEFENING**8.221 Bemoeyenis met economische crisisaangelegenheden****8.2211 Algemeen**

- 402-405** Notulen van vergaderingen van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916, later de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid, met betrokkenen en belanghebbenden bij de uitvoering van maatregelen in verband met de economische crisis.
1916-1919 4 pakken
Commissie van Bijstand: nummer 1 t/m 473; Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid vanaf nummer 474: nummer 634 ontbreekt.
- 402** 1916, nrs 1-100
- 403** 1917 jan-apr, nrs 101-199
- 404** 1917 mei-dec, nrs 200-388
- 405** 1918-1919, nrs 389-635
- 406** Alfabetische indices op de notulen van de vergaderingen van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916, later de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid met betrokkenen en belanghebbenden bij de uitvoering van de maatregelen in verband met de economische crisis.
1916-1919 1 omslag
De indices verwijzen naar de genummerde notulen in inv.nrs 402-405.
- 407** Register van vergaderingen van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 later de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid met betrokkenen en belanghebbenden bij de uitvoering van maatregelen in verband met de economische crisis.
1916-1919 1 deel
- 408** Nota inzake de vooruitzichten voor de Nederlandse nijverheid in 1918. Concept.
1918 1 stuk
- 409** Nota inzake de organisatie en afwikkeling van inbezitnemingen ten gevolge van prijsopdrijving en vasthouding van goederen.
1918 1 stuk
- 410** (Twee-)Maandelijks overzichten van verbodsbepalingen betreffende de verkoop, levering en het vervoer van goederen. Gedrukt.
1918-1920, 1 pak
- 8.2212 In- en uitvoer**
- 411** Overzichten van ten uitvoer verboden goederen. Gedrukt.
1914-1918 1 omslag
- 412** Bepalingen van het Ministerie van Financiën betreffende uitvoerverboden, vervoer en opslag. Gedrukt, tweede t/m vierde uitgave.
1916-1918 1 omslag
- 413** Nota aan de minister van Landbouw, Handel en Nijverheid houdende een voorstel tot hervorming van scheepvaartregelingen.

-
	1918	1 stuk
414	Stukken betreffende bepalingen van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij ten aanzien van de in- en uitvoer van artikelen naar Scandinavië en Duitsland.
1918	1 omslag
415	Lijst van artikelen waarvoor sinds 1 juli 1918 uitvoervergunningen werden verleend.
1918	1 stuk
416	Stukken betreffende de overeenkomst ten aanzien van het goederenverkeer tussen Nederland en Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk, Italië en de Verenigde Staten van Amerika, alsmede betreffende de geldelijke voorzieningen tot uitvoering van deze overeenkomst.
1918	1 omslag
417	Overzicht van beschikkingen inzake het vervoerverbod op diverse levensmiddelen en nijverheidsprodukten.
[1918]	1 omslag
418	Stukken betreffende de aanvraag van de Maatschappij Oxigenium aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om een invoervergunning voor calcium-carbid uit Zweden.
1918-1919	1 omslag
419	Stukken betreffende een overeenkomst tussen Nederland en Duitsland inzake de in- en uitvoer van levensmiddelen en nijverheidsprodukten.
1918-1919	1 omslag
420	Wekelijkse uitvoerstatistieken van door de Afdeling Crisiszaken verleende uitvoervergunningen voor levensmiddelen en nijverheidsprodukten.
1918-1920	1 omslag
421	Stukken betreffende verlening van dispensatie en opheffing van uitvoerverboden voor diverse levensmiddelen en nijverheidsprodukten.
1919-1921	1 omslag
8.2213 Voorraad- en prijsbepaling		
422	Nota's inzake het prijsniveau van bier, borax, honing, kastanjes, melasse en spiritus, populieren- en wilgenhout.
1918	1 omslag
423	Voorraadstatistieken van diverse soorten koper en messing in Amsterdam en Rotterdam.
[1918]	1 omslag
424	Lijsten van vastgestelde maximum-kleinhandel-prijzen voor goederen. Gedrukt.
1918-1920
Zie tevens inv.nr 475.	1 omslag
425	Stukken betreffende juridisch geschil tussen de Nederlandse Staat en de Maatschappij voor Wasverwerking inzake de taxatie van paraffine.
1918-1922
Hierbij tevens archivalia van het Bureau Vordering en Inbezitneming.	1 omslag

-
- 426** Prijsoverzichten van rundvlees, varkensvlees, brood en melk, gemeten in (middel-)grote Nederlandse gemeenten in de periode juni-juli 1919.
1919
Alfabetisch per gemeente gerangschikt. 1 pak
- 8.2214 Distributie**
- 427** Stukken betreffende de distributie van rotatie-inkt.
1917-1918 1 omslag
- 428** Stukken betreffende de binnenlandse voorziening van strokarton.
1918 1 omslag
- 429** Productie-, voorraad- en uitvoerstatistiek van tabak.
1918 1 katern
- 430** Overzichten van levensmiddelen, grondstoffen en nijverheidsprodukten die gerantsoeneerd werden.
1918 1 omslag
- 431** Nota's inzake de distributie van vetrantsoenen, beendervet, koolzuur, lood gewonnen uit zinkertsen, plakmiddelen gewonnen uit bloembollen, platina, saccharine en strokarton.
1918 1 omslag
- 432** Stukken betreffende de distributie van rubber.
1918 1 omslag
- 433** Notulen van vergaderingen van de Glycerine Commissie inzake de distributie van glycerine.
1916, 1919 1 omslag
- 8.2215 Crisisinstellingen**
- 434** Stukken betreffende de instelling, reorganisatie, opheffing en liquidatie van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal.
1916-1922 1 omslag
- 435** Stukken betreffende de ontslagkwestie van E. Spanjaard, adjunct-secretaris bij de Rijksdistributie van Calcium-carbid.
1917 1 omslag
- 436** Ontwerp-instructie voor de crisisinstellingen houdende regelingen inzake leiding, taakstelling en bevoegdheden, verslaglegging en aanstelling van personeel.
Doorslag.
1918 1 stuk
- 437** Stukken betreffende de aanstelling, salarisregeling en ontslag van het personeel werkzaam bij de diverse crisisinstellingen.
1918-1919 1 omslag
- 438** Stukken betreffende de reorganisatie en of opheffing van de verschillende crisisinstellingen in 1918 en 1919.

- 1918-1919 1 omslag
- 439** Stukken betreffende een verzoek van het Centraal Verrekenkantoor voor Brandstoffen (CVB) aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om financiering van voorraden kolen en vergoeding voor mogelijke verliezen die zouden kunnen worden geleden na eventuele opheffing van de Rijkskolendistributie of het CVB.
1919 1 omslag
- 440** Stukken betreffende juridische geschillen tussen het Rijkskantoor voor Huiden en Leder in liquidatie en huid- en lederfabrieken over financiële vorderingen.
1919-1922 1 omslag
- 441** Stukken betreffende de liquidatie van het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Produkten.
1920-1923 1 omslag
- 8.222 Samenstellen van eindverslagen van de crisisinstellingen**
- 8.2221 Onderzoek en informatieverwerking**
- 442** Notitieboekjes houdende aantekeningen van de in de Staatscourant gepubliceerde crisiswetten en -maatregelen.
1914-1921 1 pak
- 443-444** Aantekeningen over crisiswetten en -maatregelen betreffende diverse goederen en produkten; met alfabetische inhoudsopgave.
1915-1918 2 pakken
Alfabetisch gerangschikt; de inhoudsopgave is niet compleet.
- 443** A - G
444 H - Z
- 445** Duitse kranteknipsels betreffende Nederlandse distributiemaatregelen, met alfabetische inhoudsopgave.
1916 aug-nov 1 omslag
- 446-447** Knipsels uit de Staatscourant betreffende crisiswetten en -maatregelen; alfabetisch op onderwerp geordend.
1916-1917 2 banden
446 A - M
447 N - Z
- 448** Kranteknipsels betreffende crisiswetten en -maatregelen; chronologisch geordend.
1916-1917 1 pak
- 449** Kranteknipsels betreffende crisiswetten en -maatregelen; alfabetisch op onderwerp geordend; met index.
1916-1918 1 band
- 450-455** Kranteknipsels betreffende crisiswetten en -maatregelen, met alfabetische index.
1916-1919 6 pakken
450 1916 nov - 1917 mrt
451 1917 feb-juli
452 1917 juli-okt

- 453 1917 okt - 1918 jan
 454 1918 jan-mei
 455 1918 mei - 1919 feb
- 456 Lijsten van crisisinstellingen, met adressen. Deels gedrukt. 1917 en z.d. 1 omslag
- 457 Register van de inlichtingendienst van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid, houdende afschriften van verstrekte inlichtingen; met alfabetische index. 1917-1919 2 delen
- 458 Lijsten van crisisinstellingen; met opgaven omtrent instelling, opheffing en taken. [1921] 1 omslag
- 459 Organisatieschema en notities over het ontstaan, de ontwikkeling en werkzaamheden van de diverse crisisinstellingen. [1921] 1 omslag

8.2222 Eindrapportage

- 460-466 Verslagen van de werkzaamheden van diverse crisisinstellingen. 1917-1920 5 omslagen en 2 delen
- 460 Rijkskantoor voor Pyriet en Zwavelzuur
 461 Rijkskantoor voor Smeerolie
 462 Rijkskantoor voor Steen
 463 Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Producten
 464 Rijkskantoor voor Visserijbenodigdheden
 465 Rijkscommissie voor Bouwmaterialen en het Rijkskantoor voor Bouwmaterialen, deel 1, 1919, 1 deel
 466 Rijkscommissie voor Bouwmaterialen en het Rijkskantoor voor Bouwmaterialen, deel 2, 1920, 1 deel

*. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU SCHEEPVAART, 1917-1918

Pro memorie

De bewaard gebleven archiefbescheiden zijn opgenomen en beschreven in het archief van het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen (rubriek 3).

De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken was onderverdeeld in zeven bureaus.

Voor de behandeling van zaken met betrekking tot de scheepvaart werd het Bureau Scheepvaart ingericht. Dit bureau nam de taken over van de Nijverheidscommissie op het gebied van de scheepsruimteverdeling.

Per 1 juli 1918 werd het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen ondergebracht bij de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart. Het Bureau Scheepvaart had tot taak:

*de uitvoering van de Schepenuitvoerwet 1916

*de uitvoering van de Schepenvorderingswet 1917

*de verdeling van scheepsruimte ten behoeve van de aanvoer van de benodigde grondstoffen, goederen en levensmiddelen.

Chef van het Bureau Scheepvaart was H.A. Crommelin. Op 1 december 1918 werd het Bureau Scheepvaart van de Afdeling Crisiszaken opgeheven. Per dezelfde datum werd het Rijksbureau voor de Scheepvaart ingesteld.

9. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VERVOER, 1917-1919

De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van

het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken was onderverdeeld in zeven bureaus. Voor de behandeling van zaken met betrekking tot het binnenlands transport (binnenschipperij, beurtvaart en sleepvaart) van goederen werd bij ministeriële beschikking van 10 oktober 1917 (Stcrt. 238) het Bureau Vervoer ingericht. Chef van dit bureau was N. van de Roemer. Het Bureau Vervoer werd tegelijk met de Afdeling Crisiszaken bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 15 april 1919 opgeheven. De taken van het bureau gingen over naar de bij dezelfde beschikking ingestelde Afdeling Vervoer van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

467

Circulaires en beschikkingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Bureau Vervoer, later de Afdeling Vervoer.

1917-1920

1 omslag

10. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VOLKSVOEDING, 1917-1921

Afdeling Crisiszaken - Bureau Volksvoeding, 1917-1919

Afdeling Vleesvoorziening, 1919

Afdeling Melk- en Melkproductenvoorziening, 1919-1921

Afdeling Volksvoeding, 1919-1921

Afdeling Crisiszaken, Bureau Volksvoeding

De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken werd onderverdeeld in zeven bureaus. Voor de behandeling van crisisaangelegenheden met betrekking tot de levensmiddelenvoorziening (met uitzondering van de broodvoorziening) werd het Bureau Volksvoeding ingericht. Chef van het bureau was L. Bückmann. Na opheffing van de Afdeling Crisiszaken, Bureau Landbouw bij ministeriële beschikking van 30 oktober 1918 gingen de aangelegenheden betreffende aardappelen, groenten en fruit over naar het Bureau Volksvoeding. Het Bureau Volksvoeding werd tegelijk met de Afdeling Crisiszaken bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 15 april 1919 opgeheven. De taken van het bureau gingen over naar de bij dezelfde beschikking ingestelde Afdeling Volksvoeding van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Afdeling Vleesvoorziening

Bij ministeriële beschikking van 30 december 1918 (Stcrt. 303) werd per 1 januari 1919 voor de vleesvoorziening, tot dan een taak van het Bureau Volksvoeding, tijdelijk een aparte afdeling ingesteld: de Afdeling Vleesvoorziening. Het hoofd van deze afdeling was H. Remmelts. Deze afdeling werd per 1 september 1919 opgeheven bij ministeriële beschikking van 27 augustus 1919 (Stcrt. 187). De taken van deze afdeling gingen krachtens ministeriële beschikking van 8 september 1919 (Stcrt. 193) over naar de Afdeling Volksvoeding van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Afdeling Melk- en Melkproductenvoorziening

Deze afdeling werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 11 februari 1919 (Stcrt. 35) en kreeg als taken de regeling van het vervoer, de distributie, de uitvoer en de vaststelling van maximumprijzen van melk en melkproducten. Deze taken werden overgenomen van het Bureau Volksvoeding. Hoofd van de afdeling was L. Bückmann. De afdeling werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 8 april 1921 (Stcrt. 68), ingaande 1 mei 1921.

Afdeling Volksvoeding

De Afdeling Volksvoeding, de opvolger van het Bureau Volksvoeding van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 15 april 1919. De zorg voor de vleesvoorziening die tijdelijk was overgegaan op een aparte afdeling van het ministerie kwam krachtens ministeriële beschikking van 8 september 1919 (Stcrt. 193) weer terug aan Volksvoeding. Hoofd van de afdeling was L. Bückmann. De Afdeling Volksvoeding werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 4 januari 1921 (Stcrt. 2), met ingang van 1 februari 1921.

10.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

468

Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Bureau Volksvoeding, later Afdeling Volksvoeding. Gedrukt.

1917-1920

1 pak

469

Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling

Crisiszaken, Bureau Volksvoeding A.G.F. (aardappelen, groenten en fruit). Gedrukt.
1918-1919 1 omslag

470 Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling
Vleesvoorziening. Gedrukt.
1919-1920 1 omslag

471 Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Melk-
en Melkproduktenvoorziening aan de gemeentebesturen. Gedrukt.
1919-1921 1 omslag

10.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

10.21 UITVOERING VAN CRISISMAATREGELEN

10.211 Algemeen

472 Verslag van de Commissie in zake Volksvoeding van 1 november 1916 - 15
september 1917. Gedrukt.
1917 1 katern

473 Statistische overzichten van de in-, door- en uitvoer van diverse artikelen,
uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, met begeleidende nota van
de Afdeling Crisiszaken, Bureau Volksvoeding.
1917-1918 1 omslag

474 Minuut-beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, Bureau
Volksvoeding betreffende administratieve maatregelen bij gebleken fraude.
1918 2 stukken

475 Lijsten van maximumprijzen voor levensmiddelen en nijverheidsprodukten,
krachtens art. 3 van de Distributiewet 1916, vastgesteld door de minister van
Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Volksvoeding.
Gedrukt.
1919 1 deel
Zie tevens inv.nr 424.

10.212 Aardappelen, groenten en fruit

476 Stukken betreffende het protest van bloembollenkwekers en groentenhandelaren
tegen het verbod op de uitvoer van diverse soorten groenten.
1918-1919 1 omslag

477 Stukken betreffende bemoeienissen met de aardappelvoorziening, het prijsbeleid
en de import en export van aardappelen.
1918-1919 1 pak

478-481 Stukken betreffende bemoeienissen met de crisismaatregelen en de uitvoering
daarvan inzake groenten.
1918-1919 4 pakken

478 1918 sep-nov

479 1918 dec

480 1919 jan

481 1919 feb-mrt

- 482** Stukken betreffende bemoeienissen met de crisismaatregelen en de uitvoering daarvan inzake fruit en jam.
1918-1919 1 pak
- 10.213 Vlees**
- 483** Stukken betreffende de vaststelling van maximumprijzen voor varkensvlees.
1917 1 omslag
- 484** Stukken betreffende de berisping van B.E. Lugard, directeur van de Vleesvereniging, door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel naar aanleiding van een circulaire van de eerste, waarin vleeshandelaren en -exporteurs werden gevraagd om vlees te reserveren voor ambtenaren van de Inkoop Combinatie en de Vleesvereniging.
1917 1 omslag
- 485** Stukken betreffende pogingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging te komen tot de distributie en rantsoenering van rundvlees, dierlijke vetten en oliën.
1917 1 omslag
- 486** Stukken betreffende de bemiddeling van het Bureau Volksvoeding in een beroepszaak betreffende de inbeslagneming van varkensvlees wegens het overtreden van het verbod op de vervoer van geslachte varkens.
1918 1 omslag
- 487** Nota inzake de uitvoer van schapevlees naar Engeland, met bijlage en geleidebrief.
1918 3 stukken
- 488** Stukken betreffende de aankoop van bevroren Argentijns en Braziliaans rundvlees voor de binnenlandse distributie en de verkoop van een gedeelte ervan aan de Oostenrijkse en Duitse regering.
1919-1920 1 omslag
- 10.214 Melk- en melkprodukten**
- 489** Lijsten van maximumprijzen voor de groot- en kleinhandel in kaas.
1914-1919 1 omslag
- 490** Overzichten van de in de Staatscourant of Staatsblad gepubliceerde crisiswetten en -maatregelen betreffende boter en kaas.
1914-1919 1 omslag
- 491** Overzichten van regeringsmaatregelen betreffende de distributie van boter, melk en kaas. Concepten.
1914-1920 1 omslag
- 492** Beschikkingen van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de melkvoorziening. Afschriften.
1915-1919 1 omslag
- 493** Verslag van de werkzaamheden van de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten en de bijbehorende Rijkscommissies van Toezicht.

	1915-1919	1 band
494	Stukken betreffende de wijziging van de regeling voor de melkvoorziening in mei 1918, met inhoudsopgave. 1917-1918	1 omslag
495	Stukken betreffende de schorsing van de N.V. Rotterdamsche Kaashandel als exporteur van kaas wegens onduidelijkheden in de boekhouding. 1918	1 omslag
496	Nota van de Kaasvereniging betreffende de prijsstelling van melk, de export en distributie van kaas en de verhouding tot de Export-Centrale, naar aanleiding van besprekingen in de Tweede Kamer en perspublicaties, met bijlagen. Gedrukt. 1918	1 deel
497	Registers houdende gegevens betreffende zuivelprodukten, ontleend aan bescheiden ontvangen van de Rijksboterinzamelingskantoren. 1918-1919	1 omslag
498	Stukken betreffende de samenstelling en opheffing van het Zuivelkantoor. 1919-1921	1 omslag
499	Brief aan het Zuivelkantoor houdende de goedkeuring van het voorstel van de Commissie uit de Melkhandel tot vermindering van de handelsmarge voor consumptiemelk. 1920	1 stuk
500	Stukken betreffende klachten van het Landbouwcomité over de instelling van het kaasmaakverbod. 1920	1 omslag
10.215 Overige produkten		
501	Verslag over de werkzaamheden van het Rijksbureau voor Honing over de oogst van 1917, met geleidebrieven. 1918	1 omslag
502	Rapport betreffende het onderzoek naar beschuldigingen tegen de Pluimveevereniging, met bijlagen. Gedrukt. 1918	1 deel
503	Correspondentie van het Bureau Volksvoeding van de Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Handel en Nijverheid betreffende het drogen van cichoreiwortels voor veevoeder. 1918-1919	1 omslag
504	Stukken betreffende vaststelling van distributieregelingen en maximumprijzen van suiker. 1918-1920	1 omslag
505	Stukken betreffende de vaststelling van maximumprijzen van rijst en kindermeel. 1919	1 omslag
506	Ingekomen weekrapporten van controleurs belast met het toezicht op de	

uitvoering van de distributieregelingen betreffende pluimvee en eieren, met geleidebrief van de Inspecteur van het Rijkskantoor voor Pluimvee en Eieren.

1919 1 omslag

- 507** Stukken betreffende de totstandkoming en uitvoering van een overeenkomst met de Centrale Suiker Maatschappij inzake de levering van suiker van de campagne 1919/1920 in Nederland tegen een vastgestelde prijs.
1919-1920 1 omslag

- 508** Stukken betreffende de uitvoering van de regeling tot verzilvering van te laat ingeleverde rijkssuikerbons.
1920 1 omslag

11. AFDELING CRISISZAKEN - BUREAU VORDERING EN INBEZITNEMING, 1917-1919

De Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 12 september 1917 (Stcrt. 214). Deze afdeling had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden, met uitzondering van die welke tot de competentie van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, de Afdelingen Comptabiliteit en Arbeid behoorden. De Afdeling Crisiszaken was onderverdeeld in zeven bureaus. Voor de vordering en inbezitneming van diverse artikelen werd het Bureau Vordering en Inbezitneming ingericht. De chef van het Bureau Vordering en Inbezitneming was F.R.J. Dubois. Dit bureau werd tegelijk met de Afdeling Crisiszaken bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 15 april opgeheven.

- 509** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken, Bureau Vordering en Inbezitneming. Gedrukt.
1917 3 stukken

- 510** Stukken betreffende de inbezitneming van partijen raap- en masolie die voor speculatieve doeleinden waren opgeslagen.
1917-1918 1 omslag

- 511** Stukken betreffende een beroepszaak betreffende de taxatie van een partij in beslag genomen harde zeep.
1918 1 omslag

12. AFDELING INSPECTIE CRISISPERSONEEL, 1918-1919 / AFDELING INSPECTIE CRISISZAKEN, 1919-1921

De Afdeling Inspectie Crisispersoneel werd bij ministeriële beschikking van 1 juni 1918 (Stcrt. 126) opgericht als tijdelijke afdeling van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. De leiding berustte bij L.J. Scheltema, gepensioneerd generaal-majoor van de artillerie met de titel Inspecteur voor het Crisispersoneel. Eén jaar later, op 1 juni 1919, werd de afdeling opgeheven krachtens ministeriële beschikking van 8 mei 1919 (Stcrt. 107). De afwikkeling van de lopende zaken kwam in handen van de leider van de Afdeling Inspectie Crisiszaken.

Bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80) werd met ingang van 15 april 1919 de Afdeling Inspectie Crisiszaken ingesteld. Deze afdeling was belast met de inspectie van de uitvoering en de naleving van distributiewetten en -maatregelen. Voordien werd deze inspectietaak uitgevoerd door de Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken. De chef van deze afdeling was J.P. Kusters. De Afdeling Inspectie-Crisiszaken werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 13 juni 1921 (Stcrt. 112), met ingang van 1 juli 1921. Bij dezelfde beschikking werd bepaald dat briefwisseling met betrekking tot inspectiezaken voortaan gericht moest worden aan de Afdeling Comptabiliteit van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

- 512** Rapporten en correspondentie betreffende inspectiebezoeken voor de uitvoering en naleving van de distributiewetten en -maatregelen.
1917-1921 1 omslag

- 513** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling

- Inspectie Crisispersoneel. Gedrukt.
1918-1919 1 omslag
- 514-516** Lijsten van het personeel werkzaam bij de crisisinstellingen.
1918-1921 3 pakken
- 514** A - Gra
515 Gro - P
516 S - Z
- 517** Stukken betreffende de aanstelling en het ontslag van personeel bij het Provinciaal Productiekantoor voor Noord-Brabant en secretarissen van de Commissie van Beroep inzake de Scheurwet 1918.
1919-1920 1 omslag
- 518** Stukken betreffende personeelskwesaties bij de Rijkskolendistributie en Brandstoffencommissies.
1920-1921 1 omslag

13. AFDELING CRISISZAKEN - TEXTIELINDUSTRIE, 1918-1921

Bij ministeriële beschikking van 28 september 1918 (Stcrt. 230) werd ingaande 1 oktober 1918 de Afdeling Crisiszaken-Textielindustrie ingesteld. Dit bureau had tot taak toezicht uit te oefenen op de uitvoering van alle crisismaatregelen in verband met de voortbrenging en distributie, in- en uitvoer en inbeslagneming van vezelstoffen.⁷¹ Voorheen werd deze taak uitgevoerd door de Centrale Dienst der Arbeidsinspectie. Chefs van deze afdeling waren L.L.F. de Greve en F.K.J. Heringa. De Afdeling Crisiszaken-Textielindustrie werd bij ministeriële beschikking van 25 juli 1921, Afdeling Algemene Secretarie, nr. 1150 opgeheven. De taken gingen over naar de Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

- 519** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Afdeling Crisiszaken-Textielindustrie. Gedrukt.
1918-1920 1 omslag
- 520** Ingekomen Beknopt overzicht van de werkzaamheid van het Rijkskantoor voor Vlas over 1918-1919. Gedrukt.
1919 1 katern

14. AFDELING BEROEP IN CRISISZAKEN, 1919-1922

Het Bureau Beroep in Crisiszaken werd ingesteld bij beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 januari 1919 nr 177, Afdeling Algemeen Secretariaat, en kreeg tot taak de zaken van administratief beroep en zaken verband houdende met de crisisrechtspraak te behandelen. De afdeling stond onder leiding van mr F.R.J. Dubois en was gevestigd in Den Haag. Tot dan toe was de behandeling van beroepszaken opgedragen aan het Bureau Algemene Zaken van de Afdeling Crisiszaken, ingesteld op 12 september 1917 (Stcrt. 214). Het bureau werd bij ministeriële beschikking van 4 april 1919, met ingang van 15 april 1919, een afdeling van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Met ingang van 1 juli 1920 werd mr H. Bijleveld belast met de leiding.⁷² De opheffing van de afdeling vond plaats bij beschikking van 4 augustus 1922 nr 647, Afdeling Algemeen Secretariaat, ingaande 1 augustus 1922. De afwikkeling van de taken werden vanaf die datum verzorgd door de Afdeling Crisisnijverheid.

14.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 521-522** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven in dossiers, genummerd A.2 1-314.
1919-1922 2 pakken
- 521** 1919 jan - 1920 dec, 1-244
522 1921 jan - 1922 jul, 245-314

⁷¹ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 166.

⁷² ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

- 523** Lijst van ingekomen en minuten van uitgaande stukken, houdende nummer en
 onderwerp
 z.d. 1 omslag
 Toegang op inv.nrs 521-522.

14.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

14.21 ORGANISATIE

- 524** Stukken betreffende voorschriften van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en
 Handel inzake personeel, procedures en bevoegdheden.
 1919-1922 1 omslag

- 525** Rechtspraak in crisiszaken, commentaar op de wet tot instelling van een bijzondere
 rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken, met de daarbij behorende
 algemene maatregelen van bestuur en de jurisprudentie door mr H. Blaupot Ten
 Cate, mr M. Oppenheimer en mr J. Ph. Suijling. Gedrukt.
 1919 1 omslag

14.22 TAAKUITOEFENING

14.221 Beroepszaken

- 526-551** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven betreffende beroepszaken tegen
 maatregelen van crisisinstellingen; met inhoudsopgaven.
 1919-1922 26 pakken
 Zaaksgewijs geordend; toegankelijk via de inv.nrs 552-553.

- 526** 1919, nrs 1-36
527 1919, nrs 37-60
528 1919, nrs 62-94
529 1919, nrs 95-124
530 1919, nrs 125-162
531 1919, nrs 163-182
532 1919, nrs 183-210
533 1919, nrs 211-245
534 1919, nrs 246-259
535 1919, nrs 260-272
536 1919, nrs 273-310
537 1919, nrs 311-327
538 1919, nrs 328-365
539 1919, nrs 366-410
540 1919, nrs 411-455
541 1919-1920, nrs 456-490
542 1920, nrs 491-545
543 1920, nrs 546-600
544 1920, nrs 601-641
545 1920, nrs 642-661
546 1920, nrs 662-685
547 1920-1921, nrs 686-700
548 1921, nrs 701-713
549 1921, nrs 714-733
550 1921, nrs 734-750
551 1921-1922, nrs 751-755

- 552** Register van dossiers, houdende beroepszaken waarin het Centraal Distributiegerecht uitspraak heeft gedaan.
z.d. 1 omslag
- 553** Lijst van dossiers met naam van requestrant en onderwerp van de beroepszaak
z.d. 1 omslag
Toegang op inv.nrs 526-551. In deze lijst is met rood potlood aangetekend in welke zaken het Centraal Distributiegerecht uitspraak heeft gedaan.
- 14.222 Advisering inzake rechtmatigheid van wetten en maatregelen**
- 554** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven betreffende adviezen inzake de rechtmatigheid van door crisisinstellingen genomen maatregelen.
1919-1920 1 omslag
- 555** Stukken betreffende de uitvoering van de Scheurwet 1918.
1920-1921 1 omslag
- 556** Stukken betreffende de constatering dat de gemeenteraden bevoegd zijn tot het vaststellen van maximumprijzen voor levensmiddelen.
1920-1921 1 omslag
- 557** Stukken betreffende de juridische gevolgen van regelgeving in verband met de crisis, de regeling van het administratief beroep en enige beroepszaken.
1919-1922 1 omslag
- 558** Stukken betreffende de restitutie van heffingen door de Nederlandse Uitvoer Maatschappij, naar aanleiding van de behandeling van Hoofdstuk X van de Staatsbegroting 1921 in de Tweede Kamer.
1920 1 omslag
- 559** Stukken betreffende de beantwoording van de interpellatie in de Tweede Kamer inzake de wet van 3 augustus 1914, houdende verbod tot in- en uitvoer, met bijlage. Concept.
1920 2 stukken
- 560** Lijst van algemene machtigingen tot inbezitneming van goederen krachtens art. 9 van de Distributiewet 1916 over de periode 1916-1919.
z.j. [1920] 1 stuk
- 561** Stukken betreffende een contract tussen suikerfabrikanten, de Nederlandse Uitvoer Maatschappij en de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel inzake de beschikbaarstelling, prijsstelling en export van suiker.
1920-1921 1 omslag
- 562-567** Stukken betreffende ontwerpen van wet.
1920-1922 6 omslagen
- 562** Wet houdende bepalingen met betrekking tot de binnenscheepvaart (Binnenscheepvaartwet), 1920-1921
- 563** Wet houdende maatregelen betreffende de uitvoer van dieren en in Nederland gewonnen, vervaardigd of bewerkte goederen (Uitvoerwet), 1920-1921
- 564** Wet houdende maatregelen betreffende het dragen van kosten van

- 565 en verbod tot het uitloven van premies bij openbare verkopen en verpachtingen van landelijke eigendommen (Pachtwet), 1920
 566 Wet houdende maatregelen tot bestrijding van het onredelijk
 567 hooghouden en opdrijven van prijzen (Duurtewet), 1920-1921
 566 Wet tot wijziging van de Landarbeiderswet 1918, 1920-1922
 567 Wet tot aanvulling en verhoging van het Xe Hoofdstuk van de Staatsbegroting, 1921

- 568 Stukken betreffende voorbereiding voor de intrekking van gelegenheids- of crisiswetten.
 1921-1922 1 omslag

15. AFDELING CRISISARCHIEVEN, 1919-1926

De Afdeling Crisisarchieven werd op 6 mei 1919 bij ministeriële beschikking ingesteld.⁷³ De afdeling kreeg tot taak het ontvangen, ordenen en systematisch rangschikken van de archieven van de opgeheven crisisinstellingen, waaronder ook selectie en vernietiging van archiefbescheiden was begrepen. De instellingen waren verplicht na hun opheffing het archief naar de Afdeling Crisisarchieven in te zenden. De Afdeling Crisisarchieven had een aantal van deze taak afgeleide taken, zoals het verstrekken van inlichtingen uit de archieven en het uitlenen van archiefstukken. Ook had de Afdeling Crisisarchieven tot taak om verslagen van de werkzaamheden van de crisisinstellingen samen te stellen, op basis van de gegevens uit de archieven.⁷⁴ De afdeling was gevestigd in Den Haag. De leiding was in handen van M. Carno. Op 1 maart 1923 kwam de leiding in handen van J.A. van de Boogaart. Met de opheffing van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel ging de Afdeling Crisisarchieven, evenals de overige nog onder het ministerie ressorterende crisisinstellingen, over naar het Ministerie van Financiën, Afdeling Generale Thesaurie.⁷⁵ In 1926 werden de werkzaamheden van de Afdeling Crisisarchieven beëindigd. Het uitlenen en ter inzage geven van archiefbescheiden van de crisisinstellingen geschiedde voortaan onder verantwoordelijkheid van een ambtenaar van het Ministerie van Financiën.⁷⁶

15.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 569-572 Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, agendanummers 1-2985.
 1919-1926 4 pakken
 Per onderwerp geordend en in volgorde van aanhangig worden per onderwerp genummerd; met inhoudsopgave. Voor de toegangen, zie inv.nrs 573-574.
- 569 Onderwerpen 2 - 26
 570 Onderwerpen 29 - 45
 571 Onderwerpen 46 - 78
 572 Onderwerpen 79a - 108
- 573 Indicateur van ingekomen en minuten van uitgaande stukken, agendanummers 1-2985.
 1919-1926 1 pak
 Toegang op de inv.nrs 569-572. Het eerste getal in de eerste kolom is het doorlopend agendanummer, het tweede getal is het nummer van het onderwerp.
- 574 Alfabetische index op ingekomen en minuten van uitgaande stukken.
 1919-1926 1 kaartenbak
 Toegang op de inv.nrs 569-572. Het nummer van het onderwerp is vermeld in de rechterbovenhoek van de kaarten.

73 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

74 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 570.

75 ARA-II, Ministerie van Financiën, dossierarchief 1918-1940, inv.nr 504.

76 ARA-II, Ministerie van Financiën, dossierarchief 1918-1940, inv.nr 801.

15.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN**15.21 ORGANISATIE**

- 575** Stukken betreffende de aankoop van het pand Alexanderplein 10, Den Haag.
1917 1 omslag
- 576-577** Registers van personeel van de afdeling Crisisarchieven, houdende gegevens
betreffende aanstelling en ontslag, verlof, verzuim, salaris en werkzaamheden,
alfabetisch geordend op naam.
1919-1925
- 576** 1919-1923, 1 omslag
- 577** 1919-1925, 1 deel

15.22 TAAKUITOEFENING**15.221 Beheer van archieven van de opgeheven crisisinstellingen**

- 578** Stukken betreffende de voortgang van de werkzaamheden van de afdeling
Crisisarchieven in verband met het beheer van de archieven.
1923-1925 1 omslag
- 579** Briefwisseling met de Algemene Rijksarchivaris betreffende de vernietiging van
archiefbescheiden uit de archieven van de crisisinstellingen.
1924-1925 1 omslag
- 580-584** Plaatsingslijsten van de archiefbestanddelen van de crisisinstellingen.
z.d. 5 banden
Alfabetisch op naam van de instelling ingericht.
- 580** Band 1, A - Cr
- 581** Band 2, D - Gra
- 582** Band 3, Gro - Pro
- 583** Band 4, Pro - Z
- 584** Band 5, U

- 585** Alfabetische index op de plaatsingslijsten van de archieven van de crisisinstellingen
z.d. 1 band
Toegang op de inv.nrs 580-585; verwijst naar het nummer van de banden en naar de
paginanummers.

15.222 Samenstelling van eindverslagen van de crisisinstellingen**15.2221 Onderzoek en informatieverwerking**

- 586** Stukken betreffende de organisatie, werkzaamheden, opheffing en liquidatie van
crisisinstellingen met taken op het gebied van de scheepvaart, de nijverheid en de
brandstoffenvoorziening.
1914-1920 1 omslag
- 587** Stukken betreffende de werkzaamheden en liquidatie van de Aardappelvereniging,
de Rundveevereniging, de Vereniging van Stremselfabrikanten en de Vereniging
Zaad-centrale, met aantekening van de overdracht van de archieven van de
betreffende crisisinstellingen.

	1919-1920	1 omslag
588	Register van crisisinstellingen, houdende naam van de instelling, datum van oprichting en opheffing. 1921	1 omslag
589	Register van de crisisinstellingen over 1914-1922, houdende alfabetisch geordende gegevens over taken, personele samenstelling, instelling en opheffing. [1921]	1 pak
590	Organisatieschema's van de crisisinstellingen over 1914-1923: schema van 219 crisisinstellingen en schema van 314 crisisinstellingen; met toelichting. 1923 en z.d.	1 pak
15.2222 Verslaglegging		
591-600	Verslagen, bijlagen en concept-verslagen over de werkzaamheden van de crisisinstellingen over de periode 1914-1923. [1924-1925]	10 pakken
591	Boter- Rijksinzamelingskantoren; verslag over 1918-1919. Chemicaliën- Rijkskantoor voor; verslag over 1918-1919. Fruit-Centrale- Vereniging; verslag over 1916-1919. Geneesmiddelen- Rijksdistributiekantoor voor; verslag 1918-1919. 1916-1919	
592	Groenten-Centrale; verslag over 1915-1923. 1915-1923	
593	Groenten en Fruit- Rijkskantoor voor; bijlagen over 1918-1920. Klaverzaaddistributiebureau; verslag over 1918-1919. Koper- Rijkskantoor voor; verslag over 1917-1919. Kunstmestcommissie en/of Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen. 1915-1920. Lompen, Commissie van Advies inzake - en het Rijksbureau en het Rijkskantoor voor Lompen; verslag over 1917-1919. Manufacturen, Rijkskantoor voor; verslag over 1917-1919. 1915-1920	
594	Melk- en Melkproductenvoorziening. Bijlagen over 1914-1919. Pyriet en Zwavelzuur- Rijkskantoor voor; verslag over 1917-1919. Rijwielbanden, Commissie van Advies inzake en het Rijksbureau/Rijkskantoor en het Rijkskantoor voor Rubber; verslag over 1917-1919. Smeerolie, Rijkskantoor voor; verslag over 1918-1919. Veevoederbureaus 1916-1917 en Provinciale kantoren voor Veevoeder 1917-1919 in de provincies Friesland, Limburg en Utrecht; verslagen over 1916-1919. 1914-1919	
595	Veevoederbureaus en Provinciale kantoren voor Veevoeder- Friesland, Limburg en Utrecht; verslagen over 1916-1919. Veevoeder- bepalingen betreffende de distributie van; verslag over 1916-1917. Veevoeder, verdeelstaten over 1916-1919. Veevoeder, Rijkskantoor voor; verslag en bijlagen over [1917-1919] 1916-1919	
596	Verlichting en aanverwante producten- Rijkskantoor voor. Afdelingen I, II, III, IV en de toewijzingscommissies voor Kaarsen, Schemerlichten en dergelijke, voor Petroleum en voor Gasolie; verslagen over 1917-1919. 1917-1919	
597	Verlichting en aanverwante producten- Rijkskantoor voor, Afdeling V en de toewijzingscommissie voor benzine; verslag over 1917-1919,	

- met bijlagen.
 Vis- Rijksbureau voor; verslag over 1918-1919.
 Vis, Centraal Bureau voor de afzet van; verslag en concept-verslag over 1914-1919. 1914-1919
- 598** Visserijbenodigdheden- Rijksbureau voor de; verslag over 1917-1919.
 Vislever, haringvet en traan- Rijksbureau (Rijkskantoor) voor; verslag over 1917-1919.
 Vlees en Vetten, Rijkskantoor voor; verslag over 1918, met bijlagen.
 Voeding van Mens en Dier, Commissie voor; onvolledig verslag over 1915-1916. 1915-1919
- 599** Wolcommissie; verslag over 1915-1918.
 IJzer en Staal-, Rijkscommissie voor de distributie van; verslag en bijlagen over 1916-1919. 1915-1919
- 600** IJzer en Staal- Rijkscommissie voor de distributie van; staten van in- en uitvoer over 1915-1918.
 Zeevisvereniging- Rijkscommissie van Toezicht op; verslag over 1915-1918.
 Zeep- Rijkskantoor voor; verslag over 1917-1919. 1915-1919

15.3 DOCUMENTATIE

- 601** Verslag van de Permanente Commissie inzake Crisismaatregelen betreffende haar werkzaamheden tot september 1917, alsmede een werkplan voor de winter 1917/1918. Gedrukt.
 1917 1 katern
 De Permanente Commissie werd gevormd door de katholieke en christelijke verbonden van werknemersorganisaties.
- 602** De Distributiewet 1916, voorafgegaan van de aanvulling van de onteigeningswet, met begeleidend commentaar door D. Hoek, met [1e] aanhangsel houdende circulaires, beschikkingen en bekendmakingen inzake de voorziening van levensmiddelen t/m 31 okt 1916. Alphen a/d Rijn. Gedrukt.
 1917 1 deel
- 603** De Distributiewet 1916, 2e aanhangsel: circulaires, beschikkingen en bekendmakingen van 1 november 1916 - 15 juni 1917, verzameld door D. Hoek. Alphen a/d Rijn. Gedrukt.
 1917 1 deel
- 604** Publikatie van de Pharmaceutische Crisis Commissie van de Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Pharmacie betreffende haar instelling, taakopdracht en werkzaamheden, met bijlagen. Gedrukt.
 [1918] 1 katern

B. ADVIESORGANEN

16. KONINKLIJK NATIONAAL STEUNCOMITÉ, 1914-1926

In augustus 1914, kort na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, werd op initiatief van koningin Wilhelmina het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (KNSC) opgericht. "H.M. de Koningin zou wenschen eenheid te zien ontstaan in de pogingen tot leniging van nood als gevolg van de buitengewone omstandigheden", zo begon het telegram met de uitnodiging voor de oprichtingsvergadering op 10 augustus 1914. Het KNSC stelde zich tot doel:

(...) maatregelen te beramen en voorzoover noodig uit te voeren, waardoor aan den ernstigen nood dezer tijden zooveel mogelijk het hoofd zal kunnen worden geboden,⁷⁷ of elders omschreven als:

(...) den band te vormen tusschen de groote nationale organisaties en de plaatselijke comité's, die wegens den heerschenden nood zijn opgericht, opdat er eenheid en kracht gegeven kan worden aan aller werkzaamheid.⁷⁸

Het comité bemoeide zich aanvankelijk onder meer met het op gang brengen van de economie, het verkrijgen van grond- en hulpstoffen, bestrijding van (de effecten van) de werkloosheid, leniging van nood en de verstrekking van voedings- en andere consumptiemiddelen. Het KNSC bestond onder meer uit vertegenwoordigers van de Werkloosheidsraad, de Algemene Armencommissie, de Nationale Vrouwenraad, de Nederlandse Tuinbouwraad, het Nederlands Landbouwcomité, de Maatschappij van Nijverheid en de plaatselijke steuncomité's in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, mr M.W.F. Treub, trad op als voorzitter van het KNSC. Het secretariaat van het KNSC kwam in handen van ir H.A. van IJsselsteijn, directeur-generaal van de Arbeid. Er werd een commissie van uitvoering benoemd, die bestuurlijke taken op zich nam.

De liquidatie van het KNSC verliep niet geheel zonder problemen. Het comité werd na een langdurige discussie, waarbij de regering, de Tweede Kamer en de Algemene Rekenkamer betrokken waren, in mei 1926 opgeheven.⁷⁹

16.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

605-617	Vergaderstukken van de Commissie van Uitvoering. 1914-1925	13 pakken
605	1914 aug - 1914 dec	
606	1915 jan - 1915 apr	
607	1915 mei - 1915 okt	
608	1915 nov - 1916 mei	
609	1916 jun - 1916 dec	
610	1917 feb - 1917 apr	
611	1917 jun - 1917 okt	
612	1917 nov - 1918 feb	
613	1918 mrt - 1918 jun	
614	1918 jul - 1918 okt	
615	1918 nov - 1919 mrt	
616	1919 mei - 1919 aug	
617	1919 nov - 1925 nov	
 618	 Correspondentie. 1914-1919	 1 pak
 619	 Circulaires. 1914-1918	 1 omslag
 620	 Perscommuniqués. 1914-1915	 1 omslag

⁷⁷ Inv.nr 619, circulaire nr 4 van 11 augustus 1914.

⁷⁸ Inv.nr 621, bundel nr 1.

⁷⁹ Inv.nr 621, bundel nr 14.

- 621** Voornaamste bescheiden door het Comité uitgegeven...benevens uitvoerige mededeelingen omtrent de door het Koninklijk Nationaal Steuncomité verleende ondersteuning, genummerd 1-14.
1914-1926 1 pak
- 622** Notulen van de vergadering van het Koninklijk Nationaal Steuncomité met de besturen van de plaatselijke steuncomité's uit Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.
1914 1 omslag
- 623** Verslagen van plaatselijke steuncomité's.
1914-1919 1 pak

16.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

16.21 ORGANISATIE

- 624** Statuten.
1917 1 deeltje
- 625** Stukken betreffende de liquidatie.
1925-1926 1 omslag

16.22 TAAKUITOEFENING

- 626** Affiches met oproepen voor medewerking en geldelijke steun voor het Koninklijk Nationaal Steuncomité in Zeeland en Zuid-Holland.
1914 2 stukken
Oproep tot medewerking aan en geldelijke steun voor het Koninklijk Nationaal Steun Comité, 1914
Bron: ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 626
- 627** Notulen van de vergaderingen van de Philantropische Commissie, later geheten Commissie van Advies voor de Philantropische Inrichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité.
1914-1915 1 omslag
- 628** Onderzoek naar de voorraden levensmiddelen op het einde van 1914. Gedrukt.
[1914] 1 deeltje
- 629** Stukken betreffende de steunverlening aan gedemobiliseerden.
1916-1918 1 omslag
- 630** Notulen van de vergadering inzake de havenreserve te Rotterdam op 9 augustus
1917.
1917 1 omslag
- 631** Stukken betreffende de werkwijze van het Algemeen Steun-Comité Amsterdam
1914.
1917-1918 1 omslag
- 632-634** Agenda's van ingekomen en uitgegane stukken betreffende kledingverstrekking, wol en afgekeurde militaire schoenen.
1917-1920 3 omslagen

- 632 Kledingverstrekking, 1917-1920
 633 Wol, 1917-1919
 634 Afgekeurde militaire schoenen, 1917-1920

635 Ingekomen staten van de in de eerste helft van juni 1919 door de plaatselijke steuncomité's ondersteunde crisiswerklozen.
 1919 1 pak

636 Leidraad voor de besturen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité, de Nationale Vereeniging tot Steun aan Miliciens, de Regeeringscommissie inzake Middenstandscrediet en de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen, die met elkaar zijn overeengekomen bij de demobilisatie onzer krijgsmacht met elkaar samen te werken in het belang van de tengevolge der langdurige mobilisatie werkloos geworden of in zaken achteruitgegangene manschappen (miliciens, landweermannen en leden van den verplichten landstorm). Gedrukt.
 z.d. 1 deeltje

16.3 GEDEPONEERD ARCHIEF: N.V. ONDERLINGE KOLENRESERVE MAATSCHAPPIJ

De N.V. Onderlinge Kolenreserve Maatschappij werd opgericht op 19 juli 1915. De maatschappij stelde zich tot doel de handel in steenkolen, cokes en briketten.⁸⁰ Het Koninklijk Nationaal Steuncomité nam deel in de N.V., waardoor het zich verzekerde van de aanvoer van ondermeer huisbrandkolen.⁸¹

637 Voorstellen van de Kolencommissie betreffende de kolenreserve. Gedrukt.
 [1915] 1 katern

638 Notulen van vergaderingen van de Raad van Beheer.
 1915-1916 1 omslag

639 Statuten.
 1915 1 omslag

640 Notulen van de vergadering van aandeelhouders van de N.V. Onderlinge Kolenreserve Maatschappij op 20 mei 1916.
 1916 1 omslag

641 Balans en winst- en verliesrekening.
 1916 1 omslag

17. COMMISSIE VOOR DE VOEDING VAN MENS EN DIER, 1915-1917

Tijdens de oprichtingsvergadering van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Steuncomité) werd door de toenmalige minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, mr M.W.F. Treub, een organisatieplan gepresenteerd. Dit plan was gebaseerd op de heersende maatschappelijke en economische omstandigheden. Deze omstandigheden waren echter door de oorlogssituatie gewijzigd en het verloop van de crisis was niet te voorzien. Een en ander was aanleiding om onderdelen van het Steuncomité te wijzigen en te laten aansluiten bij de organisaties die zich naast het Steuncomité hadden ontwikkeld. Besloten werd om de Fourageringscommissie en de subcommissie voor de produkten van land- en tuinbouw van het Steuncomité te wijzigen in een Commissie voor de voeding van Mens en Dier. Deze commissie uit het Steuncomité werd op 4 januari 1915 geïnstalleerd door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. De Commissie inzake voeding van Mens en Dier, met J.T. Linthorst Homan als voorzitter, was samengesteld uit de volgende leden:

- *de voorzitters van de bestaande Roggecommissies;
- *de voorzitters van de provinciale Bemiddelingsbureaus;
- *de secretaris van de Nederlandse Tuinbouwraad;

80 Stcrt. 1915/185, bijvoegsel.

81 Inv.nr 619, circulaire van 9 augustus 1915.

- *de voorzitter van de Bond van handeldrijvende en industriële Middenstand;
- *de voorzitters van de Nederlandse Vereniging van Werkgevers in het Bakkersbedrijf;
- *de voorzitter van de Bond van Handelaren in Aardappelen;
- *de voorzitter van de Nederlandse Slagersbond;
- *de voorzitter van de Nederlandse Coöperatieve Bond;
- *de directeur van het Rijksbureau voor de distributie van Graan en Meel;
- *de directeur van het Rijksbureau voor de distributie van Boter en Kaas.

Verder waren in de commissie nog opgenomen degenen die vanaf het begin hun medewerking aan de Fourageringscommissie hadden verleend. Ook de verschillende afdelingshoofden van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel stelden zich ter beschikking van de commissie ten einde eventueel advies te kunnen geven.

Naast de commissie werden er provinciale sub-commissies ingesteld. Deze moesten door onderling overleg tot een advies aan de centrale commissie komen. Hierbij konden zij, als daartoe aanleiding bestond, ook de Slagersbond, de Bakkersbond enz. raadplegen. De samenstelling van de provinciale sub-commissies werd overgelaten aan de reeds bestaande provinciale organisaties, zoals de Roggecommissies en het door het Nederlands Landbouwcomité opgericht Bemiddelingsbureau. In Noord-Holland waar geen Roggecommissie bestond, trad daarvoor de Levensmiddelencommissie in de plaats. In gemeenten, die in staat van beleg waren verklaard en waar zodoende het burgerlijk gezag was vervangen door het militaire, moesten de provinciale sub-commissies met dat militaire gezag overleg plegen. De commissie had tot taak de regering te adviseren bij het nemen van maatregelen met betrekking tot de voeding van mens en dier. Ook mocht de commissie zelf het initiatief nemen tot het doen van voorstellen aan de regering. De taken waren als volgt verdeeld:

Toezicht op de in- en uitvoer van produkten

De commissie moest advies uitbrengen aan de regering over de noodzaak van in- en uitvoer van landbouwprodukten. In mei 1915 deed zich een belangrijke wijziging in de werkwijze van de commissie voor. Er moest een betere samenwerking komen tussen de commissie, de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij en de betrokken afdelingshoofden van de ministeries die de overzeese aangelegenheden behandelden. Daartoe benoemde de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij uit haar midden een Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland. De Commissie werd belast met het onderzoeken van en het adviseren aan de regering over alle aanvragen voor de uitvoer van landbouwartikelen, waarvan de uitvoer in het algemeen niet toegestaan was. De aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gerichte aanvragen voor een uitvoervergunning werden daartoe aan de commissie doorgezonden, waarna ze in de wekelijkse vergadering aan de orde kwamen. De adviezen uit deze vergadering werden aan de regering uitgebracht. In juni 1915 werd de commissie tevens aangewezen voor het opmaken van de uitvoervergunningen, die aan de belanghebbenden werden uitgereikt nadat de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hierop gunstig had beschikt. De uitreiking van de vergunningen vond plaats door de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland via de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij, waarvoor een bepaald bedrag aan administratiekosten ten gunste van de commissie kwam. Hierdoor werd de commissie financieel onafhankelijk van het Steuncomité. De banden met dit comité werden steeds minder hecht en in september 1915 werden ze geheel verbroken.

Na september 1915 kregen de Rijkscommissies van Toezicht op de verenigingen van producenten van en handelaren in verschillende voedingsmiddelen tevens het recht uitvoervergunningen te verlenen voor het niet voor het binnenland benodigde gedeelte van de produktie. Hierdoor had de commissie alleen nog te maken met de uitvoer van artikelen die niet bij een vereniging waren ondergebracht.

Toezicht op de beschikbaarstelling van levensmiddelen

De commissie moest advies uitbrengen over het vaststellen van maximumprijzen voor produkten waarvan de voorraden beperkt waren. Tevens werd geadviseerd over de distributie van bepaalde levensmiddelen ten behoeve van de Nederlandse bevolking.

In april 1915 werd aan het bureau van de commissie door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel de financiële afwikkeling opgedragen van de bestellingen van levensmiddelen, die enkele gemeentebesturen hadden gedaan naar aanleiding van een circulaire van de minister. In september 1915 verloor de commissie zijn betekenis als adviserend lichaam inzake de voedselvoorziening en als gevolg daarvan het contact met de provinciale sub-commissies. Deze adviserende taak werd overgenomen door de instelling van Rijkscommissies van Toezicht op de inmiddels opgerichte verenigingen van producenten van en handelaren in verschillende voedingsmiddelen.

Van de diensten van de commissie werd vooral gebruik gemaakt door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Invulling van de commissie geschiedde door personen die uit de aard van hun positie, betrekking of beroep geacht werden in staat te zijn te beoordelen welke maatregelen moesten worden genomen of wat de gevolgen van voorgestelde maatregelen zouden zijn. De diensten werden door de commissieleden vrijwillig en zonder vergoeding voor de te maken kosten geleverd.

De commissie vergaderde wekelijks om ingekomen stukken te bespreken. Naar gelang de aard van de onderwerpen die zouden worden behandeld, werden een of meer leden-deskundigen tot

bijwoning van de vergadering uitgenodigd, of werden de stukken aan de voorzitters van de provinciale sub-commissies gezonden om ze in een vergadering van hun commissie te bespreken. Hoewel het de bedoeling was de voorzitters van de provinciale sub-commissies maandelijks ter vergadering met het bureau bijeen te roepen, hebben slechts twee zulke vergaderingen plaatsgevonden; op 29 januari en op 27 februari 1915. Vergaderingen van de commissie in pleno hebben, na de installatie, niet meer plaats gehad. De regeringsmaatregelen moesten meestal plotseling worden genomen. Hierdoor ontbrak vaak de tijd om het advies van de gehele commissie te vragen en werd volstaan met het advies van het bureau van de commissie, eventueel aangevuld met enkele deskundigen.

Door de steeds moeilijker wordende aanvoer van overzee en de problemen met de binnenlandse voedselvoorziening werden de uitvoerverboden strenger toegepast en werden vergunningen minder vaak verleend. Zodoende waren de werkzaamheden van de commissie in de tweede helft van 1917 tot een minimum gereduceerd. Op 15 oktober 1917 werd de commissie opgeheven. Mede aanleiding hiervoor was de wet van 1 september 1917 (Stb. 578) houdende het verbod tot uit- en invoer van sommige artikelen, en de oprichting van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (5 oktober 1917). De lopende zaken van de commissie werden overgedragen aan de taakopvolger: de Commissie voor de Nijverheid (Nijverheidscommissie) uit het Steuncomité. Deze commissie hield zich al bezig met het adviseren aan de regering over de verlening van uitvoervergunningen voor artikelen op het gebied van de nijverheid.

17.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

642	Agenda van ingekomen en uitgaande stukken, nummers 1-2500.
1915	1 deel
643	Klapper op de agenda, nummers 1-2500.
1915	1 deel
644-750	Agendakaarten van ingekomen en uitgaande stukken en van aangevraagde uitvoervergunningen.
1915-1917
Alfabetisch geordend op naam van afzender en geadresseerde en op firmanaam.	107 pakken
644	Aachen-Alessi	
645	Alexander-Alphen van	
646	Altena-Azijnman	
647	Baadjou-Behrendt	
648	Beiersch,1916	
649	Beiersch,1917-Berets	
650	Berg van den-Beijers	
651	Bie de-Blerk van	
652	Bleijenheuft-Boissevain	
653	Bok-Boon	
654	Boone-Breder	
655	Bredesteijn-Bulcke	
656	Bulsing-Bijvoet	
657	Cabalt-Calvé, mei-okt 1916	
658	Calvé, okt 1916-1917	
659	Camblin-Cohen	
660	Cakefabriek-Coning	
661	Conservenfabriek-Corten	
662	Cortissos-Cuypers	
663	Daal-Dixhoorn	
664	Dixon-Drost	
665	Droste	
666	Druiff-Dijkstra	
667	Ebens-Ess van	
668	Essen-Eijsink	

669	Faber-Fijne
670	Gaag van der-Geleerd
671	Gelissen-Gleis
672	Gloe-Grelinger
673	Grensbach-Gijssel
674	Haaff de-Hazenberg
675	Heck van-Heinedinger
676	Heinekens-Herrijgens
677	Hertog-Hofman
678	Hollandse Cacao, 1916 - mrt 1917
679	Hollandse Cacao, mrt-sept 1917
680	Hollandse Export
681	Houten van, 1916
682	Houten van, jan-feb 1917
683	Houten van, mrt-jul 1917
684	Houten van, jul-okt 1917
685	Hunink-Hijlkema
686	Import-Jansen
687	Jansonius-Jurjens
688	Kaasvereniging-Kiers
689	Kikkert-Kleijn van der
690	Klinger-Köler
691	Köler, aug 1916-1917-Kommies
692	Koninklijk Nationaal-Koninklijke Fabriek Koninklijke Nederlandse-Kuynders
693	Laaf-Luyckx Maatschappij-Maris van
694	Markens-Michels
695	Michelson-Mijs
696	Ministerie van Buitenlandse Zaken
697	Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, jun 1915 - aug 1916
698	Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, sep 1916 - 1917
699	Ministerie van Oorlog
700	N.V. Aachener-N.V. Bakkerij
701	N.V. Banket-N.V. Brouwerij
702	N.V. Buitenlandse-N.V. Erven
703	N.V. Fabriek-N.V. Insulinde
704	N.V. Internationale-N.V. Nederlandse Conserven
705	N.V. Nederlandse-N.V. Oranje Fabriek
706	N.V. Overijsselse-N.V. Stoombier
707	N.V. Stoomcacao-N.V. Zuid
708	N.V. Zwanenberg-Niestz
709	Nieuwe-Nijverheids
710	Obenhuysen-Ouwerkerk
711	Overbeek-Oyen van
712	Paar-Polak
713	Pollmann-Putten van
714	Raab-Ricken
715	Ridder de-Rijssenbeek
716	Saals-Schöffer, mrt-apr 1916
717	Schöffer, apr-jul 1916
718	Schöffer, jul-sep 1916-Segers
719	Seelen-Sluis
720	Sluis en Groot, 1915 - feb 1916

721	Sluis en Groot, feb-dec 1916-Sluys van der, jul-okt 1915
722	Sluys van der, okt 1915 - sep 1916
723	Sluys van der, sep 1916 - 1917-Spoor
724	Sprang-Stam, 1915
725	Stam, 1916-Stoltenborg
726	Stoom-Sijnja
727	Tabeling-Tiel van
728	Tieleman, 1915
729	Tieleman, jan-mei 1916
730	Tieleman, mei 1916 - apr 1917
731	Tieleman, apr-okt 1917-Trousselot, feb-apr 1917
732	Trousselot, apr-jul 1917-Tijdens
733	Ubben-Uyterwaal
734	Vaal-Valk van der
735	Valkenborg-Verbouw
736	Verbrugge-Verhoeven
737	Verhoop-Verwilligen
738	Vink-Vliegen
739	Vlieks-Vriendts
740	Vriens-Vries de, mrt-jun 1916
741	Vries de, jun 1916-1917-Vijverberg
742	Waag-Walthausen
743	Wambersie, 1915 - jan 1916
744	Wambersie, jan-mei 1916-Warendorf
745	Warmels-Weide van de
746	Weil-Wildemeesch
747	Wilharm-Wolden ten
748	Woldering-Wijzenbeek
749	Yalcke-IJsseldijk, 1915 - mei 1916
750	IJsseldijk, mei 1916 - 1917-IJzermans

751	Stukken betreffende vergaderingen van de Commissie en van de voorzitters van de provinciale subcommissies. 1915	1 omslag
-----	--	----------

17.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

17.21 ORGANISATIE

752	Stukken betreffende bepaling van de wenselijkheid van vertegenwoordiging in de Commissie van afgevaardigden van verschillende instanties. 1915	1 omslag
753	Stukken betreffende behandeling van het verzoek van de provinciale subcommissie in Noord-Brabant om subsidie. 1915	1 omslag
754	Besluit van de directeur van de directe belastingen, invoerrechten en accijnzen te Rotterdam inzake de plaatsing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité op de lijst van inrichtingen van algemeen nut, met geleidebrief. 1916	2 stukken
755	Stukken betreffende de opgave van het personeel, werkzaam bij de Commissie. 1916	2 stukken

- 756** Rapport houdende een uiteenzetting van taken en werkzaamheden van de Commissie.
ca 1917 1 stuk

17.22 TAAKUITVOERING

17.221 Toezicht op de in- en uitvoer van produkten

- 757** Register van hoeveelheden erwten en bonen, in de periode juni - oktober 1915 geëxporteerd.
1915 1 deel
- 758** Stukken betreffende de restitutie van consentgelden aan de stad Antwerpen voor geleverde aardappelen.
1915-1916 1 omslag
- 759** Stukken betreffende advisering omtrent regelingen op administratief gebied voor de verlening van uitvoervergunningen.
1915-1917 1 omslag
- 760** Staten vermeldende de hoeveelheden van verschillende produkten waarvoor uitvoervergunningen zijn afgegeven.
1915-1917 1 omslag
- 761** Stukken betreffende advisering omtrent het uitsluiten van handelaren voor het verkrijgen van uitvoervergunningen in verband met het plegen van fraude.
1915-1917 1 omslag
- 762** Stukken betreffende advisering omtrent de regeling van de uitvoer van levensmiddelen naar de Nederlandse koloniën.
1915-1917 1 omslag
- 763-776** Stukken betreffende advisering omtrent in- en uitvoer van levensmiddelen en landbouwprodukten.
1915-1917 13 omslagen en 1 pak
- 763** Aardappelen, aardappelmeel, groenten en fruit, 1915-1917
- 764** Cacao, cacaoboter en chocolade, 1915-1917
- 765** Eieren, kaas, margarine en melk, 1915-1916
- 766** Gerst, maïs, mout en bier, 1915-1916
- 767** Koffie, koffiesurrogaten, cichorei en thee, 1916-1917
- 768** Peulvruchten, 1915-1916
- 769** Stro, 1915-1916
- 770** Specerijen en maggiprodukten, 1916
- 771** Tarwe, meel en bloem, 1915-1917
- 772** Vee, 1915-1916
- 773** Veevoeder, 1915-1917, 1 pak
- 774** Vis, 1915-1917
- 775** Vlees, vet en spek, 1915-1916
- 776** Zaden, 1915-1917
- 777** Correspondentie met de minister van Oorlog inzake het opleggen van beperkingen ten aanzien van de uitvoer van heide ten behoeve van wegverharding.
1916 1 omslag

- 778** Stukken betreffende bemiddeling omtrent invoer en wederuitvoer van honden, welke zijn tentoongesteld op internationale hondententoonstellingen te 's-Gravenhage en Utrecht.
1916 1 omslag
- 779** Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen aan belanghebbenden omtrent de uitvoer van jutezakken als emballage voor in te voeren levensmiddelen en landbouwprodukten.
1916 1 omslag
- 780** Stukken betreffende advisering omtrent regelingen voor de uitvoer van levensmiddelen ten behoeve van Nederlanders in het buitenland.
1916-1917 1 pak
- 17.222 Toezicht op de beschikbaarstelling van levensmiddelen en veevoeder**
- 781** Brief aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 houdende opgave van de hoeveelheden ingemaakte groenten, welke door de subcommissie voor de produkten van land- en tuinbouw voor rekening van het Steuncomité zijn aangekocht. Minuut.
1914 1 stuk
- 782** Stukken betreffende advisering omtrent experimenten op het gebied van het bakken van brood met behulp van verschillende grondstoffen door het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.
1915 1 omslag
- 783** Stukken betreffende advisering omtrent inbeslagneming door gemeentebesturen van rogge ten behoeve van de voedselvoorziening.
1915 1 omslag
- 784** Stukken betreffende advisering omtrent de verstrekking van regeringswege van maïs als veevoeder, ter vervanging van de gevorderde rogge.
1915 1 omslag
- 785** Stukken betreffende de behandeling van het commentaar van de provinciale subcommissies op voorgenomen maatregelen inzake de vaststelling van maximumprijzen voor verschillende produkten.
1915 1 pak
- 786** Stukken betreffende het onderzoek van de Handelskamer te Rotterdam naar de toepassing van maximumprijzen van boter en regeringsmeel in verschillende gemeenten.
1915 1 omslag
- 787** Stukken betreffende de behandeling van het commentaar van de provinciale subcommissies op voorgenomen maatregelen inzake de distributie van levensmiddelen.
1915-1916 1 omslag
- 788** Stukken betreffende de advisering aan verschillende instanties omtrent het aanhouden van voorraden levensmiddelen.
1915-1916 1 omslag

- 789** Stukken betreffende de advisering aan het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel inzake de zending van levensmiddelen naar Russisch Polen en de distributie aldaar.
1915-1916 1 omslag
- 790** Stukken betreffende de advisering van verschillende instanties omtrent de beschikbaarstelling van goedkope levensmiddelen aan de Nederlandse bevolking.
1915-1917 1 omslag
- 791** Brief aan de Directeur-Generaal van Landbouw houdende advies inzake te nemen maatregelen tegen het verhogen van de haverprijzen. Minuut.
1916 1 stuk

18. NIJVERHEIDSCOMMISSIE, 1915-1917

De Sub-commissie voor de Nijverheid, beter bekend onder de naam Nijverheidscommissie, werd ingesteld door het Koninklijk Nationaal Steuncomité op 5 januari 1915 en had tot taak "het beramen van maatregelen tot opheffing van de bestaande moeilijkheden voor de nijverheid".⁸² Voorzitters van de Nijverheidscommissie waren I.P. de Vooyo en Th.F.A. Delprat, secretaris was ir H.A. van IJsselsteijn. In hoofdzaak had de Nijverheidscommissie de opdracht te bemiddelen bij de in- en uitvoer van artikelen en het beschikbaar stellen van grondstoffen ten behoeve van de Nederlandse nijverheid. Binnen deze opdracht waren duidelijke taken te onderscheiden:

- *het adviseren aan de Nederlandse regering over de behandeling van aanvragen voor uitvoervergunningen voor alle artikelen behalve voedingsmiddelen; indien op advies van de Nijverheidscommissie uitvoervergunningen (consenten) werden verleend werden deze door haar aan belanghebbenden uitgereikt;
- *het voeren van besprekingen met Duitse handelsagenten ter bevordering van de invoer van Duitse nijverheidsartikelen;
- *het tegen redelijke prijs beschikbaar stellen van grondstoffen ten behoeve van de Nederlandse nijverheid.

- *de verdeling van scheepsruimte ten behoeve van de aanvoer van de benodigde grondstoffen, goederen en levensmiddelen.

Op deze wijze werd een regeling verkregen voor de beschikbaarstelling van bladzink, lommen en vlas. Voor andere artikelen, zoals steenkolen en wol werden indertijd op initiatief van de Nijverheidscommissie, de Kolencommissie en de Wolcommissie ingesteld.⁸³

Vanaf eind 1917 gingen de taken van de Nijverheidscommissie geleidelijk over naar de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Bij ministeriele beschikking van 19 november 1917 werd bepaald dat:

- 1.alle aanvragen die tot dan toe bij de Nijverheidscommissie werden ingediend, per 1 december 1917 ingediend moesten worden bij de Nederlandse Uitvoer Maatschappij;
- 2.bezwaren inzake de behandeling of het niet verlenen van de Nederlandse uitvoervergunningen vanaf 1 december 1917 rechtstreeks door de Nederlandse Uitvoer Maatschappij bij de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel moesten worden ingediend;
- 3.aanvragen om regeringssteun ter verkrijging van grond- en hulpstoffen voor de nijverheid of ter verdeling daarvan onder de verschillende bedrijven, voor zover hiervoor geen bepaalde Rijkscommissies of bureaus waren ingesteld, per 1 december 1917 ingediend moesten worden bij het Bureau Nijverheid;
- 4.aanvragen om regeringssteun ter verkrijging van scheepsruimten vroeger gericht aan de Nijverheidscommissie, in het vervolg ingediend moesten worden bij de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart.⁸⁴

Deze maatregelen betekenden een vermindering van de bemoeienis van de Nijverheidscommissie. De Nijverheidscommissie bleef tot in het voorjaar van 1919 als overlegorgaan op het gebied van de nijverheid bestaan. Met de instelling van de Nijverheidsraad in dat jaar kwam aan de taak van de Nijverheidscommissie, die immers het karakter droeg van een crisisinstelling, een einde.

- 792** Ledenlijst van de Sub-commissie voor de Nijverheid.
1914 1 stuk

82 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

83 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 851.

84 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 459.

- 793** Notulen van vergaderingen van de Sub-commissie voor de Nijverheid en de Nijverheidscommissie, met bijlagen. Doorslagen.
1914-1915, 1917 1 omslag
De notulen over 1916 ontbreken.
- 794** Notulen van vergaderingen van de Nijverheidscommissie, onder voorzitterschap van de minister van Landbouw, Handel en Nijverheid. Gedrukt.
1915 3 katernen
- 795** Nota inzake taakverdeling tussen het Koninklijk Nationaal Steuncomité, de subcommissies en de Nijverheidscommissie inzake de regeling van in- en uitvoerbepalingen.
1915 2 stukken
- 796** Blanco formulieren voor de aanvraag voor invoer uit oorlogvoerende landen van geheel afgewerkte fabrikaten, ter vervaardigen van grondstoffen, die daartoe te voren uit Nederland zullen worden uitgevoerd.
1915 2 stukken
- 797** Notulen van vergaderingen van de Nijverheidscommissie met betrokkenen en belanghebbenden bij de uitvoering van crisismaatregelen inzake de uitvoering van diverse crisiswetten en -maatregelen; met inhoudsopgave van onderwerpen.
1915-1917 1 omslag
- 798** Notulen van een vergadering van de Adviescommissie inzake het Veredelingsverkeer. Doorslag.
1916 1 stuk
- 799** Stukken betreffende de aanvoer van goederen, per schip en de door de overheid te nemen maatregelen.
1916-1917 1 omslag
- 800** Brief inzake de Nederlandse uitvoer van gebruikte metalen naar Duitsland. Afschrift.
1917 1 stuk
- 801** Brief van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij met opgave van de artikelen welke onder haar controle staan.
1917 1 stuk
- 802** Stukken betreffende de distributie en prijsstelling van rijst, rijstmeel en gruttenmeel.
1917 1 omslag
- 803** Circulaires van de Nijverheidscommissie inzake verzoek tot opgave van de voorraden grafieten smeltkroezen en asbest. Afschriften.
1917 2 stukken

19. SCHEPENUITVOERCOMMISSIE, 1916-1923

De Schepenuitvoercommissie werd bij KB van 8 april 1916 nr 248 ingesteld. De commissie was een commissie als bedoeld in art. 2-6 van de algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, lid 2 van de Schepenuitvoerwet. Art. 1 van de Schepenuitvoerwet beoogde het aan banden leggen, door middel van vergunningen, van de verkoop en verhuur van Nederlandse schepen aan het buitenland. De Schepenuitvoercommissie bracht over het al dan niet verlenen van vergunningen adviezen uit.

Ook adviseerde de Schepenuitvoercommissie de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel over het te voeren beleid inzake de uitvoer van schepen. De voorzitter van de Schepenuitvoercommissie was mr A.J. Cnoop Koopmans, secretaris mr H.B. Tjeenk Willink. De commissie was gevestigd in Amsterdam, ten kantore van de Raad voor de Scheepvaart. Met de intrekking van de Schepenuitvoerwet met ingang van 17 maart 1923 werd de commissie opgeheven.

19.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 804** Ingekomen brieven, alfabetisch geordend op naam afzender.
1916-1921 1 pak
- 805** Uitgaande brieven, alfabetisch geordend op naam van adresseerde. Afschriften.
1916-1921 1 pak
- 806-807** Ingekomen stukken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
1916-1923 2 pakken
- 806** 1916-1918
- 807** 1919-1923
- 808** Uitgaande brieven aan het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
Afschriften.
1916-1921 1 omslag

19.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 809** Adviezen aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende het verlenen van vergunningen voor de verkoop en verhuur van schepen aan het buitenland. Afschriften.
1916-1920 1 pak
- 810** Brieven van de Scheepvaartinspectie en de Inspectie der Visserij houdende adviezen betreffende de uitvoer van Nederlandse schepen; met bijlagen.
1916-1920 1 omslag
- 811** Brieven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Nederlandse Uitvoer Maatschappij en de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland betreffende de uitvoer van schepen. Afschriften.
1917-1919 1 omslag
- 812** Brieven aan het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, houdende adviezen betreffende de bouw van schepen voor buitenlandse rekening. Afschriften; met bijlagen.
1918-1919 1 omslag

20. COMMISSIE VAN ADVIES VOOR CRISISAANGELEGENHEDEN, 1917-1930

voorheen: Rijkscommissie van Advies inzake de Crisisbedrijven

De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel stelde op 6 mei 1916 een commissie in, die hem zou gaan adviseren inzake het verlenen van uitvoerconsenten aan fabrikanten van of handelaren in produkten van bedrijven die tijdens de crisis waren opgericht: de Commissie van Advies inzake de Crisisbedrijven.⁸⁵ Tot leden van de commissie van advies werden benoemd: O. Reitsma, secretaris van de Algemene Nederlandse Zuivelbond FNZ, mr M.M. Schim van der Loeff en mr R. van Veen, beiden lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Van Veen werd benoemd tot voorzitter, de journalist H.Ch.G.J. van der Mandere tot secretaris.

De wet van 22 december 1917 (Stb. 726), die het goederenverkeer met het buitenland regelde, bepaalde dat dit alleen mocht plaats vinden via de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM). De

NUM mocht voorwaarden stellen aan de bedrijven of personen die goederen wilden uitvoeren. Wie zich tegen deze voorwaarden te weer wilde stellen, kon in beroep gaan bij de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. De genoemde wet (art. 2) bood de minister de mogelijkheid om advies in te winnen van een commissie. Dit werd de Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden, ingesteld op 5 december 1917 nr 91894, Afd. Handel.⁸⁶ Deze commissie volgde de Commissie van Advies inzake de Crisisbedrijven op. De taken van de nieuwe commissie zoals omschreven in het instellingsbesluit waren tweeledig:

*(...) de oplossing van geschillen ontstaande tusschen de NUM en exporteurs, en, wanneer eene minnelijke oplossing niet mocht worden bereikt en er bij den minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tegen eenige beslissing van de NUM beroep wordt ingesteld, genoemden minister daaromtrent te dienen van advies;

*(...) den minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te dienen van advies ten aanzien van de oplossing van moeilijkheden, die in den crisistijd ontstaan, ingeval door genoemden minister omtrent zoodanige oplossing advies aan de commissie wordt gevraagd.

Voorzitter van de commissie werd de al eerder genoemde Van Veen; tweede voorzitter mr V.H. Rutgers, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de Rijkscommissie van Toezicht op de Verenigingen Groenten- en Fruit-Centrale. De journalist Van der Mandere kreeg wederom het secretariaat in handen gesteld. Verder werden benoemd: prof. mr A.S. de Blécourt, hoogleraar in Leiden, G.P.J. Caspersz, oud-hoofdingenieur van Waterstaat in Nederlands-Indië, mr W. Lunsingh Tonckens en mr dr J. van Geleijn Vitringa, beiden arrondissementsrechters. Rutgers, later zou hij tijdelijk terugtreden in verband met zijn benoeming tot minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, werd waarnemend voorzitter na het overlijden van Van Veen. De commissie werd ook wel naar haar voorzitter de Commissie Van Veen genoemd.

De commissie beantwoordde op 26 september 1930 de vraag van de minister van Financiën over de wenselijkheid van de opheffing van de commissie bevestigend.⁸⁷ Het archief van de Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden speelde een merkwaardige rol in de Graetheidekwestie. Het al of niet aanwezig zijn van commissienotulen was een twistpunt bij een arbitragezaak, waarbij een schadevergoeding diende te worden vastgesteld voor de eigenaar van een bruinkoolgroeve in Zuid-Limburg. De advocaat van de groeve-eigenaar had een ondertekende verklaring van typistes die voor de commissie gewerkt hadden, waaruit min of meer kon worden afgeleid dat er notulen waren bijgehouden. De commissie hield vol dat wat de advocaat voor notulen hield noch gearresteerd, noch voorgelezen, noch meegedeeld was.⁸⁸ In het archief werden slechts enkele verslagen van commissievergaderingen aangetroffen.⁸⁹

- 813** Notulen van de commissievergaderingen.
1921 1 omslag
- 814** Agenda's van de commissievergaderingen.
1916-1928 1 pak
- 815-822** Correspondentie van de Rijkscommissie van Advies inzake de Crisisbedrijven.
1916-1917 8 pakken
Registratuur nrs; Data van uitgaande stukken
- 815** Nrs 1 - 149; 29-05-1916 t/m 17-07-1916
- 816** Nrs 150 - 340; 21-07-1916 t/m 20-09-1916
- 817** Nrs 354 - 515; 23-09-1916 t/m 17-11-1916
- 818** Nrs 518 - 692; 18-11-1916 t/m 17-01-1917
- 819** Nrs 700 - 899; 23-01-1917 t/m 24-03-1917
- 820** Nrs 900 - 1089; 27-03-1917 t/m 14-05-1917
- 821** Nrs 1102 - 1225; 19-05-1917 t/m 16-07-1917
- 822** Nrs 1206 - 1557; 14-07-1917 t/m 15-12-1917
- 823-834** Correspondentie van de Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden.
1918-1929 12 pakken
Registratuur nrs; Data van uitgaande stukken

86 Stcrt. 1917/285, tweede bijvoegsel. De wet van 22 december 1917 Stb. 726 trad twee dagen na de dagtekening van het staatsblad van 31 december 1917 in werking.

87 Opheffing vond plaats bij besluit van de minister van Financiën van 23-10-1930 nr 107/A2. Het archief van de commissie werd aan het ministerie overgedragen op 9 maart 1931.

88 J. Bosmans, Romme Biografie 1896-1946 (Utrecht, 1991), p. 104-105.

89 Inv.nr 813.

823	Nrs 103 - 525; 10-01-1918 t/m 19-10-1918
824	Nrs 526 - 1235; 21-10-1918 t/m 31-12-1918
825	Nrs 1253 - 1956; jan 1919 t/m mrt 1919
826	Nrs 1958 - 2196; mrt 1919 t/m apr 1919
827	Nrs 2220 - 2929; 07-04-1919 t/m 01-06-1919
828	Nrs 2948 - 3420; 02-06-1919 t/m 25-07-1919
829	Nrs 3498 - 4170; 06-08-1919 t/m dec 1919
830	Nrs 4171 - 4861; dec 1919 t/m mrt 1920
831	Nrs 4916 - 5261; 19-03-1920 t/m mei 1920
832	Nrs 5319 - 6308; 04-06-1920 t/m 07-03-1921
833	Nrs 6310 - 6924; 07-03-1921 t/m 02-01-1922
834	Nrs 7021 - 7877; 13-02-1922 t/m 23-6-1926 Ongenummerd 1926 - 1929

- 835** Stukken betreffende oprichting, opheffing, samenstelling, personeel, huisvesting en financiën van de commissies.
1916-1930 1 omslag

21. COMMISSIE VAN BIJSTAND INZAKE DE UITVOERING VAN DE DISTRIBUTIEWET 1916, 1916-1918

De Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 werd, met de inwerkingtreding van de Distributiewet 1916 ingesteld bij KB van 1 september 1916 nr 95. De taken van de Commissie werden bij ministeriële beschikking van 7 september 1916 nr 1215, Afdeling Algemene Secretarie, vastgesteld.⁹⁰ Vóór haar officiële instelling was de Commissie al werkzaam op het terrein van de distributie en levensmiddelenvoorziening ten behoeve van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.⁹¹ De Commissie van Bijstand had een brede taak. Zij ressorteerde rechtstreeks onder de minister en adviseerde de minister gevraagd en ongevraagd over álle zaken in verband met de economische toestand als gevolg van de oorlog en in het bijzonder alle zaken in verband met de uitvoering van de Distributiewet 1916. De Commissie was gevestigd in Den Haag. Met het instellen van de Afdeling Crisiszaken op 12 september 1917 kreeg de Commissie van Bijstand de leiding over deze afdeling.⁹² In principe veranderde er niet veel in de taken van de Commissie van Bijstand. De Afdeling Crisiszaken had tot taak de behandeling van alle crisisaangelegenheden voorzover ze niet uitdrukkelijk waren opgedragen aan een andere afdeling van het ministerie, zoals bijvoorbeeld het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel. De Commissie van Bijstand werd bij KB van 2 april 1918 nr 100 met ingang van 1 april 1918 opgeheven. De Commissie van Bijstand had in het debat van de minister met de Tweede Kamer over de distributie aanleiding gezien haar ontslag aan te bieden. De Afdeling Crisiszaken bleef bestaan. De voorzitter van de Commissie van Bijstand, mr M.M. Schim van de Loeff, werd hoofd van de Afdeling Crisiszaken.⁹³

21.1 ORGANISATIE

- 836** Beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de taken en uitvoering van taken van de Commissie van Bijstand inzake de Distributiewet 1916. Afschrift.
1916 1 stuk
- 837** Stukken betreffende de behandeling van stukken door het Centraal Broodkantoor en de Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
1917 1 omslag
- 838** Nota betreffende de organisatie van de Inspectie voor de Distributiewet 1916.
1917 1 stuk

⁹⁰ ARA-II, Crisisinstellingen, inv.nr 836.

⁹¹ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 70.

⁹² ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

⁹³ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 129.

- 839** Instructie inzake de behandeling van poststukken en de opberging van archiefstukken.
z.d. 1 omslag

21.2 TAAKUITOEFENING

- 840-845** Stukken betreffende advisering omtrent de totstandkoming en uitvoering van wettelijke maatregelen voor de teelt en produktie, prijsstelling, aan-, in- en uitvoer van levensmiddelen, landbouw- en nijverheidsprodukten en de oprichting en taakstelling van crisisinstellingen.
1914-1918 6 pakken
- 840** Aardappelen
Azijn
Begroting 1917, staats-
Boter
Bouwmaterialen
Brood, bloem en meel
Distributie, rantsoenering
en levensmiddelen algemeen
- 841** Fruit
Eieren
Groenten
Grensoverschr. personenverkeer
Granen
Gort
Glycerine
Hout
Honing
Havermout
- 842** Huiden en leer
Import en export
Kaas
- 843** Klompen
Kolen en brandstoffen
Koolzuur
Kurk
Landbouwprodukten
Margarine en eetbare vetten
Maximumprijzen
Melk
Metalen
Mout
Oliën en vetten
- 844** Oprichting crisisinstellingen
Peulvruchten
Rijst
Rijwielbanden
Spiritus
Stijfsel
Suiker
- 845** Thee (koffie en cacao)
Vee
Veevoeder

Veilingen
 Verlichting
 Vervoer
 Vlees
 Voorlichting
 Zeep en soda
 Vis
 Zout

- 846** Verslagen van vergaderingen van leden van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 met de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, vertegenwoordigers van de lagere overheden en andere betrokkenen bij de distributie.
 1916 1 omslag
- Verslagen van vergaderingen van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 en de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid met betrokkenen en belanghebbenden bij de uitvoering van de Distributiewet 1916.
 1916-1919
 Zie de Afdeling Crisiszaken, Bureau Nijverheid en opvolgers, inv.nrs 402-405.
- 847** Verslag van de werkzaamheden over oktober 1916.
 [1916] 1 omslag
- 848** Verslag van de werkzaamheden van de Afdeling Inspectie van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 over december 1916 en januari 1917.
 1917 1 omslag
- 849** Agenda's en besluitenlijsten van vergaderingen van de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering van de Distributiewet 1916 met de minister en enige ambtenaren van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
 1917 jan-jul 1 omslag
- 850** Brief aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdende informatie ten behoeve van het Deense gezantschap betreffende de levensmiddelenvoorziening en de distributiewet- en regelgeving in Nederland.
 1916 1 stuk
- 851** Rapport betreffende de taken en werkwijze van de Nijverheidscommissie; met geleidebrieven.
 1916 1 omslag
- 852** Circulaires van enige gemeentelijke overheden betreffende de distributie en prijsstelling van levensmiddelen.
 1916 1 omslag
- 853** Stukken betreffende de oprichting van de N.V. Nederlandse In- en Uitvoermaatschappij.
 1917 1 omslag
- 854** Rapport van het Nederlandse consulaat-generaal in Denemarken betreffende de Deense wet- en regelgeving inzake de export. Afschrift.
 [1917] 1 stuk

22. COMMISSIE VAN ADVIES INZAKE DE UITVOERING VAN DE OORLOGSMOLESTVERZEKERINGSWET 1915, 1916-1919

Op 9 februari 1917 trad de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915 (Stb. 1916/210) in werking (Stcrt. 1917/34). De Staat der Nederlanden stelde zich volgens de bepalingen van deze wet beschikbaar om in het belang van de Nederlandse handel, nijverheid en scheepvaart tegen het gevaar van molest in verband met de oorlogsomstandigheden, herverzekeringsovereenkomsten aan te gaan met Nederlandse verzekeraars. Ter uitvoering van deze wet werden bij KB van 9 september 1916 nr 33 (Stcrt. 215) te Amsterdam en Rotterdam regeringsgemachtigden benoemd. Tegelijkertijd werd ingesteld de Commissie van Advies inzake de Uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915. Deze commissie had de taak de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en de regeringsgemachtigden te adviseren omtrent de uitvoering van de wet. De commissie was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was D. Fock, secretaris was A.R. Visser. De Oorlogsmolestverzekeringwet 1915 werd ingetrokken bij wet van 4 november 1919 (Stb. 642) ingaande 1 januari 1920.⁹⁴ In dezelfde maand werd de Commissie van Advies ontbonden.

- 855** Agenda van ingekomen stukken, genummerd 1-525.
1916 aug - 1920 jan 1 katern
- 856-857** Ingekomen stukken bij de Commissie van Advies inzake de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915, nrs 1-525.
1916-1920 2 pakken
- 856** 1916 - 1917, nrs 1 - 399
- 857** 1918 - 1920, nrs 400 - 525
- 858** Notulen van vergaderingen van de Commissie van Advies inzake de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915, met ledenlijst van de commissie.
1916-1919 1 deel

23. COMMISSIES VOOR DE VASTSTELLING VAN PRIJZEN VAN LANDBOUWPRODUKTEN, 1916-1919

De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel stelde op 30 december 1916 vier commissies in, die belast werden met het doen van voorstellen inzake het vaststellen van prijzen voor landbouwprodukten van de oogst in 1917. De commissies werden ingedeeld naar de landbouwprodukten: 1. tarwe, haver en gerst; 2. rogge; 3. peulvruchten; 4. aardappelen.⁹⁵ De commissies werden op 2 januari 1917 geïnstalleerd. Tot voorzitter van deze commissies werd de landbouwinspecteur, I. Kakebeeke, benoemd.⁹⁶ In de praktijk gedroegen de commissies zich als één orgaan. Zij vergaderden samen en brachten gezamenlijke verslagen uit.

- 859** Notulen van de bijeenkomst waarop besloten werd tot instelling van de Commissies voor de vaststelling van prijzen van landbouwprodukten.
1916 1 omslag
- 860** Notulen van de commissievergaderingen.
1917-1919 1 omslag
- 861-862** Correspondentie.
1916-1919 2 pakken
- 861** 1916-1917
- 862** 1918-1919
- 863** Verslagen en voorstellen van de commissie(s) aan de minister van Landbouw Nijverheid en Handel.
1917-1918 1 omslag

⁹⁴ Het besluit tot intrekking van de wet bij KB van 8 december 1919 (Stcrt. 265).

⁹⁵ Stcrt. 30 december 1916/306.

⁹⁶ Inv.nr 864.

- 864** Afschriften van besluiten van de minister van Landbouw Nijverheid en Handel betreffende de instelling van de commissie(s) en de benoeming en het ontslag van commissieleden.
1916-1919 1 omslag
- 865** Staten van kosten en opbrengsten van landbouwgewassen.
1917-1918 1 pak

24. COMMISSIE VAN ADVIES INZAKE DE SCHEPENVORDERINGSWET 1917, 1917-1921

De Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet 1917 werd bij beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 februari 1917 ingesteld om van advies te dienen inzake de uitvoering van de Schepenvorderingswet. De Schepenvorderingswet regelde de vordering van scheepsruimte door de regering ten behoeve van de invoer. De commissie ressorteerde rechtstreeks onder de minister en adviezen waren alleen hem bestemd. De commissie, gevestigd in Den Haag, adviseerde de minister over alle zaken die samenhangen met de uitvoering van de Schepenvorderingswet 1917.⁹⁷ Voorzitter was mr E.E. van Raalte. Als secretaris trad tot 8 september 1917 mr S.J. Bergsma op, nadien vervulde mr H.J. Rink deze functie. Tijdens haar bestaan had de commissie veelvuldig contact met belanghebbenden bij de uitvoering van de Schepenvorderingswet, met name waren dit rederijen en bevrachters. Bij beschikking van 27 december 1921 werd de commissie opgeheven.⁹⁸

24.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 866-867** Notulen van de vergaderingen.
1917-1920 2 pakken
- 866** 1917 feb - 1917 aug, 1e - 28e vergadering
- 867** 1917 aug - 1920 jan, 29e - 71e vergadering
- 868-871** Minuten van uitgaande brieven, met index op geadresseerden.
1917-1922 4 pakken
- 868** 1917 mrt - 1917 jul
- 869** 1917 jul - 1917 dec
- 870** 1917 dec - 1918 dec
- 871** 1918 dec - 1922 jan
- 872-875** Ingekomen brieven van verschillende afzenders.
1917-1920 4 pakken
- 872** 1917 mrt - 1917 aug
- 873** 1917 aug - 1917 dec
- 874** 1917 dec - 1918 jul
- 875** 1918 jul - 1920 aug
- 876** Ingekomen brieven van de Nederlandse Redersvereniging.
1917 1 omslag
- 877** Ingekomen brieven van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.
1917-1918 1 omslag
- 878** Ingekomen brieven van de Commissie voor de Scheepvaart van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.
1917-1918 1 omslag
- 879** Ingekomen brieven van het Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen (1917-1918),

⁹⁷ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 866.

⁹⁸ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

de Afdeling Crisiszaken, Bureau Scheepvaart (1918) en het Rijksbureau voor de Scheepvaart (1918-1920).

1917-1920 1 pak

880 Uitgaande brieven aan de minister van Landbouw, Handel en Nijverheid. Minuten; met inhoudsopgaven.
1917-1921 1 pak

881 Verslagen over de uitwisseling van standpunten met de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de uitvoering van de Schepenvorderingswet 1917 en de werkzaamheden van de Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet 1917.
1917 1 stuk

24.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

24.21 ORGANISATIE

882 Stukken betreffende aanstelling, ontslag en salariëring van personeel en leden van de Commissie van Advies inzake de Schepenvorderingswet 1917.
1917-1921 2 omslagen

883 Stukken betreffende de instelling, werkzaamheden en organisatie.
[1917] 1 omslag

24.22 TAAKUITOEFENING

24.221 Regelgeving

884 Stukken betreffende de wijziging van de Oorlogsmolestverzekeringwet 1915.
1917 1 omslag

885 Brieven van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij betreffende de voorwaarden waaronder schepen mogen uitvaren en goederen mogen vervoeren.
1917 1 omslag

886 Stukken betreffende de oorlogsmolestverzekering ten behoeve van door de regering gevorderde schepen.
1917 1 omslag

887 Stukken betreffende een overeenkomst tussen de regering en de Nederlandse Redersvereniging inzake de beschikbaarstelling van scheepsruimte.
1917 1 omslag

888 Nota van de minister van Buitenlandse Zaken betreffende de onderhandelingen met de Geallieerden inzake een regeling op economisch gebied. Gedrukt.
1918 1 stuk

24.222 Uitvoering van wet- en regelgeving

889 Stukken betreffende de vaststelling van vrachtvergoeding en voorwaarden voor de schepen die door de regering zijn gevorderd.
1917 1 omslag

890	Stukken betreffende de verdeling van scheepsruimte.
1917	1 omslag
891	Stukken betreffende de uitvoer van in Nederland in aanbouw zijnde en gebouwde schepen.
1917	1 omslag
892	Ingekomen brieven van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de beschikbaarstelling van scheepsruimte voor de invoer van diverse goederen.
1917	1 omslag
893	Nota betreffende de vergoeding voor het, door de Britse regering veroorzaakte, oponthoud van schepen van de Holland Amerika Lijn, geladen met partijen nikkel.
1917	1 stuk
894	Stukken betreffende de opzegging van de vordering van schepen, liggend in de Verenigde Staten, wegens buitengewoon oponthoud.
1917-1918	1 omslag
895	Verslag aan de Staten-Generaal betreffende de uitvoering van de Schepenuitvoerwet 1916 over het jaar 1916; met bijlagen. Gedrukt.
[1917]	1 omslag
896	Stukken betreffende de vrachtvergoeding en contractuele voorwaarden voor de schepen s.s. Noordam, s.s. Bengkalis en s.s. Tabanan, gevorderd voor een reis naar Nederlands-Indië.
1918	1 omslag
897	Stukken betreffende de vordering, vrachtvergoeding en voorwaarden van s.s. Almelo van de Koninklijke Nederlandse Stoomboot Maatschappij.
1918-1919	1 omslag
898	Nota's betreffende de vrachtvergoeding en voorwaarden voor de schepen Stella en Java. Concepten.
[1918]	1 omslag

25. CRISIS ENQUÊTE COMMISSIE, 1918-1922

Ingevolge de bepalingen van de Crisis-Enquêtewet 1918 (Stb. 559) werd bij KB van 8 januari 1919 nr 48 ingesteld de Staatscommissie belast met het instellen van een onderzoek naar hetgeen tijdens de toestand van oorlogsgevaar heeft plaatsgevonden ter zake van de voorziening van het land met levensbehoeften. Deze commissie, beter bekend onder de naam Crisis Enquête Commissie, bestond uit dertien leden. De commissie was gevestigd in Den Haag. Tot voorzitter werd benoemd jhr mr A.F.O. van Sasse van IJsselt, secretaris was W. Koster. De commissie werd onderverdeeld in drie afdelingen, die belast werden met:

Afdeling A: onderzoek naar door de regering gesloten contracten en naar de uitvoering van de crisiswetten.

Afdeling B: onderzoek naar de maatregelen betreffende de produktie en distributie van artikelen.

Afdeling C: onderzoek naar de samenstelling, aard en werkwijze van commissies en organisaties opgericht ter verzorging van de belangen van de voorziening van het land met levensmiddelen en grondstoffen.

Alle mededelingen en/of klachten welke ter kennis van de commissie werden gebracht, werden door het bureau van de commissie in behandeling genomen en na een voorlopig onderzoek voorgelegd aan de commissie in pleno en indien wenselijk overgedragen aan de betrokken afdeling. De afdeling rapporteerde aan de commissie in pleno. De Crisis Enquête Commissie heeft verslag gedaan van

haar bevindingen in de gedrukte verslagen I-X en in een eindverslag. Krachtens artikel 17 van de Crisis-Enquêtewet diende de taak van de commissie te worden beëindigd per 1 januari 1921. Bij wijziging van deze wet werd de termijn verlengd tot 31 mei 1922.

- 899** Stukken betreffende de instelling, werkzaamheden en opheffing van de Crisis Enquête Commissie
1919-1922 1 omslag
- 900** Overzichten van de stand van werkzaamheden van de Crisis Enquête Commissie in 1919 en 1920.
1919-1920 1 omslag
- 901** Notulen en presentielijsten van vergaderingen van de Crisis Enquête Commissie.
1919-1922 1 omslag
- 902** Verslagen van de Crisis Enquête Commissie, nrs I-X. Gedrukt.
1919-1922 1 omslag
- 903** Rapporten van door de Crisis Enquête Commissie onderzochte klachten welke niet in aanmerking kwamen voor publikatie, met inhoudsopgave.
1919-1922 1 band
- 904** Eindverslag van de Crisis Enquête Commissie. Gedrukt.
1922 1 deel
- 905** Rapport van de directeur en liquidateur van de Rijkskledingvoorziening betreffende de werkzaamheden van de Rijkskledingvoorziening, naar aanleiding van een verzoek van de Crisis Enquête Commissie, met bijlagen en correspondentie. Gedrukt.
1922 1 omslag
- 906** Staat aangevende de resultaten verkregen met den aankoop van buitenlandsche tarwe en de distributie daarvan door Van Stolk's Commissie Handel te Rotterdam over het tijdvak van aug. 1914 - 31 okt. 1916, bijlage bij het accountantsrapport betreffende het comptabel beheer bij het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel, uitgebracht in 1922.
1922 1 deel

26. COMMISSIE VAN ADVIES VOOR ZUIVELAANGELEGENHEDEN, 1919-1922

De Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 6 februari 1919 (Stcrt. 31), met ingang van 1 februari 1919. De commissie, die gevestigd was in Den Haag, had tot taak de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel voor te lichten inzake zuivelaangelegenheden en het voorbereiden van maatregelen betreffende de zuivel. Hiervoor had de commissie regelmatig contact met de Rijkskantoren op het gebied van de zuiveldistributie en betrokken zuivelbedrijven. De voorzitter van de commissie, H.J. Lovink, oefende het toezicht uit op het Zuivelkantoor. Secretaris van de commissie was L. Bückmann. Voor de behandeling van aangelegenheden van bijzondere aard kon de commissie sub-commissies in het leven roepen. Voor kaasaangelegenheden waren ingesteld de Sub-commissie voor de Kaascontrole en de Sub-commissie voor de regeling van de Kaashandel. Voor de voorbereiding van de melkwetgeving werd de Sub-commissie inzake de Melkwet ingesteld. De Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 7 september 1922 (Stcrt. 174).

- 907** Overzicht van organisatie en werkzaamheden van crisisinstellingen op het gebied van zuivel en zuivelproducten. Doorslag.
1918 1 stuk

- 908** Notulen van vergaderingen van de Sub-commissie voor de kaascontrole van de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden. Afschriften.
1919 1 omslag
- 909** Notulen van vergaderingen van de Sub-Commissie voor de regeling van de Kaashandel van de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden. Afschriften.
1919 1 omslag
- 910-912** Vergaderstukken van de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden. Afschriften; met bijlagen.
1919-1921 3 pakken
De vergaderingen nrs 48-56 en 76-121 ontbreken.
- 910** 1919 feb-apr, vergaderingen nrs 1-10
911 1919 apr-sep, vergaderingen nrs 11-39
912 1919 sep - 1921 jul, vergaderingen nrs 40-47, 57-75, 122
- 913** Vergaderstukken van de Sub-Commissie inzake de Melkwet van de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden, betreffende de voorbereiding van de melkwetgeving; met bijlagen.
1920 1 omslag
- 914** Ingekomen artikel van een boterfabrikant betreffende de crisismaatregelen ten aanzien van de zuivelindustrie en de uitvoer van zuivelprodukten. Overdruk van het Officieel Orgaan van de Algemeene Nederlandsche Zuivelbond dd. 7 april 1920; met geleidebrief.
1920 2 stukken

27. COMMISSIE INZAKE DE DUURTE, 1919-1921

De commissie werd ingesteld bij KB van 23 augustus 1919 nr 58 op voordracht van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel met het doel een onderzoek in te stellen naar de bestaande duurte van de voornaamste levensbehoefte en na te gaan of en in hoeverre door regeringsmaatregelen of anderszins algemene prijsstijging kon worden tegengegaan. In de commissie werden benoemd: lid en voorzitter: prof mr dr G.W.J. Bruins, hoogleraar aan de Nederlandse Handels-Hogeschool⁹⁹ secretaris: mr dr A. Fontein

leden: mr dr J. van Gelein Vitringa;

B.J. Gerretson, oud-lid van de Tweede Kamer, lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland;

H.G.M. Hermans, lid van de Tweede Kamer;

mr F.I.J. Jansen, oud-lid van de Tweede Kamer, rechter in de arrondissementsrechtbank te Maastricht;

mr dr E. van Ketwich Verschuur, burgemeester van Groningen;

mevrouw M.E. Leliman-Bosch, oud-presidente van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, inspectrice van het vakonderwijs;

G.A.J. Mirrer, directeur der Coöperatieve Handelskamer te Rotterdam;

J. Schouten, lid van de Tweede Kamer;

dr E. van Welderen baron Rengers;

F.M. Wibaut, wethouder van Amsterdam.

De commissie werd ontbonden bij KB van 24 januari 1921 nr 54.

27.1 ARCHIVALIA

- 915** Register van uitgaande brieven.
1919 1 deeltje
- 916** Algemene briefwisseling.

99 ARA-II, archief van prof. mr dr G.W.J. Bruins (nummer toegang 2.21.191), inv.nrs 270-272.

1919-1921 1 pak
 Correspondentie met:
 Ambtenaren Consumenten Vereniging, 1919; America-Dutch-Indies Trading Company, 1919; Amsterdam, B&W van, 1919.
 Beyer, A.A., 1919; Boutelje, E.L., 1919; British Board of Trade, Profiteering Act Department, 1920-1921; Bruins, prof. mr G.W.J., 1919-1921; Bückmann, L., 1919-1920.
 Consuls-Generaal der Nederlanden te Berlijn, 1919; te Londen, 1919; te New York, 1919; Parijs, 1919; Toronto, 1919; Cramer, J.P., 1919; Crossin, A.L., 1919.
 Dagbladen, Correspondentiebureau voor -, 1920; Distributie van Graan en Meel, Rijksbureau voor -, 1919; Dubois, mr F.R.J., 1919-1920; Duurtecommissie Eindhoven, 1919; Duurtecommissie Zaandam, 1919-1920; Dijk, mr J.V. van, 1919-1920.
 Elzinga, S., 1919; Epping, J., 1919.
 Fontein, mr A., 1920; Fruin, mr W.F., 1919-1920.
 Gelein Vtringa, mr dr J. van, 1919; Gerretson, B.J., 1919-1920; Goossens, ., 1919; Griendt, A.M. van de, 1919.
 Hermans, H.G.M., 1920.
 Janssen, mr F.I.J., 1919-1921;
 Kellenaers, A., 1919; Kerpestein, J.B., 1919; Ketwich Verschuur, mr dr E. van, 1919-1920; Keynes, J.M., 1919
 Landbouw, Nijverheid en Handel, minister van, 1919-1921; Levensmiddelenbedrijf der Gemeente Breda, 1919; Leliman-Bosch, M.E., 1919-1921; Likeurstokers, Wijnhandelaren, Limonade- en Vruchtenwijnfabrikanten, 1919; Lloyd, E.M.H., 1919; Lookeren, Campagne, D. van, 1919.
 Meer, L.C. van der, 1919; Ministry of Food, 1919; Mirrer, G.A.J., 1919-1920.
 Nederlandse Spoorwegen, Bond van Orde van Personeel in dienst der, 1919; Nijgh en Van Ditmar's Algemeen Advertentiebureau, 1919.
 Persinformatiën, Algemeen Bureau voor, 1919; Persinlichtingen, Centraal Bureau voor, 1919.
 Regout, F., 1919; Ribbius, C.P.E., 1920; Rotterdam, Gemeentepolitie, 1919; Rotterdam, Gemeentesecretarie, afdeling pensioenen, 1920.
 Schouten, J., 1920; Sozialisierungskommission (Duitse), 1920; Statistiek, Centraal Bureau voor de , 1919-1920.
 Timmermans, J., 1919. Verenigde Rijksambtenaren te Eindhoven, 1920; Visser, H.A., 1919.
 War Department (Britse), 1919; Welderen baron Rengers, dr E. van 1919, 1920; Wibaut, F.M., 1919-1921; Wise, E., 1921; Woeker, Nationale Vereniging tot bestrijding van de, 1920.
 Zeijdel, F.H., 1921.

917 Ingekomen brieven van diverse gemeenten, houdende antwoorden op bij enquête gestelde vragen inzake de instelling van plaatselijke duurtecommissies.

1919-1920 1 omslag
 Het betreft de gemeenten: Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Dordrecht, Ede, Emmen, Enschede, Gouda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Heerlen, Hengelo, Hilversum, Kampen, Kerkrade, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Middelburg, Nispen en Roosendaal, Nijmegen, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Utrecht, Velsen, Vlaardingen, Zaandam, Zwolle.

918 Stukken betreffende de vergaderingen.
1919-1920 1 omslag

919 Rapport van de Commissie.
1921 1 deel

27.2 DOCUMENTATIE

920 Wetsontwerp ter voorkoming van onredelijke opdrijving van huurprijzen van woningen van lagere huurwaarden.
1916 3 stukken

921 Ambtenaarsloonen en distributiebemoeiingen, overdruk van een artikel van C.P.E. Ribbius in het tijdschrift Vragen des Tijds.
[1916] 1 deeltje

- 922** Stukken betreffende de duurte in Canada, Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Zweden. Gedrukt, getypt.
1918-1920 1 omslag
- 923** Stukken betreffende het probleem van de duurte in Groot-Brittannië, uitgegeven door de Britse regering. Gedrukt.
1918-1920 1 omslag
- 924** Verslag over het boekjaar 1917-1918 van de Coöperatieve Verbruiksvereniging De Vooruitgang te Rotterdam. Gedrukt.
1918 1 deeltje
- 925** Het duurtevraagstuk, artikel van een onbekend auteur in De Nederlandsche Nijverheid, officieel orgaan van het Verbond van Nederlandse Fabrikanten Verenigingen.
1919 1 katern
- 926** Parliamentary debates, verslagen van de vergaderingen van het Britse Hoger- en Lagerhuis, waarin opgenomen verslagen van de vergaderingen over de Profiteering Bill in augustus 1919.
1919 1 omslag
- 927** Kranteknipsels uit Engelse kranten over de duurte in het buitenland.
1919-1921 1 omslag
- 928** Kranteknipsels uit Nederlandse kranten betreffende de duurte.
1919-1921 1 pak
- 929** Korte verslagen der vergaderingen van de Tweede Kamer, houdende de interpellaties van mr G.W. Sannes en A. Braat inzake de regeringsplannen voor de levensmiddelenvoorziening.
1919 5 stukken
- 930-931** Artikelen in De Nederlandsche Nijverheid, officieel orgaan van het Verbond van Nederlandse Fabrikanten Verenigingen.
1919 2 katernen
930 De woekerwet
931 De duurtewet
- 932** Pre-adviezen over de vraag: In hoeverre dienen de bemoeiingen der gemeentebesturen zich in de toekomst uit te strekken tot de levensmiddelenvoorziening voor de inwoners der gemeente, brochure van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
1919 1 deeltje
- 933** Handelsberichten, weekblad uitgegeven door het Ministeries van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Buitenlandse Zaken en van Koloniën.
1920 1 katern
- 934** Stukken betreffende de behandeling van de wet tot aanvulling en verhoging van het tiende hoofdstuk der staatsbegroting voor het jaar 1920 in de Eerste en Tweede Kamer. Gedrukt.
1920 1 omslag

-
- 935** Verslagen van de vergaderingen der Tweede Kamer houdende behandeling van het door de commissie opgestelde wetsontwerp.
1919-1920 1 omslag
- 936** Duurte en duurtebestrijding, brochure van prof.ir I.P. de Vooy.
1920 1 deeltje
- 937** Stukken houdende cijfermateriaal betreffende de duurte in Nederland.
ca 1920 3 stukken

28. COMMISSIE VOOR DE MELKVOORZIENING, 1921

De Commissie voor de Melkvoorziening is ingesteld bij ministeriële beschikking van 10 januari 1921 (Stcrt. 6). Zij was gevestigd in Den Haag. Voorzitters waren H.J. Lovink en A.J. Swaving, secretaris was L. Bückmann. De taak van de commissie was te onderzoeken in hoeverre in de toekomst de voorziening van de grote steden in Nederland met voldoende hoeveelheden consumptiemelk kon worden overgelaten aan de gemeentebesturen of aan het particulier initiatief, dan wel in hoeverre de regering hierbij regelend diende op te treden. Van de resultaten van het onderzoek heeft de commissie verslag uitgebracht. Na het uitbrengen van haar eindrapport betreffende de voorziening van consumptiemelk is de Commissie voor de Melkvoorziening bij ministeriële beschikking van 23 mei 1921 (Stcrt. 97) ontbonden.

- 938** Notulen van vergaderingen van de Commissie voor de Melkvoorziening, nota's en eindrapport betreffende de voorziening van voldoende hoeveelheden consumptiemelk.
1920-1921 1 pak

C. DISTRIBUTIEORGANEN

29. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VERENIGING VAN AARDAPPELMEELFABRIKANTEN, 1915-1918

De Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten, gevestigd in Veendam, werd opgericht bij ministeriële beschikking van 16 oktober 1915 (Stcrt. 243). De commissie had tot taak toezicht uit te oefenen op de werkzaamheden van de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten. De commissie werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 23 mei 1918 (Stcrt. 118), met ingang van 1 mei 1918. Bij dezelfde beschikking werd bepaald dat de taken van de Rijkscommissie van Toezicht over zouden gaan naar het Rijkskantoor voor Graan, Peulvruchten en Aardappelen.

- 939** Stukken betreffende de voorbereiding van de Regeling invoer Aardappels.
1915 1 omslag
- 940** Ingekomen rapport inzake de prijsberekening betreffende de productie van aardappelmeel.
1916 1 katern
- 941** Balansen en kosten/batenoverzichten van de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten in Veendam over december 1916 tot juni 1918.
1916-1918 1 omslag
- 942** Accountantsrapporten inzake de afgifte van uitvoervergunningen voor aardappelmeel.
1917 1 omslag
- 943** Overzicht van de aardappelvoorraden in de provincies per eind 1917.
1917 1 stuk
- 944** Brieven van de Aardappelvereniging aan de Rijkscommissie van Toezicht en aan het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen betreffende het in distributie brengen van aardappelen van de oogst 1917 en van de nieuwe oogst 1918. Afschriften.
1918 1 omslag
- 945** Accountantsrapport inzake de onderlinge verrekening en afrekening van geleverd aardappelmeel in de campagnes 1916-1917 en 1917-1918. Gedrukt.
1919 1 deel

30. RIJKSKANTOOR VOOR AARDAPPELEN EN AARDAPPELVERWERKING, 1918-1920

Het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking werd ingesteld bij beschikking van 18 oktober 1918, met ingang van 16 oktober 1918. Directeuren waren O. van Biesum voor de distributie van aardappelen en aardappelprodukten en F.K.J. Heringa voor de aardappelverwerking. Tevens werd er een Commissie van Advies ingesteld en werd A. Spanjaard benoemd tot regeringsadviseur voor aardappelaangelegenheden en toezicht op het Rijkskantoor. Het Rijkskantoor was gevestigd in Den Haag. De distributie van aardappelderivaten viel onder de Afdeling Crisiszaken. Bij beschikking van 26 maart 1919 werd, met ingang van 1 april 1919, aan het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking alle aangelegenheden betreffende de distributie van aardappelen en aardappelverwerking, inclusief de derivaten opgedragen. Bij beschikking van 16 oktober 1920 werd het Rijkskantoor opgeheven.¹⁰⁰

- 946** Beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, waarbij bepaald wordt dat het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking zal

100 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 588.

	ressorteren onder de Directie van de Landbouw. 1918	1 stuk
947	Brochures betreffende het drogen of vermalen van aardappelen ten behoeve van de voedselvoorziening. 1918	2 katerns
948	Stukken betreffende een geschil inzake de levering van aardappelen voor droging aan de Aardappeldrogerij De Nijverheid. 1919-1921	1 omslag
949	Stukken betreffende een geschil inzake de afrekening van een partij aardappelmeel geleverd door de N.V. Aardappelmeelfabriek Onder Ons te De Krim (Ov.). 1920	1 omslag
950	Briefwisseling met de Vereniging van Aardappelmeelfabrikanten betreffende de financiering van uitstaande vorderingen van handelsagenten op aardappelmeelfabrikanten; met bijlagen. 1922	1 omslag
951	Lijst van bestelde aardappelen, per gemeente ingericht. z.d.	1 katern

31. RIJKSKANTOOR VOOR AFVALSTOFFEN VAN DE LANDBOUW, 1918-1921

voorheen: Commissie van Toezicht op de bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten
De Commissie van Toezicht op de bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 25 oktober 1917. De Commissie was gevestigd in Den Haag. Zij had tot taak de ontwikkeling van procédés ter bereiding van veevoer uit afvalstoffen te stimuleren en te steunen. Daarnaast zou de Commissie toezicht moeten houden op de particuliere producenten van veevoer. De Commissie van Toezicht stond onder voorzitterschap van prof. R.P. van Calcar. De productie van veevoer uit afvalstoffen werd gestimuleerd door het afsluiten van contracten met fabrikanten waarbij de Commissie van Toezicht zorg droeg voor de aanvoer van grondstoffen en de afname van de eindprodukten garandeerde tegen een tevoren vastgestelde prijs. De taak van de Commissie breidde zich geleidelijk uit. Daardoor kon niet meer worden volstaan met de commissie, die bestond uit onbezoldigde, niet professionele leden. Per 8 oktober 1918 werd de Commissie opgeheven.¹⁰¹ De taak werd overgedragen aan het Rijkskantoor voor Aardappelen en Aardappelverwerking. Per 7 november 1918 werd deze taak weer overgedragen aan het nieuw ingestelde Rijkskantoor voor Afvalstoffen van de Landbouw, met als directeur M.A. van der Perk. Het rijkskantoor was gevestigd in Rijswijk. Eind 1921 werd overgegaan tot liquidatie van het rijkskantoor.¹⁰²

De Proefinstallatie ter bereiding van veevoeder uit afvalprodukten werd op last van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel eind juli 1917 te Zoeterwoude ingesteld. Ze stond onder leiding van prof. Van Calcar en ressorteerde onder de afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

De Proefinstallatie moest aan de nijpende behoefte aan veevoeder tegemoet komen. Deze installatie bereidde het noodvoeder uit allerlei minder bruikbare afvalprodukten. Dit noodvoeder moest als norm voor de werkwijze van particuliere fabrieken dienen. Er bleken geen particuliere bedrijven in staat te zijn geweest deugdelijke produkten af te leveren.¹⁰³ Hierdoor verkreeg prof. Van Calcar, bij schrijven van 16 februari 1918, van de minister de machtiging om een rijksfabriek in te richten.¹⁰⁴

De instelling werd per 4 februari 1919 opgeheven.¹⁰⁵

101 Besluit van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 oktober 1918 nr 20262, Directie van de Landbouw, 6e Afdeling B.

102 Verslag Crisis Enquête Commissie IV, p. 52 en ARA-II, Crisisinstellingen, inv.nr 588.

103 Verslag over den Landbouw in Nederland over 1918, (Den Haag 1919), p. 62-63.

104 Verslag Crisis Enquête Commissie IV, p. 52-53 en p. 57.

105 Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 143.

31.1 COMMISSIE VAN TOEZICHT

- 952** Dossier inzake de voorbereiding van de circulaire van de Commissie aan de besturen van grote gemeenten met het verzoek mee te werken aan de inzameling van afvalprodukten ter vervaardiging van veevoeder.
1917 1 omslag
- 953** Correspondentie van prof. R.P. van Calcar als voorzitter van de Commissie van Toezicht op de Bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten.
1917-1918 1 omslag
- 954** Stukken betreffende de produktie van veevoeder volgens het procédé Professor Van Calcar door de Coöperatieve vereniging FEDVAK, in opdracht van de Commissie van Toezicht op de Bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten.
1917-1918 1 omslag

31.2 PROEFINSTALLATIE

- 955** Stukken betreffende de exploitatie en liquidatie van de proeffabriek aan de Heerenweg te Zoeterwoude.
1917-1920 1 pak
- 956** Kranteknipsels betreffende de proefinstallatie.
1918 1 omslag
- 957** Stukken betreffende ontslagverlening aan het personeel van de proeffabriek en van de administratie en het laboratorium.
1918-1919 1 omslag
- 958** Stukken betreffende de afwikkeling van wederzijdse vorderingen tussen de Proefinstallatie en de Commissie van Toezicht op de Bereiding van Veevoeder uit Afvalprodukten.
1918-1919 1 omslag
- 959** Stukken betreffende de huisvesting van de administratie en het laboratorium in Leiden.
1918-1919 1 omslag
- 960** Het Varkensmeel bereid volgens het systeem van prof. Van Calcar, brochure van A. Rauwerda.
[z.j.] 1 stuk

31.3 RIJKSKANTOOR VOOR AFVALSTOFFEN VAN DE LANDBOUW

- 961** Stukken betreffende vorderingen van het Rijkskantoor voor Afvalstoffen van de Landbouw inzake het faillissement van de Coöperatieve Vereniging Fabriek en Drogerij van animale kunstmeststoffen en krachtvoer FEDVAK.
1919 1 omslag

32. COMMISSIE VAN BEROEP VOOR DE RIJKSBOTERINZAMELINGSKANTOREN, 1918-1919

Frauduleuze uitvoer van boter naar het buitenland, de ontwrichting van de fabrieksmatige boterbereiding in Zuid-Limburg en de toename van het zelfkarnen door veehouders zorgden er voor dat de overheid in de Eerste Wereldoorlog de greep verloor op de produktie en bestemming van

boter. Ondanks de van overheidswege getroffen maatregelen werd een aanzienlijk deel van de boter buiten de officiële distributie om verhandeld op de zwarte markt. Om te verhinderen dat het vetrantsoen verder zou inkrimpen, vaardigde de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel op 3 augustus 1918 een karnverbod uit, een verbod op het bereiden van boter.¹⁰⁶

Het verkrijgen van een ontheffing op het karnverbod voor eigen gebruik was mogelijk. De aangeslotenen bij de botercontrolestations dienden zich voor een ontheffing te wenden tot het Rijkskantoor voor Vlees en Vetten, de niet-aangeslotenen en zelfbereiders -de laatsten voor zover zij niet aan een zuivelfabriek of melkinrichting konden leveren- tot de directeurs van de Rijksboterinzamelingkantoren (RBI). Melkleveranciers van aangeslotenen bij de botercontrolestations konden, onder bepaalde voorwaarden, ook voor een ontheffing terecht bij de RBI.

De RBI konden bij het verlenen van ontheffingen bijzondere voorwaarden aan groepen personen of bedrijven opleggen, waarvoor toestemming nodig was van de Commissie van Beroep. Bij de Commissie van Beroep was beroep mogelijk tegen een beslissing van een RBI-directeur inzake ontheffingen. De commissie bestond uit de inspecteur van het Zuivelwezen, dr A.J. Swaving, de Rijkszuivelinspecteur te Utrecht, G.J. Bieleman, de directeur van de afdeling Boter van het Rijkskantoor voor Vlees en Vetten, J. Edelman, en een hoofdcommissie bij de Directie van de Landbouw, mr dr K.J. Frederiks. Swaving werd voorzitter. P.N. Boekel, gedetacheerd bij de 3e Afdeling van de Directie van de Landbouw, belastte zich met de administratie van de commissie en de uitwerking van de notulen.

Op 15 maart 1919 trok de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel het karnverbod in.¹⁰⁷ Op 22 maart 1919 liet de minister weten dat de Commissie van Beroep en de RBI werden opgeheven.

- 962** Notulen van de vergaderingen van de Commissie van Beroep en van de commissie met de directeurs van de Rijksboterinzamelingskantoren.
1918-1919 1 omslag
- 963** Correspondentie.
1918-1919 1 pak
- 964** Formulieren en mededelingen van de Rijksboterinzamelingkantoren, de Commissie van Beroep of andere crisisinstellingen.
1918-1919 1 omslag
- 965** Stukken betreffende de instelling, het functioneren en de opheffing van de Rijksboterinzamelingkantoren en de Commissie van Beroep.
1918-1919 1 omslag
- 966-967** Stukken betreffende zaken aanhangig gemaakt bij de commissie, waarin uitspraak is gedaan.
1918-1919 2 pakken
- 966** Registraturnrs 1 - 235
- 967** Registraturnrs 243 - 384
- 968** Stukken betreffende het leveren en karnen van melk door leden van de provinciale Bond van Zelfkarners Ons Belang te Wijhe.
1919 1 omslag
- 969** Stukken betreffende het verzamelen van inlichtingen omtrent de consumptiemelkvoorziening op het platteland.
1919 1 omslag

¹⁰⁶ Stcrt. 3 augustus 1918 nr 180; gewijzigd Stcrt. 19 september 1918 nr 219.

¹⁰⁷ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 965: besluit van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 maart 1919 nr 1278, Afdeling Melk en Melkproductenvoorziening.

33. CENTRAAL BROODKANTOOR, 1916-1918

De door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel in december 1916 afgekondigde Distributieregeling voor graan, bloem, meel en rogge bepaalde in artikel 11 de oprichting van een Centraal Broodkantoor.¹⁰⁸ Het kantoor zou een belangrijke rol spelen in de uitvoering van de distributieregeling van bloem, meel en brood. Bij ministeriële beschikking van 20 januari 1917 werd de werkwijze en inrichting van het Centraal Broodkantoor nader geregeld. Het Centraal Broodkantoor werd onder meer gevormd door afgevaardigden uit de Provinciale Broodcommissies en de voorzitters van particuliere vak- en belangenverenigingen van meelfabrikanten, molenaars, graan- en meelhandelaren, bakkers etc. In augustus 1917 kwamen daar de Regeringscommissarissen voor de Rijksgraaninzameling in de verschillende provincies bij. Ook de directeur van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel nam zitting in het Centraal Broodkantoor. Voorzitter werd mr H.C. Dresselhuys, lid van de Tweede Kamer. Op 1 juni 1918, bij latere ministeriële beschikking gewijzigd in 1 juli 1918, werd het Centraal Broodkantoor omgezet in het Rijkskantoor voor Brood.¹⁰⁹ De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hief bij beschikking van 23 oktober 1918 het Rijkskantoor als zelfstandig orgaan per 1 december van dat jaar op. Het Rijkskantoor werd een onderafdeling van het Rijksbureau voor de Distributie van Graan en Meel.

- 970** Circulaires van de Broodcommissie in de provincie Overijssel.
1916-1917 1 omslag
- 971** Circulaires van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de brooddistributie.
1917 1 omslag
- 972** Verslag van de subcommissie inzake de vaststelling van gemeentelijke meelprijzen.
1917 1 deeltje
- 973** Notulen van de vergaderingen van het Centraal Broodkantoor.
1917-1918 1 omslag
- 974** Notulen van de vergaderingen van de subcommissie uit het Centraal Broodkantoor.
1918 1 omslag
- 975** Kort overzicht van de bemoeiingen der Centrale Broodcommissie inzake de bereiding van aardappelpoeder, als grondstof voor de broodbereiding.
1918 1 omslag
Mededeling van het Bureau voor Mededelingen omtrent de Voedselvoorziening, 1917
Bron: ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 240
- 976** Publikatie van uitgeverij Samsom betreffende de distributieregelingen van brood, bloem, meel en rogge, toegelicht door de directeur van het Centraal Broodkantoor, Alphen a/d Rijn. Gedrukt.
1918 1 deel

34. REGERINGSCOMMISSARISSEN VOOR DE RIJKSGRAANINZAMELING IN DE PROVINCIES GELDERLAND EN ZEELAND, 1916-1920

De regeringscommissarissen werden voorafgegaan door de Roggecommissies 1914-1916 (in alle provincies, behalve Noord- en Zuid-Holland), die kort na het uitbreken van de oorlog werden ingesteld om een evenredige distributie van rogge over de gemeenten te regelen. Vanaf november 1914 vond er een uitbreiding van taken plaats. De roggecommissies werden belast met:
*het toezicht op het gebruik van tarwe en rogge voor roggebroom
*inventarisatie van de voorraden

108 Beschikking minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 december 1916 nr 109441, Afdeling Handel; Stcrt. 1916/303.

109 Stcrt. 1918/118: beschikking minister van Landbouw, Nijverheid en Handel 23-05-1918 nr 25745 Afdeling Crisiszaken, Bureau Algemene Zaken. Zie ook Stcrt. 1918/120: beschikking minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 mei 1918.

*verstrekking van goedkoop tarwe- en roggebrood

*aankoop van bijna de gehele graanoogst in 1916

In verband met deze gestage taakuitbreiding werd de naam van de Roggecommissies in mei 1916 veranderd in Broodcommissie. Tevens werd er een Centrale Broodcommissie ingesteld. Deze commissie had tot taak de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bij te staan in alle zaken betreffende de broodvoorziening. Ter bevordering van de centralisatie bij het inzamelen van de oogst werden in 1917 Regeringscommissarissen voor de Rijksgraaninzameling benoemd. De regeringscommissarissen, een per provincie, droegen zorg voor de inzameling van de gehele oogst en de distributie van rogge. De overige taken bleven berusten bij de Broodcommissies, de Centrale Broodcommissies en opvolgers. Tussen 1 oktober 1920 en 1 januari 1921 werd aan de regeringscommissarissen, in verband met de beëindiging van hun werkzaamheden, eervol ontslag verleend.¹¹⁰

- 977** Ingekomen brieven van de firma J. Knoop, export/import te Amsterdam, betreffende de levering en afrekening van een partij aardappelen (Gelderland).
1920 1 omslag
- 978** Stukken betreffende de levering van aardappelen door J. Aernouds te Anna Jacobapolder (Zeeland).
1920 1 omslag

35. RIJKSKANTOOR VOOR GROENTEN EN FRUIT, 1918-1920

voorheen:Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Groenten-Centrale en Vereniging Fruit-Centrale, Vereniging Groenten-Centrale, Vereniging Fruit-Centrale

In de periode 1915-1916 ontstonden in het buitenland grote tekorten aan levensmiddelen. Als gevolg van de grootschalige uitvoer van Nederlandse groenten en fruit dreigde in Nederland ook schaarste te ontstaan. Ter beperking van die schaarste aan levensmiddelen werd op 18 september 1915, goedgekeurd bij KB van 8 oktober 1915 nr 57, de Vereniging Groenten-Centrale opgericht. Voor de regeling van de beschikbaarstelling van fruit voor de Nederlandse markt en ter beperking van de uitvoer werd op 9 september 1916, goedgekeurd bij KB van 19 september 1916 (Stcrt. 222), de Vereniging Fruit-Centrale opgericht. De verenigingen stonden onder toezicht van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Groenten-Centrale en Fruit-Centrale. De taken van de verenigingen werden bij ministeriële beschikking van 23 mei 1918 (Stcrt. 118), met ingang van 1 juni 1918 overgedragen aan het bij dezelfde beschikking ingestelde Rijkskantoor voor Groenten en Fruit. De verenigingen werden formeel ontbonden bij ministeriële beschikking van 29 april 1919 (Stcrt. 99), met ingang van 1 mei 1919.

Het nieuw ingestelde Rijkskantoor had tot taak de regeling van de distributie van groenten en fruit. Aan het Rijkskantoor werd een Commissie van Advies toegevoegd. Het kantoor was gevestigd in Den Haag. President-directeur was C. van Spronsen. Het Rijkskantoor voor Groenten en Fruit werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 13 januari 1920 (Stcrt. 8), met ingang van 16 februari 1920. De liquidatie werd beëindigd per 15 november 1921.

- 979** Rapport omtrent de vraag of het in tijden van voedselschaarste is aan te bevelen zooveel mogelijk bouwland te bestemmen voor broodproductie, dan wel om de teelt der grove tuinbouwgewassen uit te breiden, samengesteld in opdracht van de Vereniging van Groenten- en Vruchtendrogers.
1916 1 deeltje
- 980** Balansen, winst- en verliesrekeningen en overzichten van baten en lasten van de Vereniging Groenten-Centrale over 1915-1918.
1917-1918 1 omslag
- 981** Verslag van de werkzaamheden van de Vereniging Fruit-Centrale; met bijlagen.
1920 1 omslag
- 982** Verslag van de werkzaamheden van het Rijkskantoor voor Groenten en Fruit.
1922 1 omslag

- 983** Overzicht van de regeringsmaatregelen betreffende de binnenlandse voorziening en uitvoer van groenten en fruit en verslag van de werkzaamheden van de Vereniging Groenten-Centrale. Doorslag.
1923 1 omslag

36. CENTRAAL HOOIBUREAU, 1918-1919

Het Centraal Hooibureau werd, samen met elf Provinciale Hooibureau's, op 24 mei 1918 bij ministeriele beschikking door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel in het kader van uitvoering van de Distributiewet 1916 ingesteld.¹¹¹ Het Centraal Hooibureau was gevestigd op de Kneuterdijk 8 in Den Haag. Voorzitter van het Bureau was P. Jas, secretaris O.J. Cleveringa. Aanvankelijk lag het niet in de bedoeling van de minister om de Hooibureaus officieel in te stellen. Door de aandrang van sommige Hooibureaus gebeurde dit wel, doch ze kregen niet de status van Rijksbureaus. Het Centraal Hooibureau had geen statuten en beschouwde zich zelf niet als een rechtspersoon.¹¹² De Hooibureaus bemoeiden zich met de distributie van hooi. De Provinciale Hooibureaus verstrekten onder meer vervoerbewijzen voor het transporteren van hooi. Ze hielden ook toezicht op plaatselijke commissies voor de hooiregelingen. De plaatselijke commissies waren betrokken bij de verdeling van het hooi op lokaal niveau. Het Centraal Hooibureau en de Provinciale Bureaus werden op 3 oktober 1919 opgeheven.¹¹³

36.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 984** Notulen van vergaderingen van het Centraal Hooibureau.
1918-1919 1 omslag
- 985** Notulen van de vergaderingen van de directeurs van de Provinciale Hooibureaus.
1919 1 omslag
- 986** Agenda van ingekomen en verzonden stukken.
1918-1919 1 deel
- 987-989** Correspondentie.
1918-1919 3 pakken
- 987** 1918 mei-aug
988 1918 sep-dec
989 1919

36.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 990-992** Circulaires van de Provinciale Hooibureau's betreffende de toepassing van hooidistributieregelingen.
1918 3 omslagen
- 990** Utrecht
991 Noord-Holland
992 Noord-Brabant
- 993-994** Formulieren van de Provinciale Hooibureau's gebruikt bij de hooidistributie.
1918 2 omslagen
- 993** Utrecht
994 Noord-Brabant
- 995** Inspectierapporten van de inspecteur-accountant van het Centraal Hooibureau betreffende de Provinciale Hooibureaus, met bijlagen.

111 Stcrt. 29 mei 1918/123.

112 Inv.nr 987: brieven van 16 en 22 juli 1918.

113 Stcrt. 6 oktober 1919/213.

	1918	1 pak
996	Besluit betreffende de instelling van de Arbitragecommissie. 1918	1 stuk
997	Lijsten van erkende hooihandelaren. 1918	1 omslag
998	Staten van hooileveranties. 1918	1 omslag
999	Stukken betreffende de werkwijze van het Provinciale Hooibureau voor Overijssel en klachten tegen haar directeur. 1918-1919	1 omslag
1000	Balansen en jaarrekeningen van Provinciale Hooibureaus over 1918. 1919	1 omslag
1001	Notulen van de vergaderingen van de Studiecommissie, ingesteld door het Centraal Hooibureau om na te gaan welke wijzigingen de hooidistributie bij voortzetting daarvan moet ondergaan. 1919	1 omslag
1002	Correspondentie betreffende het eindrapport van de Studiecommissie, met rapport. 1919	1 omslag
37. RIJKSKANTOOR VOOR HUIDEN EN LEDER, 1917-1919		
Het rijkskantoor werd ingesteld bij beschikking van 3 april 1917 (Stcrt. 79) als Rijksdistributiekantoor voor Huiden en Leder. Bij beschikking van 24 mei 1918 (Stcrt. 119) werd de naam veranderd in Rijkskantoor voor Huiden en Leder. Het kantoor had tot taak de uitvoering van alle distributieregelingen op het gebied van leer, schoenen, huiden en looistoffen. ¹¹⁴ Bij beschikking van 3 mei 1919 werd dit rijkskantoor opgeheven, met ingang van 5 mei 1919.		
1003	Statuten en huishoudelijk reglement van de Ledervereniging. 1917	1 katern
1004	Stukken betreffende de distributieregeling voor looistoffen. 1917-1919	1 omslag

38. RIJKSKOLENDISTRIBUTIE, 1916-1921

De Rijkskolendistributie is gegroeid uit de initiatieven van de Kolencommissie, een sub-commissie van het Koninklijk Nationaal Steuncomité. Het vraagstuk van de kolenvoorziening was in eerste instantie opgenomen in het takenpakket van de Nijverheidscommissie. Men besloot echter spoedig tot de oprichting van een commissie speciaal ter behartiging van het kolenvraagstuk: op 13 januari 1915 werd de Kolencommissie opgericht. In de vergadering van de Nijverheidscommissie van 26 februari 1915 werd besloten tot de stichting van het Kolenbureau dat onder toezicht stond van de Kolencommissie. Het Kolenbureau had tot taak een billijke distributie van steenkool te bevorderen en het voorkomen van willekeurige prijsopdrijving ten gevolge van het dreigende tekort aan brandstoffen. De Kolencommissie fungeerde als beroepsorgaan voor beslissingen door het Kolenbureau genomen. De organisatie van het Kolenbureau was gebaseerd op een onderling contract van de grootste importeurs en producenten van kolen. Toen de aangesloten firma's eind 1915 niet bereid waren dit contract voort te zetten kwam het voortbestaan van het Kolenbureau in gevaar. De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel was echter van oordeel dat de kolenvoorziening in 1916 nog niet kon worden vrijgelaten en maakte de kolenvoorziening tot een rijksaangelegenheid: bij KB van 12 januari 1916 nr 99, werd de Rijkskolendistributie ingesteld. Zij was

gevestigd in Den Haag. Tot directeur werd W.F.J. Frowein benoemd. De taak van de Rijkskolendistributie was de zorg voor een doelmatige distributie van steenkolen. Bij KB van 14 augustus 1918 (Stcrt. 193) werd deze zorg uitgebreid met de distributie van bruinkolen en turf. De regeling van de kolenvoorziening kwam neer op het zoveel mogelijk in stand houden van de vrije handel; de distributie van brandstoffen geschiedde onder toezicht en goedkeuring van de regering. In verband met de opheffing van de maatregelen betreffende de kolenvoorziening eind 1920 werd de Rijkskolendistributie bij ministeriële beschikking van 1 februari 1921 opgeheven. Bij KB van 12 januari 1916 nr 99 werd de Commissie van Advies voor de Kolendistributie opgericht, welke tot taak had het terzijde staan van de directeur van de Rijkskolendistributie bij de voorbereiding en de uitvoering van de maatregelen betreffende de kolenvoorziening. De commissie was gevestigd in Den Haag. Voorzitters waren I.P. de Vooy en J.C.A. Everwijn. De leden van de Commissie van Advies waren gelijkelijk verdeeld over de importeurs/producenten en gebruikers. De Commissie van Advies voor de Kolendistributie werd ontbonden bij KB van 27 augustus 1921 nr 26.

38.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1005-1006** Notulen en vergaderstukken van de Commissie van Advies voor de Rijkskolendistributie. 2 pakken
1916-1921
- 1005** 1916 - 1918 jun
1006 1918 jul - 1921
- 1007-1009** Circulaires van de Rijkskolendistributie. 1 pak en 2 omslagen
1917-1921
- 1007** Nrs 1-522, 1917 - 1919 apr, 1 pak
1008 Nrs 1-120, 1919 apr - 1920 feb
1009 Nrs 1-76, 1920 mrt - 1921 feb
- 1010** Verslag van de Commissie belast met de uitvoering van de turfdistributie voor steen- en enige andere industrieën betreffende haar werkzaamheden. Gedrukt. 1918 1 katern
- 1011** Verslagen van de N.V. Centraal Verrekenkantoor voor Brandstoffen over de periode 1 oktober 1917 tot 15 januari 1921. Gedrukt. 1919-1926 1 omslag

38.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

38.21 IN- EN UITVOER

- 1012** Stukken betreffende de aankoop en het vervoer van Britse steenkool. 1916-1918 1 omslag
- 1013** Stukken betreffende de onderhandelingen tussen Nederland en Engeland inzake de vrije doorvaart van Nederlandse schepen tussen Nederland en Engeland. 1917 1 omslag
- 1014** Stukken betreffende de onderhandelingen over het bunkeren van stoomschepen. 1917 1 omslag
- 1015** Stukken betreffende een conflict tussen de Rijkskolendistributie, de N.V. Houtvaart en de Engelse regering betreffende het vasthouden van het schip s.s. Waal. 1917-1918 1 omslag
- 1016** Correspondentie van de Rijkskolendistributie met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Economische Zaken en de Nederlandse handelsagent te Washington

-
- inzake de levering van Amerikaanse kolen aan Nederland.
1918-1921 1 pak
- 1017** Brieven en rapporten van de Nederlandse handelsagent te Washington inzake de levering van Amerikaanse kolen naar Nederland.
1919 1 omslag
- 1018** Stukken betreffende de aankoop en vervoer van Britse steenkolen door de N.V. Britse Steenkolen Invoermaatschappij.
1919-1920 1 omslag
- 1019** Stukken betreffende juridisch geschil tussen de Rijkskolendistributie en de Luckenbach Company over het vasthouden van een stoomschip.
1920-1921 1 omslag
- 1020** Stukken betreffende het juridisch geschil tussen de Rijkskolendistributie en de N.V. Verenigde Kolenmaatschappijen Rotterdam over de aankoop en betaling van kolen uit Zuid-Afrika.
1921-1922 1 omslag
- 38.22 DISTRIBUTIE, VOORRAAD EN PRIJZEN**
- 1021** Turfregeling en turfreglement, distributiereglementen en regelingen betreffende turf.
1918-1919 2 katernen
- 1022** Brandstof-distributiebonnen van de Brandstoffencommissie voor het district Overvaart, Amsterdam.
1918-1919 1 omslag
- 1023** Ingekomen jaarverslagen van de Brandstoffencommissie, district Den Haag, over 1917-1918 en 1919-1920.
1918-1920 1 omslag
- 1024** Ingekomen rapport van de Crisis Enquête Commissie betreffende het geschil tussen de Graetheide bruinkool en de Rijkskolendistributie over de verlaging van de bruinkoolprijs. Gedrukt.
1919 1 katern
- 1025** Overzichten van voorraden brandstoffen in Nederland.
1919-1920 1 omslag
- 1026** Resultaten van een enquête naar de beoordeling van Graetheide-bruinkolen door de 'Nederlandse Industrie'.
1921 1 katern
- 1027** Stukken betreffende geschillen tussen de Rijkskolendistributie in liquidatie en de liquidatiecommissies der Brandstoffencommissies van de gemeenten Roermond en Zierikzee over liquidatieverliezen op de winst- en verliesrekeningen.
1921-1922 1 omslag
- 1028** Stukken betreffende het geschil tussen de Rijkskolendistributie en de Algemene Brandstoffenhandel J. Jonker over de financiële vordering van de Brandstoffencommissie te Veendam op J. Jonker.

1921-1922 1 omslag

- 1029** Hoe bezuinig ik op mijn brandstoffenverbruik?, door C.J. Asselbergs en J.B. Nachenius, uitgave geautoriseerd door de Rijkskolendistributie (Amsterdam). z.d. 1 katern

39. RIJKSKANTOOR VOOR KUNSTMESTSTOFFEN, 1918-1920

voorheen: Kunstmestcommissie

Op 8 juni 1915 werd de Kunstmestcommissie geïnstalleerd door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Bij KB van 2 augustus 1915 werd zij nader ingesteld. De minister omschreef de taak van de commissie als: de voorziening in de behoefte aan kunstmeststoffen in den ruimsten zin genomen en het treffen van maatregelen om goede distributie er van te bevorderen.¹¹⁵

Voorzitter werd G. Kruseman, voorzitter van de Vereniging van Kopers onder Algemene Handelsvoorwaarden, die in 1917 opgevolgd werd door G.J.H. Peters. Secretaris was Th.J. Mansholt, rijkslandbouwleraar. H. Brugman Jzn. volgde Mansholt in november 1915 op. H.O.Th. Kilsdonk werd in 1916 Brugmans opvolger als secretaris.

Bij KB van 29 juli 1918 werden de commissieleden per 1 augustus eervol ontslagen. Met ingang van deze datum ging de Kunstmestcommissie heten: Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen (Kunstmest-Commissie). Tot directeuren van dit rijkskantoor werden de oud-voorzitter en oud-secretaris van de Kunstmestcommissie benoemd: Peters en Kilsdonk. Aan het rijkskantoor werd een commissie van advies toegevoegd, waaraan hoofdzakelijk ex-leden van de oude Kunstmestcommissie deelnamen. Bij ministerieel besluit van 30 oktober 1919 werd de adviescommissie opgeheven. Het Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen werd bij KB van 22 mei 1920 opgeheven. De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel werd belast met de uitvoering. Bij ministerieel besluit van 31 mei 1920 werd de directeur Peters benoemd tot liquidateur van het kantoor.

De Kunstmestcommissie ging optreden als enige leverancier van kunstmest in Nederland. Zij leverde de kunstmest aan de verbruikers door tussenkomst van handelaren en verenigingen. Verder hield de commissie toezicht op een correct gebruik van de kunstmest. De commissie was gevestigd in Den Haag.

39.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1030-1031** Notulen van de vergaderingen van de Kunstmestcommissie. 1915-1918 2 omslagen
- 1030** 8 juni 1915 - 1917 september 20
- 1031** 24 oktober 1917 - 1918 augustus 5
- 1032** Notulen van de vergaderingen van de Commissie van Advies voor het Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen. 1918 sep - 1919 jun 1 omslag
- 1033** Correspondentie. 1916-1919 1 omslag
- 1034-1036** Circulaires en bekendmakingen van de Kunstmestcommissie. 1915-1920 3 pakken
- 1034** 1915-1916
- 1035** 1917
- 1036** 1918-1920
- 1037** Correspondentie met de Ministeries van Financiën en Landbouw, Nijverheid en Handel. 1916-1920 1 omslag
- 1038** Modellen van formulieren, gebruikt door de Kunstmestcommissie.

¹¹⁵ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1040: verslag van de commissie belast met de zorg voor de aanvoer en de distributie van kunstmeststoffen (Kunstmestcommissie), later Rijkskantoor voor Kunstmeststoffen, 1915-1920.

	[1915-1920]	1 pak
1039	De Kunstmestcommissie K.M.C.: doel en werkwijze, door mr G. Keller. [1916]	1 omslag
1040	Verslag van de Kunstmestcommissie. [1920]	1 omslag
39.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN		
39.21 ORGANISATIE		
1041	Akte van aankoop van twee huizen in de Carel van Bylandtlaan 3 en 5 in Den Haag door de Kunstmestcommissie. Afschrift. 1918	1 omslag
1042	Balansen, accountantsrapporten en andere financiële stukken. 1918-1921	1 omslag
1043	Stukken betreffende de liquidatie van de Kunstmestcommissie. 1920-1921	1 omslag
1044	Plaatsingslijst van het archief, met klapper. [1920]	1 omslag
39.22 TAAKUITOEFENING		
1045	Financiële jaarverslagen van vervoermaatschappijen en kunstmestproducenten. 1914-1919	1 omslag
1046	Kunstmeststatistieken met lijst van Eerst-hands-handelaren van alle meststoffen. 1915-1920	1 omslag
1047	Stukken betreffende de fabricage van kalkstikstof, de levering van zwavelzure ammoniak en de invoer van kalizouten. 1916-1918	1 omslag
1048	Stukken betreffende het transport van kunstmest door s.s. Noordwijk en s.s. Yildum, de inbeslagneming van de schepen door Groot-Brittannië en de afwikkeling van deze kwestie. 1917-1921	1 omslag
1049	Overzichten van bestrafte personen en bedrijven in verband met overtredingen op het gebied van de kunstmestdistributie en -handel. 1918-1920	1 omslag
1050	Stukken betreffende de uitvoer van superfosfaten. 1919-1920	1 omslag
1051	Stukken betreffende de import van Thomas-slakkenmeel uit Luxemburg. 1919-1920	1 omslag
1052	Stukken betreffende onderzoek naar de samenstelling van partijen Thomas-slakkenmeel.	

1920

1 omslag

40. RIJKS CENTRAAL ADMINISTRATIEKANTOOR VOOR DE DISTRIBUTIE VAN LEVENSMIDDELEN, 1916-1922

Bij KB van 17 januari 1916 nr 26 werd het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen ingesteld. Daarmee werd het Algemeen Centraal Administratiekantoor voor Levensmiddelenvoorziening, voortgekomen uit de Commissie voor de Voeding van Mens en Dier van het Koninklijk Nationaal Steuncomité en gefinancierd door de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij, omgezet in een rijksinstelling. Dit Algemeen Centrale Administratiekantoor verleende sedert september 1915 tussenkomst bij de verstrekking van de benodigde hoeveelheden levensmiddelen aan de gemeenten.¹¹⁶ In september en oktober 1915 werden de levensmiddelenverenigingen (crisisverenigingen) en de commissies van toezicht op deze verenigingen opgericht. De verenigingen stonden in verbinding met het Algemeen Centrale Administratiekantoor en waren direct betrokken bij de beschikbaarstelling en export van levensmiddelen. Op 22 oktober 1915 maakte de directeur van het Algemeen Centrale Administratiekantoor bekend dat het kantoor definitief aan het Noordeinde in Den Haag gevestigd was.

De minister hoopte met de instelling van het Administratiekantoor een nauwere band te leggen tussen de crisisverenigingen en het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Bovendien meende hij op deze wijze, met betrekking tot de distributie van goederen naar de gemeenten, een vastere lijn te kunnen volgen. Het Administratiekantoor bemoeide zich ook met de distributie van goederen zonder de tussenkomst van de crisisverenigingen.¹¹⁷ De meeste crisisverenigingen traden in mei 1918 in liquidatie en werden vervangen door rijkskantoren. De directeur van het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen kreeg na het inwerking treden van de Distributiewet 1916 door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel opgedragen de bewindsman te adviseren over:

*de bij art. 1 van de Distributiewet 1916 aan te wijzen artikelen;

*de wijze van distributie;

*de prijsvaststelling van de artikelen;

*de financiering van de volgens art. 3 van de Distributiewet 1916 ontstane nadelige verschillen tussen rijk en gemeenten.¹¹⁸

Het Rijks Centraal Administratiekantoor werd bij beschikking van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 januari 1922 opgeheven.¹¹⁹

40.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1053** Verslagen Levensmiddelenvoorziening, verslagen van het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen.
1915-1918 1 omslag
- 1054** Circulaires, nrs 1-233.
1915-1920 1 pak
De circulaires 34, 122, 151-162, 164-175, 214 en 217 ontbreken.
- 1055** Lijsten van publikaties ten dienste van de levensmiddelenvoorziening, uitgegeven door Samsom, Alphen a/d Rijn. Gedrukt.
1917 1 deel

¹¹⁶ ARA-II, archief Kabinet van de Koningin, brief minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 januari 1916, Directie van de Landbouw nr 1364, bijlage bij KB van 17 januari 1916 nr 26 en brief van 11 oktober 1915, Algemene Secretarie nr 1188, bijlage bij KB van 13 oktober 1915 nr 24. Inv.nr 40, notulen van 18 oktober 1918.

¹¹⁷ Eindverslag van de Crisis Enquête Commissie, 1922, blz. 69.

¹¹⁸ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1053: verslag levensmiddelenvoorziening over het tijdvak 1 juni 1916 - 1 juni 1917.

¹¹⁹ Stcrt. 31 januari 1922/22.

40.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN**40.21 ORGANISATIE**

- 1056** Stukken betreffende de financiële verantwoording en liquidatie van het Administratiekantoor.
1920-1923 1 omslag

40.22 TAAKUITOEFENING

- 1057** Stukken betreffende de samenstelling en andere institutionele gegevens van rijkscommissies van toezicht op levensmiddelen.
[1915] 1 omslag
- 1058** Koninklijke besluiten betreffende de goedkeuring van statuten van levensmiddelenverenigingen. Afschriften.
1915 1 omslag
- 1059** Correspondentie betreffende de distributie van levensmiddelen in het algemeen.
1915-1918 1 omslag
- 1060-1077** Stukken betreffende de distributie van afzonderlijke levensmiddelen.
1915-1919 13 omslagen en 5 pakken
- 1060** Aardappelen, 1915-1918
 - 1061** Boekweit, 1917
 - 1062** Eenheidsworst, 1918-1919
 - 1063** Eieren, 1916-1919
 - 1064** Gort, gerst en havermout, 1916-1919
 - 1065** Graan, brood en meel, 1915-1917, 1 pak
 - 1066** Groenten, 1915-1916, 1 pak
 - 1067** Kaas, 1915-1917
 - 1068** Peulvruchten, 1915-1918, 1 pak
 - 1069** Raapolie, 1915-1918
 - 1070** Rund- en schapenvlees, [1915]-1918
 - 1071** Rijst, 1917-1919
 - 1072** Stijfsel, maïzena en tapioca, 1918
 - 1073** Suiker, 1916-1918, 1 pak
 - 1074** Varkensvlees, 1915-1917
 - 1075** Vetten en margarine, 1915-1919, 1 pak
 - 1076** Vis, 1915-1916
 - 1077** Zachte zeep, [1916]-1917

- 1078** Bonboekje ten behoeve van schippers, woonwagenbewoners, e.d. en Schippersboekje.
1916 1 omslag

- 1079** Formulieren en bekendmakingen betreffende de distributie van levensmiddelen. Concepten en proefdrukken.
[1916] 1 omslag

- 1080** Stukken betreffende de voorbereiding van de uitgave van de Handleiding voor het bestellen, ontvangen en betalen van artikelen, aangewezen volgens art. 1 der Distributiewet 1916.

- 1917
Zie tevens inv.nr 134. 1 omslag
- 1081** Stukken betreffende de levensmiddelenvoorziening van krankzinnigengestichten.
1917 1 omslag
- 1082** De levensmiddelenvoorziening en het Gemeentebestuur van Amsterdam. Gevoerde correspondentie tusschen het Gemeentebestuur van Amsterdam en de regeering loopende over het tijdvak Augustus 1914 - augustus 1917. Gedrukt.
1917 3 delen
- 1083** Mededeelingen van het Rijks Distributiekantoor, wekelijkse bekendmakingen van het Administratiekantoor betreffende de hoeveelheden aangevraagde regeringsgoederen, de toegewezen hoeveelheden en de uitvoering van de leveringsopdrachten.
1917-1919 1 omslag
- 1084** Stukken betreffende de voedselvoorziening van centrale gaarkeukens.
1918 1 omslag
- 1085** Stukken betreffende de levering van proviand aan zeeschepen.
1919 1 omslag
Distributiebonnen en -kaart, ca 1916
Bron: ARA-II, archief Familie Van Beresteyn 19e-20e eeuw, inv.nr 1022

40.23 STATISTIEKEN

- 1086** Statistische overzichten van uitvoergegevens van levensmiddelen.
1911-1915 1 omslag
- 1087-1088** Statistische weekoverzichten betreffende in distributie gebrachte levensmiddelen.
1917-1920 2 pakken
1087 A - K
1088 M - Z
- 1089** Statistische overzichten betreffende de aardappeloogst van 1918.
1918-1919 1 pak

41. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP HET RIJKS CENTRAAL ADMINISTRATIEKANTOOR VOOR DE DISTRIBUTIE VAN LEVENSMIDDELEN, 1915-1916

Bij KB van 13 oktober 1915 nr 24 werd de Rijkscommissie van Toezicht op het Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen ingesteld. De commissie bestond uit leden van de Subcommissie voor de Voeding van Mens en Dier van het Koninklijk Nationaal Steuncomité, de voorzitter van de Bond van Coöperatieve Inkoopverenigingen voor de Middenstand Neerlandia, ambtenaren van de Directie van de Landbouw, waaronder de directeur-generaal, de directeur van het Gemeentelijk Laboratorium in Den Haag, de directeur-secretaris van de Coöperatieve Groothandelsvereniging De Handelskamer, de secretaris van de Nederlandse Tuinbouwraad, de secretaris van de Algemene Nederlandse Zuivelbond (FNZ) en leden uit de rijkscommissies van toezicht op de levensmiddelenverenigingen. Tijdens de eerste vergadering op 5 oktober 1915 werden de taken als volgt omschreven:

De administratie der Levensmiddelenvoorziening staat onder de leiding van de Commissie in zake Voeding van Mensch en Dier. De taak der Commissie van Toezicht omvat het Toezicht op de administratie en op het geheele samenstel der genomen en nog te nemen maatregelen in zake levensmiddelenvoorziening. Ook heeft de Commissie tot taak voorstellen aan den minister te doen omtrent alles, wat de voeding van het Nederlandsche volk betreft. Evenwel moet in het werk der bijzondere Commissies niet worden in gegrepen, zoolang deze Commissies diligent zijn. ¹²⁰

De commissie werd bij KB van 1 september 1916 opgeheven.¹²¹

- 1090** Vergaderstukken.
1915-1916 1 pak
- 1091** Agenda van ingekomen en uitgegane stukken.
1915-1916 1 deel
- 1092** Ingekomen stukken bij R.P. Bonthuis als lid van de Commissie van Toezicht op het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen.
1915-1916 1 omslag
- 1093** Ingekomen stukken bij J.T. Linthorst Homan als lid van de Commissie van Toezicht op het Rijks Centraal Administratiekantoor voor de Distributie van Levensmiddelen.
1915-1916 1 omslag

42. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VERENIGING VAN FABRIEKEN VAN MELKPRODUKTEN, 1915-1918

De Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 16 oktober 1915 (Stcrt. 243) en was gevestigd in Den Haag. De commissie hield toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten; zij controleerde of de vereniging voldeed aan haar eigen doelstellingen. Tot lid van de commissie werden benoemd H.P. Staal, lid van de Eerste Kamer, B.J. Gerretson en A.H. Gerhard, beiden lid van de Tweede Kamer en tenslotte L.T.C. Schey, rijkszuivelconsulent in Noord-Holland. De rijkscommissie werd bij ministeriële beschikking van 23 april 1918 (Stcrt. 94) per 1 mei 1918 opgeheven. Haar taken gingen over naar het Rijkskantoor voor Melk en Kaas, dat bij dezelfde beschikking werd opgericht.

- 1094** Notulen van de vergaderingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten.
1915 nov - 1916 mei, 1916 aug, 1917 jul 1 omslag
- 1095** Maandverslagen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten uitgebracht aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel over de maanden mrt-nov 1917.
1917 1 omslag
- 1096** Ingekomen notulen van vergaderingen van de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten van 28 sep 1915 en 15 apr 1916.
1915-1916 2 stukken
- 1097** Ingekomen en uitgaande brieven, besproken in de vergaderingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten.
1917 apr - 1918 apr 1 omslag
- 1098** Balansen van de rekeningen van de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten per ultimo mrt 1917 - ultimo feb 1918.
1917-1918 1 omslag

43. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE LIQUIDATIE DER VERENIGINGEN, 1919-1923

Omstreeks 1919 waren diverse crisisinstellingen opgeheven. Toch bleef aan de regeling van de distributie en uitvoer van diverse goederen nog behoefte te bestaan. Ter regeling van die distributie en uitvoer werd bij ministeriële beschikking van 4 maart 1919 (Stcrt. 53) de Rijkscommissie van Toezicht op de Liquidatie der Verenigingen ingesteld. De commissie was gevestigd in Den Haag. Tot

voorzitter werd benoemd L.J.A. Trip, secretaris was J.W. Beijen. Na opheffing van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel op 31 december 1922 kwam de Rijkscommissie onder het Ministerie van Financiën te ressorteren. Kort daarna beëindigde zij haar taak.

- 1099** Accountantsrapporten, rapport inzake de financiële verantwoording van de Kaasvereniging, alsmede liquidatierapport betreffende de Kaasvereniging, met bijlagen.
1917-1920 1 omslag
- 1100** Stukken betreffende de regeling van de distributie en uitvoer van eieren, alsmede staten van baten en lasten van de Pluimvee- en Eiervereniging.
1917-1923 1 omslag
- 1101** Notulen van vergaderingen van de Rijkscommissie.
1920 1 omslag

44. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE PEULVRUCHTENVERENIGING, 1915-1918

De Peulvruchtenvereniging werd opgericht op 17 september 1915 door het Nederlands Landbouwcomité en de Vereniging van Handelaren in Peulvruchten en goedgekeurd bij KB van 8 oktober 1915 (Stcrt. 252). De Peulvruchtenvereniging was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was P. Dojes. De vereniging had tot doel de regeling van de beschikbaarstelling van peulvruchten voor binnenlands gebruik en de regeling van de uitvoer van peulvruchten, voor zover deze uitvoer was toegelaten overeenkomstig door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te geven beschikkingen.¹²² De Peulvruchtenvereniging stond onder rechtstreeks toezicht van de Rijkscommissie van Toezicht op de Peulvruchtenvereniging. De Peulvruchtenvereniging werd ontbonden bij ministeriële beschikking van 29 april 1919 (Stcrt. 99), met ingang van 1 mei 1919. De Rijkscommissie van Toezicht op de Peulvruchtenvereniging werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 16 oktober 1915 (Stcrt. 243). De commissie was belast met het toezicht op de Peulvruchtenvereniging: zij controleerde of het bestuur zijn taak juist opvatte en of de vereniging aan haar doel beantwoordde. De commissie was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was G.J. Bergsma en secretaris was A.A. Neeb. De Rijkscommissie van Toezicht werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 23 mei 1918 (Stcrt. 118), met ingang van 1 juli 1918. De taken van de commissie gingen over naar het bij dezelfde beschikking ingestelde Rijkskantoor voor Graan, Peulvruchten en Aardappelen.

- 1102** Statuten en huishoudelijk reglement van de Peulvruchtenvereniging. Gedrukt.
1915 1 katern
- 1103** Ingekomen notulen van vergaderingen van de Peulvruchtenvereniging.
1916-1917 1 omslag
- 1104** Ingekomen rapport betreffende te betalen vergoedingen aan peulvruchtenhandelaren voor niet-geëxporteerde partijen peulvruchten in 1915, met bijlagen.
1917 1 omslag

45. RIJKSKANTOOR VOOR STEEN, 1920

Het Rijkskantoor voor Steen werd ingesteld bij beschikking van 8 januari 1920, La. A. Crisis-Nijverheid. Directeur tot 16 april 1920 was W. Elenbaas, daarna tot de opheffing van het kantoor, J.C. Voorduin. Het rijkskantoor was gevestigd in Den Haag.

Het Rijkskantoor voor Steen werd ingesteld ter uitvoering van maatregelen tegen prijsopdrijving van baksteen. De belangrijkste maatregel hield een vervoerverbod onder voorwaarden in. Als gevolg van overstromingen in december 1919 en januari 1920 was een deel van de productie verloren gegaan, wat aanleiding vormde voor prijsverhogingen. Het Rijkskantoor voor Steen had tot taak:

*het afgeven van vervoervergunningen van steen,

*het afgeven van verkoopbevestigingen

*de distributie van steen ten behoeve van de bouw van volkswoningen, ziekenhuizen, scholen, kerken

Met het intrekken van het vervoerverbod verminderde de werkzaamheden van het Rijkskantoor aanzienlijk en met het herstel van de normale toestand in deze bedrijfstak werd het Rijkskantoor voor Steen opgeheven bij ministeriële beschikking van 5 november 1920, nr. 1314. De Afdeling Crisis-Nijverheid werd met de afwikkeling van de zaken belast.¹²³

- 1105** Stukken betreffende het geschil met de firma Van Löben Sels te Nijmegen inzake de administratiekosten voor vervoersbewijzen.
1920 1 omslag
- 1106** Stukken betreffende de administratiekosten voor handelsverkoopbevestigingen voor de Steenfabrieken v/h H. Wolff en Co. te Amsterdam.
1920 1 omslag

46. RIJKSKANTOOR VOOR SUIKER, 1918-1920

voorheen: Suikerdistributiekantoor

In verband met problemen met de suikervoorziening in 1916 en de noodzaak tot scherper toezicht op de distributie van suiker werd bij ministeriële beschikking van 24 juli 1916 (Stcrt. 173) het Suikerdistributiekantoor ingesteld. De handel en verwerking van suiker was alleen toegestaan aan degenen die stonden ingeschreven bij het Suikerdistributiekantoor. Het kantoor was gevestigd in Amsterdam. Voorzitter was J.C. Spakler, directeur was W.J. den Hollander en secretaris was J. van Dien. Bij ministeriële beschikking van 6 juli 1918 (Stcrt. 156) werd bepaald dat de naam van het Suikerdistributiekantoor met ingang van 1 juli 1918 zou worden gewijzigd in Rijkskantoor voor Suiker. Het Rijkskantoor voor Suiker was gevestigd in Den Haag. President-directeur was J.C. Spakler, directeur waren W.J. den Hollander en J.H. van Wijk, secretaris was R.H. van Eeghen. Het Rijkskantoor voor Suiker werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 24 september 1920 (Stcrt. 186), met ingang van 1 oktober 1920. De liquidatie werd bij ministeriële beschikking van 23 april 1921 (Stcrt. 79), met ingang van 1 mei 1921, beëindigd.

De Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging, gevestigd in Amsterdam, werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 14 november 1916 (Stcrt. 268). Deze commissie had tot taak het toezicht op de beschikbaarstelling en de uitvoer van suiker en aanverwante artikelen, die werd geregeld door de Suikervereniging te Amsterdam. Voorzitter was J.A. Laan. De Rijkscommissie van Toezicht werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 6 juli 1918 (Stcrt. 156), met ingang van 1 juli 1918. De taken van de Rijkscommissie gingen over naar de Commissie van Advies voor het Rijkskantoor voor Suiker. Deze commissie was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was K. ter Laan. Tot secretarissen werden benoemd J.H. van Wijk en W.J. den Hollander. De Commissie van Advies voor het Rijkskantoor voor Suiker werd op 1 oktober 1920 vervangen door de Commissie van Advies inzake Suiker. Deze commissie had dezelfde samenstelling als haar voorganger. De Commissie van Advies inzake Suiker werd op 5 april 1921 ontbonden.¹²⁴

46.1 RIJKSKANTOOR VOOR SUIKER

- 1107** Officiële naamlijst van kleinhandelaren, kleinbedrijven en fabrikanten van suikerhoudende goederen, benevens van tussenhandelaren, ingeschreven bij het Suiker-Distributiekantoor te Amsterdam. Campagne 1916-1917. Gedrukt.
1916 1 deel
- 1108** Overzichten van de suikerdistributie en van diverse suikerregelingen in de periode 1914-1916.
1916-1917 1 omslag
- 1109** Circulaires van het Suikerdistributiekantoor, nummers 4-11, 15.
1916-1917 1 omslag
- 1110** Mededelingen van de directie van het Rijkskantoor voor Suiker aan inspecteurs en controleurs van het Suikerdistributiekantoor. Doorslagen.
1917-1919 1 omslag

¹²³ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 462.

¹²⁴ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 152.

- 1111** Stukken betreffende regelingen inzake de suikerdistributie, contingentering van suikerbieten, kunsthoning en bepalingen voor witte suiker.
1917-1919 1 omslag
- 1112** Notulen van vergaderingen van de directie van het Rijkskantoor voor Suiker. Doorslagen.
1918-1919 1 omslag
- 1113** Agenda's van ingekomen rapporten van suiker-inspecteurs; met alfabetische naamindex.
1918-1919 1 deel

46.2 RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE SUIKERVERENIGING

- 1114-1117** Notulen van vergaderingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging.
1916-1918 4 delen
- 1114** 1916 nov 22 - 1917 jan 18
- 1115** 1917 jan 23 - 1917 sep 03
- 1116** 1917 sep 06 - 1918 feb 15
- 1117** 1918 feb 16 - 1918 jul 10
- 1118** Agenda's voor de vergaderingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging.
1917-1918 1 omslag

46.3 COMMISSIE VAN ADVIES VOOR HET RIJKSKANTOOR VOOR SUIKER

- 1119** Agenda's en notulen van vergaderingen van de Commissie van Advies van het Rijkskantoor voor Suiker met de directie van het Rijkskantoor voor Suiker.
1918-1920 1 omslag

47. RIJKSBUREAU VOOR TABAK, 1918-1919

Nadat in april 1917 een algemeen uitvoerverbod voor ruwe tabak was uitgevaardigd werd door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en belanghebbenden bij de tabaksindustrie in juni daaropvolgende het Algemeen Tabaksyndicaat 1917 opgericht. Het syndicaat had tot taak de uitvoering van distributiemaatregelen en diende de regering van advies. Na opheffing van het uitvoerverbod in juli 1917 stegen de prijzen en werd de handel in tabak een kettinghandel. Om dit tegen te gaan werd bij ministeriële beschikking van 14 februari 1918 (Stcrt. 38) het Rijksbureau voor Tabak ingesteld. Het bureau was gevestigd in Amsterdam. Voorzitter was Joh. Reijnen. Het Rijksbureau had tot taak het bestrijden van kettinghandel en het toezicht op de uitvoer van tabak. Bij ministeriële beschikking van 16 december 1919 (Stcrt. 264) werd het Rijksbureau voor Tabak met ingang van 1 januari 1920 opgeheven. De liquidatie werd bij ministeriële beschikking van 11 maart 1921 (Stcrt. 50), met ingang van 1 april 1921 beëindigd.¹²⁵

Aan de Commissie van Toezicht op het Rijksbureau voor Tabak, opgericht bij ministeriële beschikking van 14 februari 1918 (Stcrt. 38), werd het toezicht op de werkzaamheden van het Rijksbureau voor Tabak opgedragen. Daarnaast had de commissie tot taak de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te adviseren in tabaksaangelegenheden. Voor de regelingen voor de uitvoer en beschikbaarstelling van sigaren werd een sub-commissie ingesteld. De commissie was gevestigd in Amsterdam. Tot voorzitter werd benoemd H. Cremer. De Commissie van Toezicht op het Rijksbureau voor Tabak werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 16 december 1919 (Stcrt. 264), met ingang van 1 januari 1920.

- 1120** Stukken betreffende de regeling van de fermentatie van tabak.
1918-1919 1 omslag

- 1121** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende de verbouw en distributie van tabak in Nederland en Nederlands-Indië.
1918-1919 1 omslag
- 1122** Verslag van de Commissie van Toezicht voor het Rijksbureau voor Tabak over de werkzaamheden van het Rijksbureau voor Tabak in 1918. Gedrukt.
1919 1 katern
- 48. RIJKSKANTOOR VOOR THEE EN KOFFIE, 1918-1920**
voorheen: Rijksdistributiekantoor voor Thee en Koffie
Voordat de distributie van thee en koffie een rijksaangelegenheid was geworden werd de controle over thee en koffie uitgeoefend door de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij. Door de toename van de noodzaak van rantsoenering werd een rijksdistributiesysteem opgezet. Bij ministeriële beschikking van 30 augustus 1917 (Stcrt. 203) werd het Rijksdistributiekantoor voor Thee en Koffie ingesteld. De Nederlandse Overzee Trustmaatschappij bleef nog geruime tijd naast het kantoor werkzaam op het gebied van de distributie van thee en koffie. Het kantoor was gevestigd in Amsterdam. President-directeur was H.R. du Mosch, directeur was L. Bohlken. Taken van het kantoor waren de uitvoering van de distributieregeling voor thee en koffie en het toezicht op de naleving van die maatregelen. Aan het kantoor werden Commissies van Advies inzake Thee en Koffie toegevoegd. Bij ministeriële beschikking van 19 februari 1918 (Stcrt. 42) werd nog een Commissie van Advies inzake Thee- en Koffiesurrogaten ingesteld. Bij ministeriële beschikking van 3 juni 1918 (Stcrt. 128) werd de naam van het kantoor gewijzigd in Rijkskantoor voor Thee en Koffie. Het Rijkskantoor werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 19 mei 1919 (Stcrt. 116), met ingang van 25 mei 1919. Bij ministeriële beschikking van 15 maart 1920 (Stcrt. 52) werd de liquidatie beëindigd.¹²⁶
- 1123** Lijsten van theehandelaars en -verkopers.
1916-1918 1 omslag
- 1124** Theestatistieken.
1917-1918 1 omslag
- 1125** Jaaroverzicht van thee. Gedrukt.
1917-1918 1 omslag
- 1126** Stukken betreffende de reacties op de circulaire van C.H.J. ten Brink, theehandelaar en lid van de Commissie van Advies inzake Thee, betreffende het prijs- en distributiebeleid van de overheid inzake thee en de inbeslagneming van partijen thee bij Ten Brink in Leeuwarden.
1917-1918 1 omslag
- 1127** Circulaires, formulieren en bekendmakingen van het Rijkskantoor. Gedrukt.
1917-1919 1 omslag
- 1128** Stukken betreffende de oprichting, de organisatie en de opheffing van het Rijkskantoor.
1917-1919 1 omslag
- 1129** Besluiten van de minister van Landbouw, Handel en Nijverheid betreffende de koffie- en theedistributie en de surrogaten.
1917-1919 1 omslag
- 1130** Balans, staat van baten en lasten en kwartaalbegrotingen van het Rijkskantoor.
1917-1919 1 omslag

126 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1141.

1131-1133	Doorslagen van correspondentie door A. Bierens de Haan als bestuurslid van het Rijkskantoor ambtshalve ontvangen. 1917-1920	2 pakken en 1 omslag
	1131 1917	
	1132 1918	
	1133 1919-1920, 1 omslag	
1134	Notulen van de vergaderingen van het Rijkskantoor met de Commissie van Advies inzake Thee en de Commissie van Advies inzake Koffie op 25 januari 1918. 1918	1 omslag
1135	Stukken betreffende de levering van thee aan het leger. 1918	1 omslag
1136	Stukken betreffende het beleid inzake thee- en koffiesurrogaten. 1918	1 omslag
1137	Stukken betreffende de hervatting van de theedistributie. 1918	1 omslag
1138	Gedenkboek van het Rijkskantoor voor Thee en Koffie. Gedrukt. 1919	1 deel
1139	Stukken betreffende de opheffing van de crisismaatregelen inzake thee, het herstel van de vrije in-, uit- en doorvoer van thee en het houden van vrije veilingen. 1919	1 omslag
1140	Stukken betreffende het geschil tussen de N.V. Verenigde Hollandse Thee-Import-Compagnie (Holltic) en het Rijkskantoor. 1919-1920	1 omslag
1141	Verslag van de werkzaamheden van het Rijkskantoor voor Thee en Koffie, uitgebracht aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Gedrukt. [1920]	1 katern

49. RIJKSKANTOOR VOOR VERLICHTINGS- EN AANVERWANTE PRODUCTEN, 1918-1919

Tussen januari en mei 1917 was de aanvoer van paraffine, stearine, calcium-carbid, petroleum, gasolie en benzine onder invloed van de wereldoorlog sterk afgenomen. De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel besloot daarom tot het instellen van een verbod op de verkoop, aflevering en vervoer van genoemde artikelen. Verzoeken tot ontheffing van dit verbod konden worden ingediend bij de zogenoemde Toewijzingscommissies voor:

*Petroleum (instelling MB 4 april 1917, Stcrt. 80)

*Gasolie (instelling MB 4 april 1917, Stcrt. 80)

*Benzine (instelling MB 4 april 1917, Stcrt. 80)

*Kaarsen en schemerlichten (instelling MB 2 mei 1917, Stcrt. 102)

De Toewijzingscommissie voor Kaarsen en schemerlichten was tevens verantwoordelijk voor de verlening van ontheffing van verboden geldende voor calcium-carbid. De aanvragen voor ontheffing dienden echter te worden gericht aan de Rijksdistributie voor Calcium-carbid. Dit bureau was ingesteld bij ministeriële beschikking van 1 oktober 1917 (Stcrt. 229).

Bij beschikking van 6 juli 1918 (Stcrt. 156) werden deze Toewijzingscommissies met ingang van 1 juli 1918 opgeheven. De werkzaamheden van de Toewijzingscommissies gingen over naar het bij dezelfde beschikking ingestelde Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Producten.¹²⁷

Het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Producten was gevestigd in Den Haag.

President-directeur was C.L. van der Bilt, secretaris was W. Hoeksma. Het Rijkskantoor bestond uit vijf afdelingen en aan iedere afdeling was een Commissie van Advies toegevoegd: 1. Kaarsen, schemerlichten, paraffine, stearine en was; 2. Calcium-carbid; 3. Petroleum; 4. Gasolie, watergasteer

en teerolie; 5. Benzine, benzol, motorspiritus en terpentijn.

Het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Produkten had tot taak de regeling van de distributie van deze artikelen. Het Rijkskantoor werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 4 april 1919 (Stcrt. 80), met ingang van 1 mei 1919.

49.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1142-1143** Notulen van de gecombineerde vergaderingen van de Toewijzingscommissies voor petroleum, gasolie en benzine, later van de gecombineerde vergaderingen van de afdelingen III (petroleum) en IV (gasolie) van het Rijkskantoor voor Verlichting en Aanverwante Produkten met de Commissies van Advies.
- 1917-1919 1 deel en 1 omslag
- 1142** 1917 mei - 1918 jun, 1 deel
- 1143** 1918 jul, 1919 mrt-apr

49.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

49.21 ORGANISATIE

- 1144** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken betreffende de behandeling en selectie van archiefbescheiden van het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Produkten.
- 1919 1 omslag
- 1145** Stukken betreffende de liquidatie van het Rijkskantoor.
- 1919 1 omslag

49.22 TAAKUITOEFENING

49.221 Benzine

- 1146-1150** Notulen van vergaderingen van de Toewijzingscommissie voor Benzine, later de Afdeling V van het Rijkskantoor voor Verlichting en Aanverwante Produkten.
- 1917-1919 5 pakken
- 1146** 1917 apr-jun
- 1147** 1917 jul-dec
- 1148** 1918 jan-mei
- 1149** 1918 jun-sep
- 1150** 1918 okt - 1919 apr
- 1151** Stukken betreffende de toewijzing van benzine aan gebruikers.
- 1918 1 omslag

49.222 Calcium-carbid

- 1152** Notulen van vergaderingen van de Rijksdistributie van Calcium-carbid/ Afdeling II van het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Produkten.
- 1917-1919 1 pak
- 1153** Ingekomen rapporten van inspecteurs van de Rijksdistributie van Calcium-carbid, later van de Afdeling II van het Rijkskantoor voor Verlichtings- en Aanverwante Produkten; met agenda.
- 1917-1919 1 omslag

- 1154** Nota inzake de aanvoer en verbruik van calcium-carbid. Doorslag.
[1918] 1 stuk
- 1155** Stukken betreffende de prijsdaling van calcium-carbid en de instelling van een
reservefonds ter betaling van schadevergoedingen.
1919 1 omslag
- 49.223 Gasolie**
- 1156** Notulen van vergaderingen van de Toewijzingscommissie voor Gasolie.
1917 sep - 1918 jun 1 deel
- 49.224 Petroleum**
- 1157-1158** Notulen van vergaderingen van de Toewijzingscommissie voor Petroleum.
1917-1918 2 delen
In inv.nr 1157 tevens notulen van enige vergaderingen van de Toewijzingscommissie voor Gasolie,
apr-aug 1917.
- 1157** 1917 apr - 1917 sep
- 1158** 1917 sep - 1918 jul
- 1159** Notulen van vergaderingen van het Rijkskantoor voor Verlichting en Aanverwante
Producten, Afdeling III Petroleum, met de Commissie van Advies voor het
Rijkskantoor voor Verlichting en Aanverwante Producten.
1918-1919 1 omslag

50. RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VLEESVERENIGING, 1915-1918

voorheen: Rijks Centraal Bureau tot regeling van de afzet van Varkens en Varkensvlees
Het Rijks Centraal Bureau tot regeling van den afzet van Varkens en Varkensvlees, gevestigd in Den Haag, werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 17 maart 1915 (Stcrt. 65). Het bureau had tot taak de regeling van de beschikbaarstelling van varkens en varkensvlees. Directeur was O. Reitsma. Het bureau werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 16 oktober 1915 (Stcrt. 243), met ingang van 24 oktober 1915. De taken van het bureau werden overgedragen aan de bij dezelfde beschikking ingestelde Rijkscommissie van Toezicht op de Varkensvleesvereniging.
Op 13 september 1915 is, door het Nederlands Landbouwcomité en de vereniging De Inkoop-Combinatie, de Varkensvleesvereniging opgericht (Stcrt. 252). Bij KB van 14 september 1916 nr 9 werd de Varkensvleesvereniging omgevormd tot de Vleesvereniging (Stcrt. 557). De vereniging was gevestigd in Den Haag. De Varkensvleesvereniging had tot doel de beschikbaarstelling van varkensvlees voor binnenlands gebruik te regelen. Daarnaast moest ze de uitvoer van varkensvlees regelen, dit uiteraard in overeenstemming met de regelingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel. Na de omvorming van de Varkensvleesvereniging tot Vleesvereniging werd haar takenpakket uitgebreid tot al het vlees en vet. De vereniging stond onder toezicht van de Rijkscommissie van Toezicht op de (Varkens)-Vleesvereniging. De Vleesvereniging werd per 1 mei 1919 ontbonden bij ministeriële beschikking van 29 april 1919 (Stcrt. 99).
De Rijkscommissie van Toezicht op de Varkensvleesvereniging was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was H. Smeenge, secretaris was A.J. Hooiberg. Deze Rijkscommissie oefende toezicht uit op de werkzaamheden van de Varkensvleesvereniging. Bij ministeriële beschikking van 16 november 1916 (Stcrt. 270) werd de naam van de Rijkscommissie gewijzigd in Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging. De Rijkscommissie van Toezicht werd formeel opgeheven bij ministeriële beschikking van 29 april 1918 (Stcrt. 94), met ingang van 1 mei 1918. De Rijkscommissie bleef echter nog tot en met juli 1918 haar werkzaamheden uitoefenen.

50.1 RIJKS CENTRAAL BUREAU TOT REGELING VAN DE AFZET VAN VARKENS EN VARKENSVLEES

- 1160** Circulaires van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Rijks Centraal
Bureau tot regeling van de afzet van varkens en varkensvlees. Gedrukt.

1915 1 omslag

50.2 RIJKSCOMMISSIE VAN TOEZICHT OP DE VLEESVERENIGING

1161 Notulen van vergaderingen van de Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging, met inhoudsopgave.
1916-1918 1 omslag

1162 Verslag van de werkzaamheden van de Vleesvereniging over 1917 - april 1918.
Gedrukt.
1918 1 deel

1163 Statistisch overzicht der distributie van regeeringsvarkens gedurende 1916.
[1917] 1 deel

1164 Rapport nopens de verrichtingen van de Varkensvleeschvereniging en de Vleeschvereniging gedurende het tijdvak 13 september 1915 - 30 april 1918, met bijlagen.
1919 1 pak

50.3 VLEESVERENIGING

1165 Accountantsrapport betreffende de Onderlinge Vlees Maatschappij in Rotterdam in verband met het aankopen van varkens bestemd voor regeeringszouting.
1917 1 stuk

1166 Notulen van de laatste algemene vergadering van de Vleesvereniging op 21 mei 1918.
1918 1 stuk

1167 Stukken betreffende de wijziging van statuten van de Aardappelvereniging, de Botervereniging, de Eiervereniging, de Fruit-Centrale, de Groenten-Centrale, de Vereniging van Fabrieken van Melkprodukten, de Peulvruchtenvereniging, Pluimveevereniging en de Vleesvereniging, in verband met beleidswijzigingen van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel inzake de organisatie en bevoegdheden van de crisisinstellingen.
z.d. 1 omslag

51. WOLCOMMISSIE, 1915-1918

De Wolcommissie werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 29 mei 1915, op initiatief van de Nijverheidscommissie. De aanleiding tot de oprichting was de vordering van een belangrijk deel van de Nederlandse wol ten behoeve van het Nederlandse leger in 1915/1916 en het staken van de aanvoer van buitenlandse wol, waardoor een tekort dreigde te ontstaan. Met het oog op de eventuele distributie van wol adviseerde de Nijverheidscommissie aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel een Wolcommissie in te stellen die de ministeries zou kunnen adviseren omtrent de stand van zaken met betrekking tot de vordering, de distributie en de uitvoer van wol en wollen artikelen. De Wolcommissie had verder tot taak de belangen te behartigen van producenten en gebruikers van wol door middel van het op peil houden van de voorraden wol en het evenredig distribueren van de voorraden onder de belanghebbenden.¹²⁸

De commissie was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was V.R.Y. Croesen, secretaris W.A. Leembruggen. Bij ministeriële beschikking van 5 september 1918 (Stcrt. 207) werd de Wolcommissie ontbonden. De taken van de Wolcommissie werden aan de Centrale Dienst van de Arbeidsinspectie overgedragen.

1168 Notulen van vergaderingen van de Wolcommissie.

1915-1918

1 pak

52. RIJKSCOMMISSIE VOOR DE DISTRIBUTIE VAN IJZER EN STAAL, 1916-1919

Met het instellen van het Duitse verbod op de uitvoer van ijzer- en staalprodukten op 28 september 1916 nam de Nederlandse aanvoer van ijzer en staal in belangrijke mate af. Op initiatief van de Nijverheidscommissie werd bij KB van 23 oktober 1916 nr 25 (Stcrt. 251) de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal ingesteld. Zij was gevestigd in Den Haag. Voorzitters waren achtereenvolgens H.J.E. Wenckebach en J.M.A. ridder van der Does de Bye, secretaris was F.J.M. de Jonge. De Rijkscommissie had twee taken:

*het plegen van overleg met de Duitse regering over de aanvoer van ijzer- en staalprodukten
*het uitvoeren van de distributieregelingen op het gebied van ijzer en staal.

De Rijkscommissie was samengesteld uit vertegenwoordigers van de handel en industrie in ijzer en staal en de Rijksnijverheidsconsulenten. Bij KB van 24 februari 1917 nr 30 werd de organisatie van de Rijkscommissie gewijzigd: de leiding van de commissie werd opgedragen aan een uitvoerend bureau bestaande uit drie leden. De Rijkscommissie werd opgeheven bij KB van 10 april 1919 nr 30 (Stcrt. 86), met ingang van 1 mei 1919. Bij ministeriële beschikking van 3 november 1919 werd de liquidatie beëindigd.

52.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1169** Notulen van vergaderingen van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal, met inhoudsopgave.
1916-1918 1 band
- 1170** Notulen van vergaderingen van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal met de adviserende leden.
1916-1919 1 pak
- 1171** Notulen van vergaderingen van afdelingschefs van het Uitvoerend Bureau van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal.
1917-1918 1 omslag
- 1172** Circulaires van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal, nrs 1-55.
1917-1919 1 omslag
- 1173** Circulaires van het Uitvoerend Bureau van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal aan:
importeurs van ijzer- en staalprodukten, letters A-U
controleurs belast met het toezicht op de aflevering van ijzer en staal uit voorraad, nrs 1-8
handelaren in ijzer- en staalprodukten, nrs 1-11.
1917-1919 1 pak

52.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN**52.21 ORGANISATIE**

- 1174** Organisatieschema van het Uitvoerend Bureau van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal.
1917 1 stuk
- 1175** Stukken betreffende werkzaamheden, voorschriften ten aanzien van te voeren administratie en werkverdeling van inspecteurs en controleurs van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal.
1917-1918 1 omslag

- 1176** Correspondentie van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal met de Algemene Rekenkamer inzake problemen ten aanzien van de goedkeuring van de balans en administratie per 31 december 1917 en 1918.
1918-1919 1 omslag

52.22 TAAKUITOEFENING

52.221 Algemeen

- 1177** Stukken betreffende de in- en uitvoer van ijzer naar Nederlands-Indië en Duitsland, de maximumprijsbepaling van ijzer- en staalprodukten, distributiemaatregelen met betrekking tot oud ijzer en de instelling van een ijzerwarencommissie.
1916-1919 1 pak
- 1178** Overzicht van koninklijke besluiten en ministeriële beschikkingen inzake ijzer en staal over de periode 1914-1920.
1920 1 stuk
- 1179** Overzicht van de werkzaamheden van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal en een beknopt verslag over de onderhandelingen met Duitsland over de invoer van ijzer en staal, met bijlagen. Gedrukt.
1921 1 pak

52.222 In-, uit- en doorvoer

- 1180** Stukken betreffende besprekingen tussen Nederland en Duitsland inzake de import van Duitse ijzer- en staalprodukten.
1916-1919 1 omslag
- 1181** Regelingen voor de invoer van ijzer en staal uit Duitsland en uit door Duitsland bezette gebieden. Gedrukt.
1917 1 katern
- 1182** Maandelijkse in- en uitvoerstatistieken van ijzer- en staalprodukten.
1917 jan-apr 1 omslag
- 1183** Ingekomen statuten, huishoudelijk reglement, oprichtingscirculaire en verslag van de oprichtingsvergadering van de Vereniging voor de regeling van het IJzervervoer.
1917-1920 1 omslag
- 1184** Ingekomen verslagen van de Raad van Toezicht voor de Vereniging voor de regeling van het IJzervervoer, met geleidebrieven. Afschriften.
1917-1921 1 omslag
- 1185** Plan van aanpak voor het Uitvoerend Bureau van de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal in geval dit bureau de leiding van de gemeenschappelijke inkoop van ijzer uit het buitenland krijgt.
1918 1 stuk
- 1186** Verslagen van besprekingen tussen vertegenwoordigers van ijzerhandelaren, de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal en de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.
1918 2 stukken

- 1187** Nota inzake de wenselijkheid tot het vaststellen van nieuwe regelingen betreffende de uitvoer van ijzer- en staalprodukten naar Duitsland. Doorslag. [1918] 1 stuk
- 1188** Ingekomen verslag van de Vereniging voor de regeling van het IJzervervoer van de werkzaamheden over de periode oktober 1917 tot mei 1920. 1920 1 katern

52.223 Distributie

- 1189** Nota houdende de verdediging van de directeur van de N.V. Nederlandse IJzerhandel in een juridisch geschil over de hem ten laste gelegde overtreding van de Distributiewet 1916. Afschrift. 1917 1 stuk
- 1190** Ontwerp-instructie houdende voorschriften voor erkende handelaren in ijzer en staal. 1918 1 stuk
- 1191** Verslag van een bespreking tussen vertegenwoordigers van ijzerhandelaren en de Rijkscommissie voor de Distributie van IJzer en Staal inzake de bepaling van de inkoop-politiek en het vraagstuk van de gemeenschappelijke inkoop van ijzer en staal. 1918 1 stuk
- 1192** Ministeriële beschikkingen betreffende de distributie van ijzer en staal, draadnagels, zink, pasmunt, koper en drukletters, met inhoudsopgave. Gedrukt. 1918-1919 1 omslag
- 1193** Stukken betreffende de overeenkomst tussen industrilen en ijzerhandelaren inzake oud gegoten ijzer. 1918-1919 1 omslag

53. RIJKSKANTOOR VOOR ZEEP, 1917-1919

voorheen: Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkszeepbureau
De Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkszeepbureau, later het Rijkskantoor voor Zeep werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 17 december 1917 (Stcrt. 295). Zij was gevestigd in Den Haag. Voorzitter was L. Albers, secretaris was C.W.T. van den Brandhof. De taak van de commissie was het adviseren aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel op het gebied van de voorraden zeep en de distributie van zeep. Bij beschikking van 20 juni 1918 werd de naam van het Rijkszeepbureau gewijzigd in Rijkskantoor voor Zeep. De Commissie van Advies toegevoegd aan het Rijkskantoor voor Zeep werd ontbonden bij ministeriële beschikking van 26 mei 1919 (Stcrt. 122), met ingang van 1 juni 1919.

- 1194-1196** Notulen en concept-notulen van vergaderingen van de Commissie van Advies van het Rijkszeepbureau, later het Rijkskantoor voor Zeep. 1917-1919 3 delen
- 1194** 1917-1918
- 1195** 1918-1919
- 1196** Concept-notulen, 1918-1919

54. RIJKSKANTOOR VOOR ZINK, LOOD EN TIN, 1915-1920

voorheen: Zinkdistributievereniging en het Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink

Tijdens een vergadering van de chef van de Afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel met vertegenwoordigers uit de lood- en zinksector op 26 oktober 1915 werd besloten tot het oprichten van een vereniging ter uitoefening van de controle op te verstrekken hoeveelheden zink in Nederland. Deze vereniging werd genoemd de "Distributievereniging van door tusschenkomst der Nijverheidscommissie verkrijgbaar gesteld Bladzink", beter bekend onder de namen Zinkdistributievereniging of -commissie. De vereniging was gevestigd in Amsterdam. Voorzitters waren D.J. Jongeneel en F. Begemann. Secretarissen waren F.F. Meywald en F. Grevers. De taak van deze vereniging was controle uit te oefenen op de distributie van bladzink en de Nijverheidscommissie hierover te adviseren. Door de omzetting van het distributieapparaat in het najaar van 1917 van een privaatrechtelijke organisatie naar een overheidsorgaan werd de naam van de Zinkdistributievereniging bij ministeriële beschikking van 17 oktober 1917 (Stcrt. 243) gewijzigd in Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink.¹²⁹ Het Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink was gevestigd in Den Haag. Directeur was F. Begemann, secretaris was H. Grevers. Het toezicht op de werkzaamheden van het Rijksbureau werd bij dezelfde beschikking opgedragen aan de Commissie van Advies voor het Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink. Het Rijksbureau had tot taak de regeling van de distributie van blokzink en bladzink. Bij ministeriële beschikking van 27 februari 1918 (Stcrt. 49) werd deze bevoegdheid uitgebreid met het artikel lood. Bij ministeriële beschikking van 1 mei 1918 (Stcrt. 101) kwam hier ook nog tin bij en daarom werd de naam van het Rijksbureau gewijzigd in Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin. Het Rijkskantoor werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 17 maart 1919 (Stcrt. 64), met ingang van 1 april 1919. De liquidatie werd beëindigd per 15 februari 1920.

- 1197** Notulen en vergaderstukken van de Zinkdistributievereniging of Zinkcommissie, Rijksbureau voor Blokzink en Bladzink en het Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin. 1915-1919 1 pak
- 1198** Stukken betreffende een geschil tussen het Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin en fabrikanten van metalen capsules, over de distributie van theelood. 1918-1919 1 omslag
- 1199** Verslag van de werkzaamheden van het Rijkskantoor voor Blokzink en Bladzink en van het Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin over de periode oktober 1917 tot maart 1919. 1919 1 band

55. ZUIVELKANTOOR, 1919-1921

Het Zuivelkantoor is officieel geïnstalleerd door de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tijdens een vergadering van het bestuur van het Zuivelkantoor op 11 september 1919. Het Zuivelkantoor bestond echter al vanaf mei 1919.¹³⁰ De taak van het Zuivelkantoor stond omschreven in de ministeriële beschikking van 15 augustus 1919 (Stcrt. 178): de zorg voor de regelmatige voorziening in zuivelproducten, in overeenstemming met de geldende voorschriften van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en het voorkomen van willekeurige prijsopdrijving. Het Zuivelkantoor stond onder rechtstreeks toezicht van de voorzitter van de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden. In de praktijk hield het Zuivelkantoor zich bezig met de uitvoering van de regeling tot behoorlijke melkvoorziening van Nederland en verwierf inkomsten uit betalingen van exporteurs van zuivelproducten. Deze betalingen werden door de Nederlandse Uitvoer Maatschappij aan de exporteurs opgelegd, krachtens artikel 2 van het KB van 22 december 1917 (Stb. 726). Het Zuivelkantoor trad als het ware als kassier van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij op: de uitvoerrechten voor zuivelproducten werden door het Zuivelkantoor geïnd.¹³¹ Het kantoor was gevestigd Den Haag. Voorzitter was O. Reitsma, secretaris was H. van de Bosch. Het Zuivelkantoor werd opgeheven bij ministeriële beschikking van 22 april 1921 (Stcrt. 78) met ingang van 1 mei 1921. Bij dezelfde beschikking werd een commissie ingesteld die was belast met de liquidatie van het Zuivelkantoor. Deze commissie werd opgeheven op 18 oktober 1921 (Stcrt. 202). Na liquidatie zijn de baten en lasten van het Zuivelkantoor overgegaan naar de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.¹³²

129 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1199.

130 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1205.

131 ARA-II, archief van de Directie van de Landbouw, Afdeling Zuivelaangelegenheden, inv.nr 4: Nota van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij ter toelichting van voorstellen tot overname van het Zuivelkantoor.

132 ARA-II, archief van de Directie van de Landbouw, Afdeling Zuivelaangelegenheden, inv.nr 4: Rapport van de Commissie tot Liquidatie van het Zuivelkantoor, p. 5.

-
- 1200** Vergaderstukken van vergaderingen van gedelegeerde commissarissen van het Zuivelverrekenkantoor. Afschriften; met bijlagen.
1918-1919 1 pak
- 1201** Stukken betreffende de reglementering van distributie en in- en uitvoer voor boter, melk en kaas.
1919 1 omslag
- 1202** Notulen van de vergadering van het bestuur van het Zuivelkantoor met vertegenwoordigers van zuivelproducenten.
1919 1 omslag
- 1203** Notulen van vergaderingen van het bestuur van het Zuivelkantoor met de Commissie van Advies voor Zuivelaangelegenheden. Afschriften.
1919 1 omslag
- 1204-1208** Vergaderstukken van vergaderingen van het bestuur van het Zuivelkantoor.
1919-1921 5 pakken
- 1204** 1919 mei-sep
 - 1205** 1919 sep-dec, vergaderingen nrs 1-17
 - 1206** 1920 jan-apr, vergaderingen nrs 18-32
 - 1207** 1920 mei-sep, vergaderingen nrs 33-52
 - 1208** 1920 okt - 1921 apr, vergaderingen nrs 53-71
- 1209** Stukken betreffende verzoeken van kaasexporteurs aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om restitutie van teveel betaalde uitvoerrechten.
1920 1 omslag

D. IMPORT- EN EXPORTORGANEN

56. COMMISSIE VOOR DE NEDERLANDSE HANDEL, 1914-1919

De Commissie voor de Nederlandse Handel (CNH) werd op 19 september 1914 in overleg met de Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Landbouw, Nijverheid en Handel opgericht door C.J.K. van Aalst, president van de Nederlandse Handelsmaatschappij, jhr L.P.D. op ten Noort, president-directeur van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, J. van Vollenhoven, lid van de Tweede Kamer, A.G. Kröller, firmant van Wm.H. Müller & Co, en prof.mr C. van Vollenhoven, hoogleraar in Leiden. Als secretaris trad mr J.E. Claringbould, directeur van de Kamer van Koophandel in Den Haag, op. Het bureau van de commissie was gevestigd aan de Parkstraat 105 in Den Haag. De commissie nam het initiatief tot oprichting van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij (NOT). De commissie had ten doel adviezen en voorlichting te geven aan de overheid en het bedrijfsleven omtrent geoorloofde daden van handel en scheepvaart en die welke verboden of ontraden moesten worden in verband met de neutraliteitsverklaring, contrabande-bepalingen, uitvoerverboden etc. Tevens bood de commissie steun aan Nederlandse firma's die ten onrechte op een buitenlandse zwarte lijst waren geplaatst om de betrokken firma's hiervan afgevoerd te krijgen. In maart 1916 werd met het Britse Foreign Trade Department een regeling getroffen, dat alvorens een Nederlandse firma op de statutory list (general black list) werd geplaatst, de commissie hiervan officieus een mededeling ontving, zodat een contra-expertise mogelijk zou zijn. Bij besluit van de Uitvoerende Commissie van de NOT van 25 maart 1916 werd deze taak in handen gegeven van de Commissie voor de Engelse Zwarte Lijst, later de Sub-commissie C van de NOT genaamd, onder voorzitterschap van de eerdergenoemde Claringbould. Deze commissie hield haar (hoor)zittingen ten burele van de Commissie voor de Nederlandse Handel.¹³³ Per 1 augustus 1918 werden de "zwarte lijst-zaken" onder direkt NOT-verband gebracht. Ook ten aanzien van de voorlichting van het bedrijfsleven had de NOT al een belangrijk deel van de taken van de commissie overgenomen. De commissie bleef in naam bestaan tot zij, evenals de NOT, haar werkzaamheden in juli 1919 beëindigde.

56.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1210-1226

Ingekomen en minuten van uitgaande brieven, alfabetisch geordend op naam van geadresseerde of afzender.

1914-1919

17 pakken

1210	1914 sep
1211	1914 okt
1212	1914 nov
1213	1914 dec
1214	1915 jan
1215	1915 feb
1216	1915 mrt
1217	1915 apr-mei
1218	1915 jun-aug
1219	1915 sep-dec
1220	1916 jan-mei
1221	1916 jun-sep
1222	1916 okt-dec
1223	1917 jan-apr
1224	1917 mei-dec
1225	1918 jan-dec
1226	1919 jan-aug

56.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1227-1228

Stukken betreffende de organisatie en werkzaamheden van de Commissie voor de

¹³³ Over de Sub-commissie C en de bemoeienissen van de Commissie voor de Nederlandse Handel hiermee, zie: Ch.A. van Manen, De Nederlandse Overzee Trustmaatschappij (Den Haag, 1935), deel V, p. 235-236. De archiefbescheiden van beide commissies zijn geheel vermengd geraakt en thans centraal beschreven in het archief van de Sub-commissie C, zie p. 251. Zie tevens inv.nr 1756A.

- Nederlandse Handel.
1914-1918 1 omslag en 1 pak
1227 Interne organisatie
1228 Belangrijke bescheiden, richtlijnen voor de uitvoerende werkzaamheden van de commissie
- 1229 Stukken betreffende de organisatie en werkwijze van de NOT en de Uitvoerende Commissie; met bijgevoegde inhoudsopgave.
1914-1919 1 pak
- 1230 Ingekomen stukken naar aanleiding van verzoeken van de commissie aan scheepvaartmaatschappijen om opgave van aangehouden schepen en scheepsladingen.
1914-1916 1 pak
- 1231-1233 Berichten, verzamelde Nederlandse, Duitse en geallieerde regelingen betreffende uitvoerverboden en lijsten van contrabande.
1914-1919 3 pakken
1231 Band I
1232 Band II, met inhoudsopgave
1233 Band III, met inhoudsopgave
- 1234 Ingekomen brieven van het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdende mededelingen omtrent de vonnissen van het Franse Conseil des Prises (Prijzenhof) tot aanhouding van Nederlandse scheepsladingen.
1915 1 omslag
- 1235 Correspondentie met Nederlandse importeurs van tin inzake de eindbestemming van via Engeland aangevoerde tinslabs.
1915 1 omslag
- 1236-1237 Kranteknipsels betreffende de economische situatie en de maatregelen op het gebied van in- en uitvoer.
1914-1919 2 pakken
1236 1914-1917
1237 1917-1919

57. NEDERLANDSE OVERZEE TRUSTMAATSCHAPPIJ, 1914-1926

De Nederlandse handel en industrie ondervond grote moeilijkheden na het uitbreken van de eerste wereldoorlog door de inslagname van schepen en hun ladingen door de geallieerden, met name de Engelse regering. Er werden steeds meer eisen gesteld aan de overzeese handel van Nederland, waarmee de geallieerden wilden verhinderen, dat in Nederland ingevoerde goederen bij de Centralen terecht kwamen. Het aanhouden en opbrengen van Nederlandse koopvaardij schepen, het inbeslag nemen van ladingen en het aanscherpen van de contrabandebepalingen dreigden de Nederlandse aanvoer van overzee te verstikken. Binnen de Commissie voor de Nederlandse Handel, met name op initiatief van A.G. Kröller, kwam begin november 1914 het idee naar voren om een trust op te richten, een particuliere beheersmaatschappij die de belangen zou behartigen van de Nederlandse handel en industrie. Deze zou naar de belligerenten toe garant moeten staan voor een onpartijdige import van goederen. Zonder directe betrokkenheid van de overheid kon het regeringsbeleid van neutraliteit beter zijn beslag krijgen. De Nederlandse Overzee Trustmaatschappij (NOT) werd met instemming van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de vorm van een naamloze vennootschap opgericht bij KB van 23 november 1914 nr 35.¹³⁴ Het doel van de NOT werd omschreven als:

134 Stcrt. 27 november 1914/279, bijvoegsel nr 1181. Op 24 november 1914 werd de oprichtingsakte verleden voor notaris J. van Herwijnen in Den Haag. De NOT had een maatschappelijk kapitaal van f. 2.400.000,-, onderverdeeld in 2400 aandelen, die geplaatst werden bij het Nederlandse bedrijfsleven.

(...) het verlenen van hare tusschenkomst in den ruimste zin des woords ten behoeve van Nederlandsche kooplieden of Nederlandsche vennootschappen van koophandel ter verzekering van den ongestoorden aanvoer van overzee van artikelen, welke door oorlogvoerende mogendheden tot absolute dan wel tot conditioneele contrabande zijn verklaard of daartoe alsnog verklaard kunnen worden. Het doen van eenigerlei zaken voor eigen rekening is uitdrukkelijk uitgesloten....¹³⁵ Met de geallieerden werden overeenkomsten gesloten, waarbij de NOT garandeerde dat alle aan haar geconsigneerde goederen niet doorgevoerd of als fabricaat uitgevoerd zouden worden naar de vijandige oorlogvoerende landen. De NOT op haar beurt diende soortgelijke garanties te verkrijgen van de afnemers van deze goederen. Hiertoe werden vergaande overeenkomsten met het bedrijfsleven gesloten, die de NOT het recht gaven een strikte controle te voeren op het gehele goederenverkeer. Overtredingen van de overeenkomst werden bestraft met zware geldstraffen, die op eerste vordering voldaan dienden te worden. Bovendien werden er met de oorlogvoerende partijen overeenkomsten gesloten inzake in- en uitvoerquota van produkten -alleen voor binnenlandse consumptie- en goederen waarin niet dan wel met bijzondere machtiging in gehandeld mocht worden. Overtredende ondernemers konden zowel door de geallieerde regeringen als door de NOT op de black list geplaatst worden en zodoende verstoken blijven van goederenaanvoer.

Het hoogste bestuursorgaan binnen de NOT was de Raad van Bestuur. Voorzitter van de raad werd C.J.K. van Aalst, secretaris de advocaat mr A. Maclaine Pont.¹³⁶ In de Raad van Bestuur namen vertegenwoordigers uit het bank-, handels- en scheepvaartwezen plaats. Een aantal leden van de Commissie voor de Nederlandse Handel zat ook in de Raad van Bestuur van de NOT. De raad benoemde uit zijn midden een Uitvoerende Commissie, te beschouwen als een dagelijks bestuur. De Uitvoerende Commissie stelde in 1915-1916 een drietal sub-commissies in om specifieke aspecten van haar taak te behandelen. De secretarissen fungeerden als directeuren van de NOT, belast met de uitvoering van de besluiten van de Raad van Bestuur en van de Uitvoerende Commissie.

De NOT groeide in korte tijd uit tot een organisatie van ruim 900 personeelsleden, ondergebracht in ruim vijftien gebouwen in Den Haag, de statutaire standplaats. De organisatie telde ca. 20 afdelingen en ca. 30 commissies. In 1917 namen de activiteiten van de NOT, onder meer ten gevolge van de stagnerende handel over zee door de duikbotenoorlog, af. Het aantal personeelsleden verminderde van 879 in juli 1917 naar 673 in juli 1918, de organisatie werd in 1918 vereenvoudigd. De Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders machtigden op 11 juli 1919 de Uitvoerende Commissie tot liquidatie van de organisatie over te gaan. De overeenkomsten van de NOT met de geallieerden werden per 12 juli 1919 opgezegd. De NOT trad op 1 januari 1920 in liquidatie, welk proces op 20 maart 1926 werd beëindigd.

Hoe was de reguliere werkwijze bij de NOT?¹³⁷ Een handelaar die goederen wilde invoeren, wendde zich doorgaans eerst tot het Centraal Bureau voor Inlichtingen. Dit bureau verwees de klant door naar de juiste afdeling van de NOT. De toekomstige importeur diende bij de Afdeling Contracten twee aanvragen in: een verzoek om de goederen aan de NOT te mogen adresseren en een aanvraag voor een consent. Zodra de Uitvoerende Commissie de aanvraag had gefiatteerd, ontving de importeur een contract tot ondertekening. Na ondertekening kreeg de importeur het consent toegezonden. Om de naleving van het contract te verzekeren, diende de toekomstig importeur een garantie af te geven, een borgtocht in de vorm van een bank- of onderpandgarantie. Gemeenten hoefden geen garanties te stellen, indien het contract door burgemeester en wethouders was getekend. Bij aankomst van de goederen in een Nederlandse haven ontving de NOT het cognossement, de zeevrachtbrief. Het personeel van de Afdeling Cognossementen controleerde onder meer aan de hand van de zeevrachtbrief of het aangevoerde goed overeenstemde met de inhoud van het contract, de factuur en de garantie. Sommige goederen werden, al dan niet verplicht, na aankomst in vemen opgeslagen. Wenste een importeur een partij goederen, opgeslagen in een veem, te verkopen, dan diende hij een verzoek hiertoe te richten aan de Onderafdeling Vemen van de Afdeling Contracten. Na goedkeuring door de Uitvoerende Commissie, ontving de importeur een koperscontract ter ondertekening. Na retournering ontving de importeur een 'goedkeuring tot aflevering'.

Sub-commissie A: Commissie voor Nederlandse Overzeese Belangen

De commissie werd ingesteld door de Uitvoerende Commissie op 13 maart 1915 met als specifieke taak: de afgifte van certificaten tot inlading en manifest-verklaringen voor scheepsladingen, dat alleen die goederen werden vervoerd waarover door de NOT met de Engelsen een overeenkomst was gesloten. De commissie moest instaan voor de door haar afgegeven certificaten van oorsprong.

¹³⁵ Ch.A. van Manen, *De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij* (Den Haag 1935), deel VII, p. 108.

¹³⁶ In functie van 15-12-1914 tot 31-12-1919. Wegens de omvang der werkzaamheden werden nog de volgende secretarissen aangesteld: S.M.D. Valstar (Algemene Zaken, 15-10-1915 tot 31-05-1919), G.W. van der Goes (Algemene Correspondentie, 15-10-1915 tot 31-12-1919) en mr H.L. de Beaufort (voordien adjunct-secretaris, opvolger van Valstar, secretaris van 01-06-1919 tot 31-12-1919).

¹³⁷ G. Keller, *De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij, haar oorsprong en werkwijze* (Amsterdam 1916), p. 26-50. Van Manen, deel II, p. 10-11.

Zo golden er bepalingen dat er in te verscheppen Nederlandse goederen naar Nederlands-Indië niet meer dan 25% aan Duitse grondstoffen verwerkt mocht zijn. Vanaf 16 mei 1919 behoefde de commissie geen certificaten meer te verstrekken voor goederen van "niet-vijandelijke" herkomst. Sub-commissie B: Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland
Op 16 april 1915 kwamen de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, de Afdeling Handel van zijn ministerie, de Nijverheidscommissie en de Commissie voor de Voeding van Mens en Dier en de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij in vergadering bijeen ter bespreking van de handel met het buitenland. Zij besloten in verband met de toenemende moeilijkheden tot de oprichting van de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland oftewel de Sub-commissie B van de NOT (..) welke niet alleen den uitvoer uit Duitsland zou behandelen, maar de gehele ruilpolitiek zou regelen.¹³⁸ De commissie bestond uit vertegenwoordigers van de NOT, de Nijverheidscommissie en de Commissie voor de Voeding van Mens en Dier en een interdepartementale commissie, waarin de Ministeries van Landbouw, Nijverheid en Handel, Buitenlandse Zaken, Financiën, Marine en Oorlog en het Munitiebureau zitting hadden. Deze interdepartementale commissie had evenwel geen stemrecht in de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland. De dagelijkse leiding (uitvoerend lid) was in handen van mr J.T. Linthorst Homan, voorzitter van Commissie voor de Voeding van Mens en Dier.

De Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland zou worden betrokken bij alle besluiten aangaande de handelspolitiek. De commissie behandelde aanvragen voor in- en uitvoer van goederen, waartoe de rijksoverheid uiteindelijk toestemming verleende. De commissie adviseerde tevens inzake de handelseisen van Nederland en de belligerenten en onderhandelde met de buitenlandse legaties over handelsaangelegenheden. Door de oprichting van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) in 1917 werden de werkzaamheden van de commissie overbodig. Op 31 december 1917 gingen haar personeel en een deel van de taken over naar de NUM. De commissie handelde in 1918 nog slechts enkele netelige kwesties af.¹³⁹

Sub-commissie C: Commissie voor de Zwarte Lijsten

In maart 1916 werd tussen de NOT en het Britse Foreign Trade Department een regeling getroffen, dat alvorens een Nederlandse firma op de statutory list (general black list) vanwege overtreding van de handelsbepalingen werd geplaatst, de NOT hiervan officieus mededeling ontving, zodat een contra-expertise mogelijk zou zijn. Bij besluit van de Uitvoerende Commissie van 25 maart 1916 werd de Commissie voor de Engelse Zwarte Lijst, later de Sub-commissie C van de NOT genaamd, ingesteld onder voorzitterschap van mr J.E. Claringbould, secretaris van de Commissie voor de Nederlandse Handel. Deze commissie hield haar (hoor)zittingen ten burele van de Commissie voor de Nederlandse Handel.¹⁴⁰ In januari 1918 kwamen hier tevens de werkzaamheden bij ten aanzien van de Liste noire générale Française. In augustus 1918 werden de meeste werkzaamheden van de Commissie voor de Nederlandse Handel onder de Sub-commissie C gebracht.

Stichting "Archieven van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij", 1919-1937

In de laatste buitengewone vergadering van de aandeelhouders van de NOT op 30 december 1919 werden de oprichting van de Stichting Archieven der Nederlandse Overzee Trustmaatschappij en haar statuten goedgekeurd. De stichting diende zorg te dragen voor de geschiedschrijving van de NOT en het geordend en veilig bewaren van haar archieven. Het bestuur van de stichting werd aanvankelijk gevormd door Van Aalst (voorzitter), Op ten Noort, J. van Vollenhoven, A. Roelvink en G.H. Hintzen, allen afkomstig uit de NOT. De stichting kreeg van het NOT de herenhuizen aan de Nassaulaan en Mauritskade in Den Haag ter beschikking, opslagmateriaal en kapitaal. In 1935 voltooide dr Charlotte van Manen de geschiedschrijving van de NOT met de publikatie van De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij in zes volumineuze delen.

De stichting werd in 1937 opgeheven. De archieven van de NOT en het pand Nassaulaan 18 werden aan de Staat der Nederlanden geschonken. De afwikkeling van zaken, waaronder de overdracht van de archieven aan het Algemeen Rijksarchief, werden in handen gelegd van een trustee, die in 1941 zijn taak beëindigde.

57.1 RAAD VAN BESTUUR EN UITVOERENDE COMMISSIE

57.11 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

57.111 Notulen

- 1238-1271** Notulen van de vergaderingen van de Uitvoerende Commissie en van de Raad van Bestuur; met bijgebonden klappers.

¹³⁸ Van Manen, deel I, p. 60.

¹³⁹ Van Manen, deel IV, p. 121, 159; deel V, p. 232.

¹⁴⁰ ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, archief van de Commissie voor de Nederlandse Handel, inv.nrs 1210-1237.

- 1914-1919 34 banden
 Deel Ia bevat de originele notulen. Deel I, waarnaar verwezen wordt in de klapper op namen en onderwerpen behandeld in de notulen (inv.nr 1272), bevat de notulen uit deel Ia in afschrift en is niet aangetroffen.
- 1238** 1914 nov 24-1915 mei 28, deel Ia
1239 1915 jun 02-1915 aug 17, deel II
1240 1915 aug 20-1915 nov 02, deel II (vervolg)
1241 1915 nov 05-1916 jan 04, deel III
1242 1916 jan 06-1916 feb 22, deel IV
1243 1916 feb 25-1916 apr 07, deel V
1244 1916 apr 11-1916 mei 19, deel VI
1245 1916 mei 23-1916 jul 04, deel VII
1246 1916 jul 07-1916 aug 15, deel VIII
1247 1916 aug 18-1916 sep 15, deel IX
1248 1916 sep 19-1916 okt 17, deel X
1249 1916 okt 20-1916 nov 28, deel XI
1250 1916 dec 01-1917 jan 05, deel XII
1251 1917 jan 09-1917 feb 06, deel XIII
1252 1917 feb 09-1917 mrt 06, deel XIV
1253 1917 mrt 09-1917 apr 03, deel XV
1254 1917 apr 10-1917 mei 04, deel XVI
1255 1917 mei 08-1917 jun 01, deel XVII
1256 1917 jun 05-1917 jun 26, deel XVIII
1257 1917 jul 03-1917 jul 27, deel XIX
1258 1917 jul 31-1917 aug 28, deel XX
1259 1917 sep 04-1917 sep 28, deel XXI
1260 1917 okt 02-1917 okt 30, deel XXII
1261 1917 nov 02-1917 nov 27, deel XXIII
1262 1917 nov 30-1918 jan 08, deel XXIV
1263 1918 jan 11-1918 feb 22, deel XXV
1264 1918 feb 26-1918 apr 09, deel XXVI
1265 1918 apr 16-1918 jun 04, deel XXVII
1266 1918 jun 11-1918 jul 26, deel XXVIII
1267 1918 aug 02-1918 sep 20, deel XXIX
1268 1918 sep 27-1918 nov 29, deel XXX
1269 1918 dec 06-1919 feb 07, deel XXXI
1270 1919 feb 14-1919 mei 16, deel XXXII
1271 1919 mei 23-1919 dec 30, deel XXXIII
- 1272** Klapper op namen en onderwerpen behandeld in de notulen.
 1914-1919 1 deel
 Verwijst naar de romeins genummerde registers van notulen en naar de afgenummerde bladzijden in iedere deel.
- 1273** Verslagen van besprekingen met de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.
 1915-1916 1 omslag
- 1274** Notulen van de vergaderingen van de afdelingschefs van de Nederlandse Overzee
 Trustmaatschappij.
 1915-1919 1 omslag

57.112 Briefwisselingen**57.1121 Algemene briefwisseling**

- 1275-1284** Correspondentie met de Departementen van Algemeen Bestuur.
1914-1919 10 pakken
- 1275-1276** Buitenlandse Zaken, 1914-1919
1275 1914-1917; met klapper over 1916-1917
1276 1918-1919; met klappers
- 1277-1283** Landbouw, Nijverheid en Handel, 1914-1919
1277 1914 nov - 1915 apr
1278 1915 mei - dec
1279 1916
1280 1917
1281 1918 - 1918 jul; met klapper
1282 1918 jul - 1919 feb; met klapper
1283 1919 feb - aug; met klapper
- 1284** Binnenlandse Zaken, 1915-1918
 Financiën, 1915-1919
 Justitie, 1915-1918
 Koloniën, 1915-1919
 Marine, 1915-1919
 Oorlog, 1915-1919
 Waterstaat, 1915
- 1285-1288** Correspondentie met crisisinstellingen.
1915-1920 4 pakken
- 1285** Chilisalpetercommissie
 Commissie van Advies voor Crisisaangelegenheden
 Commissie van Advies inzake Economische Regelingen met de
 Geassocieerde Regeringen
 Commissie van Bijstand inzake de uitvoering der Distributiewet 1916
 Commissie voor de Nederlandse Handel
 Commissie tot regeling van de voorziening van noodzakelijke
 Levensbehoeften in Belgische Gemeenten
 Kunstmestcommissie
 Landbouw Exportbureau
- 1286** Nederlandse Uitvoer Maatschappij; met indeling in rubrieken en
 toelichting, 1917-1919
- 1287** Regeringsadviseur voor Aardappelaangelegenheden
 Regeringscomité tot behartiging der belangen van Vluchtelingen te
 Vlissingen
 Regeringscommissaris belast met de Rijksgraaninzameling in
 Zeeland
 Regeringscommissaris voor de Nederlandse belangen in België
 Rijksbureau voor Manufacturen
 Rijksbureau voor Pyriet en Zwavelzuur
 Rijksbureau voor de Scheepvaart, 1918-1920; met klapper
 Rijksbureau voor Tabak
 Rijks Centraal Administratiekantoor voor de distributie van

- Levensmiddelen
 Rijkscommissie van Toezicht op de beschikbaarstelling en de uitvoer van Kaas
 Rijkscommissie van Toezicht op de Suikervereniging
 Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Groenten-Centrale
 Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging van Stremselfabrikanten
 Rijkscommissie van Toezicht op de Vereniging Zaad-Centrale
 Rijkscommissie van Toezicht op de Vlasvereniging
1288 Rijkscommissie voor de distributie van IJzer en Staal
 Rijksdistributiekantoor voor Geneesmiddelen, Verbandmiddelen en voorwerpen voor geneeskundig Gebruik
 Rijksdistributiekantoor voor Honing
 Rijksdistributiekantoor voor Huiden en Leder
 Rijkskantoor voor Bouwmaterialen
 Rijkskantoor voor Chemicaliën
 Rijkskantoor voor Koper
 Rijkskantoor voor Melk en Kaas
 Rijkskantoor voor Smeerolie
 Rijkskantoor voor Suiker
 Rijkskantoor voor Thee en Koffie
 Rijkskantoor voor Verlichtings- en aanverwante Producten
 Rijkskantoor voor Visserijbenodigdheden
 Rijkskantoor voor Vlas
 Rijkskantoor voor Vlees en Vet
 Rijkskantoor voor Zaden
 Rijkskantoor voor Zeep
 Rijkskantoor voor Zink, Lood en Tin
 Rijkskledingvoorziening
 Rijkskolendistributie
 Soda-Commissie
 Toewijzingscommissies voor Benzine, voor Gasolie, voor Kaarsen en voor Petroleum
 Toewijzingscommissie voor Veevoeder
- 1289** Correspondentie met rijksdiensten.
 1915-1919 1 pak
 Betreft: Centraal Bureau voor de Statistiek, Directeur-Generaal van de Arbeid, Inspectie der Invoerrechten en Accijnzen, Inspectie der Visserijen, Posterijen en Telegrafie, Registratie en Domeinen, Rijksacademie van Beeldende Kunsten, Rijksbureau tot Onderzoek van Handelswaren, Rijksentrepot te Rotterdam, 's-Rijksmunt, Rijkslandbouwproefstations, Rijkstelegraaf en Telefoondienst, Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van de Rubberhandel en de Rubbernijverheid, Staatsmijnen Limburg, Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- 1290** Correspondentie met Nederlandse gezantschappen en consulaten.
 1915-1919 1 omslag
- 1291** Correspondentie met onderdelen van de land- en zeemacht.
 1915-1919 1 pak
 Betreft: Algemeen Hoofdkwartier, commandanten diverse legeronderdelen, Etappen- en Verkeerswezen, Generale Staf, Hoofdintendant, Koninklijke Marechaussee, Luchtvaartafdeling, Marine Etablissement Amsterdam, Munitiebureau, Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, Rijksmagazijn van Geneesmiddelen, Staatsbedrijf der Artillerieinrichtingen.
- 1292-1293** Correspondentie met lagere overheden.
 1915-1919 2 pakken

- 1292** Provinciale organen, gemeentebesturen, gemeentelijke diensten
1293 Kamers van Koophandel en Fabrieken, Kamer van Arbeid voor de Drukkersbedrijven
- 1294** Interne correspondentie met bestuurders, adviseurs en functionarissen. 1915-1919 1 pak
 Het betreft: C.J.K. van Aalst, H.G. Doorman, G.W. van der Goes, A. Heldring, J. van Herwijnen, G.H. Hintzen, A.G. Kröller, A.W.L. Talma Stheeman, S.M.D. Valstar, J.G. Vaes, prof.mr C. van Vollenhoven, J. van Vollenhoven.
- 1295-1296** Correspondentie met commissies van de NOT. 1915-1919
1295 Bureau voor Eetbare Vetten en Oliën
 Commissie van Advies, afdeling Oliën en Vetten
 Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland
 Commissie voor de ladingen van gerequireerde Schepen
1296 Koffie-Commissie, Batavia
 Koffie-Commissie, Makassar
 Koffie-Commissie, Medan
 Koffie-Commissie, Padang
 Koffie-Commissie, Paramaribo
 Koffie-Commissie, Semarang
 Koffie-Commissie, Soerabaja
 Koffie-Commissie, Soerabaja, Afdeling Tabaksafscheep
 Koffie-Controle-Commissie
 Tabak Commissie
- 1297** Correspondentie met de NOT-adviseur voor Dental-Rubber; met klappers. 1917-1919 1 pak
- 1298-1299** Correspondentie met diverse advocaten. 1915-1919 2 pakken
1298 Blaupot ten Cate, H. en Oppenheimer, M.
 Brauw, jhr W.H. de
 Bureau voor Staat- en Administratiefrechtelijke Adviezen
 Bureau voor Technische Adviezen
 Duyzings, E.W.H.
 Frikkers, C.
 Gerritzen, A.W.
 Heerma van Voss, J.J.
 Houten jr, S. van
 Janssen, R.
1299 Limburg en De Kanter, advocatenkantoor
 Karsten, Ch.J.F.
 Laman Trip, jhr H.
 Lioni, D.E.
 Lind, A.
 Modderman, H.A.E.
 Peelen en Groenewegen, advocatenkantoor
 Philips, A.
 Polenaar, B.J. en J.H.
 Van Raalte en Van Walsem, advocatenkantoor
 Van Raalte en Van Leer, advocatenkantoor
 Rombach, K.A.
 Sanders en Franken, advocatenkantoor

Stibbe, I.G.
 Thiel, J.H. en Andreae, D.H.
 Thorbecke, J.R.
 Valkenburg, J.F.Th. van
 Valkenburg, M.M. van, en Renterghem, C.A. van
 Velzen, M.M. van

- 1300** Correspondentie met binnen- en buitenlandse humanitaire organisaties.
 1915-1919 1 omslag
- 1301-1312** Correspondentie met particuliere belangenorganisaties.
 1915-1919 13 pakken
- 1301** Aardewerfabrikanten, Nederlandse Vereniging van
 Acetyleen Gas-centrales, Vereniging van
 American Export Chambre of Commerce
 Amerika, Vereniging van Handelaren op
 Amerikaanse Goederen, Bond van Nederlandse Importeurs van
 Amsterdamse Winkeliersverenigingen in Koloniale Waren
 Arbeiderscoöperaties, Bond van Nederlandse
 Automobiëclub, Koninklijke Nederlandse
 Bakkersbond, Nederlandse
 Banketbakkersvereniging, Nederlandse
 Bankiersvereniging, Amsterdamse
 Bisquitfabrikanten in Nederland, Vereniging van
 Blikwarenfabrikanten, Bond van Nederlandse
 Boekbinderspatroons, Nederlandse Bond van
 Bontvellen, Vereniging Verenigde Importeurs van
 Borstelindustrie, Bond van Belanghebbenden bij de - in Nederland
 Borstelindustrie, Commissie tot behartiging der Belangen van de - in
 Nederland
 Brouwerijen, Bond van Nederlandse
 Brouwersbond, Nederlandse
 Brouwindustrie, Import- en Distributiekantoor voor de Nederlandse
 Cacao- en Chocoladefabrikanten, Commissie uit de
 Cocosgarens, Vereniging van Nederlandse verbruikers van
 Confectiefabrikanten, Vereniging van
 Coprahandel, Bureau voor de
 Dameskledingbedrijf, Vereniging van Patroons in het
 Diamant, Comité voor de invoer en handel van ruw - in Nederland
 Diamantbewerkersbond, Algemene Nederlandse
 Distillateurs en Liqueurstokers in Nederland, Bond van
 Electrotechnisch Gebied in Nederland, Vereniging van Fabrikanten
 op
- 1302** Fabrikanten-Verenigingen, Verbond van Nederlandse
 Fabrikanten-Vereniging van Waalwijk, Baardwijk en Besoijen
 Fabrikanten-Vereniging van Enschede
 Frauduleuze uitvoer in Nederland, Centrale Commissie van de
 Verenigingen ter bevordering van de geregelde handel en ter
 bestrijding van de -;
 Geld- en Effectenhandel in de Provincie, Bond voor de
 Geneesmiddelenvoorziening, Commissie van Advies voor de
 Glucosefabrieken, Vereniging van Nederlandse
 Goederenhandel, Vereniging voor de
 Gommen, Vereniging voor de handel in

- 1303** Graan- en Zaadimporteurs, Bond van Nederlandse Handel en Industrie, Bureau ter bevordering van de Nederlandse Handel met het Buitenland, Bond ter bevordering van de Nederlandse Handels-Agenten, Nederlandse Vereniging van Handels- en Kantoorbedienden, Algemene Nederlandse Bond van Handels- en Kantoorbedienden, Nationale Bond van - "Mercurius" Handelsinlichtingen, Bureau voor Haringvisserij, Redersvereniging voor de Nederlandse Houthandelaren in Nederland, Bond van Importeurs, Vereniging van Industriële Credietbank Jutefabrikanten, Commissie van Kapokhandel, Vereniging voor de Katoen, Onderlinge - Distributie Vereniging Katoenhandel, Vereniging voor de Katoenspinners en -wevers, Nederlandse Patroonsvereniging van Katoenweverijen, Vereniging van Kina Bureau Kledermakerpatroons in Nederland, Bond van Koffie en Thee, Vereniging van Winkeliers in Koffiebranders, Vereniging van Nederlandse
- 1304-1308** Koffiehandel, Vereniging voor de, 1915-1919
1304 1915 apr - 1916 aug; met klapper
1305 1916 aug - dec; met klapper
1306 1917 jan - mrt; met klapper
1307 1917 mrt - aug; met klapper
1308 1917 aug - 1919 aug; met klapper
- 1309** Diverse stukken
 Koffie-Surrogaatfabrikanten, Vereniging van Nederlandse Kolenbureau
 Kopra, zie onder Copra
 Kruideniersbond, Nederlandse
 Kuipleerlooiers, Bond van
 Kurkindustiëlen, Vereniging van Nederlandse Landbouwcomité, Nederlands
 Lebmagen en van Stremsel uit Duitsland en Oostenrijk-Hongarije, Bureau voor de Distributie van
 Lederfabrikanten, Bond van Nederlandse Lederimporteurs, Vereniging van
 Levensmiddelenvoorziening, Centrale Commissie uit de Arbeidersbeweging
 Looistoffen, Bond van Nederlandse Importeurs van
 Lompenexporteurs, Vereniging van Nederlandse Lucifersfabrikanten, Vereniging van Nederlandse Lijnkoekenimporteurs, Vereniging van
 Mandenmakerpatroons in Nederland, Bond van
 Manufactuurhandel, Vereniging bescherming der belangen van de
 Metaalbewerkersbond, Nederlandse Rooms-Katholieke
 Metaalwarenfabrikanten, Bond van Nederlandse
 Metalen, Vereniging van Nederlandse Groothandelaren in
 Meubelfabrikanten, Bond van
 Middenstand, Bestuurdersbond van Verenigingen behorende tot de handeldrijvende en industriële
 Mode-artikelen, Vereniging van Grossiers in
 Nederlands Economisch-Historisch Archief
 Nederlands Fabrikaat, Vereniging
 Nederlands-Franse Handel, Commissie voor de
 Nederlands-Indische Produkten, Vereniging van Importeurs van
 Nederlands-Zuidafrikaanse Handel, Commissie voor de

- Neutrale Landen, Bond van
 Nijverheid, Maatschappij van
 Oliefabrikanten, Vereniging van Nederlandse
 Oliehandel, Commissie uit de
 Oliën, Vereniging van Groothandelaren in
 Oliën en Vetten, Nederlandse Vereniging van Importeurs, Handelaren in
 technische
 Papierfabrikanten, Nederlandse Vereniging van
 Papiergroothandelaren, Vereniging van Nederlandse
 Pharmacie, Nederlandse Maatschappij tot bevordering der
 Planterscomité
 Principal's Homeward Freight Conference
- 1310** Redersvereniging, Nederlandse
 Rijstpellers in Nederland, Vereniging van
 Rijtuigfabrikanten, Nederlandse Vereniging van
 Rijwiël- en Automobiël-Industrie, Nederlandse Vereniging
 Rijwiëlbanden, Commissie van Advies inzake
 Rijwielen en Onderdelen, Nederlandse Vereniging van Grossiers in
 Rijwiëlherstellers en -handelaars, Bond van
 Schoenfabrikanten, Algemene Nederlandse Bond van
 Sigarenindustrie, Nederlandse Bond van Kleinfabrikanten en
 Eigenwerkers in de
 Sigarettenfabrikanten, Nederlandse Bond van
 Siroopfabrikanten, Vereniging van Nederlandse zwarte
 Smedenpatroons in Nederland, Bond van
 Specerijhandel, Nederlandse Vereniging voor de
 Specerijhandel, Vereniging van Belanghebbenden bij de
 Spiritus en Gedistilleerd, Centraal Bureau voor de verkoop van
 technische
 Steuncomité, Koninklijk Nationaal
 Suiker, Commissie van Advies inzake
 Suikerfabrikanten in Nederlands-Indië, Algemeen Syndicaat van
- 1311** Tabak Syndicaat 1917
 Tabaksfabrikanten in Nederland, Vereniging van
 Tabakshandel, Vereniging van de
 Tapioca-Producten, Commissie van Belanghebbenden bij
 Tapijtfabrikanten, Nederlandse Vereniging van
 Textielfabrikanten, Vereniging van Hengelose
 Thee, Pakhuismeesteren van de
 Theehandel, Nederlandse Vereniging voor de
 Theehandel, Rotterdamse Vereniging voor de
 Thee-Importeurs, Vereniging van
 Thee, Permanente Commissie uit de Importeurs van Java-
 Tin en andere Metalen, Vereniging voor de handel in
 Touwfabrieken, Bond van Machinale - in Nederland
 Tuinbouwraad, Nederlandse
 Vacheleerlooiers, Bond van
 Vernis- en Verffabrieken en Handelaren in Nederland, Vereniging van
 Vetten en Oliën, Vereniging van Importeurs van
 Visserij, Vereniging ter bevordering van de Nederlandse
 Volksopebeuring, Vereniging voor
- 1312** Werkgevers, Vereniging van Nederlandse
 Weverijen, Vereniging van Nederlandse
 Wielrijdersbond, Algemene Nederlandse
 Wollen Stoffen, Vereniging van Tilburgse Fabrikanten van
 Wijnhandelaars, Vereniging van Nederlandse

IJzerwaren en aanverwante Artikelen, Bond van Nederlandse Groothandelaren in Zaaizaadhandelaren, Vereniging van Nederlandse Zakken, Vereniging van Importeurs van gebruikte en nieuwe Zakkenhandelaren in Nederland, Vereniging van Zeep, Commissie van Advies inzake de regeling tot uitvoer van zachte - Zoutconventie, Bestuur der Zuidvruchten, Nederlandse Vereniging voor de handel in gedroogde - en Specerijen Zuidvruchten, Vereniging van Importeurs van verse Zuivelbond, Algemene Nederlandse Zuivelfabrieken in Friesland, Bond van coöperatieve

- 1313-1321** Correspondentie met diverse bedrijven. 9 pakken
 1915-1919
 Het betreft als voorbeeld voor de werkwijze van de NOT geselecteerde correspondentie, voornamelijk ten aanzien van de import van goederen.
- 1313** Van der Aa - Coster
 - 1314** Cremers - Guaranty
 - 1315** Haagsche - Kanis en Gunnink
 - 1316** Keur - Lindeteves
 - 1317** Lips - Militaire
 - 1318** Mirandolle - van Nelle
 - 1319** Niemeyer - Petroleum
 - 1320** Pierson - Stoomkwast
 - 1321** Stoomzuivel - Zwijndrechtsche
- 57.1122 Briefwisseling met buitenlandse overheidsinstellingen en hun vertegenwoordigers in Nederland**
- 1322-1327** Correspondentie met buitenlandse overheidsinstellingen. 6 pakken
 1915-1919
- 1322** British Admiralty Trade Division
 British Colonial Office
 British Foreign Office
 - 1323** British Foreign Trade Department
 British Restriction of Enemy Supplies Department
 British Trade Department
 British Treasury, Procurator-General
 - 1324** British War Trade Department; met klapper, 1915 - 1917 aug
 - 1325** British War Trade Department; met klapper, 1917 sep - 1919 mei
 British War Trade Statistical Department
 - 1326** Denemarken, Industriraadet
 Denemarken, Merchants Guild
 Duitsland, Kaiserliches Prisengericht Hamburg
 Duitsland, Kaiserliche Zolldirektion Kaldenkirchen
 Zwitserland, Société Suisse de Surveillance Economique, 1916 - 1918 jun
 - 1327** Zwitserland, Société Suisse de Surveillance Economique, 1918 okt - 1919 jul
- 1328-1331** Correspondentie met de Amerikaanse legatie; met bijbehorende agenda's. 4 omslagen
 1915-1919
- 1328** Algemeen, alfabetisch geordend

- 1329** Produkten, alfabetisch geordend
1330 Schepen en de vrijgave van goederen, geordend op rapportnummer
1331 Agenda's van ingekomen en uitgaande stukken

1332-1364

Correspondentie met de Britse legatie.

32 pakken

1914-1919

Geordend op onderwerp en firmanaam

- 1332** Agreement - Black list
1333 Bliet - Curaçaosche Handel Maatschappij
1334 Certificates of origin
1335 Daamen - Eygelshoven
1336 Exports (naar diverse landen)
1337 Faam - Gitsels en Smedts
1338 Glasfabriek Leerdam - Jurrjens
1339 Koninklijke fabriek - Lyons & Co.
1340 Maastricht Local Railways - De Nijs
1341 Observator - Puijtenbroek
1342 Quant - Safety razor
1343 Salm - Smuggling
1344 Snellenberg - Swinkels
1345 Tabaksindustrie - Vijver & Co
1346 Waal - Zwijndrechtsche oliefabrieken
 Geordend op scheepsnaam
1347 A - K
1348 L - P
1349 Q - Z
 Geordend op produkt
1350 Algemeen - Buttons
1351 Cabbage stalks - Cocoa beans
1352 Copper agreement
1353 Coffee - Cotton
1354 Coal - Exotic woods
1355 Fats - Gutta percha
1356 Haarlem oil - Hides, leather and skins
1357 Jute - Linseed oil
1358 Mace - Mustard
1359 Metal goods - Oxyde of copper
1360 Packing materials - Rye
1361 Rubber
1362 Rubber - Tobacco
1363 Tin - Wire nails
1364 Wolfram - Zinc concentrates

1365-1373

Correspondentie met de Franse legatie.

8 pakken

1915-1919

geordend op onderwerp

- 1365** A - C
1366 D - G
1367 H - N
1368 O - S
1369 St - Z
 geordend op produkt
1370 Algemeen - Cassia
1371 Cellulose - Fûts en bois
1372 Gants - Noyaux de palmiers

1373 Oeufs - Zinc

- 1374** Agenda's van de ingekomen brieven van de Britse en Franse legatie; met vermelding van het onderwerp.
1914-1919 5 delen
Na 28 september 1916 alleen Britse legatie. Tot die datum worden de brieven in rood (NOT-nummering) ingeschreven, nadien vindt inschrijving plaats op briefnummer van de Britse legatie.
1. Britse legatie, net-agenda, nrs 1-579 en 1-5093, 26 dec 1914 - 28 sep 1916
2. Britse en Franse legatie, nrs 1-2750, 24 jul 1915 - 3 april 1916
3. Britse en Franse legatie, nrs 2751-4621, 3 apr 1916 - 15 aug 1916
4. Britse en Franse legatie, nrs 4690-5093, 23 aug 1916 - 28 sep 1916 en briefnummers Britse legatie 3954-5765 en 1-1399, 29 sep 1916 - 18 mrt 1917
5. Briefnummers Britse legatie 1402-4717, 1-1442 en 1-509, 19 mrt 1917 - 24 okt 1919; achterin de agenda van privé brieven van de Britse legatie aan de heren Valstar en Van Aalst, 1918-1919
- 1375** Agenda's van uitgaande brieven aan de Britse legatie.
1915-1919 3 delen
Agenda nrs 1-6250, 18 nov 1915 - 31 dec 1916
Agenda nrs 1-2385, 1917
Agenda nrs 1-899, 1918; nrs 1-385, 1919
- 1376-1377** Agenda's van ingekomen brieven van en uitgaande brieven aan de Franse legatie.
1916-1919 2 delen
Voor de agenda van ingekomen brieven van de Franse legatie vóór 23 september 1916, zie inv.nr 1374.
- 1376** Ingekomen brieven, 23 sep 1916 - 31 jul 1919
- 1377** Uitgaande brieven, 2 feb 1916 - 20 dec 1919
- 1378** Correspondentie met overige legaties; geordend op naam van het land.
1915-1919 1 pak
- 1379-1384** Correspondentie met het Comité Interallié de La Haye; met bijbehorende agenda's.
1918-1919 5 pakken en 2 delen
- 1379** A - Z; geordend op onderwerpen, namen van handelaren/fabrieken en van schepen
- 1380** A - Z; geordend op produkt
- 1381** Exportation vers l'Alsace Lorraine - Turquie, alfabetisch geordend
- 1382** Exportation vers la Belgique
- 1383** Exportation vers l'Allemagne Occupée
- 1384** Agenda's, aug 1918 - jul 1919, 2 delen
- 1385** Correspondentie met consulaten van diverse mogendheden, geordend A(merika) - Z(witserland).
1915-1919 1 pak

57.1123 Briefwisseling van de secretarissen

- 1386-1394** Correspondentie van de secretaris, mr A. Maclaine Pont, met het bestuur, afdelingen en adviseurs.
1914-1919 9 omslagen
- 1386** Uitvoerende Commissie, algemeen
- 1387** Uitvoerende Commissie, met de leden afzonderlijk
- 1388** Uitvoerende Commissie, met J. van Hasselt, vertegenwoordiger van de scheepvaartmaatschappijen
- 1389** Aandeelhouders
- 1390** Raad van Bestuur, algemeen
- 1391** Raad van Bestuur, met de leden afzonderlijk

- 1392** Prof.mr C. van Vollenhoven, volkenrechtsgeleerde te Leiden, 1914-1919
- 1393** Afdelingen Juridisch Bureau, Aangehouden Goederen en Vertrouwelijke Lijsten van de NOT, 1915-1919
- 1394** J. Limburg, advocaat en procureur te Den Haag, 1915-1919
- 1395-1401** Correspondentie van de secretaris, mr H.L. de Beaufort, met commissies en afdelingen van de NOT en commissies.
1915-1919 7 pakken
- 1395** Commissie voor de Nederlandse Handel; met klapper, 1915-1919
- 1396** Commissie voor de Nederlandse Overzeese Belangen, 1915-1919
- 1397** Financiële Afdeling van de NOT, 1916-1919
- 1398-1399** Nijverheidscommissie; met klappers, 1915-1917
- 1398** 1915 mei - 1917 jul
- 1399** 1917 jul-dec
- 1400** Thee-commissie, 1916-1919
- 1401** Overige commissies, 1915-1919
Betreft: Bureau van Advies voor de distributie van ruwe Rubber, Commissie inzake voeding van Mens en Dier, Commissie van Advies inzake ruwe Jute en Jute-fabrikaten, Commissie van Advies toegevoegd aan de Afdeling Algemene Zaken, Distributiebureau Groningen, Commissie van Advies voor de invoer van Wollen en halfwollen Manufacturen, Commissie van Advies voor de invoer van Katoenen Manufacturen, Commissie van Advies voor de invoer van Tabak, Vlas-commissie, Margarineverbruik Controlebureau, Kunstmest-commissie, Glycerine-commissie, Wol-commissie, Zuidvruchten Controle-commissie.

57.12 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

57.121 Oprichting

- 1402** Stukken betreffende de oprichting, statuten en -wijzigingen.
1914-1919 1 omslag

57.122 Interne organisatie

- 1403** Reglementen voor de werkkring van de Uitvoerende Commissie, vastgesteld in de vergaderingen van de Raad van Bestuur.
1914-1915 1 omslag
- 1404** Ongepubliceerde brochure van de journalist J. Stufkens getiteld: De NOT en hare werking; met bijbehorende correspondentie.
1915 1 omslag
- 1405** Verzamelde rapporten en nota's betreffende de administratieve organisatie van de afdelingen van de NOT; alfabetisch geordend.
1915-1919 1 pak
- 1406** Algemeene instructies en kennisgevingen aan alle afdelingen, uitgebracht door de Afdelingen 1A en 1C; geordend op onderwerp.
1915-1919 1 pak
Geordend op de onderwerpen:
1. Firma's, personen, goederen, schepen
2. Organisatie van de algemene dienst
3. Organisatie van de inwendige dienst
4. Personeel op maandsalaris

5. Personeel op weekloon
 6. Kantoorbehoeften
 7. Huishoudelijke dienst
 8. Diverse niet de dienst betreffende aangelegenheden
 Inschrijvingscertificaat van de Nederlandse Overzee Trust Maatschappij, ca 1915
 Bron: Ch.A. van Manen, De Nederlandse Overzee Trust Maatschappij, deel 2, p. 15

- 1407** Verzamelde interne circulaire verzonden door de Afdeling Algemene Zaken; met index.
1915-1919 1 pak
- 1408-1420** Stukken betreffende de organisatie en werkwijze van de afdelingen van de NOT.
1916-1919 13 omslagen
- 1408** Afdeling Algemene Zaken en subafdelingen, 1918
1409 Afdeling Scandinavië, 1918-1919
1410 Afdeling Contracten, 1917
1411 Afdeling Cognossementen, 1917-1918
 Onderverdeeld in: Algemene overzichten, Afd. 5A, Afd. 5B, Afd. Administratiekosten, Afd. Publiek, Afd. Statistiek, Afd. Kaartenarchief.
- 1411A** Afdeling Boekhouding, 1918
1412 Afdeling Lijnzaad, 1918
1413 Afdeling Granen en Veevoeder, 1918
1414 Afdeling Garanties, 1918-1919
1415 Afdeling Goederen met beperkte Aanvoer, 1918
1416 Afdeling Adviseurs, 1918
1417 Afdeling Vemen, 1918
1418 Afdeling Algemene Statistiek, 1918
1419 Bureau voor Huiden, Leder en Looistoffen, 1918
1420 Afdeling Oliën en Vetten en subafdelingen, 1916-1918
 Betreft: afdelingsinstructies; Centraal Bureau van Distributie van Oliën en Vetten; Verbruiktoezicht op Vetten, Oliën en Oliehoudende Noten; Afdeling Import en Scheepsruimte.
- 1421** Stukken betreffende de organisatie en werkwijze van de Commissie voor de Nederlandse Handel en de Commissie voor Nederlandse Overzeese Belangen (Subcommissie A).
1918 1 omslag
- 57.123 Financieel beheer**
- 1422-1425** Grootboek; met inhoudsopgave van rekeningen.
1914-1926 4 pakken
- 1422** 1914-1916
1423 1917
1424 1918
1425 1919-1926
- 1426** (Proef)-Balansen en verlies- en winstrekeningen van de NOT over de boekjaren 1915-1925; met bijbehorende correspondentie met de accountant.
1916-1925, 1 pak
- 1427** Begroting van de inkomsten en uitgaven van de NOT voor het tweede halfjaar van 1917; met toelichtingen en bijlagen.
1917 1 omslag
- 1428** Maand- en kwartaaloverzichten van de bedrijfsresultaten.

1917-1919 mei 1 omslag

1429 Vergelijkende verlies- en winstrekeningen en balansen over de boekjaren 1915-1918.
1919 2 stukken

1430 Stukken betreffende de samenstelling van de liquidatiebegroting voor het jaar
1920.
1919-1920 1 omslag

57.124 Bemiddeling bij in- en uitvoer

57.1241 Algemeen

1431-1435 Verzamelbundels van de secretaris van de NOT betreffende bijzondere
onderwerpen; met bijgevoegde inhoudsopgaven.
1915-1919 3 omslagen, 1 stuk en 1 pak

1431 Agricultural documents, besprekingen met de Britse legatie inzake
de export van landbouwprodukten; met bijbehorende
correspondentie, 1916

1432 Scheepvaart, 1916-1917

1433 Overeenkomsten gesloten met de Britse regering en de geallieerden,
1915-1919

1434 Bepalingen en voorschriften betrekking hebbende op den uitvoer
van NOT-goederen, op basis van de Joint Agreement van 17
december 1918, 1 stuk

1435 Diverse onderwerpen, 1915-1917, 1 pak

1436 Stukken betreffende het beschikbaar houden van ruwe rubber ten behoeve van de
land- en zeemacht.
1918 1 omslag

57.1242 Internationaal overleg

57.1243 Overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken

1437-1439 Notulen van de besprekingen van de NOT met het Ministerie van Buitenlandse
Zaken in commissieverband.
1917-1918 4 omslagen

Zie tevens het archief van de Raad van Bijstand van de Directie van Economische Zaken van het
Ministerie van Buitenlandse Zaken, inventaris 2.05.32.05.

1437 Voorbesprekingen, 1917 okt-dec

1438 Commissie ad hoc ter beschouwing van het Basis of Agreement met
de Geassocieerde Regeringen, vergadering 1-13, 1918 feb-mrt

1439 Commissie voor Economische Aangelegenheden met het
Buitenland, vergadering nrs 1-20, 1918 feb-sep

57.1244 Overeenkomsten

1440-1441 Ingekomen brieven van diverse legaties inzake de aangeane overeenkomsten tot
regulering van de goederenhandel.
1914-1915 2 omslagen

1440 Britse legatie, 1914-1915

1441 Franse, Russische en Italiaanse legatie, 1915

- 1442-1446** Stukken afkomstig van J. van Vollenhoven betreffende zijn besprekingen in Londen met de Britse regering en het Britse bedrijfsleven.
1915-1918 5 pakken
- 1442** Verslagen en aantekeningen van zijn besprekingen, aug-sep en okt-nov 1915
- 1443** Aantekeningen van de besprekingen met handelsattaché, sir Francis Oppenheimer; met alfabetisch register op onderwerpen, nov 1915 - jun 1916
- 1444** Journaal van behandelde onderwerpen bij besprekingen in Londen, met bijbehorende correspondentie en inhoudsopgaven, 1916 feb-apr
- 1445** Journaal van de gevoerde besprekingen, 1917 dec - 1918 mrt
- 1446** Telegramwisseling, met alfabetische inhoudsopgave, 1918 jan-mei
- 1447** Brief- en telegramwisseling met J. van Vollenhoven tijdens de besprekingen in Londen; met alfabetische inhoudsopgave.
1915-1918 1 pak
- 1448-1449** Vertrouwelijke correspondentie van J. van Vollenhoven; met alfabetische inhoudsopgave.
1915-1918 2 omslagen
- 1448** A - M
- 1449** N - Z
- 1450-1453** Rationing, ingekomen brieven van en minuten van uitgaande brieven aan de Britse legatie inzake de uitvoering van de bepalingen ten aanzien van importquota van allerlei goederen; chronologisch geordend.
1915-1919 4 pakken
- 1450** 1915 aug - 1916
- 1451** 1917 jan-mei
- 1452** 1917 jun-dec
- 1453** 1918 - 1919 apr
- 1454** Lists of German goods shipped on special permits issued by the British consul, met inhoudsopgave.
1916 1 omslag
- 1455** Memoranda inzake de import- en exportregelingen ten aanzien van allerlei handelsgoederen; met bijgevoegde inhoudsopgave. Doorslagen.
1916-1918 1 omslag
- 1456-1457** Verslagen van besprekingen met de Britse handelsattaché P.D. Botterell en met T. Claes, chef des services techniques van de Franse legatie.
1916-1919 2 omslagen
- 1456** Britse legatie
- 1457** Franse legatie
- 1458-1461** Stukken betreffende de besprekingen van mr H.L. de Beaufort met Britse handelsattaché, P.D. Botterell.
1916-1919 1 deel en 3 omslagen
- 1458** Verslagen van besprekingen, met inhoudsopgave, feb-dec 1916
- 1459** Verslagen van besprekingen, met inhoudsopgave, jan 1917 - mrt 1919
- 1460** Register van behandelde onderwerpen, 1916-1918, 1 deel
- 1461** Memo's overhandigd aan de Britse legatie, doorslagen, met

inhoudsopgave, 1916-1917

- 1462-1464** Stukken betreffende de besprekingen van mr H.L. de Beaufort met de Franse legatie.
1916-1919 1 deel en 2 omslagen
1462 Verslagen van besprekingen, met inhoudsopgave, jul 1916 - mrt 1919
1463 Register van behandelde onderwerpen, 1916-1918, 1 deel
1464 Memo's overhandigd aan de Franse legatie, doorslagen, met inhoudsopgave, 1916-1918
- 1465-1471** Stukken afkomstig van S.M.D. Valstar, delegatieleider van de NOT, bij de besprekingen met de geallieerden in Londen over een Basis of Agreement en een General Agreement.
1917-1918 4 omslagen en 3 pakken
1465 Correspondentie van C.J.K. van Aalst met de Britse handelsattaché, sir Francis Oppenheimer, omtrent de grieven van de NOT, 1917 aug-sep. Afschriften
1466 Instructies voor de delegatie naar Londen; met inhoudsopgave, 1918
1467 Memoranda, nota's en ontwerpen, 1918 en z.d.
1468 Regelingen ten aanzien van de aanvoer van handelsgoederen, 1 pak
1469 Telegramwisseling, met alfabetische toegang geordend op produkt, 1917 dec - 1918 jan
1470 Telegramwisseling, met alfabetische toegang geordend op onderwerp en produkt, 1918 okt-nov, 1 pak
1471 Brief- en notawisseling betreffende de onderhandelingen; met inhoudsopgaven, 1918 sep-nov, 1 pak
- 1472** Brief- en telegramwisseling van de NOT met S.M.D. Valstar tijdens de besprekingen in Londen; met alfabetische inhoudsopgaven.
1917-1918 1 omslag
- 1473** Brief- en telegramwisseling van de secretaris G.W. van der Goes met J. van Vollenhoven, S.M.D. Valstar, C.J.K. van Aalst en het Ministerie van Buitenlandse Zaken tijdens de besprekingen in Londen.
1917-1918 1 omslag
- 1474** Stukken betreffende initiatieven tot verbetering van de verstandhouding tussen Amerika en Nederland.
1918 1 omslag
- 1475** Lijsten van artikelen waarvan het embargo op de aanvoer uit de geallieerde landen is opgeheven.
1919 1 omslag
- 1476** Stukken betreffende de opheffing van financiële overeenkomsten en agreements met de oorlogvoerende mogendheden.
1919 1 omslag
- 57.1245 Aangehouden ladingen**
- 1477-1503** Briefwisseling met de Britse legatie inzake de verscheping van handelsgoederen en de aanhouding van ladingen.
1915-1919 27 pakken

1477-1495 Ingekomen brieven 1915-1919

1477 NOT-nrs 965-1675, 1915 nov - 1916 jan
1478 NOT-nrs 1635-2294, 1916 jan - 1916 mrt
1479 NOT-nrs 2313-2965, 1916 mrt-apr
1480 NOT-nrs 2960-3646, 1916 apr-mei
1481 NOT-nrs 3642-4338, 1916 mei-jul
1482 NOT-nrs 1-289, 1916 jul-aug
1483 NOT-nrs 290-579, 1916 aug-sep
1484 NOT-nrs 580-848, 1916 sep-okt
1485 NOT-nrs 849-1066, 1916 okt-nov
1486 NOT-nrs 1067-1464, 1916 nov-dec
1487 NOT-nrs 1470-1782, 1916 dec
1488 NOT-nrs 1783-2122, 1916 dec - 1917 jan
1489 NOT-nrs 2123-2496, 1917 jan-mrt
1490 NOT-nrs 2497-2881, 1917 mrt-apr
1491 NOT-nrs 2882-4178, 1917 apr-jun
1492 NOT-nrs 4179-4399, 1917 jun-sep
1493 NOT-nrs 4400-4699, 1917 sep-nov
1494 NOT-nrs 4700-5050, 1917 nov - 1918 aug
1495 NOT-nrs 5051-5404, 1918 aug - 1919 nov

1496-1503 Uitgaande brieven 1915-1919

1496 1915 dec - 1916 mrt
1497 1916 apr-jun
1498 1916 jul-sep
1499 1916 okt-nov
1500 1916 dec
1501 1917 mrt-mei
1502 1917 jun-okt
1503 1917 nov - 1919 sep

- 1504** Ingekomen rapport betreffende het onderzoek naar mogelijke smokkel van benzine en olie op het s.s. Celebes van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, aangehouden in Napels.
1916 1 omslag
- 1505-1509** Verslagen van de zittingen en vonnissen van het Britse High Court of Justice, Admiralty Division in Prize en de vonnissen in appèl voor de Judicial Committee of the Privy Council, met bijbehorende correspondentie met de NOT-advocaat in Londen, Albert M. Oppenheimer; met bijgevoegde klappers.
1916-1919 5 pakken
- 1505** Verslagen en vonnissen, nrs 2-22, 1917 apr - 1918 jun
1506 Verslagen en vonnissen, nrs 23-46, 1918 jun - 1919 mei
1507 Verslagen en vonnissen, nrs 48-72, 1919 apr-dec
1508 Correspondentie, 1916 jan - 1918 apr
1509 Correspondentie, 1918 mei - 1919 dec
- 1510** Minuten van uitgaande brieven aan de NOT-advocaat in Londen, Albert M. Oppenheimer, belast met het claimen van aangehouden ladingen.
1917-1919 1 omslag
- 1511-1514** Briefwisseling met diverse instellingen inzake de verscheping van handelsgoederen en de aanhouding van ladingen.
1917-1919 4 omslagen

- 1511** Departementen van Algemeen Bestuur, 1917-1918
1512 Rijksbureau voor het Uitvaren van Schepen, later het Rijksbureau voor de Scheepvaart, 1917-1919
1513 Martijn & Ellerman, 1917-1918
1514 Principals' Homeward Freight Conference, 1917-1919
- 1515** Briefwisseling met de Amerikaanse legatie inzake de verscheping van handelsgoederen en de aanhouding van ladingen. 1918-1919 1 omslag
- 1516** Briefwisseling met de Comité Interallié de La Haye inzake de verscheping van handelsgoederen en de aanhouding van ladingen. 1919 mei-jul 1 omslag
- 57.1246 Controle van het goederenverkeer**
- 1517** Circulaires van de NOT verzonden aan scheepvaartmaatschappijen en rederijen. 1914-1919 1 omslag
- 1518** Circulaires van de NOT aan de veembedrijven. 1915-1919 1 omslag
- 1519** Stukken betreffende bij bedrijven uitgevoerde onderzoeken naar de bestemming van door de NOT op contract geïmporteerde goederen. 1915-1918 1 pak
- 1520-1533** Dossiers betreffende opgelegde boeten aan bedrijven en personen; met bijbehorende toegangen. 1915-1919 14 pakken
- 1520** A - BI
1521 BL - BU
1522 CA - DR
1523 DU - GO
1524 GR - HI
1525 HO - JU
1526 KA - KO
1527 KR - M
1528 N - O
1529 P - R
1530 SA - STE
1531 STO - T
1532 V
1533 W - Z
- 1534-1537** Registers van opgelegde boeten. 1915-1919 4 delen
- 1534** Chronologisch geordend
1535 Alfabetisch geordend op naam van bedrijf c.q. persoon
1536 Geordend op produkt
1537 Boeten wegens handel met Duitsland, geordend op naam van bedrijf c.q. persoon
- 1538** Maandstaten van opgelegde boeten. 1915-1919 1 omslag

- 1539** Stukken betreffende de uitgevoerde controles op het uitvoerverbod van gedistilleerd en likeuren in Schiedam.
1916-1917 1 omslag
- 1540** Stukken betreffende het geschil over het op de vertrouwelijke lijst plaatsen van H.J. van Koolbergen, makelaar van de Nederlandse Handel-Maatschappij.
1917-1918 1 omslag
- 1541** Interne correspondentie van de afdelingshoofden met de Uitvoerende Commissie inzake het opleggen van boeten en de totalen van de boeten.
1917-1919 1 omslag
- 1542** Stukken betreffende het proces van de Merauke Compagnie tegen het NOT wegens onrechtmatige plaatsing op de zwarte lijst.
1917, 1919 1 omslag
- 1543** Nota inzake de taak en werkzaamheden van de Uitvoerende Commissie ten aanzien van het opleggen van boeten.
1919 1 stuk
- 1544** Modellen van administratieve bescheiden en brieven in gebruik bij de afdelingen belast met het opleggen van boeten en de administratie ervan.
z.d. 1 omslag

57.2 SUB-COMMISSIES VAN DE UITVOERENDE COMMISSIE

57.21 SUB-COMMISSIE A: COMMISSIE VOOR NEDERLANDSE OVERZEESSE BELANGEN

- 1545** Stukken betreffende de organisatie en werkzaamheden van de commissie.
1915-1918 1 omslag
- 1546** Verslag van de Commissie voor Nederlandse Overzeese Belangen; met modellen van formulieren in gebruik bij de commissie.
1918 juli 1 omslag

57.22 SUB-COMMISSIE B: COMMISSIE VOOR HET HANDELSVERKEER MET HET BUITENLAND

Notulen van de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland bevinden zich in het archief van de Directie van Handel en Nijverheid; zie: 2.06.001, inv.nr. 4225.

- 1547-1549** Stukken betreffende het handelsverkeer met de centrale mogendheden en door hen bezet gebied.
1915-1918 3 omslagen
- 1547** België, 1915-1916
- 1548** Oostenrijk-Hongarije, 1915-1917
- 1549** Duitsland, 1915-1918
- 1550-1565** Stukken betreffende de handel in goederen met Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en België.
1915-1918 16 omslagen
- 1550** Aardappelen, 1916
- 1551** Drukkerszwart, 1916
- 1552** Machines en onderdelen, 1916

- 1553 Oorlogsmateriaal Ministerie van Marine, 1917-1918
- 1554 Oorlogsmateriaal Ministerie van Oorlog, 1915
- 1555 Paarlemoer, 1917
- 1556 Palmpittenmeel, 1915
- 1557 Papier, 1915-1918
- 1558 Paraffine, 1916
- 1559 Petroleum, 1917
- 1560 Peulvruchten, 1915-1917
- 1561 Pitriet, 1916
- 1562 Planten, 1917-1918
- 1563 Plantenvezels, 1916-1918
- 1564 Platina, 1916
- 1565 Pluimvee, 1916-1917

- 1566 Stukken betreffende de samenstelling van maandstatistieken van in-, uit- en doorvoer.
1917 1 omslag

57.23 SUB-COMMISSIE C: COMMISSIE VOOR DE ZWARTE LIJSTEN

- 1567-1570 Notulen van de zittingen van de Sub-commissie C inzake de buitenlandse zwarte lijsten; met klapper.
1916-1919
- 1567 Engelse zwarte lijst, zitting 1-105, 1916 mrt - 1917 jun, 1 pak
 - 1568 Engelse zwarte lijst, zitting 106-209, 1917 jul - 1918 jul, 1 pak
 - 1569 Franse zwarte lijst, zitting 1-40, 1918 jan-jul, 1 omslag
 - 1570 Klapper op de notulen van de Sub-commissie C inzake de Engelse en Franse zwarte lijst, 1917 aug - 1918 jul, 1 deeltje
- 1571-1572 Notulen van de vergaderingen van de Commissie van Advies inzake de vertrouwelijke NOT-lijsten; met klapper.
1918-1919
- 1571 Notulen, 1918 aug - 1919 mei, 1 pak
 - 1572 Klapper, 1918 aug-dec, 1 deeltje
- 1573 Overzichten van behandelde zaken door de Sub-commissie met betrekking tot de Engelse en de Franse zwarte lijst.
1915-1919 en 1918-1919 1 omslag
De Engelse zaken met de aantekening: Voor zoover geen betrekking hebbende op de gepubliceerde zwarte lijst.
- 1574-1576 Lijsten van firma's voorkomende op de zwarte en grijze lijst opgesteld door de NOT; met aanduiding van redenen.
1915-1919 2 omslagen en 1 pak
- 1574 Zwarte lijst per 1 mei 1919
 - 1575 Grijze lijst per 1 mei 1919
 - 1576 Mededelingen omtrent plaatsing op en afvoering van de NOT zwarte en grijze lijst, stencil, 1915-1919., 1 pak
- 1577 Lijsten van Nederlandse firma's waaromtrent rapporten zijn verstrekt aan de Britse legatie.
1916-1918 1 omslag
- 1578 Stukken betreffende de samenstelling door de NOT van de Streng vertrouwelijke lijst van firma's of personen aan wie slechts na toestemming van de NOT

- leveranties van door tussenkomst van deze organisatie geïmporteerde goederen mogen worden gedaan.
1916-1919 1 omslag
- 1579-1583** Stukken betreffende de publikatie van de Britse Statutory List (general black list) bevattende lijsten van firma's met wie het aan Britse firma's verboden is zaken te doen ingevolge de Trading with the Enemy Act 1915 en de bemoeienis van de Commissie voor de Nederlandse Handel hiermee.
1916-1919 5 omslagen
- 1579** Statutory List, Nederlandse uitgave, 1916
1580 Statutory List, overgenomen uit de London Gazette, 4 delen, Den Haag 1916
Exemplaren bijgewerkt tot 18 juli 1916, aanvullingen tot 8 augustus 1916; bijgewerkt tot 8 september 1916 en bijgewerkt tot 10 november 1916.
- 1581** Britse publikaties, nrs 1-50, 1916-1918
1582 Britse publikaties, nrs 51-79, 1918-1919
1583 Overzichten van het aantal door de commissie behandelde gevallen van firma's die door het Foreign Trade Department op de lijst zijn geplaatst, 1916-1919
- 1584** Correspondentie met de Britse legatie, het War Trade Department en het Foreign Trade Department inzake de plaatsing op en afvoering van Nederlandse firma's van de Britse Statutory List.
1916-1919 1 pak
- 1585-1586** Liste noire générale Française, Franse zwarte lijsten; met bijbehorende wijzigingen en correspondentie.
1917-1919
- 1585** Franse zwarte lijsten
1586 Correspondentie
- 1587-1588** Stukken betreffende overige buitenlandse zwarte lijsten en wetten tot beperking van de handel met de vijand.
1917-1919 2 omslagen
- 1587** Verenigde Staten van Amerika
1588 Australië, Soedan, Zuid-Afrika, Japan, Rusland
- 1589** Liste A, en Liste B, NOT-lijsten van bedrijven en personen waaraan door Duitsland niet meer, of alleen met vergunning, geleverd mag worden; met aanvullingen.
1918 1 omslag

57.3 AFDELINGEN

57.31 AFDELING ALGEMENE ZAKEN

- 1590-1594** Memoranda verzameld door de Afdeling Algemene Zaken; alfabetisch geordend op onderwerp c.q. firmanaam.
1915-1919 5 pakken
- 1590** Algemeen - Fruit
1591 Garanties - Kwatta chocolade
1592 Landbouw Export Bureau - Pyriet
1593 Raapzaad - Tijdschriften
1594 Uien - Zijde

- 1595** Stukken van de Afdeling Administratieve Dienst betreffende de administratieve werkzaamheden van de diverse afdelingen.
1918-1919 1 omslag

57.32 JURIDISCH BUREAU

- 1596** Lijsten van afgesloten contracten voor doorlopende consignering met beperkte of onbeperkte duur; alfabetisch geordend op firmanaam.
1915 1 omslag

- 1597** Correspondentie van het Juridisch Bureau met prof.mr C. van Vollenhoven.
1915-1918 1 omslag

- 1598-1600** Stukken betreffende rederij-contracten.
1915-1919 3 omslagen

1598 Alfabetische lijsten van afgesloten rederij-contracten; met lijsten van afgegeven NOT-certificaten voor schepen

1599 Rederij-contracten; alfabetisch geordend op firmanaam, 1915 - 1918 jul

1600 Rederij-contracten; alfabetisch geordend op firmanaam, 1918 aug - 1919

- 1601** Concepten voor modelcontracten; met voorbeelden van theecontracten en enige speciale contracten, overeenkomsten en verklaringen.
1916-1917 en z.d. 1 omslag

- 1602** Nota betreffende de bij de NOT in gebruik zijnde importeurs-, kopers- en handelaars/fabrikantencontracten; met lijsten van produkten waarvoor importeurscontracten en speciale contracten bestaan.
1917 en z.d. 1 omslag

57.33 FINANCIËLE AFDELING

- 1603** Stukken betreffende het geschil met de fa. Pierson & Co over de medewerking van de NOT aan de verzilvering van coupons in New York, hoewel genoemde firma op de Britse zwarte lijst geplaatst was.
1916-1918 1 omslag

- 1604** Stukken betreffende de kwestie rond de vrijgave van 10000 nieuwe dividendbladen van de Mijnbouw-Maatschappij Redjang Lebong voor de Rotterdamse Bankvereniging.
1917-1918 1 omslag

57.34 AFDELING PERSDIENST

- 1605-1609** Dictaten, publikaties van mr J.J. Belinfante.
1915-1919 5 pakken

1605 Publikaties over de organisatie en de werkzaamheden van de NOT, genummerd I t/m CIV; met inhoudsopgave, 1915-1917

1606 De verscherpte duikbooten oorlog en de N.O.T., blz 1-500, 1917 feb-nov

1607 De verscherpte duikbooten oorlog en de N.O.T., blz 501-1000, 1917 nov - 1918 mei

- 1608** De verscherpte duikbooten oorlog en de N.O.T., blz 1001-1555, 1918 mei - 1918 dec
- 1609** Schending van briefgeheim en de N.O.T., blz 1-15, 1917 mei-jun De N.O.T. vanaf wapenstilstand tot de liquidatie, blz 1-419,, 1918 dec - 1919 aug

- 1610-1623** Kranteknipsels behorende bij de dictaten; met inhoudsopgaven en verwijzingen naar door Belinfante geschreven replieken.
1915-1919 14 banden
- 1610** Deel I, 23 nov 1915 - 6 apr 1917
- 1611** Deel II, 10 mei 1916 - 14 mrt 1917
- 1612** Deel III, 15 mrt - 20 jul 1917
- 1613** Deel IV, 26 mei - 12 okt 1917
- 1614** Deel V, 11 okt - 2 dec 1917
- 1615** Deel VI, 2 dec 1917 - 24 jan 1918
- 1616** Deel VII, 24 jan - 16 mrt 1918
- 1617** Deel VIII, 18 mrt - 25 mrt 1918
- 1618** Deel IX, 25 mrt - 13 apr 1918
- 1619** Deel X, 16 mei - 18 jul 1918
- 1620** Deel XI, 18 jul - 24 okt 1918
- 1621** Deel XII, 18 nov 1918 - 24 jan 1919
- 1622** Deel XIII, 24 jan - 29 apr 1919
- 1623** Deel XIV, 29 apr - 5 aug 1919

- 1624-1635** Gebundelde knipsels uit binnen- en buitenlandse kranten; met bijgevoegde klappers.
1914-1920 12 banden
- 1624** Organisatie van de NOT en de in- en uitvoer van produkten; met afzonderlijke klapper, 1914-1919
- 1625** Nederlandse en buitenlandse persberichten, 1915 jan-okt en buitenlandse persberichten, 1916 apr-aug; met afzonderlijke klapper, 1915-1916
- 1626** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel A - G, met bijgebonden inhoudsopgave, 1915 sep - 1916 jul
Deel A - G bevat ook gedeelten van de letters H, L, M, O, S, T, V, W en Z.
- 1627** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel G - R, met bijgebonden inhoudsopgave, 1915 sep - 1916 jul
- 1628** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel S - Z, met bijgebonden inhoudsopgave, 1915 sep - 1916 jul
Deel S - Z bevat ook gedeelten van de letters A-C en E-N.
- 1629** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel I, met afzonderlijke klapper, 1916 jul-okt
- 1630** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel II, met afzonderlijke klapper, 1916 okt - 1917 mei
- 1631** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel III, met afzonderlijke klapper, 1917 feb-okt
- 1632** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel IV, met afzonderlijke klapper, 1917 okt - 1918 mei
- 1633** Nederlandse en buitenlandse persberichten, deel V, met afzonderlijke klapper, 1918 apr - 1919 jan
De inhoud van deel V ontbreekt.
- 1634** Buitenlandse persberichten, 1918 sep - 1920 feb
- 1635** Inzake de opheffing van de NOT, 1919 jul-dec

57.35 AFDELING CONTRACTEN

- 1636-1639** Notulen van de vergaderingen van de Contracten-commissie.
1915-1919 4 pakken
- 1636** Deel 1, blz 1-599, 15 okt 1915 - 1 aug 1916
- 1637** Deel 1, blz 600-1199, 4 aug 1916 - 15 jun 1917
- 1638** Deel 2, blz 1-605, 19 jun 1917 - 23 jan 1919
- 1639** Deel 2, blz 606-792, 27 jan - 19 mei 1919
- 1640** Modellen van formulieren in gebruik bij de Afdeling Contracten.
1917 1 omslag

57.36 AFDELING GARANTIES

- 1641** Verzamelde interne en externe mededelingen van Afdeling Garanties, met modelbrieven gebruikt in de correspondentie met contractanten.
1915-1919 1 omslag

57.37 AFDELING GOEDEREN MET BEPERKTE AANVOER

- 1642** Stukken betreffende de regelingen ten aanzien van aanvoer en distributie van de produkten: hout, kurk, stroop en melasse, pyriet en fosfaten.
1916-1919 1 omslag
- 1643** Overzichten van gerantsoeneerde handelsgoederen en de daarvoor bestaande regelingen inzake aanvoer en distributie.
1917-1919 1 omslag
- 1644** Stukken betreffende geschillen met textielabrikanten inzake de aanvoer van grondstoffen.
1917-1919 1 omslag
- 1645** Notulen van de vergaderingen van de Commissie van Advies inzake distributie van plantenvezels voor de Borstel-industrie.
1917-1919 1 omslag
De commissie wordt ook wel aangeduid als: Commissie van Advies betreffende de aanvoer van grondstoffen voor de Nederlandse Borstelindustrie.
- 1646** Notulen van de vergaderingen van de Toewijzingscommissie voor de Textielindustrie; met enige bijlagen.
1918-1919 1 omslag
- 1647** Notulen van de vergaderingen van de Commissie van Advies voor de directie van het Rijkskantoor voor Visserijbenodigdheden; met ontwerp van een distributieregeling.
1918-1919 1 omslag

57.38 BUREAU VOOR HUIDEN, LEDER EN LOOISTOFFEN

- 1648** Notulen van de vergaderingen van het Distributie-Bureau voor Huiden en Looistoffen.
1916-1917 1 omslag

- 1649-1651** Stukken betreffende de activiteiten van het bureau ten aanzien van afzonderlijke produkten.
1916-1919 3 omslagen
- 1649** Correspondentie met de Vereniging van Lederimporteurs, notulen van de Commissie van Advies voor de invoer van Leder, enquête inzake leder
- 1650** Correspondentie met de Vereniging van Nederlandse Importeurs van Looistoffen, notulen van de Commissie van Advies voor de invoer van Looistoffen, enquête inzake looistoffen
- 1651** Correspondentie met de Vereniging van Nederlandse Importeurs van Overzeese Huiden, notulen van de Commissie van Advies voor de invoer van Overzeese Huiden, enquête inzake huiden
- 1652** Grafieken inzake de importen van leder, huiden en looistoffen gedurende de jaren 1916-1917.
1917-1918 6 bladen
- 1653** Stukken betreffende de activiteiten ten aanzien van de import van bont, alsmede van de Commissie van Advies voor de import van Bont en Pelterijen; gedeeltelijk met inhoudsopgave.
1917-1919 1 pak

57.39 AFDELING OLIËN EN VETTEN

- 1654** Circulaires uitgegaan van het Centraal Bureau van Distributie van Oliën en Vetten, nrs 1-23.
1916-1917 1 omslag
- 1655** Stukken betreffende de werkzaamheden van de Commissie van Advies toegevoegd aan de Afdeling Oliën en Vetten.
1916-1919 1 omslag

57.4 COMMISSIES

57.41 COMMISSIE VOOR DE SCHEEPVAART, 1917

Interne commissie van de NOT opgericht op 27 april 1917 in samenwerking met de Nederlandse Redersvereniging. De commissie ving haar werkzaamheden op 4 mei 1917 aan. Taken: regeling van de scheepvaart in overleg met de Britse legatie, advisering van de minister inzake het uitvaren van schepen, bemiddeling bij de aanvoer van materialen voor de scheepsbouw. De commissie werd opgeheven op 2 april 1918.

- 1656** Notulen van de vergaderingen en conferenties van de Commissie voor de Scheepvaart; met inhoudsopgave.
1917-1918 1 band
- 1657-1659** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven, met inhoudsopgave.
1917 2 pakken
- 1657** Alfabetisch geordend, A - L
- 1658** Alfabetisch geordend, M - Z
- 1659** Geordend op persoon c.q. instelling
- 1660** Briefwisseling met de Belgische, Britse en Franse legaties in Den Haag.
1917 1 pak
- 1661** Stukken betreffende oprichting en werkwijze van de Commissie voor de

- Scheepvaart, met inhoudsopgave.
1917 1 pak
- 1662** Agenda's van ingekomen en verzonden brieven van en aan de legaties.
1917 mei - 1918 jan 2 delen
- 1663** Notulen van besprekingen met vertegenwoordigers van de Nederlandse Redersvereniging en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.
1918 1 omslag
- 1664** Blom en Van der Aa, Lijst van handelsschepen welke verloren gingen of zware schade beliepen ten gevolge van den oorlogstoestand, Amsterdam, 1916-1917.
deel II 1 januari 1916 - 31 maart 1916
deel III 1 april 1916 - 30 september 1916
deel IV 1 oktober 1916 - 31 maart 1917
- 1665** Lijsten van stoomvaartmaatschappijen en -rederijen, alsmede Tonnage der Nederlandsche Vloot op 31 januari 1918, lijsten van rederijen en hun schepen samengesteld door de Commissie voor de Scheepvaart.
1918 1 pak
- 57.42 COMMISSIE VOOR DE LADINGEN VAN GEREQUIREERDE SCHEPEN, 1918-1921**
De commissie werd opgericht op 17 april 1918 op initiatief van de Vereniging van Importeurs van Nederlands-Indische Producten en bestond uit vier sub-commissies: 1. Behandeling der buitenlandse aangelegenheden; 2. Scheepvaart; 3. Behandeling van assurantiekwesties; 4. Behandeling van kwesties inzake contracten tussen kopers en verkopers. De commissie had tot doel de ladingen te beheren dan wel te verkopen van in beslag genomen Nederlandse schepen in Amerikaanse en Engelse havens. De commissie werd op 11 april 1921 ontbonden.
- 1666-1668** Notulen van vergaderingen en verslagen van besprekingen van de Commissie voor de Ladingen van gerequireerde Schepen en haar sub-commissies.
1918-1921 3 banden
- 1666** 1918 apr-mei
- 1667** 1918 jun-sep
- 1668** 1918 okt - 1921 apr
- 1669** Verslag van de oprichtingsvergadering en Overzicht van de geschiedenis der Commissie voor de Ladingen van gerequireerde Schepen. Gedrukt.
1918 en z.j. [1921] 2 katernen
- 1670** Circulaires en modellen van de door de commissie gebruikte formulieren. Gedrukt.
1918-1921 1 omslag
- 1671-1672** Correspondentie betreffende de afwikkeling van enige gerequireerde ladingen.
1918, 1921 2 omslagen
- 1671** Toewijzing van de lading van het s.s. Zeelandia aan de eigenaren,
1918
- 1672** Toewijzing van schadevergoedingen aan de eigenaren van een lading cacao, 1921
- 1673** Briefwisseling van de secretaris inzake de liquidatie van de commissie.
1921 1 omslag

57.43 CONTROLE-COMMISSIES VOOR CULTUURPRODUKTEN, 1915-1918

- 1674** Notulen van de vergadering van de Kina Controle-commissie; met ledenlijst en tekst van de Kina-overeenkomst gesloten tussen de producenten.
1915 1 omslag
- 1675** Notulen van de vergaderingen van de Koffie Controle-commissie; met correspondentie, circulaires en modellen van gebruikte formulieren.
1915-1919 1 omslag
- 1676** Correspondentie van de Thee Commissie, met lijsten van theehandelaars, circulaires en modellen van gebruikte formulieren.
1915-1919 1 omslag
- 1677-1681** Stukken betreffende de Tabak Controle-commissies.
1915-1919 5 omslagen
- 1677** Notulen van de Tabak Controle-commissie, de Java-Tabak Controle-commissie, en de Sumatra-Tabak Controle-commissie, 1915-1919
- 1678** Ingekomen notulen van het Algemeen Tabak Syndicaat 1917, de Commissie inzake de verscheping van Java-Tabak en de Importeurs van Java-Tabak, 1918-1919
- 1679** Correspondentie van de secretaris van de Tabak Controle-commissie met de Commissie van toezicht op het Rijksbureau voor Tabak, het Algemeen Sigaren Syndicaat en de Vereniging Nederlandse Tabaksbank
- 1680** Circulaires en modellen van formulieren gebruikt door de diverse Tabak Controle-commissies, de Nijverheidscommissie, de Vereniging van de Tabakshandel en het Algemeen Tabak Syndicaat 1917, 1915-1918
- 1681** Aanvoer van tabak in Nederland en de bemoeienis hiermee van de Vereniging van Tabaksfabrikanten in Nederland en de Commissie van Advies voor de invoer van Tabak, deels met inhoudsopgave, 1916-1919

57.44 COMMISSIES OP HET GEBIED VAN TABAKDISTRIBUTIE, 1916-1919**57.441 Tabak-commissie, 1916-1917**

- 1682** Notulen van vergaderingen van de Tabak-commissie.
1916 1 omslag
- 1683** Notulen van de vergadering van de liquidateurs van de Tabak-commissie.
1917 3 stukken
- 1684** Modellen van formulieren en drukwerk in gebruik bij de Tabak-commissie.
1916-1917 1 omslag
- 1685** Briefwisseling met de NOT.
1916-1917 1 omslag
- 1686-1687** Algemene correspondentie.
1916-1917 2 omslagen
- 1686** Ingekomen, geordend op afzender

	1687	Uitgegaan, geordend op geadresseerde	
1688		Verslag van de Sub-commissie voor de Distributie van Tabak, uitgebracht aan de Tabak-commissie. 1916	1 stuk
1689		Financieel eindverslag betreffende de liquidatie van de Tabak-commissie. 1917	1 omslag
57.442 Sub-commissie voor de Distributie van Tabak, 1916-1917			
1690		Notulen van vergaderingen. 1916	1 stuk
1691		Overzicht van de werkzaamheden van het secretariaat. 1916 mei-aug	1 stuk
1692-1694		Algemene correspondentie. 1916-1917	3 pakken
	1692	Ingekomen, A - K	
	1693	Ingekomen, L - Z	
	1694	Uitgaand, 1916 mei - 1917 jan	
1695-1697		Overeenkomsten met tabakverwerkende bedrijven om in aanmerking te komen voor distributietabak. 1916	3 omslagen
	1695	Grote bedrijven van 5 of meer werknemers	
	1696	Kleine bedrijven van minder dan 5 werknemers	
	1697	Eigenwerkers, geen werknemers buiten het eigen gezin	
1698-1700		Rapporten betreffende de controle van aanvragen van distributietabak. 1916	3 omslagen
	1698	Grote bedrijven	
	1699	Kleine bedrijven	
	1700	Eigenwerkers	
1701		Processen-verbaal van de loting ter vaststelling van het bedrijfsnummer ten behoeve van de toewijzing van tabak aan grote bedrijven. 1916	3 stukken
1702		Staten van toegewezen tabak. 1916 De bedrijfsnummers zijn terug te vinden in de hierna beschreven naamklappers op de bedrijven.	1 omslag
1703		Registers bevattende overzichten van grote bedrijven met de aan hen toegewezen tabak; met klapper op de namen van de bedrijven. 1916	3 delen
1704-1705		Namenklappers op tabakverwerkende bedrijven. 1916	2 delen
	1704	Kleine bedrijven	
	1705	Eigenwerkers	
1706		Eindafrekening van de tabakstoewijzingen aan de grote bedrijven.	

1916 1 stuk

57.443 Commissie van Advies voor de invoer van Tabak, 1916-1919

1707 Notulen van vergaderingen van de Commissie van Advies voor de invoer van Tabak.
1916-1919 1 omslag

57.444 Commissie inzake opheffing van het Tabaks-uitvoerverbod, 1917

De commissie, ook wel aangeduid als de Commissie voor Tabaksbelangen, werd in mei 1917 opgericht door de belanghebbende handel en industrie om het regeringsbesluit inzake het uitvoerverbod van tabak van tafel te krijgen. De activiteiten van de commissie, die beperkt bleven tot de maanden mei-juni 1917, zouden leiden tot de oprichting van het Algemeen Tabak Syndicaat 1917.

1708 Notulen van vergaderingen en verslagen van besprekingen; met lijst van commissieleden.
1917 1 omslag

1709 Nota en teksten van verklaringen uitgebracht door de commissie.
1917 1 omslag

1710 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven.
1917 1 omslag

57.5 DOCUMENTATIE

1711-1728 Verzamelde drukwerken en formulieren gebruikt door de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.
1915-1919 18 pakken

Voor de toegang zie de inv.nrs 1729-1731.

1711 Genummerd 0 - 50
1712 Genummerd 51 - 90
1713 Genummerd 91 - 160
1714 Genummerd 161 - 260
1715 Genummerd 261 - 440
1716 Genummerd 441 - 559
1717 Genummerd 560 - 740
1718 Genummerd 741 - 860
1719 Genummerd 861 - 1020
1720 Genummerd 1021 - 1180
1721 Genummerd 1181 - 1360
1722 Genummerd 1361 - 1520
1723 Genummerd 1521 - 1750
1724 Genummerd 1751 - 2020
1725 Genummerd 2021 - 2280
1726 Genummerd 2281 - 2433
1727 Ongenummerde modellen
1728 Ongenummerde modellen

1729-1731 Registers op de verzameling drukwerken en formulieren van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.
1915-1919 3 katernen

Zie de inv.nrs 1711-1728.

1729 Chronologische lijst
1730 Alfabetische lijst

1731 Gerubriceerde lijst

- 1732** Keller, G., De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij, haar oorsprong en werkwijze beschreven, Amsterdam, 1916
- 1733** Keller, G., The Netherlands Oversea Trust, its origin and work, Amsterdam z.j. [1916]
Vertaling van inv.nr 1732.
- 1734** Vier brieven over de NOT, Amsterdam, 1916
- 1735** Hollands NOT, die Niederländische Uebersee-Trust aus dem Holländischen übersetzt mit einer SSS-Parallele, Bern, 1916
Vertaling van inv.nr 1734, voorzien van commentaar. De SSS (Société Suisse de Surveillance Economique) was de Zwitserse pendant van het NOT.
- 1736** Twee gesprekken over de NOT, Den Haag 1916
Verschenen naar aanleiding van de brochure Vier brieven over de NOT, zie inv.nr 1734.
- 1737** Les articles de Robert Segar dans le "Daily Mail" et le Trust Néerlandais d'Outremer, z.p., z.j. [1916].
Franse bewerking van een persartikel van mr J.J. Belinfante.
- 1738** Tönnis, F., Die Niederländische Uebersee-Trust-Gesellschaft, Kriegswirtschaftliche Untersuchungen aus dem Institut für Seeverkehr und Weltwirtschaft an der Universität Kiel, deel 12, Jena 1916

57.6 STICHTING "ARCHIEVEN VAN DE NEDERLANDSE OVERZEE TRUSTMAATSCHAPPIJ", 1919-1937**57.61 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN**

- 1739** Algemene correspondentie, alfabetisch geordend op naam van afzender. 1920-1937 1 omslag
- 1740** Briefwisseling van de bestuursleden. 1920-1927 1 omslag
- 1741** Notulen van de vergaderingen van het bestuur van de Stichting Archieven der Nederlandse Overzee Trustmaatschappij; vergadering 1-18, met agenda's en presentielijsten. 1927-1936 1 omslag

57.62 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

- 1742** Briefwisseling met dr Ch.A. van Manen betreffende de geschiedschrijving van de NOT. 1918-1937 1 pak

1743	Eigendomsakten van de NOT-panden aan de Nassaulaan in Den Haag, alsmede stukken betreffende het onderhoud en beheer.
1918-1937	1 omslag
1744	Akte van oprichting van de stichting; met duplicaat.
1919	2 stukken
1745	Stukken betreffende het beheer, de bewerking en de overdracht van de archieven van de NOT.
1919-1946	1 omslag
1746	Begrotingen en overzichten van bedrijfsonkosten.
1920-1936	1 omslag
1747	Journal.
1920-1937	1 deel
1748	Grootboek; met inhoudsopgave van de rekeningen.
1920-1937	1 deel
1749	Jaarrekeningen.
1920-1936	1 omslag
1750	Briefwisseling met de Nederlandse Handel-Maatschappij inzake het beheer van de fondsen van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.
1920-1937	1 omslag
1751	Ontwerp voor een instructie voor den archivaris, met memoranda inzake te verrichten werkzaamheden en het archiefbeheer.
1926, 1928	3 stukken
1752	Briefwisseling van J.H. van Schermbeek, gemachtigde van het bestuur, met W. Haaksma, accountant van de stichting, inzake het financieel beheer.
1926-1937	1 pak
2047-2052	"De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij: middelpunt van het verkeer van onzijdig Nederland met het buitenland tijdens den Wereldoorlog 1914-1919", door Charlotte A. van Manen.
1935
Deze exemplaren zijn afkomstig uit de bibliotheek van de Eerste Kamer, en later aan dit archief toegevoegd.	6 banden
	2047 Deel 1 en 2. 1914-1915.	
	2048 Deel 3. 1916.	
	2049 Deel 4. 1917.	
	2050 Deel 5 en 6. 1918-1919.	
	2051 Deel 7. Bijlagen 1-355.	
	2052 Deel 8. Bijlagen 356-696.	
1753	Briefwisseling van C.J.K. van Aalst en H.L. de Beaufort met sir Francis Oppenheimer betreffende de publikatie De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij van dr Ch.A. van Manen; met enige bijgevoegde recensies.
1936-1937	1 omslag
1754	Akte inzake de schenking van de archieven van de NOT en van de Stichting, alsmede	

- het pand aan de Nassaulaan in Den Haag, aan de Staat der Nederlanden.
1937 2 stukken
- 1755** Correspondentie van de bestuursleden betreffende de liquidatie van de stichting;
met bijgevoegde inhoudsopgave.
1937 1 omslag
- 1756** Correspondentie van de trustee van de Stichting Archieven, mr A.W.L. Talma
Stheeman, betreffende de afwikkeling van zaken; met bijgevoegde inhoudsopgave.
1937-1941 1 omslag
- 1756A** Aantekeningen van n.n. betreffende de geschiedenis, organisatie en werkwijze van
de Commissie voor de Nederlandse Handel en de NOT, haar commissies en
afdelingen.
z.d. 1 omslag

58. VERENIGING LANDBOUW EXPORT BUREAU, 1916-1918

Ter bescherming van de export van Nederlandse landbouwprodukten werd op 29 juni 1916 de Vereniging tot Behoud en Herstel van Normale Handelsbetrekkingen met het Buitenland, verkort de Vereniging Landbouw Export Bureau (LEB) opgericht, in principe voor een periode van 3 jaar. De oprichting vond plaats op initiatief van het Nederlandsch Landbouw Comité, in het bijzonder van zijn voorzitter J.T. Linthorst Homan, die ook voorzitter werd van het LEB. De statuten van het LEB werden goedgekeurd bij KB van 5 augustus 1916 (Stb. 203). Het LEB werd opgericht als federatie van particuliere levensmiddelenverenigingen en moest als zodanig de band vormen tussen deze verenigingen, die de beschikbaarstelling van levensmiddelen voor binnenlands verbruik en de regeling voor de uitvoer daarvan ten doel hadden. De voorzitter en de beide directeurs van de voorlopige commissie kregen in dezelfde functies de leiding over het LEB. Als secretaris werd H. de Goede benoemd.

Doelstellingen van het Landbouw Export Bureau waren:

*Bevordering in het algemeen belang van de normale handelsbetrekkingen op landbouwgebied tussen Nederland en het buitenland;

*het opstellen van regelingen met het buitenland omtrent de uitvoer van verschillende produkten;

*het uit de weg ruimen, met inachtneming van alle behoeften van de binnenlandse verbruiker, van moeilijkheden betreffende de export en import van landbouwbenodigdheden.

De taken bestonden uit het voeren van onderhandelingen met binnen- en buitenlandse instanties inzake import en export van verschillende produkten en het vaststellen van regelingen hiervoor. De buitenlandse onderhandelingen hadden vooral plaats met Engeland en Duitsland. In enkele gevallen kwamen er zelfs onderhandelingen voor met beide landen over een gecombineerde regeling.¹⁴¹ De onderhandelingen hadden tot doel de landen ten opzichte van elkaar niet te benadelen en zodoende de neutrale positie van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog te handhaven.

Verder droeg het LEB zorg voor de verlening van individuele import- en exportvergunningen en de financiële afwikkeling van de vergoedingen die hiervoor door de betreffende firma's werden verkregen.

Op 24 juni 1917 vond er een statutenwijziging plaats bij het LEB omdat zich de behoefte voordeed bij de levensmiddelenverenigingen om ook op het gebied van de binnenlandse voedselvoorziening meer samen te werken. Aan het LEB werd gevraagd ook op dit gebied als centraal orgaan te fungeren. De doelstelling werd met de volgende clausule uitgebreid; samenwerking te verkrijgen tussen de bij de vereniging aangesloten leden, waar en zover dat nodig was, om het doel dat deze zich stelden ten aanzien van de binnenlandse beschikbaarstelling en de export van produkten zo goed mogelijk te verwezenlijken. Deze nieuwe functie van het LEB is praktisch niet uitgevoerd, doordat de concentratie van alle bemoeiingen op dit gebied, door de Afdeling Crisiszaken van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, dit minder noodzakelijk maakten.

Na de oprichting op 15 oktober 1917 van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) kwamen zowel de taak van het LEB als de bevoegdheden van de bij haar aangesloten verenigingen inzake de export te vervallen. Het werk van het LEB werd daardoor als beëindigd beschouwd. De NUM werd zoveel mogelijk in de gelegenheid gesteld van de verzamelde kennis en ervaring gebruik te maken. Tot 1 februari 1918 bleef het LEB in samenwerking met de NUM de zaken gaande houden.

De buitengewone algemene vergadering van het LEB nam op 11 februari 1918 het besluit, dat:

*het LEB zou met ingang van 1 maart 1918 worden opgeheven

*er zou een Commissie tot Liquidatie van het LEB worden ingesteld die de bevoegdheid zou krijgen tot afwikkeling van zaken, delging van schulden en de decharging van het dagelijks bestuur
 *aan de liquidatiecommissie zou opdracht worden verstrekt om een stichting Fonds LEB 1916-1918 in het leven te roepen

Voorzitter van de liquidatiecommissie was L. Broekema en secretaris H. de Goede. De eerste vergadering van deze commissie vond plaats op 25 februari 1918. Op 15 juni 1918 werd door de liquidatiecommissie de stichting Fonds LEB 1916-1918 ingesteld. Doel van de stichting was de bevordering van de landbouwwetenschap en aanverwante handelswetenschappen in haar gehele omvang. De liquidatiecommissie handelde de lopende zaken van het LEB af. De laatste vergadering van de commissie dateert van 2 februari 1926.¹⁴²

58.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1757-1799

Agenda's en indicatoren van ingekomen en uitgaande stukken.

1916-1918

42 delen en 1 katern

1757	4 feb-29 jul 1916, nrs 1-497, agenda
1758	29 jul-25 aug 1916, nrs 1499-1993, agenda
1759	25 aug-26 aug 1916, nrs 1994-2005, agenda, 1 katern
1760	26 aug-11 sep 1916, nrs 500-990, agenda
1761	11 sep-23 sep 1916, nrs 991-1485, agenda
1762	23 sep-05 okt 1916, nrs 1486-2489, agenda
1763	5 okt-23 okt 1916, nrs 2490-2984
1764	23 okt-09 nov 1916, nrs 2985-3634
1765	10 nov-20 nov 1916, nrs 3635-4129
1766	20 nov-09 dec 1916, nrs 4131-5119, ingekomen (oneven nrs)
1767	20 nov-20 dec 1916, nrs 4130-5118, uitgaande (even nrs)
1768	20 dec-2 jan 1917, nrs 5120-5506, uitgaande (even nrs)
	22 jan-27 jan 1917, nrs 7410-7709
1769	9 dec-19 dec 1916, nrs 5121-5577, ingekomen (oneven nrs)
	19 dec-29 dec 1916, nrs 5799-6221
	30 dec-2 jan 1917, nrs 6301-6387
1770	2 jan-12 jan 1917, nrs 6400-6892
1771	12 jan-28 jan 1917, nrs 6895-7405
1772	27 jan-8 feb 1917, nrs 7710-8214
1773	8 feb-22 feb 1917, nrs 8215-8719
1774	22 feb-5 mrt 1917, nrs 8720-9224
1775	5 mrt-20 mrt 1917, nrs 9225-9734
1776	20 mrt-29 mrt 1917, nrs 9735-10234
1777	29 mrt-12 apr 1917, nrs 10235-10739
1778	12 apr-24 apr 1917, nrs 10740-11243
1779	24 apr-7 mei 1917, nrs 11244-11754
1780	7 mei-21 mei 1917, nrs 11755-12259
1781	21 mei-1 jun 1917, nrs 12260-12764
1782	1 jun-14 jun 1917, nrs 12765-13269
1783	12 jun-25 jun 1917, nrs 13270-13779
1784	25 jun-6 jul 1917, nrs 13780-14285
1785	6 jul-19 jul 1917, nrs 14286-14785
1786	21 jul-4 aug 1917, nrs 14786-15290
1787	4 aug-16 aug 1917, nrs 15291-15805
1788	16 aug-28 aug 1917, nrs 15808-16300
1789	28 aug-8 sep 1917, nrs 16301-16795
1790	10 sep-22 sep 1917, nrs 16796-17295
1791	22 sep-6 okt 1917, nrs 17296-17795
1792	6 okt-18 okt 1917, nrs 17796-18295

	1793	19 okt-2 nov 1917, nrs 18296-18795	
	1794	2 nov-16 nov 1917, nrs 18796-19294	
	1795	15 nov-5 dec 1917, nrs 19296-19795	
	1796	5 dec-12 jan 1918, nrs 19796-20360	
	1797	4 jan-31 jan 1918, nrs 20361-20600	
	1798	1 feb-1 mrt 1918, nrs 20601-20856	
	1799	Juni-sep 1917, nrs 20857-22634	
1800-1803		Klappers op de agenda's. 1916-1918	1 kaartsysteem
	1800	A - F	
	1801	G - K	
	1802	L - R	
	1803	S - Z	
1804-1806		Vergaderstukken van de algemene ledenvergaderingen. 1916-1918	3 omslagen
	1804	Agenda's en uitnodigingen	
	1805	Presentielijsten	
	1806	Notulen	
1807-1810		Vergaderstukken van het algemeen bestuur. 1916-1918	2 omslagen, 1 deel, 1 band
	1807	Agenda's en uitnodigingen	
	1808	Presentielijsten	
	1809	Register van notulen, 29 jun - 21 aug 1916, 1 deel	
	1810	Register van notulen, 30 aug 1916 - 18 jan 1918, 1 band	
1811		Register van notulen van de vergaderingen van het dagelijks bestuur. 1916-1917	1 deel
1812		Verslagen van werkzaamheden. 1917-1918	1 omslag

58.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

58.21 ORGANISATIE

58.211 Instelling en opheffing

1813		Stukken betreffende de oprichting. ca 1916	1 omslag
1814		Correspondentie met de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende ministeriële steun voor de werkzaamheden. 1916	1 omslag
1815		Stukken betreffende de vaststelling en wijziging van de statuten. 1916-1917	1 omslag
1816		Stukken betreffende de aan- en verkoop van het kantoorpand in Den Haag. 1916, 1918	1 omslag
1817		Stukken betreffende de vaststelling van de vertegenwoordiging van de	

	levensmiddelen-verenigingen in het Landbouw Export Bureau en de door hen te betalen contributie. 1916-1918	1 omslag
1818	Lijsten van bestuursleden. 1917	1 omslag
1819	Stukken betreffende uitbreiding van het takenpakket. 1917	1 omslag
1820	Stukken betreffende de overname van de werkzaamheden door de Nederlandse Uitvoer Maatschappij. 1917-1918	1 omslag
1821	Stukken betreffende het door de commissie tot liquidatie van het Landbouw Export Bureau in het leven roepen van een stichting Fonds Landbouw Export Bureau. 1917-1918	1 omslag
1822	Vergaderstukken van de commissie tot liquidatie. 1918-1926	1 omslag
58.212 Financiën		
1823	Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling inzake de betaling van geëxporteerde landbouwprodukten naar Engeland in treasury bills. 1916-1917	1 pak
1824	Exploitatierекeningen. 1916-1918	1 omslag
1825-1826	Journalen. 1916-1918	2 delen
	1825 1916 juli -1918 jan	
	1826 1918 jan-jun	
1827	Balansen. 1916-1923	1 omslag
1828-1829	Grootboek. 1916-1924	2 delen
	1828 1916-1917	
	1829 1917-1924	
1830	Staten betreffende het effectenbezit van het Landbouw Export Bureau in liquidatie. 1923-1925	1 omslag
1831	Stukken betreffende de financiële afwikkeling van het Landbouw Export Bureau in liquidatie door het accountantsbureau Van der Meij. 1923-1926	1 pak
1832	Accountantsrapporten betreffende controle van de boekhouding, de balansen en kasmiddelen van de commissie tot liquidatie. 1923-1926	1 omslag

58.22 TAAKUITOEFENING**58.221 Algemeen**

- 1833** Stukken houdende commentaar op het voorstel van de Tweede Kamer om over te gaan tot oprichting van de NUM.
1916 1 omslag
- 1834** Stukken betreffende de ontwikkeling van de produktie en export van Nederlandse landbouwprodukten gedurende de Eerste Wereldoorlog.
1916-1917 1 omslag
- 1835** Stukken betreffende de centrale uitvoering van exportregelingen van Nederlandse landbouwprodukten.
1917 1 omslag
- 1836** Stukken betreffende commentaar op het ontwerp van wet inzake bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland.
1917 1 omslag
- 1837** Correspondentie met de Nederlandse Bank betreffende de uitbreiding van de export ter verbetering van de wisselkoersen.
1917 1 omslag
- 1838** Circulaire inzake het functioneren van de aangesloten levensmiddelenverenigingen en voorlichting ter bevordering van de Nederlandse landbouwproduktie.
1917 1 stuk
- 1839** Stukken betreffende de samenstelling van maandstatistieken inzake de Nederlandse import en export.
1917-1918 1 omslag
- 1840** Notulen van vergaderingen van de ad hoc commissie van advies inzake exportregelingen met de geassocieerde mogendheden.
1918 1 pak

58.222 Onderhandelingen met binnenlandse instanties

- 1841** Voorstel betreffende de verdeling van aardappelmeel over de oorlogvoerende mogendheden. Concept.
1916 1 stuk
- 1842** Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling voor de export van verschillende vleessoorten.
1916-1918 1 pak
- 1843** Notulen van een gezamenlijke vergadering van het Landbouw Export Bureau, de Rijkscommissie van Toezicht op de Vleesvereniging en de exporteurs betreffende de buitenlandse regelingen inzake de distributie van kalfsvlees.
1917 1 stuk
- 1844** Stukken betreffende voorstellen tot oprichting van een biezevereniging ten behoeve van de export.

	1917	1 omslag
1845	Correspondentie met de minister van Buitenlandse Zaken betreffende de opheffing van het verbod op de export van biezen en riet. 1917	1 omslag
1846	Stukken betreffende voorstellen inzake de regeling van het vervoer van bloembollen naar Amerika. 1917	1 omslag
1847	Correspondentie met de minister van Buitenlandse Zaken betreffende de export van eikels naar Denemarken. 1917	1 omslag
1848	Correspondentie met de Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland betreffende het onafhankelijk maken van het hudenagreement van de vee-export. 1917	1 omslag
1849	Notulen van een gezamenlijke vergadering van het Landbouw Export Bureau en de exporteurs betreffende de totstandkoming van een concept-regeling voor de export van margarine uit binnenlandse vetten. 1917	1 stuk
1850	Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling voor de export van vis naar de Commission for Relief in Belgium. 1917	1 omslag
1851	Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling voor de export van vleesafvallen. 1917-1918	1 omslag
1852	Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling voor de import en export van zaden. 1917-1918	1 omslag
1853	Stukken betreffende de totstandkoming van een regeling voor de export van levensmiddelenpakketten ten behoeve van Nederlanders in het buitenland. 1917-1918	1 pak
1854	Brief aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende een voorstel tot regeling van de binnenlandse beschikbaarstelling van levensmiddelen. Doorslag. ca 1917	1 stuk
1855	Brief aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende de noodzakelijkheid van de invoer van vezelstoffen in Nederland. Doorslag. 1918	1 stuk
1856	Stukken betreffende de afwikkeling van het kaasproces inzake een vordering van enkele kaasexporteurs op het Landbouw Export Bureau in liquidatie. 1918-1922	1 pak
1857	Nota betreffende de moeilijkheden bij de export van aardappelen. ca 1918	1 stuk

- 1858** Stukken betreffende de afwikkeling van het eierproces inzake een vordering van de Eiervereniging in liquidatie op het Landbouw Export Bureau in liquidatie.
1919-1926 1 pak

58.223 Onderhandelingen met buitenlandse instanties

58.2231 Duitsland en Engeland

- 1859** Stukken betreffende de totstandkoming van een verdeelsleutel voor de export van boter naar Duitsland en Engeland.
1916-1917 1 omslag
- 1860** Stukken betreffende advisering ten aanzien van een regeling voor de export van paarden naar Duitsland en Engeland.
1917 1 omslag
- 1861** Voorstel van het Landbouw Export Bureau aan de Deutsche Handelsstelle im Haag en aan de British General and Trading Association Ltd. inzake de regeling van de export van vlas en vlaszaad.
1917-1918 1 stuk

58.2232 Duitsland

Zie tevens de inv.nrs 1899, 1906-1907.

- 1862** Notulen van een gezamenlijke vergadering van de Deutsche Handelsstelle im Haag en het Landbouw Export Bureau betreffende de regeling van de import van kolen uit Duitsland.
1916 1 omslag
- 1863** Reglement voor de zoutlevering door Duitsland aan Nederland in verband met verplichtingen aangegaan tegenover de Duitse autoriteiten.
1916 1 stuk
- 1864** Modellen van formulieren van de N.V. Algemene Import en Export (Algimex) ten behoeve van de uitvoer naar Duitsland.
1916 1 omslag
- 1865-1875** Stukken betreffende de totstandkoming van regelingen tussen de Deutsche Handelsstelle im Haag en het Landbouw Export Bureau inzake de export naar Duitsland.
1916-1917 11 omslagen
- 1865** Kaas
- 1866** Melk en melkprodukten
- 1867** Suiker
- 1868** Vlees en vleesafvallen
- 1869** Aardappelen en aardappelmeel
- 1870** Boter
- 1871** Dieren
- 1872** Eieren
- 1873** Groenten
- 1874** Bloembollen
- 1875** Vlas

-
- 1876** Stukken betreffende de totstandkoming van een overeenkomst tussen Nederland en Duitsland inzake de export.
1916-1917 1 pak
- 1877** Overeenkomsten tussen de Duitse handelsattaché, de gevolmachtigde vertegenwoordiger van de Duitse regering, de Commissie van Bijstand inzake de uitvoering der Distributiewet 1916 en het Landbouw Export Bureau betreffende de regeling van de uitvoering van de exportovereenkomst tussen Duitsland en Nederland.
1917 1 omslag
- 1878** Stukken betreffende de oplossing van de gerezen problemen met de N.V. Algemene Import en Export (Algimex) inzake de keuring en verpakking van boter bestemd voor Duitsland.
1917 1 omslag
- 1879** Brief aan de president van de Nederlandse Bank betreffende kredietverlening aan de Deutsche Gemüsestelle ten behoeve van de export van Nederlands fruit.
Doorslag.
1917 1 stuk
- 1880** Correspondentie met de Deutsche Handelsstelle im Haag betreffende de totstandkoming van een regeling inzake de doorvoer van groenten via Duitsland naar andere landen.
1917 1 omslag
- 1881** Notulen van een vergadering tussen de N.V. Algimex en het Landbouw Export Bureau betreffende de regeling van de export van jam naar Duitsland.
1917 1 stuk
- 1882** Stukken betreffende de opheffing van de stagnatie in de levering van verse melk aan Duitsland veroorzaakt door het niet op de juiste wijze reinigen van de melkkannen.
1917 1 omslag
- 1883** Overeenkomst tussen de Deutsche Handelsstelle im Haag en het Landbouw Export Bureau betreffende het oplossen van geschillen tussen de DHH of haar gemachtigden en de Nederlandse exporteurs betreffende de aflevering, betaling, hoedanigheid en hoeveelheid van geëxporteerde goederen.
ca 1917 1 stuk
- 1884** Stukken betreffende de plaatsing van enkele Nederlandse groentenexporteurs op de Duitse zwarte lijst.
1917-1918 1 omslag
- 58.2233 Engeland**
- 1885** Nota betreffende de taken die het Landbouw Export Bureau op zich heeft genomen ten aanzien van het Agreement van 1 november 1916 met de British General and Trading Association Ltd.
1916 1 stuk
- 1886-1897** Stukken betreffende de totstandkoming van regelingen inzake de export naar

	Engeland. 1916-1917		12 omslagen
	1886	Aardappelen	
	1887	Boter	
	1888	Eieren	
	1889	Groenten	
	1890	Kaas	
	1891	Melk en melkprodukten	
	1892	Suiker	
	1893	Uien	
	1894	Vee	
	1895	Vlas	
	1896	Vleesprodukten	
	1897	Zeep	
1898	Stukken betreffende de opheffing van de door de Engelse regering ingestelde belemmeringen bij het transport van kunstmest naar Nederland. 1916-1917		1 omslag
1899	Stukken betreffende de behandeling van Engelse bezwaren tegen de export van Nederlandse paarden naar Duitsland. 1916-1917		1 omslag
1900-1902	Stukken betreffende de totstandkoming, uitvoering en wijziging van het Agreement tussen de British General and Trading Association Ltd. en het Landbouw Export Bureau inzake de regeling van de export naar Engeland. 1916-1918		1 pak en 2 omslagen
	1900	Totstandkoming, 1 pak	
	1901	Uitvoering	
	1902	Wijziging	
1903	Overeenkomst tussen de British General and Trading Association Ltd. en het Landbouw Export Bureau betreffende de vaststelling van de export van bieten naar België. 1917		1 stuk
1904	Stukken betreffende een voorstel tot opheffing van het Britse verbod tot invoer van biezen. 1917		1 omslag
1905	Stukken betreffende de regeling van de doorvoer van Nederlandse kaas via Engeland naar Frankrijk. 1917		1 omslag
1906	Stukken betreffende onderhandelingen met de British General and Trading Association Ltd. inzake de export van stro naar Duitsland, welke in strijd zou zijn met het Agreement. 1917		1 omslag
1907	Correspondentie met de Britse handelsattaché, sir Francis Oppenheimer, betreffende de totstandkoming van een regeling inzake de export van vet naar Engeland en Duitsland. 1917		1 omslag

58.2234 Zweden

- 1908** Stukken betreffende het stellen van voorwaarden voor de export van Nederlandse produkten naar Zweden.
1917 1 omslag

58.2235 Zwitserland

- 1909** Correspondentie met de Holland-Zwitserse Handelsmaatschappij betreffende het uit de weg ruimen van moeilijkheden inzake de export naar Zwitserland.
1917 1 omslag

58.3 DOCUMENTATIE

- 1910-1912** Kranteknipsels betreffende algemene zaken.
1916-1919 3 delen
1910	1916 jul - 1917 jul
1911	1917 mei - 1919 apr
1912	1917 jul - 1918 feb
- 1913-1914** Kranteknipsels betreffende onderhandelingen inzake de export naar Duitsland.
1916-1918 2 delen
1913	1916 apr - 1918 mei
1914	1917 jul - 1918 aug
- 1915-1926** Kranten- en nieuwsknipsels betreffende de export van diverse produkten.
1916-1918 12 delen
1915	Aardappelen
1916	Boter
1917	Eieren en pluimvee
1918	Groenten en fruit
1919	Kaas
1920	Kunstmest
1921	Maïs en maïsmeel
1922	Melk en melkprodukten
1923	Peulvruchten
1924	Schape en varkens
1925	Suiker
1926	Vlees

59. N.V. NEDERLANDSE UITVOER MAATSCHAPPIJ (EXPORTCENTRALE), 1917-1927

De N.V. Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) werd opgericht bij notariële akte 15 oktober 1917 en ontleende haar bevoegdheden aan het KB van 22 december 1917 (Stb. 726).¹⁴³ Hiermee kwam de wet van 1 september 1917 (Stb. 576), die de centralisatie van het goederenverkeer met het buitenland beoogde, tot uitvoering.

De NUM was een semi-officiële instelling onder scherpe controle van de regering. Tot de taken van de NUM behoorden:

- _afgifte en registratie van uitvoervergunningen
- _heffing van consentgelden
- _bevordering van de invoer en het in verband daarmee verlenen of financieren van kredieten aan het buitenland
- _het toezicht houden op de naleving van de met het buitenland vóór de oprichting van de NUM gesloten contracten betreffende de uitvoer¹⁴⁴

¹⁴³ Oprichtingsakte verleden voor notaris J. van Herwijnen in Den Haag op 15 oktober 1917.

¹⁴⁴ Eindverslag Crisis Enquête Commissie, p. 47-48 en p. 123-124.

De NUM nam taken voor zover deze de export betroffen over van de volgende crisisinstellingen:

- _ Landbouw-Export Bureau (LEB)
- _ Nijverheidscommissie
- _ Commissie voor het Handelsverkeer met het Buitenland
- _Nederlandse Overzee Trustmaatschappij

Het kantoor, waar feitelijk op 2 januari 1918 met de werkzaamheden werd begonnen, was in Den Haag gevestigd. De leiding voor het dagelijks beheer was toevertrouwd aan vijf directeuren. Dagelijks toezicht op het beheer oefende de Gedelegeerde Commissie uit, waarin voor het merendeel regeringscommissarissen zitting hadden. De minister van Landbouw, Nijverheid en Handel had de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoer, terwijl de minister van Financiën de eindverantwoording had voor het financieel beheer van de NUM. De Raad van Commissarissen bestaande uit 26 leden, waarvan 7 Regeringscommissarissen, zette de grote lijnen uit en controleerde de organisatie. Tenslotte adviseerde een financiële Commissie van Bijstand de directie bij de uitvoering van haar financiële programma.

De organisatie van de vennootschap onderging voortdurend wijzigingen. Het kantoor werd oorspronkelijk ingedeeld in een Algemene Secretarie met vijf bureaus, een Bankafdeling en vijf kamers (Indische zaken, Financiële Aangelegenheden, Landbouw, Tuinbouw, Nijverheid en Visserij). In de loop van 1918 liepen de werkzaamheden van de NUM terug. De taken van de NUM werden gereduceerd tot het heffen van uitvoerrechten en tot de administratie van buitenlandse kredieten. Begin 1919 werd de inrichting van de vennootschap ingrijpend gereorganiseerd. Door de inkrimping werden alle werkzaamheden onder de Algemene Secretarie gebracht. Na beëindiging van de oorlog werden de uitvoerverboden stapsgewijs opgegeven. Nadien werd de NUM slechts bemiddelaar voor de uitvoer van goud- en melkprodukten, voor zover die niet van een rijksmerk voorzien waren. Op 25 juni 1925 besloot de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders tot liquidatie. Het toezicht op het beheer van liquidateurs werd overgedragen aan de minister van Financiën. De liquidatie werd op 31 maart 1927 voltooid. Met de opheffing van de NUM verdween het laatste crisisorgaan.¹⁴⁵

59.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1927	Agenda's van ingekomen en uitgaande stukken. 1917-1919	2 katerns
1928	Notulen van algemene vergaderingen van aandeelhouders. 1917-1925, 1927	1 omslag
1929	Notulen van vergaderingen van de Raad van Commissarissen, met agenda's en bijlagen. 1917-1923, 1927	1 pak
1930	Notulen van vergaderingen van de Gedelegeerde Commissie, met agenda's en bijlagen. 1917-1925	1 pak
1931-1932	Notulen van directievergaderingen, met bijlagen. 1917-1921 De notulen over 1917 ontbreken. 1931 1918 1932 1919-1921	2 pakken
1933	Notulen van vergaderingen van de directie met diverse instellingen. 1917-1920 Met hiaten; zie voor vergaderingen met de regeringscommissarissen: inv.nrs 1986-1987 in het archief van Regeringscommissarissen bij de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.	1 omslag
1934-1935	Gerubriceerde knipsels uit de notulen van vergaderingen van de aandeelhouders, de Gedelegeerde Commissie en de Raad van Commissarissen, met rubrieksgewijze overzichtslijst.	

¹⁴⁵ Huijsinga, K. De Nederlandsche Uitvoer Maatschappij, Economisch-Statistische Berichten, X (1925).

1917-1920 2 pakken
1934 Map A - G (personeel, overeenkomsten, financiële politiek)
1935 Map H - P (organisatie, uitvoer, algemene handelspolitiek)

1936 Jaarverslagen en andere periodieke verslagen van de werkzaamheden van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.
 1917-1925 1 pak
 Aandeel van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij, 1917
 Bron: ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1949

59.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

59.21 ORGANISATIE

59.211 Instelling en opheffing

1937 Stukken betreffende de oprichting.
 1917 1 omslag

1938 Stukken betreffende de statuten en het huishoudelijk reglement.
 1917-1921 1 omslag

1939 Stukken betreffende de opheffing en de liquidatie.
 1923, 1925 1 omslag

59.212 Organisatie der werkzaamheden

1940 Stukken betreffende de samenwerking met de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij en de overname van de taken van de Commissie voor het handelsverkeer met het buitenland, met adreslijst van de afdelingen en de commissies van de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij.
 1917-1918 1 omslag

1941 Stukken betreffende de regeling van de overname van de werkzaamheden en van de aangegane verplichtingen van het Landbouw Export Bureau.
 1917-1918 1 omslag

1942 Stukken betreffende de organisatie van de werkzaamheden.
 1918-1920 1 omslag

1943 Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen aan derden over de organisatie.
 1919, 1921 3 stukken

59.213 Huisvesting en personele aangelegenheden

1944 Stukken betreffende de huisvesting.
 1917-1922 1 omslag

1945 Stukken betreffende kandidaatstellingen voor de Raad van Commissarissen.
 1917-1918 1 omslag

1946 Lijsten met namen en adressen van directieleden en de commissarissen.
 1917, 1920-1922 1 omslag

1947	Stukken betreffende de regeling van personele aangelegenheden. 1917, 1922	1 omslag
59.214 Financiële aangelegenheden		
1948	Registers van aandelen en onderaandelen. 1917	2 delen
1949	Stukken betreffende de uitgifte, registratie en overschrijving van aandelen, met lijsten van de aandeelhouders. 1917-1919	1 omslag
1950	Stukken betreffende de werkzaamheden van de Financiële Commissie (Commissie van bijstand en advies in Financiële Aangelegenheden), met lijst van commissieleden. 1917-1920	1 omslag
1951	Stukken betreffende de uitgifte van obligaties van de NUM, de vaststelling van uitgiftekoers en aflossingstermijn, en de regelingen ten aanzien van de beleenbaarheid bij de Nederlandse Bank. 1917-1921, 1927	1 omslag
1952	Stukken betreffende de balansen over 1917 en 1918. 1918-1919	1 omslag
1953	Accountantsrapporten over de jaarrekeningen 1920-1925. 1920-1925	1 omslag
59.22 TAAKUITOEFENING		
59.221 Verslaglegging		
1954	Tweewekelijkse verslagen van de Kamer voor Indische Zaken. 1917-1918	4 stukken
1955	Periodieke verslagen van de Kamer voor Financiële Aangelegenheden. 1917-1920	1 omslag
1956	Tweewekelijkse en maandverslagen van de werkzaamheden van (Verenigde) Afdelingen/Kamers voor Landbouw, Tuinbouw, Nijverheid en Visserij. 1917-1920	1 pak
59.222 Vergunningverlening		
1957	Lijsten met maandelijks statistische gegevens van de uitgegeven consenten voor de uitvoer, geordend per produkt; met lijst van exportlanden. 1917-1918, 1920-1922	1 omslag
1958	Stukken inzake de vaststelling van regels voor het verlenen van de uitvoervergunningen. 1917-1921	1 omslag
1959-1965	Stukken betreffende de uitvoer van bepaalde produkten.	

	1917-1921		7 omslagen
	1959	Akkerbouw- en tuinbouwprodukten en conserven, 1917-1921	
	1960	Industriële produkten, 1917-1919	
	1961	Koloniale produkten, 1917-1919	
	1962	Schepen naar Frankrijk, 1918-1919	
	1963	Vee en vleesprodukten, 1918-1920	
	1964	Vis, 1918-1919	
	1965	Zuivelprodukten, 1917-1921	
1966	Stukken betreffende de regeling van doorvoer via Duitsland. 1918		1 omslag
1967	Stukken betreffende de regeling van en de controle op de invoer en de uitvoer. 1918-1919		1 omslag
1968	Aantekeningen van de vergaderingen van de Schepenuitvoercommissie, bijgewoond door een directeur van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij. 1918-1919		1 omslag
1969	Verslagen van de besprekingen met de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij over de lopende uitvoeraangelegenheden. 1918-1919		1 omslag
1970	Stukken betreffende overtredingen van de regels voor uitvoervergunningen. 1919-1920		1 omslag
59.223 Heffing van consentgelden			
1971	Stukken betreffende het vaststellen door het Ministerie van Landbouw, Handel en Nijverheid van de regelingen voor aan de exporteurs op te leggen heffingen. 1919-1920		1 omslag
1972	Stukken betreffende de navordering en de restitutie van heffingen door de Nederlandse Uitvoer Maatschappij. 1919, 1921-1922		1 omslag
59.224 Kredietverlening			
1973	Stukken betreffende de overeenkomsten tussen de Nederlandse Uitvoer Maatschappij en de Nederlandse Bank aangaande met exporteurs naar de Scandinavische landen te verrekenen wissels in Zweedse, Deense en Noorse kronen. 1917-1918		1 omslag
1974	Stukken betreffende kredietverlening aan Oostenrijk(-Hongarije). 1917-1921		1 omslag
1975	Stukken betreffende kredietverlening aan Duitsland. 1917-1921		1 omslag
1976	Stukken betreffende de staatsgarantie voor de kredieten verleend door de Nederlandse Bank aan de Nederlandse Uitvoer Maatschappij voor de financiering van de buitenlandse kredietovereenkomsten met België, Engeland, Frankrijk, Ierland, Italië, de Verenigde Staten en Zweden.		

1917-1922, 1925

1 omslag

59.225 Handelsovereenkomsten**1977**

Stukken betreffende de afwikkeling van de door de Nederlandse Overzee Trustmaatschappij gesloten handelscontracten.

1918

1 omslag

1978

Stukken betreffende de sluiting, herziening en beëindiging van die internationale overeenkomsten met de geallieerden op het gebied van landbouw (Agricultural Agreement) en visserij (Fishery Agreement), waarbij de Nederlandse Uitvoer Maatschappij als centraal exportbureau nauw betrokken was.

1918-1919

1 omslag

59.3 DOCUMENTATIE**1979-1983**

Verzamelde knipsels uit Nederlandse kranten over uitvoeraangelegenheden, met ingebonden klappers.

1917-1922

5 delen

1979 1917 okt 06 - 20 aug 1918**1980** 1918 aug 20 - 08 feb 1919**1981** 1919 feb 08 - 23 nov 1919**1982** 1919 nov 23 - 15 dec 1920**1983** 1920 dec 17 - 13 feb 1922**1984-1985**

Verzamelde buitenlandse kranteknipsels over uitvoeraangelegenheden.

1918

2 delen

1984 1918 feb 02 - 16 dec 1918 (A)**1985** 1918 jan 26 - 17 dec 1918 (B)**60. REGERINGSCOMMISSARISSEN BIJ DE NEDERLANDSE UITVOER MAATSCHAPPIJ NAMENS HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL, 1917-1927**

Bij de oprichting van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij (NUM) werden ingevolge art. 10 van de statuten regeringscommissarissen namens vijf ministeries aangesteld: het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, het Ministerie van Financiën, het Ministerie van Oorlog, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Koloniën.¹⁴⁶ De belangrijkste regeringscommissarissen kwamen uit de eerste twee ministeries. Namens het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel werden in oktober 1917 twee commissarissen benoemd: K.Czn. de Boer en Th.F.A. Delprat. De laatste werd in april 1919 door L. de Greve opgevolgd. Vervolgens heeft F.K.J. Heringa vanaf november 1919 deze functie vervuld. Nadat de NUM in liquidatie was getreden zijn de werkzaamheden van beide regeringscommissarissen beëindigd. Tot de taken van de regeringscommissarissen behoorden: toezicht houden en controle uitoefenen op de vennootschap, de regels voor het beheer van de NUM vaststellen, de minister adviseren en op de hoogte houden van aangelegenheden met betrekking tot de maatschappij.¹⁴⁷

De regeringscommissarissen vergaderden één keer per week in het College van Commissarissen. De bijeenkomsten vonden plaats op het bureau van de regeringscommissaris namens het Ministerie van Financiën, die voorzitter was van het college.¹⁴⁸

60.1 NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN**1986**

Notulen van vergaderingen van regeringscommissarissen met de directie van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij.

1917

2 stukken

146 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1937.

147 H.Ch.G.J. van der Mandere, De Export-centrale Nederlandsche Uitvoer Maatschappij, p. 153-157 en p.189-190.

148 ARA-II, Crisisinstellingen 1914-1926, inv.nr 1987.

- 1987** Notulen van vergaderingen van het College van Regeringscommissarissen; met bijlagen.
1917-1919 1 omslag

60.2 NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

60.21 ORGANISATIE

- 1988** Stukken betreffende benoeming en ontslag van de regeringscommissarissen.
1919-1921 1 omslag
- 1989** Lijsten van de oorspronkelijke indeling van het archief.
z.d. 2 stukken

60.22 TAAKUITOEFENING

60.221 Bemoeienis met de organisatie van de Nederlandse Uitvoer Maatschappij

- 1990** Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen aan de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel omtrent organisatorische kwesties.
1917, 1919-1920, 1923 1 omslag
- 1991** Stukken betreffende de regeling van financiële aangelegenheden.
1917-1923 1 omslag
- 1992** Stukken betreffende de inschrijving van de exporteurs en het inwinnen van inlichtingen over hun aankopen en produktie.
1918-1919 1 omslag
- 1993** Stukken betreffende de huisvesting.
1918-1919 1 omslag
- 1994** Stukken betreffende de organisatie en reorganisatie van de werkzaamheden.
1918-1921 1 omslag
- 1995** Stukken betreffende de regeling van personele aangelegenheden.
1918-1921 1 omslag
- 1996** Stukken betreffende de opheffing en de liquidatie.
1923, 1927 1 omslag

60.222 Toezicht op handels- en kredietovereenkomsten

- 1997** Stukken betreffende handelsbetrekkingen en -overeenkomsten met het buitenland.
1918-1919 1 omslag
- 1998** Stukken betreffende kredietovereenkomsten met Oostenrijk-Hongarije en Frankrijk.
1918-1921 1 omslag
- 1999** Stukken betreffende de reizen naar Wenen van regeringscommissaris F.K.J. Heringa in verband met kredietovereenkomsten met Oostenrijk.

1920-1921 1 omslag

60.223 Toezicht op de regelingen inzake vergunningen

- 2000** Stukken betreffende de berekening van heffingen.
1918-1920 1 omslag
- 2001** Stukken betreffende doorvoer, retourzending en wijze van transport van goederen.
1918-1920 1 omslag
- 2002** Stukken betreffende de regeling voor het verlenen van toestemming voor uitvoervergunningen.
1918-1920 1 omslag
- 2003** Stukken betreffende het instellen en het verlenen van ontheffingen van vergunningen.
1918-1921 1 omslag

60.224 Toezicht op de vergunningverlening

- 2004** Stukken betreffende statistische gegevens over verleende uitvoervergunningen.
1918 1 omslag
- 2005-2033** Stukken betreffende de uitvoer en invoer van bepaalde goederen en produkten.
1917-1922 4 pakken en 25 omslagen
- 2005** Aardappelen en aardappelmeel, 1918-1922, 1 pak
- 2006** Alcoholische dranken en hulpstoffen, 1918-1919
- 2007** Benzine, brandstoffen, industrie-olie, 1917-1920
- 2008** Cacao, koffie, thee, specerijen, zout, zuidvruchten, 1917-1920
- 2009** Chemische en farmaceutische produkten, 1917-1920
- 2010** Granen, meel en daarvan afgeleide produkten, 1918-1921
- 2011** Groenten en fruit, 1917-1921
- 2012** Hout, houtprodukten, manden, teen, 1917-1920
- 2013** Jam en honing, 1918-1919
- 2014** Leder, leerprodukten en looistoffen, 1917-1920
- 2015** Levensmiddelenpakketten voor krijgsgevangenen en Nederlanders in het buitenland, 1917-1920
- 2016** Machines, instrumenten en diverse onderdelen, 1917-1920
- 2017** Metalen, 1917-1922
- 2018** Monsterzendingen, 1918-1919
- 2019** Papier, 1918-1920
- 2020** Pluimvee, eieren, vogels, wild, 1917-1920
- 2021** Suiker en suikerbieten, 1917-1922, 1 pak
- 2022** Tabakswaren, 1918-1920
- 2023** Textielprodukten, 1917-1920
- 2024** Vee en vleesprodukten, 1917-1921, 1 pak
- 2025** Veevoeder en stro, 1918-1920
- 2026** Vensterglas, dakpannen en baksteen, 1918-1920
- 2027** Verpakkingsmateriaal, 1917-1920
- 2028** Vetten voor consumptie, 1919
- 2029** Vis, 1918-1919, 1 pak
- 2030** Zaden, bloembollen en boomkwekerij-artikelen, 1917-1921
- 2031** Zeep, glycerine en stearine, 1917-1920
- 2032** Zuivelprodukten, 1918-1919

2033

Zuivelprodukten, 1920-1922

SUPPLEMENT 1993**TOEWIJZINGSCOMMISSIE VOOR VEEVOEDER TE 'S-GRAVENHAGE.**

- 2034** Verdeelstaten van veevoeder en van beloningen voor pulp-agenten, opgesteld door de commissie. Met overzichten terzake.
1916-1919 1 pak
- 2035** "De Gestie van de Toewijzingscommissie voor Veevoeder te 's-Gravenhage", kritische brochure van de firma L. Reyers te Arnhem over de handelwijze van de commissie.
1917 1 katern

RIJKSDISTRIBUTIEKANTOOR

- 2036-2037** Publicaties van het Rijksdistributiekantoor, houdende overzichten van hoeveelheden gedistribueerde levensmiddelen in 1917 en 1918.
1917-1919
- 2036** 1917
- 2037** 1918

RIJKSCOMMISSIE VOOR BOUWMATERIALEN EN RIJKSKANTOOR VOOR BOUWMATERIALEN

- 2038** Bekendmakingen van de Rijkscommissie voor bouwmaterialen en het Rijkskantoor voor bouwmaterialen.
1917-1918 1 omslag

RIJKSKANTOOR VOOR CHEMICALIËN

- 2039** Formulieren voor de handelaars- en verbruikerslijsten voor de distributie van Borax.
c. 1918 2 stukken

CICHOREI-COMMISSIE

- 2040** Circulaires van de Cichoreicommissie.
1917-1918 1 omslag

RIJKSDISTRIBUTIEKANTOOR VOOR GENEESMIDDELEN, VERBANDMIDDELEN EN VOORWERPEN VOOR GENEESKUNDIG VERBRUIK

- 2041** Modellen van formulieren van het Rijksdistributiekantoor voor Geneeskundig Verbruik.
c. 1918 1 omslag

RIJKSKANTOOR VOOR HUIDEN EN LEDER

- 2042** Circulaires van het Rijksbureau voor Huiden en Leder. Met documentatie 1915.
1919 1 omslag

COMMISSIE VAN TOEWIJZING INZAKE DE MAISDISTRIBUTIE

- 2043** Verslagen van de Commissie van Toewijzing inzake de Maisdistributie betreffende de leveringen van mais in de maanden april- september 1916. 1 omslag

RIJKSKANTOOR VOOR TURFSTROOISEL

- 2044** Circulaires van het Rijkskantoor voor Turfstrooisel. 1919 en z.d. 2 stukken

CENTRAAL BUREAU VOOR DE AFZET VAN VISSERIJPRODUKTEN

- 2045** Memorie van Antwoord op de Wet tot aanvulling en verhoging van het tiende hoofdstuk der Staatsbegroting voor het Dienstjaar 1914 (voorbereiding oprichting Centraal Bureau voor de Afzet van Visserijprodukten). Afschrift. 1914 1 stuk
- 2046** Verslag van het Centraal Bureau voor de Afzet van Visserijprodukten over de maanden juni en juli 1915. 1915 1 katern